

BOHUSLAV JAROLÍMEK

BLAHO SLAVENÍ

Bohuslav Rupp

P r a h a • 1 9 4 7

Ordinarius Pragensis.

Nihil obstat.

Carolus Kudr, vicerector,

censor.

Imprimatur.

Pragae, die 20. novembris 1946.

† JOSEPHUS

princeps archiepiscopus.

N. 17370.

*Připsáno nezapomenutelné památce
opata Dra Methoda Zavorala,
mého předchůdce na strahovské kazatelně.*

ÚVODEM

*Cyklus kázání o blahoslavenstvích Kristových byl pro-
sloven na strahovské kazatelně při odpoledních adoračních
pobožnostech od srpna r. 1943 do dubna r. 1946. Poněvadž
mezi jednotlivými kázáními byla vždy časová mezera jed-
noho měsíce, případně i delší doba, jsou rekapitulační úvody,
sledující též získání potřebné duševní dispozice a soustře-
dění na označené thema, dosti obšírné.*

*Předmět sám, osmero blahoslavenství, jest nejkrásnější,
nejhlubší, nejsladší. Jsem si však vědom toho, že slovo Boží
nemůže být nikdy zcela vyčerpáno výkladem lidským. Čím
více je rozvažujeme, tím se nám jeví hlubším a obsáhlejším.*

*Uveřejnění těchto promluv se děje na přání jejich poslu-
chačů i kněží. Kéž přinese kněžím i nekněžím užitek a po-
žehnutí!*

Na Strahově o svátku Všech svatých L. P. 1946.

Autor.

HORA BLAHOŠLAVENSTVÍ

Na svátek Nanebevzetí Panny Marie

L. P. 1943

Drazí v Kristu!

V evangeliu dnešního svátku Nanebevzetí Panny Marie spatřujeme Krista-Učitele v Bethanii, v domě Lazara a jeho dvou sester, Marie a Marty. Marta obsluhuje božského hosta a stará se o mnohé věci. Ale Marie nejlepší stránku vyvolila, která nebude odňata od ní: oddala se rozjímání slov Kristových. Seděla u nohou svého dobrého Mistra, naslouchala jeho hlasu, uvažovala o tom všem, co říkal, hleděla v jeho milou, ušlechtilou, božstvím prozářenou tvář a cítila se při tom tak nevýslovně šťastnou. Radovala se z jeho přítomnosti, litovala svých dřívějších provinění, děkovala za jeho dobrotu a milosrdenství a čím dále tím horoucněji a čistěji ho milovala.

Unum est necessarium, jednoho je zapotřebí, tohoto jednoho, co činila Marie u nohou Kristových: v usebranosti ducha poznávat pravdu, kterou zjevuje a hlásá Kristus Pán. Poznávat pravdu Kristovu čím dále tím dokonaleji, rozjímáním do ní vnikat stále hlouběji, osvojit si ji do všech jemností a řídit se jí do všech důsledků. Nuže, drazí v Kristu shro-

máždění, oddejme se alespoň občas tomuto spasitelnému zaměstnání: poznávání pravdy Kristovy, rozjímání o Kristově zákoně. A oddejme se této vpravdě spasitelné práci nejlépe v blízkosti, ano v přítomnosti, takřka u nohou Krista eucharistického.

Dnes a — dá-li Pán Bůh — v řadě úvah příštích povedu vás v duchu za Kristem-Učitelem nikoliv do tichého domku Lazarova v Bethanii, nýbrž na jednu horu. Horu nevysokou, ale památnou. Jest to hora blahoslavenství. „Hora, na níž Ježíš seděl v den kázání“, píše o ní Papini ve svém Životě Kristově, „jistě byla nižší než ta, s níž mu satan ukazoval království země. Odtud bylo viděti jen nivy rozlehlé v milé záři večerního slunce a po jedné straně zelenavě stříbrný ovál jezera a na druhé straně dlouhý hřeben Karmelu, kde Eliáš přemohl služebníky Baalovy. Ale s toho nepatrného vrchu, jež jen nadsazování skladatelů paměti nazvalo horou a jenž možná byl jen kopečkem, výstupkem sotva vyvýšeným nad okolí, s té hory, která ani nezasluhovala jména hory, ukázal Kristus království, které nemá ani hranic ani mezí, a vepsal v srdce lidská — ne na kamenné desky jako kdysi Jahve — píseň nového člověka, hymnus vítězství . . .“ Ejhle, hora blahoslavenství, jeviště Kristova horského kázání! Na té výšině tedy seděl Ježíš uprostřed svých prvních učedníků, obklopen sty očí, které hleděly v jeho oči a kdosi se ho tázal, komu prý že se dostane toho království, o němž on tak často byl mluvil. Ježíš odpověděl svými blahoslavenstvími.

Evangelium sv. Matouše (5. 1—12) praví doslovně: „Uzřev pak Ježíš zástupy, vstoupil na horu, a když se posadil, přistoupili k němu učedníci jeho. I otevřel ústa svá a učil je takto: Blahoslavení chudí duchem, neboť jejich je království nebeské. Blahoslavení tiší, neboť oni zemí vlád-

nouti budou. Blahoslavení lkající, neboť oni potěšeni budou. Blahoslavení, kteří lačnější a žízňají po spravedlnosti, neboť oni nasyceni budou. Blahoslavení milosrdní, neboť oni milosrdenství dojdou. Blahoslavení čistého srdce, neboť oni Boha viděti budou. Blahoslavení pokojní, neboť oni synové Boží slouti budou. Blahoslavení, kteří protivěnování trpí pro spravedlnost, neboť jejich jest království nebeské.“ K této řadě je přidáno ještě jedno blahoslavenství, které se týká téměř výhradně apoštolů a jest jen rozvedením předešlého.

Drazí moji, jaká úchvatná symfonie zní z těchto slov Kristových! Jaká jednoduchost, prostota a přitom jaká závažná vznešenost a hloubka! A jaký nesmírný dosah těchto několika vět! „Kdo je jednou přečetl,“ píše o nich též Papini, „a nepocítil, alespoň v té krátké chvíli, kdy četl, záchvěvu chápající něžnosti, prvního vzlyku pláče hluboko v hrdle, vřelého hnutí lásky a lítosti, nejasné, ale prudké potřeby učiniti něco, aby ta slova nebyla pouhými slovy, aby to kázání nebylo pouhým zvukem a znakem, nýbrž splňující se nadějí, pravdou pro vždy a pro všechny — kdo je četl jen jednou a nepocítil toho všeho, pak by nikdo nezasluhoval naší lásky více než on, neboť všechna lidská láska nebude mu moci nikdy nahraditi, čeho pozbyl.“

Osmero blahoslavenství! Drazí moji, celé evangelium, celé učení Kristovo je obsaženo v těchto osmi blahoslavenstvích. O nich tedy budeme uvažovati. Budeme o nich uvažovati co nejpozorněji. Vynasnažíme se jim porozuměti co nejplněji a nejdokonaleji. Vynasnažíme se však také svůj život s nimi v soulad uvést.

„Blahoslavení... blahoslavení... blahoslavení. Lidé, kteří stáli při kázání Kristově až v posledních řadách

a slyšeli jen toto slovo „blahoslavení“, které devětkrát vzplanulo nad zástupy, mohli se domnívati, že toto kázání je kázáním o štěstí.“ Tak nějak o tom poznamenal Mauriac. „Blahoslavení“ totiž rovná se „blažení“, rovná se „šťastní“. Kázání o blahoslavenstvích je skutečně kázáním o blaženosti, o štěstí, a to o pravé a nejvyšší blaženosti, o pravém a nejvyšším štěstí, po jakém touží a jakého je schopna lidská duše.

Blahoslavenství, která pronáší Kristus Pán před užaslým zástupem a nechápavým světem, jsou vlastně návodem k dosažení pravého štěstí, království Božího zde i na věčnosti. Ale nejenom to. Tato blahoslavenství jsou také návodem k nejpronikavější sociální a mravní reformě lidské společnosti. Jsou něčím nesmírně odvážným, jsou odvážnou, přímo revolučně smělou proklamací nového řádu náboženského i společenského, řádu vpravdě křesťanského.

Veźmĕte si pro příklad hned blahoslavenství první: „Blahoslavení chudí duchem, neboť jejich jest království nebeské.“ V těchto několika slovech je vlastně ukryta úplná sociální revoluce. Nikoliv vnĕjší a krvavá, nýbrž vnitřní, nekrvavá, duchovní a přece — či spíše právě proto — nejpronikavĕjší. Jest také správná? Je dokonce jedinĕ správná? Též o tom budeme s pomocí Boží uvažovati co nejpodrobnĕji. Vždyť tyto otázky, otázky o chudobĕ a štěstí, či chcete-li to mítí vyjádřeno modernĕji, o blahobytu, životní úrovni, životním standardu a pocitu uspokojení proletářských i ostatních vrstev, tyto otázky neustále hýbou světem, byly, jsou a budou vždycky akutní, vždycky časové. „Chudĕ budete mítí vždycky s sebou“, tvrdí zcela nepopulárnĕ a proti všem pravidlům demagogie Kristus Pán.

A myslíte snad, že jsou další blahoslaven-

ství méně odvážná, méně revoluční, méně časová a méně pronikavá — i když zdánlivě zní tak neškodně, neprůbojně, takřka bojácně a passivně: Blahoslavení tiší, pokojní, lkající, milosrdní, čistého srdce, spravedliví, trpěliví? A jestliže tito všichni jsou blahoslavení, šťastní a požehnaní, co říci o těch, kteří jsou opakem těchto blahoslavených? A jak se přičí lidské povaze a lidským nízkým sklonům všechno to, co doporučuje Kristus Pán ve svých blahoslavenstvích!

Jedna spisovatelka napsala román a dala mu název: „Na světě nejsou lidé“. Náhodou však prý jej nevydala. Prý bohudík. Ale v každém případě je to název duchaplný. Na světě nejsou lidé? Kdo či co jsou tedy ti, kteří se zde na světě lidmi nazývají? Drazí moji, Kristus Pán přišel na tento svět učinit lidi opět lidmi, a to lidmi dobrými, ano dokonalými, přišel a přinesl na tento svět učení, které může lidi nejenom dobrými a dokonalými, nýbrž i šťastnými učinit, ano učení, které přinesl, dokonce povznáší lidi do řádu vyššího, nadpřirozeného, božského. Učení Kristovo, obsažené zhuštěně v blahoslavenstvích reaguje na všechny nejsilnější touhy, které chová lidské nitro: touhu po hmotném majetku, touhu po cti a slávě, touhu po rozkoši a konečně touhu po spravedlivé odplatě. Ale nejenom na ně reaguje, ono je též podivuhodným, nad všechno očekávání a pomyšlení dokonalým způsobem splňuje.

Drazí v Kristu! Tolik pro dnešek stačí úvodem k cyklu rozjímání o blahoslavenstvích Kristových. Kéž tento úvod splnil a splní v nás všech svůj účel a probudí v nás co nejživější zájem o blahoslavenství Kristova, to jest vlastně o učení Kristovo samo, čisté, nezkráslené, božsky vznešené a božsky geniální.

Blíží se vlastní naše adorační pobožnost eucharistická. Kolem nás se bude ubírat Kristus Pán, tentýž

Kristus, který kdysi kráčel skrze zástupy a vedl je na horu blahoslavenství. Posadiv se tam na té nevysoké, ale požeňnané hoře, otevřel ústa svá a učil. Dnes a kdykoliv jindy ten božský náš Učitel, žijící v nejsvětější Eucharistii, promlouvá k nám rovněž, nikoli však již hlasem lidským, nýbrž hlasem, řekl bych, eucharistickým, káže nám nikoliv mluvením, nýbrž mlčením, svým eucharisticky hrdinným mlčením. Vystaven na vyvýšeném místě eucharistického trůnu — jako na hoře blahoslavenství — promlouvá k nám mluvou nejpřesvědčivější, poněvadž mluvou svého příkladu: „Blahoslavení chudí duchem, neboť jejich je království nebeské, blahoslavení tiší, neboť oni zemí vládnouti budou...“ a tak dále. Prosme tohoto našeho eucharistického Učitele a Kazatele, aby nám dal tu velikou milost, abychom si jeho tiché, ale božsky vznešené a krásné učení opravdu zamílovali, stále hlouběji do něho vnikali a stále dokonaleji v jeho duchu žili. Amen.

BLAHOSLAVENÍ CHUDÍ DUCHEM

Při předešlém adoračním rozjímání jsme následovali Krista-Učitele a Kazatele na horu blahoslavenství. Horu nevysokou, ale památnou. Památnou proto, poněvadž s ní ukázal Kristus Pán svým posluchačům — přítomným i budoucím — království, které nemá ani hranic ani mezí, království, které není s tohoto světa, ale které přece jest i na tomto světě, přesněji řečeno: začíná již na tomto světě, neboť začíná a šíří se v lidských duších. Řekli jsme si, že v horském kázání Kristově a zvláště v jeho blahoslavenstvích je obsaženo v jádře celé evangelium, celé učení Kristovo. Úkolem našeho rozjímání dnešního jest ještě více vniknout do smyslu blahoslavenství Kristových, zvláště do blahoslavenství prvního, k správnému chápání, ale hlavně k důslednému uskutečňování snad nejtěžšího: „Blahoslavení chudí duchem, neboť jejich jest království nebeské.“

Blahoslavenství Kristova. Drazí moji, ptejme se znova, oč vlastně jde v těchto blahoslavenstvích. Odpověď zní: V blahoslavenstvích Kristových jde vlastně o nauku Kristovu o štěstí. Nuže, v čem

tedy spočívá podle učení Kristova štěstí? Rozumí se právě štěstí, pravá blaženost? A které jsou podmínky k dosažení této blaženosti?

Štěstí, blaženost. Slova tak často užívaná a přece slova, jejichž význam zůstává stejně často zcela nejasněný. Kdybych se na příklad odvážil dáti vám, jednomu každému z vás, otázku: co vlastně rozumíte slovem štěstí? Co je štěstí? Co je blaženost? Jak byste asi odpověděli? Jistě by se vaše odpovědi dosti různily. A přece je třeba míti jasné pojmy ve všem a tím spíše, když jde o věc tak důležitou.

Štěstí, blaženost. Chtě nechtě musíme vzíti na pomoc trochu filosofie. „Beatitudo“, blaženost, štěstí v plném a přesném smyslu jest spočinutí v určitém dobru, po kterém člověk toužil jakožto po cíli, působícím radostné uspokojení. Obyčejně při uvažování a mluvení o blaženosti máme na mysli spíše jakýsi matný pojem radosti, jako by blaženost, štěstí bylo totéž, co radost nebo pocit radosti, potěšení. To však není přesný pojem blaženosti. Blaženost nespočívá v samotném pocitu radosti, nýbrž radost je pouze výsledkem, řekl bych přídavkem dosažení vytouženého dobra jakožto cíle. Toť přesný smysl slova tak často užívaného: „blaženost“, „štěstí“.

Abych vám to ještě lépe vysvětlil, nahlédl jsem do jednoho ze slavných postních kázání P. Segneriho, známého jezuitského kazatele z druhé polovice 17. století, který probírá velmi podrobně a populárně naši otázku o blaženosti asi tímto způsobem: „My vidíme“, praví, „že žádná věc na světě, dokud se nalézá v pohybu, nepožívá klidu: teprve potom se z něho raduje, když dospěla k cíli svého pohybu. Vidíte kámen? Teprve potom spočívá v klidu, když již ustal padati. Vidíte oheň? Jen tehdy je — řekli bychom — uspokojený, když může vy-

šlehnouti. Ve věcech lidských vezměte si za příklad lékaře: lékař není uspokojený, necítí se šťastným a spokojeným, dokud nenavrátí nemocnému zdraví, jež je cílem jeho lékařské činnosti a tudíž zakončením jeho pohybu. Dokud není pacient úplně vyléčen, lékař (rozumí se ovšem lékař ideální) si nedává pokoje: přichází, vrací se, studuje, předpisuje, zkoumá puls, proklepává, dívá se na jazyk, pozoruje oči, vyptává se na spánek, na průběh dne, na chuť k jídlu atd. Teprve když bylo pacientovi vráceno zdraví, lékař si řekne s radostí: „Tak již nyní mohu míti klid.“ A již se nevrací do příbytku pacientova, ani tam nikoho neposílá, neboť dosáhl svého cíle.“ Když toto byl P. Segneri vysvětlil, navazuje vlastní kazatelskou aplikaci slovy: „A nyní, když známe tyto předpoklady, mne poslyšte. Co jest cílem člověka, pánové moji, zdaliž ne blaženost? Proto člověk nebude nikdy uspokojený a uklidněný, dokud nedosáhne své blaženosti a tak nedosáhne svého cíle. Bezbožníci však bloudí daleko od takovéto blaženosti. Unusquisque in via sua erraverunt, praví Isaias. (Každý z nich po cestě své zabloudil.) Blaženost totiž podle souhlasu všech moudrých nemůže se nalézt nikde leč v Bohu. Co však dělají bezbožníci? Obrací se k bohatství. Bohatství však jim říká: já nejsem blažeností, ve mně není pravé štěstí, neboť toto je vytouženým dobrem konečným, kdežto já jsem pouze dobrem podřaděným, jakožto prostředek; hleďte jinde, chcete-li dosáhnouti blaženosti. A tak oni, neuspokojeni bohatstvím, obracejí se a pohybují se k poctám. Pocty však říkají: my nejsme blažeností, poněvadž tato jest dobrem bezpečným před každou změnou — my však jsme podřízené tolika změnám; běžte jinam, chcete-li dosáhnouti spokojenosti.“ A tak dále. A P. Segneri končí tento řetěz slovy: „Ode všech dostá-

vají odpověď stejnou, poněvadž blaženost se nemůže nalézt nikde, leč v dobru dokonalém, stálém, nejvyšším a všeobecném, jež jest jedině v Bohu.“

Tyto myšlenky P. Segneriho sice poněkud vybočují z programu naší úvahy, ale jsou k ní přece vítanou příležitostí, nebo alespoň vhodným myšlenkovým pozadím. Kristus Pán mluví zajisté o blaženosti ve smyslu nejhlubším i nejširším. Opakuji znovu: Kristovo kázání o blahoslavenstvích je kázáním o blaženosti, o štěstí — „blahoslavení“ rovná se „šťastní“. Přece však Kristus Pán, když vyslovuje své „Blahoslavení“, nemá na mysli ani tak blaženost absolutní, to jest dosažení cíle posledního a radostné v něm spočinutí, jako spíše blaženost, řekl bych, relativní. Mluví o blaženosti ve smyslu populárním. Mohli bychom si při každém jeho blahoslavenství domyslet toto vysvětlení: Svět a snad i vy s ním pokládáte některé věci, jako chudobu, utrpení, pronásledování pro spravedlnost, zachovávání čistoty srdce, pokory, tichosti a podobné za neštěstí; já však pravím vám: právě naopak, v tom je veliké štěstí, které já vám zjevuji, přináším a zjednávám. Štěstí zcela nové, dosud neznámé, překvapující, nepochopitelné a přece jisté; štěstí, kterého se dostává pouze mým věřícím, mým pravým učedníkům a následovníkům.

Drazí moji, jsou to skutečně překvapující, ano, takřka paradoxní tvrzení, tvrzení přímo šíleně odvážná a takřka nesmyslná, ta Kristova blahoslavenství, takže jen božská autorita Kristova nám je činí přijatelnými. Ale jak těžko se o nich mluví. Jak těžko se jim rozumí. Papini o nich napsal: „Blahoslavenství jsou často slabikována i těmi, kteří ztratili jejich smysl a jsou skoro vždy chybně chápána. Oklešťují je, mrzačí, kazí, znetvořují, snižují,

zkrucují. A přece podávají krátce první den, den slavnostní, učení Ježíšova.“

„Blahoslavení chudí duchem, neboť jejich jest království nebeské.“ Slyšte nejprve poznámky, které o těchto slovech Kristových podává citovaný již moderní laik Papini a které mají v sobě tolik bystrosti a originality. „Lukáš vynechal slovo „duchem“ a rozuměl chudé vůbec a po něm tak rozuměli mnozí; leckdo moderní a zlomyslný rozuměl pod názvem chudí duchem prostomyslné, hloupé, tupé. Máme zkrátka na vybranou chudé nebo hloupé.

Ježíš v té chvíli nemyslí ani na ty, ani na ony. Ježíš neměl rád bohatých a nenáviděl vši duši žádostivost bohatství, největší překážku pravého obohacení duše. Ježíš měl rád chudé a měl je u sebe, neboť mají více zapotřebí, aby se ohřáli, a mluvil k nim, poněvadž mají potřebu, aby byli nasyceni slovy lásky — ale nebyl tak pošetilý, aby nemyslel, že stačí být chudým, hmotně, společensky chudým, aby kdo měl beze všeho právo být účasten království.“

„Blahoslavení chudí duchem.“ O duchu mluví Kristus. O inteligenci. Jaký byl vztah Kristův k inteligenci? (Mám tu na mysli nikoliv určitou vrstvu lidí, nýbrž duševní schopnost). „Ježíš nikdy nedal znáti, že by se podívoval inteligenci, která je pouhou inteligencí abstraktní a pamatováním frází . . . Ale inteligence pravá a vyšší, schopnost rozuměti znamením budoucnosti a smyslu symbolů, inteligence osvěcující a prorocká, láskyplné poznávání pravdy, byla darem i v jeho očích a mnohokrát se rmoutil, že jeho posluchači a jeho žáci jevíli jí tak málo. Nejvyšší inteligencí pro něho bylo pochopiti, že inteligence sama — rozumí se duševní chápavost, rozumové vzdělání — nestačí, nýbrž že je třeba přeměnění celou duši, abychom dosáhli štěstí — neboť

štěstí není nesmyslným snem, nýbrž stálou možností a na dosah ruky — ano, že je třeba, aby nás inteligence (tedy duševní chápavost a kultura) podpořovala při této přeměně. Nemohl tedy volati k účastenství na království Božím lidi duševně omezené.“

Kdo jsou tedy oni blahoslavení chudí duchem? „Chudí duchem jsou ti, kteří mají plně a bolestně vědomí své duševní chudoby, to jest nedokonalosti vlastní duše, nepatrnosti dobra, které je v nás všech, bídy mravní, v níž tkví většina lidí. Jedině chudí, kteří vědí, že jsou opravdu chudí, trpí svou chudobou, a poněvadž jí trpí, snaží se, aby z ní vyvázli. Liší se — a jak? — od nepravých boháčů, od pyšných, kteří myslí, že jsou bohatí duchem, to jest dokonalí a dále již nezdokonalitelní, že jsou ve shodě se všemi, že jsou milí Bohu i lidem, že jsou vysoko, nezbohatnou nikdy, poněvadž nepozorují své bezmezné bídy.

Ti tedy, kteří uznají, že jsou chudí, a budou trpěti, aby nabyli onoho pravého bohatství, kterým je dokonalost, stanou se svatými jako Bůh je svatý, a jejich bude království nebeské; ti však, kteří neucítí zápachu kalu, nahromaděného pod ješitností, v království nevstoupí.“

Jistě je to, drazí moji, zajímavý i hluboký výklad prvního blahoslavenství Kristova, jak nám jej podává Papini ve své knize „Život Kristův“. Bohatství je zde chápáno spíše symbolicky jakožto samolibost, marnivost, pýcha. Chudoba ducha se pak ztotožňuje s pokorou. „Blahoslavení chudí duchem“ rovná se tedy „blahoslavení pokorní“.

Že by však Kristus Pán neměl na mysli při svém prvním blahoslavenství též bohatství a chudobu materiální? Že by mu byl neznámý problém lidské chudoby? Sociální nerovnost? Mamonismus a kapitalismus? Slovo Kristovo „Blahoslavení chudí duchem“

dává nám zahlédnouti perspektivy nesmírných dálek a hloubek, dává nám nahlédnouti do tajemného zákulisí onoho velkého divadla, které se nazývá svět. Svět a jeho život. Život lidský, život společenský. Blahoslavenství Kristovo o chudobě ducha má ještě jiné výklady i důsledky. Snad nám bude dopřáno ještě vícekrát o něm rozjímati a z něho poučení i povzbuzení čerpati.

A nyní na konec pozdvihněte opět své zraky ke Kristu samotnému, našemu mlčenlivému eucharistickému kazateli. Nechme dozníti slova lidská a učme se od něho přímo! Čerpejme světlo a sílu k pravé pokoře přímo z jeho Srdce a Bytosti, z jeho eucharistické přítomnosti, a pochopíme a zakusíme pravdivost i sladkost jeho svatého slova: „Blahoslavení chudí duchem, neboť jejich jest království nebeské.“ Amen.

Neděle 19. září 1943.

CHUDOBA A BOHATSTVÍ

Máme-li pokračovati v úvaze o prvním blahoslavenství Kristově — „Blahoslavení chudí duchem, neboť jejich jest království nebeské“ — potřebujeme především myšlenkového navázání na minulé naše adorační rozjímání. Uvažovali jsme o významu Kristova slova „blahoslavení“. „Blahoslavení“ rovná se „blažení“, „šťastní“. V čem spočívá blaženost člověka? V dosažení určitého cíle, po kterém člověk touží a který v něm působí radostné uspokojení. Dokonalá blaženost, dokonalé uspokojení naší touhy po štěstí, není ovšem nikde jinde, než v Bohu. Kristus Pán však neměl při vyslovování svých blahoslavenství tak na mysli tuto blaženost v přesném a dokonalém smyslu, nýbrž spíše ve smyslu populárním, obecně chápaném a srozumitelném.

Jaký je výklad prvního blahoslavenství? Koho rozuměl Kristus Pán názvem „chudí duchem?“ Podle výkladu Papiniho, který jsem posledně citoval, nemyslil Kristus Pán při vyslovování svého prvního blahoslavenství ani na lidi materiálně chudé, ani na lidi duševně ubohé, nevzdělané, méněcenné — jak si

to někteří neodborně nebo též zlomyslně vykládají. Pouhá a materiální chudoba nestačí, aby kdo měl beze všeho právo býti účasten Království. Tím méně se může doporučovati chudoba duševní jakožto kulturní zaostalost, nevzdělanost. Kristu neimponuje materiální bohatství. Kristus také nepřeceňuje pouhou lidskou inteligenci. Doporučí-li chudobu ducha, znamená to, že doporučí poznání, vědomí a uznání vlastní chudoby, ubohosti, nedokonalosti před Bohem, což jest podmínkou pravého obohacení duše milostí a svatostí. Chudoba ducha je tedy vlastně pokora. Skutečné bohatství ducha je ctnost a dokonalost nadpřirozená. „Blahoslavení chudí duchem“ znamená tedy v tomto smyslu „blahoslavení pokorní“.

Jest tímto výkladem první blahoslavenství vyčerpáno? Naznačil jsem také již minule, že nikoliv. Blahoslavenství Kristovo o chudobě má ještě jiné výklady a důsledky. Pokusím se připomenouti vám dnes alespoň jeden z nich. Budeme uvažovati o chudobě a bohatství.

Slavný Bossuet napsal ve svých Meditacích na evangelium o chudobě, kterou Kristus blahoslaví, tuto prostou, ale nádhernou myšlenku: „Poněvadž zlo chudoby na světě spočívá v tom, že činí člověka opovrženým, slabým, bezmocným, dává se mu věčná blaženost jakožto odškodnění za toto ponížení a to pod titulem nejvznešenějším, pod titulem Království“.

Drazí moji, prohlášení Kristovo: „Blahoslavení chudí duchem, neboť jejich je království nebeské“ znamená obrovskou revoluci v oblasti filosofie i morálky. Kristus prohlašuje chudobu za štěstí a chudé za blažené. Ne že by nikdo nikdy před ním či mimo něho nepohrdal bohatstvím. Proberte si řadu filosofických systémů starého

Řecka, prohlédněte si jednou pozorně nástrovní malbu filosofického sálu naší knihovny a najdete tam mezi jinými i „filosofa v sudě“, Diogena. Diogenes a cynikové odvrhovali vše a opovrhovali vším, k čemu člověk tolik lne. Učili se spokojovat s málem a nepachtit se po zbytečnostech a komplikacích života. „Il ne faut pas compliquer la vie“, říkával jeden můj přítel ze studií. Nač komplikovat život?

Diogenes a jeho starověcí následovníci však docházeli ke svým závěrům a ke své praxi z důvodů a předpokladů zcela jiných než Kristus Pán a následovníci jeho. Ony vedl pouze rozum a někdy i nutnost, často byli vedeni ctižádostí, byli naplněni pýchou, pohrdáním jiných, méně osvícených, a touhou po slávě. Byli tedy bohatí žádostivostí lidské slávy. Odtud ten jejich pohrdavý postoj a povýšený hlas, který však přes všechnu svou povýšenost a nápadnost nepřesáhl athénské. Kristus Pán však hlásá své blahoslavenství chudoby slovem i příkladem z božské své inspirace a pro celý svět a pro všechny časy. A jde ve svém učení do důsledků. Nespokojuje se doporučováním pouhé umírněnosti vůči bohatství ve smyslu starozákonní moudrosti: „Divitiae si affluent nolite cor apponere“, „jestliže přibude bohatství, nepřipoutávejte k němu svá srdce“, nýbrž prohlubujte tuto radu a tento příkaz a jde do všech myslitelných důsledků svým „Blahoslavení chudí duchem“, svým „Chceš-li dokonalým být, jdi, prodej co máš a dej chudým, a budeš mít poklad v nebi; a pojď a následuj mne.“ (Mat. 19, 21.)

Chudoba — bohatství. Řekněte mi, prosím vás, drazí v Kristu, kdo je vlastně bohatý a kdo je doopravdy chudý? Kde končí bohatství a začíná chudoba? Kde končí chudoba a začíná bo-

hatství? Nejsou pojmy bohatství a chudoba tak trochu relativní? Představte si, postavte v duchu vedle sebe člověka materiálně bohatého, ale nemocného nebo dokonce umírajícího, a člověka chudého, ale zdravého. Kdo je v té chvíli vlastně bohatší? Představte si člověka bohatého, ale zločinného, a muže chudého, ale čestného. Boháče hříšného a chudáka ctnostného. Není bohatstvím také zdraví? Není bohatstvím také čest? Není bohatstvím také krása, nadání, dovednost, umění? Není bohatstvím poznaná pravda? Učenec a genius že je chudší než člověk materiálně sice bohatý, ale nekulturně nevědomý, nevzdělaný? A není bohatstvím také ctnost? Není nesmírným bohatstvím vnitřní vyrovnanost, radost, spokojenost, štěstí? Není bohatstvím, a to dokonce bohatstvím největším, nadpřirozený život v lidské duši, milost posvěcující, símě života věčně blaženého?

Jsou tedy různé druhy bohatství a tím i různé druhy chudoby. Na nás pak jest, abychom je srovnávali a podle zásluhy hodnotili. Bohatství materiální není bohatstvím největším, materiální chudoba není největším zlem — toť křesťanská zásada první a základní o tomto předmětu. Různá dobra, která tvoří bohatství člověka a činí ho bohatým, pak je třeba seřaditi tím způsobem, že každému se dostane toho místa, které mu patří podle řádu, stanoveného samotným Tvůrcem a Pořadatelem všech hodnot, všehomíra i člověka jednotlivce, lidské společnosti i všech jejich úkolů a cílů. Řád, toto správné seřazení hodnot a cílů jest něčím nesmírně důležitým, neboť veškero neštěstí a veškero zmatek v srdci člověka-jednotlivce i v lidské společnosti jako celku nastává porušením tohoto řádu, stanoveného Bohem. Hlavní snahou Krista Učitele i Vykupitele pak bylo a jest: obnoviti

tento Bohem stanovený řád a vyvésti lidstvo mimo jiné i z bludu a neřesti přeceňování materiálního bohatství a jeho nadřaďování bohatství duchovně-nadpřirozenému. Jen tak si, draží moji, vysvětlíme všechny ty překvapující, tvrdé, ano strašné výroky Kristovy proti modloslužbě mamonu: „Běda vám, bohatým, neboť máte své potěšení zde na zemi“, „Běda vám, sytým“, „Běda vám, kteří se smějete, neboť budete plakati“, (Luk. 6, 24-25). „Vpravdě pravím vám: snáze je projítí velbloudu uchem jehly, nežli boháči vejítí do království nebeského“. (Mat. 19. 24.)

A přece Kristus Pán nevyklučoval ze svého království ani lidi bohatých a mezi své přátele čítal i některé lidi majetné. Proč tedy pronášel slova tak tvrdá proti bohatým? Poněvadž tito nejčastěji porušují řád hodnot a na prvé místo staví hmotu místo ducha, bohatství materiální místo bohatství duchovního, to jest bohatství milosti Boží, bohatství království Božího. Jsou tedy slova Kristova o boháčích jen obměnou známého výroku Páně: „Hleďte nejprve království Božího...“ V tomto duchu chudoby může zajisté i boháč žítí — ale jak těžko jest mu tohoto ducha si udržeti. Neboť bohatství materiální zaslepuje, otupuje, zatvrzuje . . .

Z toho, co dosud bylo řečeno o bohatství a chudobě, můžeme vyvodit tyto závěry: Bohatství a chudobu lze chápati buď ve smyslu širším nebo ve smyslu užším, který je běžnější. Ve smyslu širším rozumí se bohatstvím vlastnění jakýchkoliv statků, ať přirozených, ať nadpřirozených — chudobou pak nedostatek těchto statků. Ve smyslu užším a běžném rozumíme bohatstvím vlastnění nadbytku statků pozemských, tedy hmotného majetku jakéhokoliv druhu, chudobou pak nedostatek tohoto majetku. Materiální bohatství i chudoba pak mají různé stupně. Existuje

stupeň, na kterém se setkávají a vzájemně takřka splývají. Samozřejmě existují i extrémní bohatství a chudoby, nadměrné bohatství a nadměrná chudoba, jež jsou nejnápadnější a proto alespoň theoreticky nejsnáze řešitelné. Konečně bychom se měli zmínit o bohatství a chudobě subjektivně nebo objektivně chápaném. Tak je kdo bohatým nebo chudým, jak se bohatým nebo chudým cítí. Toto upozornění je velmi důležité. Člověk se může totiž cítit bohatým i při poměrné objektivní chudobě a chudým, nespokojeným, i při poměrném dostatku ne-li přímo nadbytku vnějšího majetku...

Tím přicházíme, drazí v Kristu, k nejkonkrétnějšímu problému bohatství a chudoby, jak nám jej vnučují nedávné i současné sociální poměry a nauky. Jak se dívá Kristus Pán, jenž byl vyslovil své odvážné „Blahoslavení chudí duchem“, na tuto otázku? Doporučuje snad Kristus Pán chudobu jako takovou, chudobu v nejužším smyslu, ve smyslu materiálním? Je snad chudoba doporučitelným ideálem a bohatství samo o sobě zlem? Mělo by snad být odstraněno veškeré materiální bohatství a zavedena všeobecná nedobrovolná chudoba? Drazí moji, nic takového Kristus Pán neřekl, nechtěl a nezavádí. Chceme-li poznati názor Kristův o této věci, chceme-li vniknouti do ducha Kristova, musíme studovati nejenom jeden Kristův výrok, nýbrž je nutno studovati celé evangelium, vnikati do jeho smyslu, seznamovati se s učením církevních otců, učitelů a spisovatelů a v neposlední řadě i s naukou papežských sociálních encyklik. Smysl tohoto učení lze vyjádřiti opět těmito několika zásadami: Především chudoba sama o sobě je zlem, zvláště chudoba nadměrná. Nedostatek hmotných prostředků k udržení lidské existence nemůže být ideálem člověka jednotlivce a tím méně lidské společnosti jako celku. Naopak, určitým

ideálem, nejbližším cílem všech přirozených snah člověka i lidské společnosti jest zajištění existence, neříkám nadbytek, ale dostatek vnějších statků, tedy přiměřený majetek, nebo chcete-li přiměřené bohatství. Přílišná chudoba, pokud není převzata a snášena dobrovolně z důvodů vyšších, náboženských, nadpřirozených, jak tomu je zvláště v některých řeholích, tedy přílišná chudoba laiků je velkým neštěstím a nebezpečím pro lidstvo. Stanovisko Církve katolické vůči vnucenému a nenáviděnému pauperismu tlumočí již v II. století po Kristu církevní spisovatel Hermas slovy: „Je nutno každého člověka vytrhnouti z obtíží. Neboť ten, kdo strádá a v každodenním životě trpí těžkostí, je ve velikém soužení a nouzi... Má právě takové soužení, jako se trápí, kdo je v okovech. Mnozí pro takové pohromy, nemohouce jich unésti, sahají si na život. Kdo tedy zná soužení takového člověka a nevytrhne ho, dopouští se velikého hříchu a je vinen jeho krví.“ (Hermas, Pastor, Simil. 10. 4. MPG 2, 101 — dle dr. Vaška.)

Přílišná chudoba je zhoubna tělu i duši. Jaké následky má podvýživa zaviněná chudobou, nedostatečné, nezdravé, přeplněné byty, člověka nedůstojný oděv, nedůstojná a nezdravá příležitost ke spaní, je všeobecně známo. Uveďme jen nebezpečí souchotin a jiných nemocí, všeobecné zeslabení organismu atd. Přílišná chudoba bývá na škodu i životu duševnímu, rozumovému vývoji a činnosti rozumové vůbec. Není času ani příležitosti ani pomůcek k řádnému vzdělání, není styku s vzdělanými lidmi a prostředky na př. knihami, jež dopomáhají k rozvoji skrytým schopnostem člověka. Přílišná chudoba bývá na škodu i mravnosti. Paupertas meretrix — chudoba se stává nevěstkou, řemeslem. Dobře napsal sv. Tomáš Akvinský: „Když někdo pečuje o obyvatelstvo, musí

se starati, aby široká vrstva chudých lidí měla dostatek potřebných věcí a netrpěla nouzí, neboť její nouze nese s sebou důsledek, že jedná proti mravnímu řádu, protože je nesnadno, aby člověk, mající nouzi, jednal dobře.“ (Polit. 1, VI — dle dra Vaška.) A jinde píše: „Z chudoby občanů plyne, že jsou náchylni ke vzpourám a špatnostem...“ A jakýsi moderní autor konstatuje bystře, že „když je člověk syt, je jiným člověkem, než když je hladový.“ (H. de Man, Zur Psychologie des Sozialismus, Jena 1927, 191 — dle dra Vaška.)

Vnucená nadměrná chudoba jest konečně škodou a nebezpečím nejenom jednotlivcům a lidské civilní společnosti jako celku, nýbrž i samotné Církvě. Ano, pauperism je přímo hrobem náboženského života. Toho netřeba ani rozváděti ani ilustrovati. Stačilo by projít jednou jedinkrát některou částí periferie některého velkoměsta. Nejdříve musí být člověk člověkem a pak teprve se může stát křesťanem.

Tolik o nebezpečí přílišné chudoby. A co říci o nebezpečí přílišného bohatství? Též o tom si, dá-li Pán Bůh, někdy řekneme, co řečeno býti má a musí. A nakonec se tažme ještě jednou: Jaké stanovisko že měl Kristus Pán k chudobě a bohatství? Kristus Pán měl na vybranou mezi chudobou a bohatstvím. Mohl přijít mezi nás jako dítě rodičů bohatých nebo v prostředí chudém, mohl žít v blahobytu nebo v chudobě, v pohodlí nebo v práci a lopotě. On zvolil prostředí chudé, zvolil práci a dokonce i utrpení. Dobrovolně. Nikdo nechce být chudým, neboť chudoba je zlo — on „propter nos egenus factus est, cum esset dives“, pro nás stal se chudým, když přece byl tak bohatý. Stojíme ohromeni před tajemstvím chudoby Kristovy, to jest před tajemstvím Kristovy dobrovolné za nás oběti.

A stojíme v úžasu i před tajemstvím Nejsvětější

Eucharistie. Nesmírná Kristova oběť, dobrovolná chudoba až k těm eucharistickým způsobům nás nutí padnout na kolena. Klaníme se v úctě božství, ztaje-
nému v chudých eucharistických způsobách, a děku-
jeme Bohu za jeho tak nesmírnou k nám lásku.
Amen.

Neděle 17. října 1943.

DUCH CHUDOBY

Výklad prvního blahoslavenství Kristova není vyčerpán objasněním, že název „chudí duchem“ označuje vlastně lidi pokorné, nýbrž toto blahoslavenství lze rozvinout ještě v jiném smyslu. Ptáme se v této souvislosti, jaké je učení Kristovo o lidské chudobě vůbec. Chceme-li však uvažovati o chudobě, nemůžeme se vyhnouti souvztažnému pojmu chudoby, ale, co ještě důležitějšího, souvztažné skutečnosti chudobě odpovídající, a tou jest bohatství. A proto jsme minule rozjímali ve světle učení Kristova o chudobě i bohatství. Jsou různé druhy bohatství a různé druhy chudoby. Neboť i zdraví je bohatstvím, i čest, charakter, nadání, vzdělání, umění; bohatstvím, a to velikým, ano nesmírným je pravda, ctnost, nadpřirozená milost, zásluhy pro věčnost, a bohatstvím největším je samo království nebeské. Ovšem, nejvlastnější a nejběžnější smysl bohatství a chudoby je bohatství materiální a materiální chudoba, t. j. dostatek, případně nadbytek hmotných statků na straně jedné a jejich nedostatek na straně druhé.

Kristus Pán nezavrhuje hmotný majetek jako tako-

vý, tedy ani bohatství jako takové. Jestliže se vyslovuje ostře a tvrdě proti bohatým, je to jen proto, poněvadž tito nejčastěji porušují řád hodnot, Bohem chtěný a stanovený, a přeceňují své bohatství materiální na úkor bohatství duchovního, nehledajíce především království Božího a spravedlnosti jeho. Chudoba sama o sobě je vlastně zlem a chudoba nadměrná, pauperismus, je dokonce i velikým nebezpečím, a to jak pro jednotlivce, tak i pro celé společenské skupiny. Uvedli jsme si řadu škod a nebezpečí, plynoucích z přílišné chudoby: škody a nebezpečí pro tělo, pro zdraví člověka, pro lidskou duši, pro činnost rozumovou, pro mravnost, veřejný pořádek, společenský pokoj, ano i pro samotnou víru a Církev Kristovu, neboť „člověk musí být nejdříve člověkem a pak teprve se může státi křesťanem“. Tolik bylo v podstatě řečeno minule. Pokračujme, drazí v Kristu, v této úvaze i dnes, neboť nás přivede k zajímavým, ale současně též nejvyšším důležitým a duchovně praktickým závěrům.

Mluvíme-li o chudobě a bohatství, mluvíme vlastně o soukromém vlastnictví. Kristus Pán se zajisté nemohl zajímat — ovšem svým vlastním způsobem — o tento předmět, jak se o něj nemohla a nemůže nezajímat ani jeho Církev, ani žádný jen trochu přemýšlející člověk. Nuže, které jsou hlavní zásady učení Kristova o tomto předmětu? Uvedeme si pouze čtyři.

První: Soukromé vlastnictví, nebo přesněji řečeno, ochrana soukromého vlastnictví je součástí zákona Božího. Kristus Pán nepřišel, jak sám výslovně byl prohlásil, zákona zrušit, nýbrž naplnit, to znamená, doplnit a zdokonalit. Soukromého vlastnictví pak se týkají dvě příkázání zákona Božího, desatera: sedmé „Nepokradeš“ a desáté „Aniž požádáš statku jeho“, t. j. soukromého

majetku svého bližního. Připomínám, že desatero Božích přikázání je pouze formulování zákona přirozeného, zapsaného v srdce všech lidí bez rozdílu původu a vyznání. Je to jakýsi všeobecný a všeobecně platný mravní instinkt člověka.

Druhá: Soukromého majetku nabývá člověk spravedlivě buď prací nebo koupí, darem nebo dědictvím. Je to věta vyňatá z katechismu a křesťanské morálky. Nejdůležitějším a, řekl bych, i nejčestnějším prostředkem k nabývání majetku zůstává ovšem poctivá vlastní práce, ať tělesná nebo duševní, při čemž je zajisté spravedливо, aby člověk přičinlivější, nadanější a schopnější měl možnost větší odměnou za svou práci získati i větší majetek.

Třetí: Je nemožno docíliti naprosté majetkové rovnosti, jako je nemožno docíliti naprosto stejného nadání u všech lidí, stejného zdraví, stejné píce, stejné zdatnosti a ctnosti. „Chudé budete míti vždycky s sebou“, řekl Kristus Pán. Nejčastějšími příčinami chudoby jsou původ z chudých nebo různým způsobem méněcenných rodičů, menší schopnosti vlastní, nemoci, neschopnost práce, různá neštěstí, lenost a různé hříšné vášně. Naproti tomu píce, tvořivost, spořivost a pravá křesťanská mravnost jsou příkazem rozumu i víry a vedou přirozeně i k určitému vnějšimu blahobytu, pročež mají být co nejvíce podporovány.

Konečně čtvrtá zásada: Bohatství zavazuje. Svého majetku, zvláště značnějšího, má člověk užívat podle vůle Boží, t. j. nejenom ku prospěchu vlastnímu, nýbrž také ku prospěchu svých bližních. V bohatství se však skrývá i určité nebezpečí, a tím jest: jeho zneužívání. Zneužívání soukromého vlastnictví jest proti vůli Boží a tudíž hříchem. Proto Kristus Pán vícekrát,

a to velmi důrazně, upozorňuje na toto nebezpečí a odsuzuje přísně pýchu, necitelnost a nevěru, které bývají častými průvodkyněmi bohatství. Bohatí totiž, chybí-li jim duch chudoby, o kterém se ještě zmíním, si na svém bohatství příliš zakládají a druhými, méně majetnými, někdy vědomě, jindy zcela neuvědoměle, podvědomě, pohrdají. Vzhledem k Bohu a víře se domnívají, že mají všeho dost zde na světě, že nikoho, ani Boha nepotřebují, a proto se o své duše nestarají a o věčné království posmrtné nestojí. Sv. Pavel shrnuje Kristovu nauku o bohatství ve svém listě k Timotheovi (1. Tim., 6, 17—19) slovy: „Boháčům tohoto světa prikazuji, ať se nepyšní a nevzkládají své naděje v nejisté bohatství, nýbrž v Boha, ať činí dobře a bohatnou v dobrých skutcích, ať jsou štědrými a sdílnými skládajíce si dobrý základ pro budoucnost, aby dosáhli života věčného.“

Drazí moji, snad by se vám mohly zdát zásady právě uvedené něčím samozřejmým. Jsou vlastně samozřejmostí. A přece proti každé z nich je celá řada bludných námitek, o nichž však se nemohu dnes šířiti. Jen to je třeba si uvědomiti, že na uvedených zásadách zdravého rozumu, víry a zákona Božího spočívá veškeren společenský řád a pokoj, harmonie a spokojenost v duších jednotlivců i v celé lidské společnosti. Jak hlubokým a obsažným se nám jeví nyní slovo Kristovo „Blahoslavení chudí duchem, neboť jejich jest království nebeské.“ Bylo vysloveno pro všechny lidi a časy a vztahuje se na lidi všech věků i stavů, na bohaté i chudé, inteligentní i prosté. Zasahuje opravdu nejhloběji. Zatím co světská moc má právo a povinnost upravovat vnější životní podmínky, t. j. bohatství a chudobu objektivní, zasahuje Kristus Pán přímo do lidského nitra a řídí, upravuje a napravuje lidské svědomí a smýšlení. Ano, Kristus

Pán se stará v první řadě o nitro člověka, o jeho duši, o jeho přesvědčení, o jeho svědomí, o jeho životní názor a cíl. „Království mé není z tohoto světa“, prohlásil výslovně. „Proto jsem se narodil, a proto jsem přišel na svět, abych svědectví vydal pravdě.“ Svou pravdou a svým zákonem vede a vychovává Kristus lidské duše k nejvyššímu cíli, kterým jest království nebeské. „Blahoslavení chudí duchem, neboť jejich jest království nebeské.“ A to jest též hlavním úkolem Kristovy Církve, neboť v ní a skrze ni žije a působí Kristus Učitel, Vychovatel a Spasitel lidstva: je to starost především o nitro člověka, o lidskou duši, o hodnoty duchovní a věčné. Naproti tomu starost o hodnoty vnější, o tělo a vše, co se tělesného života týče, a tudíž i starost o hmotné statky patří v první řadě světské vrchnosti, kterou učí Kristus Pán ctít a poslouchat. „Čí jest to obraz a nápis? Řkou jemu: Císařův. Dávejte tedy, co je císařovo, císaři, a co jest Božího, Bohu.“

„Blahoslavení chudí duchem.“ Kristus Pán vniká tímto slovem a svou milostí hluboko do našeho nitra, do našeho svědomí. A na tom záleží nejvíce. Na tom vlastně záleží všechno. Neboť na tom záleží všechno lidské štěstí a veškerá lidská spokojenost. U jednotlivců i u celých společenských vrstev. Či myslíte, že by bylo lépe pro jednotlivce i pro lidskou společnost jako celek, kdyby byli lidé přesvědčováni, že mají být ustavičně nespokojeni? Že mají druhým závidět a druhé, snad lépe situované, nenávidět? Má být snad nitro člověka i při zvýšené životní úrovni ustavičně pobuřováno a rozvášňováno v neukojitelný hlad a neuhasitelnou žízeň po majetku stále větším, jako by ta vnější, hmotná dobro, měla být jeho posledním cílem? Bohatství pro bohatství? Nikoliv, drazí přátelé, bohatství materiální není a nesmí být cílem

člověka, nýbrž pouze prostředkem. — Prostředkem k čemu? K životu spořádanému a člověka důstojnému, ke konání dobra, k rozmnožení zásluh pro věčnost, k dosažení pravého štěstí zde na zemi i na věčnosti. Neboť konec konců člověk nechce být bohatým, nýbrž šťastným. A jen proto touží po majetku, poněvadž se domnívá, že v něm nalezne své štěstí. A proto Kristus Pán prohlašuje nikoliv „Blahoslavení bohatí“, nýbrž „Blahoslavení chudí duchem, neboť jejich jest království nebeské.“

Ano, blahoslavení, šťastni jsou ti, kteří mají ducha chudoby, a nikoliv ducha bohatství, ti, kterým neimponuje bohatství, kteří nevidí v majetku hmotném to nejvyšší, po čem mají toužit a o čem mají usilovat, svůj poslední cíl a životní úkol, ti, kteří se netrápí a neužívají neustálou nespokojeností, ti totiž, kteří tak zvaným boháčům nezávidí, poněvadž si nepřejí být na jejich místě a užívat jejich výhod, jejich pohodlí, jejich rozmařilosti a případně i jejich hříšných rozkoší, jež jim bohatství umožňuje. Kristem blahoslavení chudí duchem jsou ti, kteří nedávají přednost hmotě a věcem tohoto světa, nýbrž tomu, co ve skutečnosti je a musí zůstat na prvním místě, t. j. Bůh a věčná spása nesmrtelných duší. „Blahoslavení chudí duchem.“ Ano, Kristus Pán doporučuje a také propůjčuje svým pravým učedníkům tohoto ducha chudoby, t. j. vlastně ducha svaté vyrovnanosti a pravé moudrosti, která se nedává zaslepit zdáním velikosti věcí a hodnot příliš blízkých, lidských, smyslových, hmotných, nýbrž která se dovede dívat na všechny věci a hodnoty pod zorným úhlem věčnosti.

„Blahoslavení chudí duchem.“ Drazí moji, jak velice se mýlí ti, kteří se domnívají, že Kristus Pán svým blahoslavenstvím chudoby vlastně chudým lidem ško-

dí, poněvadž prý je tím jen chlácholí, aby zůstali trpěliví a nedomáhali se svých spravedlivých práv a nároků. Právě naopak. Kristus Pán jest a zůstane až do skonání věků nejmějším dobrodincem právě vrstev chudých. Ne nadarmo k Němu voláme: „Ježíši, Otče chudých, smiluj se nad námi.“ Co řekl poslům Janovým? „Jděte a zvěstujte Janovi, co jste viděli a slyšeli: Slepí vidí, kulhaví chodí, malomocní se očišťují, hluší slyší, mrtví vstávají z mrtvých, chudým se zvěstuje evangelium.“ Evangelium znamená radostnou zvěst. Nuže, chudým se zvěstuje radostná zvěst. Jestliže Kristus dává někomu přednost, pak jsou to chudí, jichž bylo, je a bude vždycky dost. Svým evangeliem otvírá Kristus Pán oči všem lidem a učí je hledati především království Boží a spravedlnost jeho, učí je hledati poklady, které ani mol ani rez nekazí, které zloději nevykopávají aniž kradou. Svým evangeliem odsuzuje Kristus — a jak přísně — pýchu a všechno bezohledné sobectví boháčů a přikazuje, aby měli pochopení pro své spolubratry chudé a potřebné, aby měli úctu a činnostnou lásku k chudým, s nimiž se přímo ztotožňuje, říká: „Cožkoliv jste učinili jednomu z bratří mých nejmenších, mně jste učinili.“ A jako podmínku apoštolské dokonalosti doporučuje: „Chceš-li dokonalým býti, jdi, prodej vše, co máš, rozdej chudým a pojď a následuj mne!“ Ano, chudí jsou miláčky Srdce Božího, a pro ně chce získati i srdce bohatých.

Drazí bratři a sestry v Kristu, prosme dnes a prosme stále to dobrotivé Srdce Kristovo, které mezi námi dlí v eucharistických způsobách, aby nás co nejvíce obohatilo svým duchem chudoby a pokladem pravé moudrosti. Amen.

Neděle 21. listopadu 1943.

Bylo by toho ještě mnoho, co bychom si v souvislosti s prvním blahoslavenstvím Kristovým mohli uvést a předmětem dalších úvah učiniti. Ale myslím, že bude zcela vhodné, když v posledním měsíci tohoto roku, v měsíci vánočním, řadu rozjímání o blahoslavenství chudoby zakončíme, abychom mohli, dá-li Pán Bůh, s novým rokem přejíti k blahoslavenstvím dalším.

Kdežto v minulých úvahách jsme měli příležitost poznati, jak hluboké a obsažné je to slovo Kristovo: „Blahoslavení chudí duchem, neboť jejich jest království nebeské,“ bude dnešní naše úvaha spíše rázu praktického a seznámí nás s uskutečňováním Kristova ducha chudoby.

Jistě znáte, drazí v Kristu shromáždění, všichni, nebo alespoň velká část z vás vzácnou duchovní knihu sv. Františka Saleského, jejíž název jest „Filothea“ — česky „Bohumila“. V této knize, která je, abych tak řekl, slabikářem duchovního života a vedle „Následování Krista“ od bl. Tomáše Kempenského jedním z nejrozšířenějších asketických spisů katolických, jsou tři ka-

pitoly, věnované poučení o duchu chudoby. Článek 14. třetí části této knihy je nadepsán: O chudobě duchem i při majetnosti. Obsah jeho pak je přibližně tento: „Blahoslavení chudí duchem, neboť jejich jest království nebeské.“ Zlořečení tedy na-proti tomu jsou bohatí duchem, neboť jim je přichystána bída pekelná. Kdo je bohatý duchem? B o h a t ý duchem je ten, kdo buď má své bohatství v srdci nebo své srdce v bohatství, a naopak chudý duchem je ten, kdo nemá ani žádného bohatství ve svém srdci ani srdce své v žádném bohatství. Ledňáčkové, ptáci pomožní, prý si dělají hnízda zvláštním způsobem. Utváří si je z lehounké, ale velmi pevné látky, kterou voda nepronikne, na způsob míče s malým otvorem nahoře. I když pak jsou tato hnízda uchváčena vlnami, plavou beze škody na povrchu mořském, aniž se potopí nebo prosáknou vodou. Podobně má býti i naše srdce otevřené k nebi a nebeským věcem, neproniknutelné veškerým pokladům pozemským. M á m e - l i b o h a t s t v í, n e p o d r o - b u j m e m u s v á s r d c e, n ý b r ž z ů s t a ň m e n a d n í m p á n y. Něco jiného je míti jed a něco jiného jest býti jedem otráven. Lékárníci mají mnoho jedů na skladě, ale nikoliv, aby se jimi otrávil, nýbrž mají je k dobrým potřebám. Podobně i my můžeme míti bohatství a zboží pozemské, aniž by však duchovní jed, který je s nimi obyčejně spojen, pronikl až k našemu srdci. Je tedy možno býti bohatým a přece si zachovati ducha chudoby a získati si zásluhy pro onen svět.

Ovšem, při věcech majetku se týkajících hrozí jedno velké nebezpečí, n e b e z p e č í l a k o t y. Málokdo si toto nebezpečí uvědomuje. A nikdo si nechce dokonce přiznat, že by byl sám také lakomým. A přece je to vášeň hrozná a nenasytná. Lakotný člověk

se podobá nemocnému, který snažně a neustále si žádá pít, ale podávaný nápoj neutišuje jeho žízeň . . . Je tedy třeba opatrnosti a mírnosti v užívání majetku i v péči o jeho nabývání a rozmnožování.

V dalším článku radí sv. Učitel Saleský, jak si osvojit a jak uskutečňovati nejenom opatrné užívání majetku, nýbrž i lásku k chudobě a chudým, pomáhání chudým v jejich potřebách, udělování almužny. Když na příklad přijdou takové okolnosti, že musíme lečeho postrádati, pamatujme, že to jsou příležitosti, které nám posílá Prozřetelnost, abychom dokázali ducha chudoby a získali též zásluhy trpělivosti, pokání a chudoby skutečné, snášené v duchu víry i naděje i nadpřirozené lásky.

Konečně v článku 16. obrací se svatý František k těm, kteří jsou skutečně chudí, a doporučuje jim, aby byli také chudí duchem a udělali doslovně z nouze ctnost a zásluhu. Varuje před přílišným a zbytečným zármutkem kvůli chudobě a před zhoubnou závistivostí a nenávisť vůči t. zv. boháčům. Poukazuje na příklady Krista Pána, Panny Marie a nesčíslných světců a světic Božích, kteří se s takovou velkodušností rozhodli pro zachovávání chudoby dobrovolné a skutečné.

Drazí moji, je věru třeba, alespoň jednou za čas v tomto světle učení Kristova a jeho světců se podívat na životní záhady, jimiž jsme obklopeni, a utvrzovati se tímto způsobem ve smýšlení opravdu křesťanském, v křesťanském nazírání na život, na život vlastní i život společenský, tedy i na chudobu a bohatství. Je třeba si alespoň občas uvědomiti, že vlastně na nitru člověka, na jeho duchu, na jeho smýšlení, na jeho cítění a nazírání záleží nejvíce, rozhodně ještě více než na vněj-

ších materiálních životních podmínkách. Proč? Protože právě na něm, na duchu člověka, nejvíce závisí lidské štěstí a lidská spokojenost. Blahoslavení, šťastní jsou chudí duchem, neboť jejich jest království nebeské.

Jejich jest království nebeské. Ejhle, odměna smýšlení a života opravdu křesťanského, života v duchu chudoby podle Krista. Království nebeského mohou tedy dosáhnouti všichni, kdož dovedou splnit úkol, který jim byl na tomto světě určen — ať jsou jejich podmínky jakékoliv, jen když zachovávají ducha chudoby.

Jejich jest království nebeské. Jedině Bůh spravedlivý a vševědoucí může objektivně posoudit životní obtíže a oběti každého člověka, zhodnotit, zvážit a odměnit jednoho každého podle skutků jeho, to znamená, podle jeho skutečných zásluh. Ano, jedině Bůh vševědoucí a naprosto spravedlivý. Jest totiž jeden druh chudých, s kterými svět nepočítá, k nimž nemá často žádného uznání, a o nichž nemá velmi často ani tušení. Jsou to chudí ostýchaví. Mimo chudobu zřejmou a nápadnou existuje také chudoba skrytá, nenápadná a někdy též úmyslně skrývaná, řekl bych, cudná. Co příslušníků středních, měšťanských, úřednických a jiných vrstev zachovává vnější decorum majetnosti a zatím ve skutečnosti trpí a strádá, a nikdo o tom neví, nikdo to netuší, nikdo to nedoceňuje a docenit nemůže — jediný Bůh, Bůh vševědoucí a spravedlivý. A Bůh nejvyšší spravedlivý a opravdu všechno vědoucí, také tento druh lidské chudoby, snášené v duchu víry, to znamená, tohoto pravého ducha chudoby nejenom božsky spravedlivě, nýbrž i božsky štědře odmění. „Blahoslavení chudí duchem, neboť jejich jest království nebeské.“

Jejich jest království nebeské. Co může dát Bůh víc než své království nebeské? Nic většího a nic lepšího již nemá. Vzpomeňme na výrok Bossuetův, již jednou zde citovaný: „Poněvadž zlo chudoby na světě spočívá v tom, že činí člověka opovrženým, slabým a bezmocným, dává se mu věčná blaženost jakožto odškodnění za toto ponížení, a to pod titulem nejvznešenějším, pod titulem království, království nebeského.“ A když apoštol Petr se otázal svého Mistra: „Hle, my jsme opustili všechno a následovali jsme tebe. Čeho se nám za to dostane?“, odpověděl mu Kristus Pán, že ti, kteří všechno opustili pro jméno jeho, stokrát více obdrží a život věčný v dědictví dostanou.

Neboť jejich jest království nebeské. A bylo to právě toto slovo Kristovo spolu s příkladem, zaslíbení Kristovo a důvěra v jeho věrnost, které způsobily, že tolik duší nejšlechetnějších se z lásky Kristovy všeho zřeklo a Krista i v skutečné chudobě dobrovolně následovalo. Nejvýznačnějším představitelem těchto evangelických duší je sv. Chudáček Boží a velký reformátor, František Serafínský . . . Netřeba ani připomínati jeho životopis, jeho charakter a jeho význam — je všeobecně známý. Je zástupcem všech těch opravdových a hlubokých duší, které z lásky k chudému Kristu dovedly opustiti svět a přidružiti se k duším podobně smýšlejícím v nejrůznějších řeholích Církve katolické. Slib dobrovolné chudoby jest jedním z nejpodstatnějších rysů řeholního života a jednou z nejzáslužnějších jeho obětí.

Blahoslavení chudí duchem, neboť jejich jest království nebeské. V jaké božské záři a v jakém novém světle objevuje se chudoba Kristova, chudoba ducha. „Matko Chudobo, věrná průvodkyně bytostí uměním a duchem nejbohat-

ších, sama v rouchu ubohém a s rukama prázdnýma, budiž od nás pozdravena. Rostlino, zavlažovaná slzami zkrúšených a zžíhaná pohrdáním pyšných, buď Bohu za to dík, žeš byla vložena do této kamenité půdy vyhnanců ráje. Postrachu bohatých a nenáviděná průvodkyně ubohých, lože bez hřichu lakoty, stole bez přítěže obžerství, nevhledná klenotnice pokladů nesmírných, paláci stavěný v nejčistší průzračnosti, pečeti, která jsi na věčné časy označila život Františkův a Klářin, břemeno lehké i bolestné, zdroji nejčistších radostí, společnice duší pokorných, vrátná, která uvádíš své oblíbence do měst nejblaženějších, řetězi drahocenný, který spojuješ bytosti tebe vyznávající v Kristu: pro svou hojivou přítomnost na tomto bědném světě, pro svou kýženou pomoc, kterou zachraňuješ nešťastníky v mamonu klamném tonoucí, pro svou zázračnou sílu, kterou zachycuješ svět v záhubu se řítící, tisíckrát budiž pozdravena!“ — Toť apotheosa Matky Chudoby, apotheosa ducha chudoby Kristovy, jak byla spatřena kterousi věřící a básnickou duší. Kéž i my všichni chápeme, čím dále, tím jasněji, a čím dále, tím důsledněji uskutečňujeme to první a snad i nejdůležitější blahoslavenství Kristovo.

Blíží se svátky vánoční, kdy si připomínáme a takřka zpřítomňujeme příchod Krista, našeho Spasitele, na tento svět. Vidíme Ho v chlévě betlemském, zavinutého v plénkách a položeného do jeslí. Toť náš Spasitel a Učitel. Hle, již ve svých jeslích vybízí nás svým příkladem: „Učte se ode mne!“ Učme se od Něho chudobě ducha. Učme se i skutečnému a velkodušnému odříkání pro dobra věčná a pro zájem duší. A týž Kristus vybízí nás i ve své podobě eucharistické ze zlatých jeslí ciboria i monstrance: Učte se ode mne, a to nejenom poněvadž jsem tichý a pokorný srdcem, nýbrž i po-

něvadž jsem opravdu chudý duchem. Osvojíme-li si tohoto ducha chudoby, jak nám jej Kristus Pán zjevuje od svého vstupu na tento svět, a jak nám jej projevuje i v nejsvětější Eucharistii, staneme se účastníky i jeho zaslíbení: „Blahoslavení chudí duchem, neboť jejich jest království nebeské.“ Amen.

Neděle 19. prosince 1943.

BLAHOSLAVENÍ TIŠÍ

[The text in this section is extremely faint and illegible. It appears to be a collection of verses or a prayer, possibly a translation of the Beatitudes. The text is arranged in several paragraphs, with some lines indented. Due to the low contrast and blurriness, the specific words cannot be transcribed accurately.]

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

1850
1851
1852
1853
1854
1855
1856
1857
1858
1859
1860
1861
1862
1863
1864
1865
1866
1867
1868
1869
1870
1871
1872
1873
1874
1875
1876
1877
1878
1879
1880
1881
1882
1883
1884
1885
1886
1887
1888
1889
1890
1891
1892
1893
1894
1895
1896
1897
1898
1899
1900

Druhé blahoslavenství, které pronesl Kristus Pán, náš božský Učitel při svém památném kázání horském, zní: „Blahoslavení tiší, neboť oni zemí vládnouti budou.“

„Blahoslavení tiší.“ Jak vznešeně, ale současně jak vzdáleně, theoreticky, jakoby zcela neživotně, neprakticky, nečasově zní toto Kristovo slovo na první poslech — sluchu moderního člověka. Jakže, tichost že je blahoslavena? A tiší že zemí vládnouti budou?

A přece je, drazí moji, v těchto slovech Kristových úžasná moudrost a nesmírná praktická cena. Dokonce toto blahoslavenství jest jedním z nejpraktičtějších naučení Páně. Je jenom potřeba prozkoumat je co nejpečlivěji a promeditovat před tváří Boží co nejpokorněji.

Především si musíme uvědomit, že slovo „tiší“ v našem blahoslavenství se nesmí brát ve smyslu nejužším, to jest „mlčenliví“. Smysl je zde mnohem širší. V překladu a výkladu Písma svatého od Dra Sýkory čteme vysvětlení: „tiší“, to znamená „mírní“. Latinské slovo „mites“ by se dalo skutečně přesněji přeložit slovem

„mírní“, ale konečně je slovo „tiší“ pro toto blahoslavenství v našem jazyce již ustáleno a může být tedy klidně ponecháno — jenom je třeba je řádně pochopit a vysvětlit. (Je také zajímavé, jak v jiných řečech nabývá totéž slovo různého vedlejšího významu, takže je k němu třeba vždycky určitého výkladu. Tak na př. německé „die Sanftmütigen“ naznačuje více jemnost, která je rovněž obsažena v původním znění tohoto slova. Francouzské „doux“ značí doslova „sladčí“ t. j. laskaví, dobrotiví. To všechno a ještě mnohem více je uloženo v onom jediném latinském slůvku „mites“, které je ovšem rovněž též překladem.) Nuže, zůstaneme při názvu „tiší“ a budeme probírat — opět v několika úvahách — Kristovu nauku o tichosti, mírnosti, jemnosti, dobrotivosti, laskavosti.

„Blahoslavení tiší, neboť oni zemí vládnouti budou.“ Drazí moji, kdežto první blahoslavenství Kristovo se týká především našeho rozumu, našeho smýšlení — blahoslavení chudí *d u c h e m*, to jest pokorní, pokorně smýšlející a moudře všechny věci hodnotící — blahoslavenství druhé se týká v první řadě našeho srdce a našeho jednání, a tím samozřejmě i našeho mluvení, případně i mlčení. Blahoslavenství první potírá lidskou pýchu, blahoslavenství druhé potírá lidskou zlobu, lidskou nelásku. Sídlo pýchy je v rozumu, sídlo zloby a nelásky je v srdci, ve vůli.

„Blahoslavení tiší.“ Kdo že jsou tito blahoslavení? „Tiší“ ve smyslu Kristova blahoslavenství jsou ti, kteří dovedou ovládati nezřízenou vášeň hněvivosti, zlosti, pomstychtivosti, ti, kteří se z lásky k Bohu nerozčilují, děje-li se jim křivda, ti, kteří při bezpráví jim učiněném mlčí a dovedou dokonce být zdvořilí a laskaví i k těm, kteří jim ublížili. Drazí přátelé, cítím, jak v duchu protestujete, alespoň někteří z vás jistě, proti této nauce. Vaše nitro se bouří proti takovému potlačování, proti takovému poutání

lidské přirozenosti. Tak?! Bezprávi že má zůstat nepotrestáno? Mlčet ke všemu a být dokonce laskavý a zdvořilý k těm, kteří mi ublížili? Což není do naší bytosti vložen, a to samotným jejím Tvůrcem, cit pro spravedlnost? Což nám neříká tento náš vrozený cit pro spravedlnost, že každá křivda musí být potrestána?

Leč posečkejte, drazí moji, se svými protesty a námitkami! Všechno bude svým časem a na svém místě vysvětleno. Ostatně existuje ještě jiné blahoslavenství, které se zabývá přímo spravedlností: „Blahoslavení, kteří lačněji a žízni po spravedlnosti, neboť oni nasyceni budou.“ Také k němu, dá-li Pán Bůh, jednou dojdeme. Dnes si však musíme dobře ujasnit toto: Kristus Pán nezavrhuje každý hněv — vždyť, jak známo, On sám se též dovedl rozhněvati, na příklad když vyháněl prodavače obětního dobytka a penězoměnce z chrámu, nebo když pronášel své „běda“ proti farizeům a zákoníkům a nazýval je „plémě zmijí“, když ohlašoval spravedlivé tresty pro hříšníky zatvrzelé atd. Kdyby každý hněv byl hříchem, byl by býval hřešil i Kristus Pán. On však přece jako vtělený Bůh, dokonalost, svatost vtělená, hřešiti nemohl. „Kdo z vás mne může viniti z hříchu?“ Nuže, existuje také hněv, který není hříchem, hněv spravedlivý, oprávněný, svatý, též hněv výchovný — „Hněvejte se, ale nehřešte“, stojí psáno v jednom žalmu. To všechno je pravda, ale je třeba veliké opatrnosti, jemnosti i mravní síly, aby nebyla překročena míra tohoto hněvu oprávněného a spravedlivého nebo pedagogického a nevybočilo se do hněvu nezřízeného. Jako totiž v mnohých jiných věcech, tak i v této platí pravidlo, že všeho moc škodí, „omne minium vertitur in vitium“, každá přilíšnost se obrací v neřest.

Při hněvu je třeba opatrnosti tím vět-

ší, čím je člověk k němu náchylnější. Neboť co je vlastně hněv? Hněv je vášeň, je to prudké hnutí mysli, je to rozbouření celého lidského nitra spojené s napětím nervů, je to zapětí toho podivuhodného mechanismu našeho nitra, tohoto lidského motoru — obrazně řečeno — na plné obrátky, je to uvolnění a rozpoutání zvláštních skrytých energií v člověku, a to k výkonům mimořádným a silným. Tyto uvolněné a rozpoutané síly v člověku, směřující k potrestání bezpráví, třeba jen domnělého, k zjednání spravedlnosti, třeba jen domnělé, případně přímo k poškození nebo i zničení bližního lze však jen těžko ovládat. A tak se někdy stává, že se člověk při hněvivém uplatňování spravedlnosti — tedy v záchvatu hněvu — dopouští nespravedlnosti nové a někdy dokonce ještě větší, než byla ta, kterou chtěl pomstít a odstranit. Porušuje právo, kterému mělo být učiněno zadost, nebo porušuje nějaké právo či pravidlo jiné, kterého mělo býti současně šetřeno.

Naše přísloví „Hněv je špatný rádce“ je jistě výrazem hluboké moudrosti i všeobecné zkušenosti. Hněv je slepý. Je to opravdu jen motor, který má být řízen, ovládán, ale který velmi často řidiče, rozum, zbavuje nadvlády a strhuje na scestí, k nerozumnostem. Hněv nezvládnutý prý je jakoby přechodné šílenství. Proto je třeba veliké opatrnosti, jemnosti a mravní síly při používání hněvu. Závěrem k těmto poznámkám o hněvu možno říci toto: Je-li hněv řízen rozumem, pak je to hněv správný, zřízený. Ten je za určitých okolností nejen dovolený, nýbrž dokonce i žádoucí, nutný, svatý. Vymyká-li se však hněv tomuto ovládání rozumem, stává se hněvem nezřízeným, stává se výbuchem vášně nebezpečné a kruté. Pak je to povodeň, orkán, který strhuje do neštěstí. Takovýto nezřízený, ne-

zvládnutý, případně nespravedlivý hněv patří mezi sedmero hlavních hříchů. A každý tak zvaný hlavní hřích se stává otcem mnoha synů, kteří bývají velmi často horší, mnohem horší svého otce. „Blahoslavení tiší.“ Tichost je tedy ctnost, to jest určitá schopnost a mravní síla, kterou přemáháme nezřízenou vášeň hněvivosti.

Ve slově „blahoslavení tiší“ však je, drazí v Kristu shromáždění, obsaženo ještě mnohem více, než vyjadřuje tento přesný pojem tichosti či mírnosti. Je v něm obsažen — opět jiným způsobem než v blahoslavenství prvním — celý Kristův program i metoda jeho uskutečňování. Je v něm vlastně obsaženo celé učení Kristovo o lásce i přesný psychologický postup při jeho uplatňování.

Tiší, které Kristus blahoslaví, jsou ti, jejichž srdce jsou naplněna dobrotivostí a láskou a kteří dovedou v tomto duchu lásky a dobroty také jednat. „Mám srdce tvrdé jako skálu a v duši nenávist a vztek“, napsal prý před časem jeden český básník. Ne, takové srdce a takovou náplň duše nechválí a nedoporučuje Kristus Pán. Blahoslavení nikoliv tvrdého srdce, nenávistní a zlostní, nýbrž tiší, laskaví, dobrotiví, mírní, ušlechtilí, jemní.

Aby mi bylo dobře rozuměno, zdůrazňuji, že obojího je třeba: i hněvu, to jest spravedlivého, tedy zřízeného, správně ovládnutého a ovládaného hněvu je třeba, ovšem jen za určitých předpokladů, podmínek a okolností, i mírnosti za okolností a předpokladů jiných. Neboť obojího je třeba: spravedlnosti i lásky. Obojího je třeba: blahoslavenství prvního i blahoslavenství druhého. Vrcholem ctností však zůstává láska, vrcholným přikázáním

pak přikázání lásky, vrcholným blahoslavenstvím blahoslavenství tichosti.

Papini napsal ve svém „Životě Kristově“ zajímavá slova: „Voják, který bojuje za zemi pozemskou, musí být krutý. Ale ten, kdo sám v sobě usiluje o dobytí nové země a nového nebe, nesmí se poddati zlosti, která radí ke zlu, ani krutosti, která popírá lásku.“ Těmito slovy se naznačuje velmi výrazně a originálně, že jiná je metoda k získávání království pozemského, jiná k získávání království nebeského, kterážto království je v nás samých, v našem nitru, v našich srdcích, v našich duších. Ano, vojenská odvaha, ráznost, tvrdost je ctností vojákovou a musí být pěstována ve válečnictví pozemském. Ve válečnictví duchovním, v dobývání království nebeského však platí: „Blahoslavení tiší.“

„Blahoslavení tiší, neboť oni zemí vládnouti budou.“ „Zemí vládnouti budou“ praví výslovně Kristus Pán. Tedy snad se jedná přece jenom o ovládnutí této země, tohoto světa pozemského? Nikoliv, drazí moji. Tentýž Papini o tom píše: „Země zde slíbená není pole s hroudami ani mocnářství s vybudovanými městy. V mluvě Kristově „vládnouti zemí“ znamená býti účasten nového království.“ Jiní autoři ještě více rozvinují, rozšiřují a doplňují tento výklad, a to zcela správně, ano ještě správněji a přesněji v tom smyslu, že vládnouti zemí značí ovládati lidská srdce, to jest, míti vliv na lidská srdce, získávati je, míti je v moci. Kristus Pán skutečně nemá při svém blahoslavenství tichosti na mysli panství pozemské, hmotné, světské, nýbrž království, které není z tohoto světa — jest to království pravdy, milosti, spravedlnosti, pokoje a lásky. A toto království je v lidských srdcích.

„Blahoslavení tiší, neboť oni zemí vládnouti budou.“

Toto blahoslavenství obsahuje skutečně v jádře celé učení Kristovo o lásce. Neboť, opakují, tiší, které Kristus blahoslaví, jsou ti, jejichž srdce jsou naplněna láskou a dobrotou a kteří dovedou v tomto duchu lásky a dobroty také jednat i mluvit, případně mlčet. Srdce jest to hlavní. Srdce rozhoduje. Jaké srdce, takový charakter, taková je i mravní cena člověka.

Drazí moji! Známe jedno Srdce, které bylo a je nejvyšším vzorem, ideálem všem lidem ušlechtilým všech věků, Srdce opravdu plné dobroty a lásky, nedostižné pokory a tichosti. I vy je znáte. Dlí mezi námi v eucharistické podobě. Je to Srdce Kristovo, Srdce vtěleného Boha, Srdce nejušlechtilejšího člověka. Toto Srdce Kristovo je naší záchranou. Kdyby toto Srdce nebylo naplněno láskou, kdyby Bůh nebyl dobrý, kdyby Bůh byl jen Bohem hněvu a msty, byli bychom ztraceni. Je naším štěstím, že Bůh je tak nevýslovně dobrý a že Kristus Pán je tichý a pokorný srdcem. Je naším štěstím, že Kristus Pán je ten tichý Beránek Boží, který snímá hříchy světa. Kéž jen se nad námi smiluje a učiní srdce naše podle Srdce mého! Amen.

Neděle 16. ledna 1944.

TICHOST A VŠEDNÍ ŽIVOT

Ve svém prvním výkladu blahoslavenství tichosti jsem se snažil vám vysvětliti, co vlastně jest tichost a kdo jsou oni tiší, které Kristus blahoslaví a kterým přislubuje, že zemí vládnouti budou. Bylo nutno objasniti pojmy, aby nevznikla nedorozumění nebo nezůstaly v duši předsudky proti nauce Kristově. Proto jsem tolik zdůrazňoval, že není každý hněv hříchem, že existuje též hněv oprávněný, spravedlivý, rozumem řízený, ano i svatý, že však je třeba při používání hněvu, jakožto prudké a nebezpečné vášně, veliké opatrnosti, aby nedošlo k vybočení z pravé míry a tudíž k nespravedlnostem a hříchům. Tichost je tedy ctnost, kterou přemáháme nezřízenou vášně hněvivosti. Ve smyslu blahoslavenství Kristova je tichost současně též laskavost, mírnost, dobrota srdce, psychologická jemnost, společenský takt i diskretnost. K uskutečňování tichosti je ovšem zapotřebí velikého sebeovládání, veliké mravní síly a výše.

Dnes vám, drazí bratři a sestry v Kristu, chci odpovéděti na otázku: Jaká je praktická cena tichosti? Jak odůvodním své tvrzení, že blaho-

slavenství tichosti jest jedním z nejpraktičtějších naučení Páně? Jak pohnu vaši i svou vůli k upřímné a vytrvalé snaze o získání této Kristem blahoslavené tichosti? Poslyšte, prosím, jen těchto několik hesel a námětů: Rodinný život a tichost. Tichost jakožto výchovná metoda i výchovný cíl. Tichost a zdraví. Tichost v apoštolátě. Tichost v životě společenském, národním i hospodářském. Ano, i hospodářském. Chci se vynasnažiti všechny tyto náměty vám postupně, alespoň krátce vyložiti a doložiti.

Především tedy: Rodinný život a tichost. K jednomu konsistornímu radovi v Hannoveru přišla před časem jedna paní. Nešťastná v manželství. Ubohá. Utýraná. Zoufalá. Již prý to nemůže déle se svým manželem vydržet a proto žádá o rozvod. Muž je alkoholik. Přichází domů pravidelně opilý a co tropí, nedá se ani vypovědět.

„Co při tom děláte, milá paní?“ otázal se konsistorní rada.

„Je samozřejmé, že při tom nemohu zůstat klidná“, odpovídá ona.

„Myslím, že vám chybí v domě jeden kus nábytku.“

„Který?“

„Pořídte si klekátko a když váš manžel přijde zase domů opilý a bude rámusit, nemluvte s ním, nýbrž s Pánem Bohem“, poradil nešťastné ženě konsistorní rada. A dobře poradil. (Životem II. r. č. 45.)

Snad je to příklad poněkud drastický a nedává vyniknout zlobě zhýralého muže a utrpení jeho manželky, ale je celkem názorný. V životě rodinném dochází někdy i ke sporům, při nichž nechybí ani výbuchů hněvu. Jedině tichost a laskavost druhé strany dovede všechno překlenout, smířit, uklidnit. „Blahoslavení tiší, neboť oni zemí, to jest lidskými srdci, vládnouti budou.“

Tichost jakožto výchovná metoda.

Pozdější světec Don Bosco měl jakožto devítiletý hoch zvláštní sen, který se mu stal ukazatelem celé jeho životní dráhy a úlohy. Sám o něm vypravuje takto: „Zdalo se mi, že se u naší chaloupky na nějakém velmi prostranném dvoře bavilo množství hochů. Jedni se smáli, jiní hráli, mnoho jich klelo. Uslyšev jejich rouhání, vmísil jsem se hned mezi ně, domlouval jsem jim a tloukl je pěstí, aby mlčeli. Najednou stál přede mnou ctihodný člověk mužného věku, nádherně oděný. Bílý plášť zahaloval veškeru jeho postavu. Tvář zářila mu tak, že jsem do ní nemohl pohledět. Zavolal mne jménem a poručil, abych se postavil v čelo oněch dovádějících chlapců. Privil: Ne bitím, nýbrž laskavostí a přívětivostí získáš tyto své přátele...“ Byl to samotný Kristus Pán, který pronesl ve snu k hochu Boskovi tato slova. A touto radou se řídil pozdější veliký vychovatel mládeže svatý Don Bosco věrně a s úspěchy přímo zázračnými.

Při výchově je ovšem třeba obojího: pevnosti i jemnosti. Pevnosti, ano i přísnosti je třeba v pravý čas, na pravém místě a v pravé míře. Ale laskavosti, to jest tichosti je třeba ještě více, ještě mnohem více. Laskavost, která pochází z opravdové lásky, zdůrazňuje klady v lidské duši a povaze, svými paprsky a svým teplem dává klíčiti v lidských duších u dětí i dospělých dobru, krásu, ušlechtilost, velkodušnosti, obětavosti, statečnosti i lásce. Tichost, to jest mírnost, dobrotu a laskavost jest tedy výbornou methodou výchovnou. A jest v určitém smyslu i výchovným cílem. Vždyť jde o docílení ušlechtilého harmonického charakteru. Blahoslavení tiší, neboť oni zemí vládnouti budou.

A co říci o tichosti a zdraví? Je známou skutečností, že duše má nesmírně silný vliv na tělo

i naopak. Sugescie i autosugescie existují. Existují i různé druhy nervos. Je rovněž dobře známo, jaký vliv mají některé vášně na lidské zdraví, jaký vliv má na příklad přílišný hněv nebo přílišný strach na nervy a na srdce. Při bolestně překvapující zprávě člověk bledne, chvěje se, pláče, padá do mdlob, někdy dokonce náhle umírá — při zprávách nebo zážitcích příjemných reaguje opět jinak. Co doporučují lékaři těžkým pacientům? Klid, klid. Jen aby se pacient nerozčilil. Nerozčilovati se, zůstat klidným je někdy vůbec podmínkou uzdravení. Má tedy tichost velmi dobrý vliv i na lidské zdraví.

Tichost je ctnost, kterou ovládáme nezřízenou vášně hněvivosti, řekli jsme si již několikrát. Ovládnutí nezřízené vášně hněvivosti. Kdo však uznává, že je hněvivý? Drazí moji, jak neradi uznáváme, že se někdy dáváme ovládati hněvivostí. Hněvivostí zbytečnou. Nespravedlivou. Nerozumnou. Přiznáváme raději, že jsme nervosní.

Profesor Pecka ve své knize „Oheň na zemi“ velmi výstižně i vtipně píše: „Nervosní. Každý druhý člověk, s nímž mluvíme, říká, že je nervosní. K ničemu se lidé tak rádi nepřiznávají, jako k nervositě. A co vše se skrývá pod tím slovem nervosa? Přepjaté sebevědomí, nedostatek sebevlády, chorobná přecitlivělost, neplodné zalíbení v bolu, jalová snivost, mravní zbabělost, strach ze života, netrpělivost, slabost povahy, zlobivost a kdoví co ještě. Místo aby si lidé upřímně přiznali své nedokonalosti a vady, říkají, že jsou nervosní. Je to pohodlnější.“ —

Není tedy nervosita vždycky dostatečnou omluvou, ba ani dostatečným vysvětlením hněvivosti. Tichostí se do určité míry také nervosa léčí. Člověk tichý, mírný, laskavý, to jest ukázněný, je na tom rozhodně i zdravotně lépe za stejných ostatních okolností než člověk

hněvivý, prudký, nelaskavý, náladový, nebo, chcete-li, nervosní.

Tichost v apoštolátě. Stačilo by uvést známá a tak často citovaná slova Kristova: „Učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem.“ Anebo samo naše blahoslavenství: „Blahoslavení tiší, neboť oni zemí vládnouti budou,“ při čemž jsme si stále vědomi, že slova „zemí vládnouti“ znamenají v této souvislosti: míti vliv na lidská srdce a ovládati je láskou a dobrotou.

Před několika lety (1940) vyšla v českém překladu knížečka P. Gabriela Hevenesiho z Tovaryšstva Ježíšova pod názvem: „Jiskry sv. Ignáce.“ Jsou v ní úryvky ze spisů, dopisů a výroků sv. Ignáce z Loyoly a krátké výklady k nim. Ke dni 5. dubna se uvádí tento výrok sv. Ignáce, kterého nazval Lev Daudet „králem psychologů“: „Abychom vzbudili u lidí náklonnost ke službě Boží, musíme se státi všem vším; neboť srdce lidí nedají se ničím tak získat, jako podobností mravů a zájmů duševních.“ (Sv. Ign. ad Nolarc.) Komentář P. Hevenesiho k tomuto místu pak zní doslovně takto: „Dobývání srdcí lidských je daleko nesnadnější než dobývání tvrzí. Tvrze lze podmaniti mečem a obléhacími stroji; k podmanění srdcí nestačí ani celá vojska. Při dobývání duší není mocnějšího vojevůdce nad přívětivost. Duše, které bys marně napadl v otevřeném boji, šťastně polapíš válečnou lstí, jestliže si prve, než jim vstípiš posvátnou nauku, dobudeš jejich přízně. Máš-li ji, popřejí ti nejen sluchu, nýbrž dají ti samoděk i svá srdce. Ta potom dovedeš, kam budeš chtíti. . . Nikdo není tak divoký, aby se nedal získati přívětivostí. Přívětivější řeč a laskavější pohled vyloudí blahovůli i z tvrdé skály jako odrážející se ozvěnu. . .“

Opravdu, blahoslavení tiší, požehnaní i pro činnost

apoštolátní, pro získávání lidských srdcí pro Srdce Kristovo. Ostatně to víte sami dobře a snad i ze své vlastní zkušenosti jste se o tom přesvědčili: kněz a zvláště zpovědník, který je naplněn duchem pravé tichosti, získává důvěru duší, dovede je smiřovati s Bohem ve svátosti pokání takřka hravě a přiváděti je dokonce i k častému styku s Kristem Pánem eucharistickým. Naproti tomu kněz-zpovědník nebo i kterýkoliv jiný, i laický pracovník v apoštoláť, který by této vlastnosti postrádal, který by jednal příkře, prudce, nebo dokonce hněvivě, nemůže očekávati velkých úspěchů a trvalých výsledků svého apoštolátu.

Konečně jsem nadhodil též námět: Tichost v životě společenském, národním a hospodářském. Poněvadž čas kvapí a nerad bych příliš překročil obvyklou délku kázání, řeknu jen tolik: Tichost v životě společenském je vlastně společenský takt, gentlemanství, jemné, taktní, ušlechtilé chování — pouze s tím rozdílem, že tichost je mnohem hlubší, vřelejší a upřímnější, neboť je prodchnuta duchem Kristovy lásky. Nuže, tichost má pro společenský život tutéž, ano ještě větší cenu jako zdvořilost a společenská jemnost.

V životě — a mluvíme přímo o našem vlastním životě a charakteru — národním pak se setkáváme s různými převládajícími sklony a charakteristickými rysy. Zpytujeme-li své národní svědomí, to jest svou národní povahu zcela poctivě a nezaujatě, bez přílišné sebelásky, která zaslepuje, i bez hyperkritiky, která je stejně neobjektivní, pozorujeme v našem českém lidu určité vlastnosti dobré, kladné, chvályhodné, šťastné — sami je znáte dobře — jiné pak méně dobré, neblahé, osudné. Naší snahou musí být dobré vlastnosti v sobě co nejvíce zdůrazňovat a k uplatnění a rozvinutí přivádět, vlastnosti a stránky

negativní pak sebevýchovou paralisovat, zneškodňovat nebo usměrňovat. Říká se nesvornost. Ano, ale já se ptám: z čeho vzniká naše nesvornost? Co je příčinou, co je kořenem naší národní nesvornosti a nekázně? A odpovídám po dobrém rozmyslu: nedostatek tichosti a pokory, nedostatek lásky. Promýšlejte, drazí moji, i pod tím zorným úhlem slovo Kristovo: „Blahoslavení tiší, neboť oni zemí vládnouti budou.“

A že by měla tichost význam i v životě hospodářském? Sudte sami! Co znamená domyšlené a duchem Kristovým prodchnuté heslo, heslo opravdu překrásné: „Služba lidu?“ Ano, je třeba sloužit lidu, z lásky k lidu, ale též s opravdovou láskou k lidu. Člověk prý je tvor spíše psychologický nežli logický. Rozhoduje se spíše podle svých citů, sympatií nebo antipatií, než podle strohého diktátu rozumu. Tichost je nejpraktičtější psychologie — je to umění rozuměti lidské duši, a co hlavního, lidskému srdci.

Tuto tichost Kristus blahoslaví. Tuto tichost Kristus Pán doporučuje. Této tichosti přislubuje získávání a ovládnání lidských srdcí. Blahoslavenství tichosti jest skutečně jedním z nejpraktičtějších naučení Páně. Jest blahoslavenstvím, které má nesmírnou cenu nejenom pro život věčný, nýbrž i pro šťastný a úspěšný život časný. Děkujme proto Kristu Pánu za tuto drahocennou perlu jeho svaté nauky a uplatňujme ctnost tichosti při každé vhodné příležitosti! Amen.

Neděle 20. února 1944.

KRISTUS, VZOR TICHOSTI

Když jsme si připomněli praktickou cenu blahoslavenství tichosti, zbývá nám učiniti zcela konkrétní rozhodnutí: chceme se snažiti o získání této tak cenné a Kristem tak vřele doporučované ctnosti, chceme se státi opravdu tichými a pokornými podle vzoru Kristova. Kristus Pán bude naším vzorem. Chceme dát na sebe působit jeho sugestivnímu vlivu. Abychom se k tomu ještě více povzbudili, budeme studovati v dnešním adoračním rozjímání povahu našeho Pána a Spasitele Ježíše Krista se zřetelem k jeho tichosti, která jest jednou z nejvýraznějších vlastností této božsky dokonalé povahy. Kristus, vzor tichosti.

Bylo to na břehu jedné řeky. Ta řeka se jmenovala Jordan. Muž přísných mravů, odříkavého života, poustevník Jan se stal při této řece kazatelem a Křtitelem. Mezi jinými pokřtil jednoho dne ve vodě jordané i Krista, jehož byl Předchůdcem. Druhého dne spatřil opět Ježíše, an jde k němu; i řekl: „Ejhle, Beránek Boží, který snímá hříchy světa.“ (Jan 1, 29.) Drazí moji, slovo „Beránek“ je v tomto případě symbolem. Předchůdce Jan představuje lidu

toho, na jehož příchod a působení své posluchače a učedníky připravoval, a představuje ho pod symbolem beránka. Proč právě beránka? Bylo to jistě z inspirace Ducha svatého. My tušíme, že to bylo označení nejvýstižnější. Symbol beránka vyjadřoval nejlépe vykupitelský úkol Kristův — my víme, že beránci bývali ve Starém Zákoně obětováni za hříchy lidí, takřka místo lidí samých, a Kristus Pán se měl státí obětí za hříchy světa. Ale nejenom to. Symbol beránka také nejlépe vystihoval povahu této živé oběti i obětníka zároveň, poněvadž vystihoval nejvýznačnější rys Kristovy povahy: jeho tichost. „Obětoval se, poněvadž sám chtěl, a neotevřel úst svých; jako ovce k usmrcení vedená a jako beránek před tím, kdo ho stříhá, němý bývá, neotevřel úst svých.“ Tak líčí prorok budoucího Krista. A svatý Jan Křtitel na toho Krista již přítomného ukazuje: Ejhle, to jest ten Beránek Boží, tichý, obětní, vykupitelský. Kristus-Beránek, symbol oběti a tichosti.

Bylo to již ke konci veřejného působení Páně. Svatý Lukáš o tom píše: „Když se naplňovaly dny, kdy měl býti vzat do nebe, předsevzal si pevně, že půjde do Jerusalema.“ I poslal posly před sebou do jednoho místa samařského, aby mu tam připravili přístřeší. Ale nepochodili. Nepřijali ho ti obyvatelé města samařského, poněvadž se bral do Jerusalema. Samaritáni totiž uznávali pouze svou horu Garizim a nikoliv Jerusalema za místo, na kterém se má Bohu obětovati. To bylo mimo jiné také příčinou neustálé řevnivosti, ano i nepřátelství mezi Samaritány a ostatními obyvateli palestinskými. „Uzřevše to“ — píše doslovně dále evangelista — „učedníci jeho Jakub a Jan, pravili: Pane, chceš-li, abychom řekli, by oheň sestoupil s nebe a je zahubil? Ale on, obrátiv se, pokáral je řka: Ne víte, čího ducha jste. Syn

člověka nepřišel duše zahubit, nýbrž spasit. I odešli do jiného městečka.“

Všimněte si dobře, draží moji, rozčilení učedníků Kristových. Jsou uraženi a rozezleni. Chtěli by se rádi pomstít. Chtěli by se zastat cti svého Mistra. Tohle si přece nemohou dát líbit, aby někdo zavíral brány před jejich Mistrem a před nimi, aby je takoví nějací Samaritáni odháněli od svých prahů. Potrestat. A hned. A krutě. Bleskem. „By oheň s nebe sestoupil a zahubil je.“ Takoví jsou bratři Jakub a Jan, synové hromu. Takoví jsou i ostatní učedníci Páně ve své nedokonalosti. Takoví jsme i my ve své většině. Ale takový není Kristus Pán. Ten již jednou zkusil podobné odmítání a vyhánění. A nebylo to u cizinců. Bylo to u vlastních lidí. „Do vlastního přišel a svoji ho nepřijali.“ Bylo to tehdy, kdy ještě ho nesla jeho požehnaná Matička pod svým srdcem do Betlema a doprovázena svým snoubencem Josefem hledala tam přístřeší pro sebe i svého Syna, jehož narození očekávala. Neměli pro ně místa v příbytcích lidských vlastní souvěrci a soukmenovci... Kristus Pán nyní kárá své učedníky, svolávající hromy a blesky na své domnělé nepřátele a říká jim: „Nevíte, čího ducha jste.“ Duch, který z vás nyní mluvil, není duch můj. Duch můj je duch mírnosti a tichosti, trpělivosti, pokory a lásky. „Nemstěte se, miláčkové.“ „Máš jest pomsta i odplata, dí Hospodin.“ I pro nepřátele jsem přišel, i ty chci spasit. A nespasil bych je, kdybych je zahubil: „Syn člověka nepřišel duše zahubit, nýbrž spasit.“ „I odešli do jiného městečka.“ Tak tedy smýšlel, mluvil a jednal Kristus, učitel tichosti.

Ježíš v zahradě Gethsemanské. Již si byl protrpěl svou smrtelnou úzkost. Již si prožil své zklamání nad neúčastí svých nejvěrnějších apoštolů — „nemohli jste ani jediné hodiny bdít se mnou

... bděte a modlete se, abyste nevešli v pokušení“ — již byl posílen andělem ke své hrdinné Oběti, oběti života v nejkrásnějším mužném věku, za nevýslovného utrpení, v největší hanbě a nejkrutějším pokoření, a nyní kráčí vstříc svým nepřítelům, kteří ho přicházejí zatknout. V jejich čele Jidáš zrádce. „Koho hledáte?“ „Ježíše Nazaretského.“ „Já to jsem.“ A hle, oni padají bezmocně k zemi. Kristus ukazuje svou moc. Ale jen ukazuje, nepoužívá jí. Nikoho neničí. A když horkokrevný Petr ve svém záchvatu statečnosti vytahuje meč a vrhá se na jednoho ze zástupu, služebníka nejvyššího kněze, Malcha, a utíná mu ucho, co říká a co dělá Kristus? „Vtas svůj meč na jeho místo; neboť všichni, kdo berou meč, od meče zahynou. Či myslíš, že nemohu prositi Otce svého a dá mi nyní více než dvanáct pluků andělů? Kterak však se naplní Písma, že musí se tak státi?“ A dotknuv se zraněného ucha Malchova, uzdravil je. — Kristus Pán má moc — „dána jest mi veškerá moc na nebi i na zemi“, prohlásil zakrátko výslovně — ano, má tuto svou moc, ale nikoliv, aby jí používal k ničení a neúprosnému trestání, nýbrž k zachraňování. Dokud bude na živu v těle lidském a dokud bude mezi lidmi i v způsobách eucharistických, to jest až do skonání světa, a v jednotlivých případech lidských životů do odloučení duše od těla, zůstane ten náš Kristus Pán stále tímž dobrým, milosrdným, tichým a mírným Spasitelem a nikoliv hněvivým a neúprosně trestajícím Soudcem. Nezná tudíž Krista a zkresluje jeho obraz ten, kdo si ho jinak představuje a jinak ho líčí, než jako Spasitele tichého a pokorného srdcem.

Kristus před soudem. Před soudem náboženským. Před Annášem, veleknězem. Velekněz se dotazuje Ježíše po jeho učednících a po jeho učení. Ježíš mu odpovídá: „Já jsem mluvil světu zjevně;

já jsem učil vždy v synagoze a ve chrámě, kde se všichni židé scházejí, a tajně jsem nemluvil nic. Proč se mne ptáš? Ptej se těch, kteří slyšeli, co jsem mluvil... Když pak to pověděl, jeden ze služebníků stoje tu, dal Ježíšovi políček, řka: „Tak-li odpovídáš nejvyššímu knězi?“ A co říká k tomu Ježíš a co činí? Ježíš mu odpovídá: „Mluvil-li jsem zle, vydej svědectví o zlém, jestli však dobře, proč mne tepeš?“ A nedělá mu nic.

Drazí moji, jak obdivuhodný je ten Kristus Pán ve svém klidu, ve své síle a statečnosti, ve svém úžasném sebeovládání. Co myslíte, kdo byl silnější v té chvíli: služebník, dávající Kristu políček, nebo Kristus, políček přijímající a neoplácející, nýbrž klidně a mírně řkoucí: Mluvil-li jsem zle, vydej svědectví o zlém, jestli však dobře, proč mne tepeš? — Nedovídáme se ani z Písma svatého ani z ústního podání, jak se jmenoval onen služebník, který tak přechoťně se zastal autority Annášovy — čím? — políčkem ve tvář spoutaného Krista; nedovídáme se ani, jaký byl jeho další osud a jaká byla jeho smrt a tím méně jaká jest jeho věčnost. Ale možná, pravím, možná, že ona mírná odpověď Kristova, provázená bolestným, ale laskavým pohledem, ho provázela po celý jeho život a že ten nespravedlivý políček, který byl Kristu dal, pátil v jeho vlastní duši a v jeho svědomí tak dlouho, až ho pohnul k lítosti a pokání a tím mu dopomohl i k milosti odpuštění. Či snad zůstal zaslepený a nekající až do konce, aby obdržel spravedlivý trest nejenom za ten bídný políček, kterým si chtěl získati přízeň veleknězovu, nýbrž i za mnohé jiné viny, které tomuto skutku předcházely i po něm následovaly až do toho okamžiku, kdy on sám stanul před soudem, tentokráte před soudem Božím, božsky vševědoucím a božsky spravedlivým?

Mohli bychom totéž tiché, klidné, laskavé a mírné chování Kristovo sledovati i při jeho dalších výsledcích u Annáše, Kaifáše, Piláta, Heroda a opět Piláta, ale není toho třeba. Stačí zadívati se na Krista zbičovaného a trním korunovaného. „Vojáci, kteří ho bičovali, spleťli korunu z trní, vložili mu ji na hlavu a dali třtinu v pravici jeho a pokleknuvše před ním posmívali se mu řkouce: „Zdráv buď, králi židovský. A vyplivše se na něj, vzali třtinu a bili ho do hlavy.“ A to všechno si dává Kristus Pán líbit. Mlčí. A přece mluví. Mluví svým mlčením. Mlčení Kristovo jest jeho nejvýmluvnějším kázáním, jest kázáním o tichosti.

Ale Kristus Pán mluví i při svém mlčení ještě jinak. Mluví v duchu se svým Otcem. Kristus se modlí. Nezlořečí svým mučitelům, nýbrž dobrořečí. Žehná jim a doporučí je Božímu milosrdenství. Důkazem této jeho tiché modlitby jsou slova, která z ní pronesl nahlas, když již visel na kříži, jeho nepřátelé chodili kolem, pásli se na jeho zdánlivé bezmocnosti a jásali nad svým zdánlivým vítězstvím a škodolibě říkali: jiným pomáhal, sám sobě pomoci nemůže; je-li Syn Boží, ať nyní sestoupí s kříže a uvěříme jemu — tehdy Kristus Pán pronesl hlasitě jednu úchvatnou větu ze své modlitby a svatý evangelista nám ji zaznamenal: „Otče, odpusť jim, neboť nevědí, co činí.“

A tento tichý Beránek obětní zachovává svůj božsky majestátní a přece zdánlivě tak bezmocný klid, své hrdinské silentium, svou mírnost a laskavost i v nejsvětější Eucharistii. Co všechno si dává líbit právě v této svátosti. A On při tom mlčí. Mlčí. Neaprotestuje. Nemstí se. Netrestá. V této svátosti věru nechce býti Soudcem, nýbrž Spasitelem.

Drazí moji, v Kristu, a to i v Kristu svátostném,

máme svého Učitele, máme svůj vzor. Vzor dokonalého sebeovládání, vzor hrdinné tichosti, nepřekonatelné mírnosti a lásky. V tichosti je síla. Ovšem jen v tichosti správně pochopené a uplatňované. Neboť tichost, kterou Kristus Pán doporučuje a svým příkladem nám všem k následování před oči staví, není passivita, nýbrž největší aktivita. Jest to projev největší síly a statečnosti. Jest to vítězství. Vítězství nad sebou samým. Jest to přemáhání zlého dobrem. Kdo do tebe kamenem, ty do něho chlebem. Otče, odpusť jim, neboť nevědí, co činí. Nepřišel jsem duše zahubit, nýbrž spasit.

Toť škola Kristova. Škola hrdinné, vítězné tichosti, mírnosti, dobroty, lásky. Na nás pak, drazí přátelé, jest, abychom v této škole, do níž jsme byli zapsáni a přijati křtem svatým, také prospívali. Na nás jest, abychom se skutečně slovem i příkladem Krista Učitele řídili. Zpytujeme proto nyní před zrcadlem Kristovy tichosti trochu své svědomí: Který je nejvýznačnější rys naší povahy? Podobám se alespoň trochu tomu našemu božskému Učiteli, Kristu tichému a pokornému srdcem? Anebo snad jsem pravým jeho opakem? Jsem pyšný, nedůtklivý, hněvivý? Zlobíme se zbytečně a nemírně? Rozčilujeme se pro každou maličkost? Nedovedeme zachovati klid při sebemenší kritice, urážce nebo křivdě? Mstíme se při každé příležitosti slovem, nebo dokonce i skutkem? Msta slovem je nadávka, pomluva, nactiutrhání, donášení, udávání atd. Msta skutkem jde ještě dále. Řešíme své konflikty v rodině, ve styku se sousedy a sousedkami, kolegy a kolegyněmi nebo lidmi neznámými, v zaměstnání, v dílně, v kanceláři, v elektrice, v autobusu, ve vlaku jen po zlém, jen s rozčilováním, s mrzutostí, křikem a hněvem? Vzpomínám na jednoho starého a velmi zkušeného představeného. Ten

řikal: „Tehle případ se dá vyřídit buď po dobrém nebo po zlém. Zkusíme to po dobrém. Nepůjde-li to po dobrém, pak to — patrně nepůjde vůbec.“ Ach, jak potřebujeme, drazí bratři a sestry, právě my, při naší známé povaze, nakloněné k nekázní a nesvornosti, hašteřivosti, závisti a zlomyslnosti, jak potřebujeme právě my té Kristem doporučené pokory, tichosti, opravdové velkodušnosti, statečného sebeovládání, zkrátka upřímné vzájemné lásky.

Proto si znova a znova připomínejme příklad Kristovy tichosti i všechna jeho slova, kterými nás k tichosti vybízí, zvláště však naše: Blahoslavení tiší, neboť oni zemí vládnouti budou. Amen.

Neděle 19. března 1944.

SRDCE PLNÉ DOBROTY A LÁSKY

Jedním z nejvýraznějších rysů Kristovy podoby a povahy jest tichost. Tato tichost, kterou nám Kristus Pán tak názorně svým slovem i příkladem před oči staví, není snad nějaká passivita, není to jen jakési trpné mlčení ke každému zlu a každému bezpráví, nýbrž naopak, jest to uplatnění největší aktivity a mravní síly v boji proti zlu a bezpráví. Jest to dokonce vítězství nad zlem, docílené přemáháním zlého dobrem. Kdo do tebe kamenem, ty do něho chlebem. Jest v tom vítězství nad sebou samým, hrdinné sebeovládání, klidné a cílevědomé rozvinutí a uplatnění nejkonstruktivnějších sil v lidské bytosti i lidské společnosti.

Doplňme a dokresleme si dnes, drazí moji, minule započatý portrét tichého Krista a srovnávejme s ním stále svou vlastní podobu, nikoliv ovšem vnější a materiální, nýbrž vnitřní a duchovní! Ano, srovnávejme a srovnávejme co nejčastěji svá srdce, to jest intenzitu lásky a dobroty svých srdcí se Srdcem Kristovým, plným dobroty a lásky!

Vybrali jsme si posledně několik scén ze života

Páně: Ježíš na břehu Jordanu — „Ejhle, Beránek Boží“ — beránek, symbol tichosti a oběti. „Nevíte, čího ducha jste.“ — pokárání, kterého se dostalo apoštolům Jakobovi a Janovi, když zamýšleli svolati blesky na obyvatele samařské za to, že jim nechtěli poskytnout přístřeší; Ježíš v zahradě Gethsemanské, kde ukázal zástupu svou moc, kterou však poutal, a nedopouštěl Petrovi násilí; Ježíš před Annášem, kde zachovává vítězný klid vůči služebníkovi, jenž ho byl udeřil v tvář — „Mluvil-li jsem zlé, vydej svědectví o zlém, pakli dobré, proč mne tepeš? Další výslechy Kristovy a jeho mírné chování při nich; tichost a modlitba Kristova při jeho bičování, trním korunování i ukřižování — „Otče, odpusť jim, neboť nevědí co činí.“ A konečně hrdinné silentium Kristovo v nejsvětější Eucharistii.

Tím však není tichost Kristova ani zdaleka vyčerpána a vystižena. Řekli jsme již několikrát, že tichost, o které rozjímáme a kterou doporučoval Kristus Pán ve svém kázání horském není pouze tichostí v nejužším smyslu, to jest ctností, kterou ovládáme nezřízenou vášeň hněvivosti — což je přesný výměr tichosti — nýbrž že to je vlastně, řekl bych, veškeren povahový stil člověka, veškeren způsob jeho smýšlení a jednání, a to smýšlení a jednání kladné a tvořivé, laskavé a mírné, klidné a dobrotivé. Tichost je tedy současně i laskavost a dobrota srdce. Opakuji a zdůrazňuji při této příležitosti znovu: Jde-li o povahu člověka, o jeho charakter, je srdce to hlavní. Neboť z plnosti srdce ústa mluví a podle svého srdce člověk jedná.

Ale pohleďme již na srdce Kristovo a sledujme jeho projevy! Jsou to znovu a znovu: dobrota, tichost, láska. Svätý Matouš nám

zachytil v 19. kapitole svého evangelia tento výjev: „Tehdy podali mu dítky, aby na ně vložil ruce a se pomodlil; učedníci domlouvali jim, ale Ježíš řekl jim: Nechte dítek a nebraňte jim přijít ke mně, neboť takových je království nebeské. A vloživ na ně ruce, odešel odtud.“ A ihned připojen výjev další: „A hle, jeden přistoupiv, řekl jemu: Mistře dobrý, co dobrého mám činiti, abych obdržel život věčný?“

Drazí moji, všimněte si dobře těchto dvou výjevů ze života Kristova: žehnání dítek a setkání s bohatým mláďencem. Především žehnání dítek. „Tehdy podali mu dítky.“ Kdo mu je podal? Kdo mu je podával? Kdo jiný než jejich matky. Matky přinášely a přiváděly k Ježíšovi své dítky docela malé i větší. Proč? Za jakým účelem? „Aby na ně vložil ruce a se pomodlil.“ Aby na ně — vložil ruce — a se pomodlil. Blahoslavené ruce Kristovy! Ruce ctihodné prací i modlitbou! Ruce čisté, svaté, božské. Zázračné nástroje Kristova Srdce, nástroje Kristovy bytosti a moci, dobroty, používané k žehnání a zázrakům. Pokynul větrům a bouři a nastalo utišení veliké. Dotkl se mar, na nichž nesli nosiči mrtvého mláďence naimského. Jejich pomocí uzdravoval nemocné a křísil mrtvé, neboť z nich vycházela zvláštní oživující a vše podmaňující síla. Ruce, které ovšem dovedly třímat i důtky a vyhánět jimi z prostor chrámových všechny, kdož tam nepatřili, aby nakonec byly proklány hřeby a proměněny ve zřídla, z nichž tryskala drahocenná božskolidská krev — tyto ruce se nyní dotýkají hlav dětských a žehnají jim. Šťastné děti, kterým Kristus žehná! Šťastné matky, které své děti přivádějí a přinášejí ke Kristu — k Božskému jeho Srdci, i když ukrytému dnes pod způsoby eucharistickými.

„Tehdy podali mu dítky, aby na ně vložil ruce a se pomodlil.“ Kristus se modlí. Modlí se za dítky, které jsou k němu přinášeny a přiváděny či které ho dovedou již samy vyhledati a k němu přijíti. Do této své modlitby za dítky jistě vkládá všechnu svou moc i lásku. Mnoho se mluví o lásce mateřské, a vším právem. Srdce Ježíšovo je Srdce otcovské i mateřské zároveň. Je to Srdce, které v sobě obsahuje lásku všech nejlepších matek i otců, co jich kdy na světě bylo a bude. Srdce Ježíšovo je skutečně Králem a středem všech srdcí. Jest ústředním pramenem, z něhož vyvěrá veškerá láska přirozená i nadpřirozená. Je to Srdce, které opravdu miluje a proto se modlí, žehná a se obětuje. A nyní vidíme to Srdce Kristovo v kruhu jeho rodiny. Těch několik matek a dítek zastupuje matky i dítky všechny. Hle, jak je to srdce Kristovo miluje! „Tehdy podali mu dítky, aby na ně vložil ruce a se pomodlil.“ Jak krásný je ten Kristus Pán mezi dětmi a jejich matkami, Kristus, žehnající dítkám. Je to vlastně jeden z nejmýstižnějších obrazů Božského Srdce Páně. Ale je to současně i jeden z nejmýstižnějších znázornění Kristovy tichosti, dobroty a laskavosti.

Neboť co táhne všechny ty matky i všechny ty dítky ke Kristu? Důvěra. Hle, s jakou důvěrou k němu vzhlížejí! Čím však si získal tuto důvěru? Snad svou mocí? Svou spravedlností? Svou moudrostí? Ovšem, tím vším také, ale především svou dobrotou, laskavostí, trpělivostí, zkrátka, svou tichostí. „Blahoslavení tiší, neboť oni zemí vládnouti budou.“ Mímoděk si vzpomínáme na sv. Dona Bosca a jeho sen a radu, kterou mu dal pro jeho výchovné poslání mezi mládeží sám božský Vychovatel. Vy učedníci, kteří dosud odháníte dítky a matky od unaveného Krista, vy se budete musit ještě mnoho učit a mnoho se

modlit a přemáhat, nežli budou vaše srdce podobná Srdci vašeho Mistra, než dokážete lidské duše a zvláště ty duše dětské tak milovat, jako je miloval a miluje On. „Nechte dítek a nebraňte jim přijít ke mně, neboť takových je království nebeské.“ „A vlo-živ na ně ruce, odešel odtud.“ Toť obraz první. Kristus žehnající dítkám.

Druhým obrazem je setkání Kristovo s bohatým mláďencem. „A hle, jeden“ — byl to jeden mladý člověk, mládenec, jak se jinde poznamenává — „přistoupiv“ — rozumí se k Ježíšovi — řekl mu: „Mistře dobrý, co dobrého mám činit, abych obdržel život věčný?“ Drazí moji. všechno ostatní dejme nyní stranou, a všimněme si jedině oslovení, s jakým se obrací onen bohatý mládenec na Krista: „Mistře dobrý“. Kristus Pán sice odmítá tento název slovy: „Jediný jest dobrý, Bůh,“ pravda, ale je příznačné, jak se jevil Kristus Pán všem, kteří se k němu přibližovali. „Mistře dobrý.“ Dobrota z něho vyzařovala, dobrota ho charakterisovala, dobrota k němu přitahovala srdce. „Blahoslavení tiší, neboť oni zemí vládnouti budou.“ Ano, to byla tatáž jeho dobrota, tatáž laskavost, tichost a mírnost, která mu vlastně získala srdce všech apoštolů a způsobila, že opustili všechno a následovali ho. „Chodě pak podle moře Galilejského, spatřil dva bratry, Šimona, který slove Petr a Ondřeje, bratra jeho, ani spouštějí síť do moře, neboť byli rybáři. I řekl jim: Pojdte za mnou a učiním vás rybáři lidí. A oni ihned zanechavše síť šli za ním. A popořed odtud, spatřil jiné dva bratry Jakuba (syna) Zebedeova a Jana, bratra jeho ani spravují síť své, i povolal je. A oni ihned zanechavše loď i otce svého šli za ním.“ Tolik doslovně evangelium sv. Matouše. Jaká to byla kouzelná moc, kterou

přitahoval Kristus své učedníky a následovníky! Byla to neodolatelná moc jeho dobroty, lásky, tichosti. Byla to neodolatelná síla jeho Srdce.

K této své tichosti a dobrotě srdce vybízí Kristus Pán všechny své následovníky. Je to opět evangelium sv. Matouše, kde v kapitole páté verši 43. a následujících čteme známá slova Kristova, úryvek jeho kázání: „Slyšeli jste, že bylo řečeno: Milovati budeš bližního svého a nenáviděti budeš nepřítele svého. Ale já pravím vám: Milujte nepřátele své, dobře čiňte těm, kteří vás nenávidí a pomlouvají vás, abyste byli syny Otce svého, jenž jest v nebesích, jenž slunci velí vycházeti na dobré i na zlé a déšť dává padati na spravedlivé i nespravedlivé. Neboť milujete-li ty, kteří vás milují, jakou odplatu míti budete? Zdali toto nečiní i celníci? Buďte tedy dokonalí, jakož i Otec váš nebeský dokonalý jest.“ Drazí moji, až k těmto vrcholům dokonalosti a lásky nás vede Kristus Pán. Smíme snad měniti toto jeho učení pro jeho vznešenost a upravovat je podle svých vlastních sklonů, nedokonalostí, vášní a hříchu? Nikoliv, i když snad sami nikdy nedosáhneme ideálu, který nám Kristus Pán doporučuje, nedotkneme se nikdy rouhavě a rušivě čistoty učení Kristova. Svatým a nedotknutelným pro nás zůstane na věky to smělé slovo, zvoucí nás až k samému vrcholu dokonalosti křesťanské: Buďte dokonalí, jako Otec váš nebeský dokonalý jest.

Je takřka již zbytečno uváděti další doklady o laskavosti a tichosti, s jakou Kristus Pán jednal se všemi, které získával pro své království a které zachraňoval od bídy tělesné i duchovní, to jest s nemocnými a hříšníky. Stačí uvést jen jediné jeho slovo, které pronesl k ochrnulému: „D o u f e j, synu, odpouštějí se tobě hříchy tvo-

ji.“ Kolik dobroty bylo vloženo do toho slůvka „synu“ a do toho „doufej“ — v ústech Kristových to nebyla fráze. V kapitole 12. téhož sv. Matouše je napsáno o Kristu souhrnně: „A šli za ním mnozí, i uzdravoval je všechny — a přikázal jim, aby ho nerozhlášovali, by se naplnilo, co bylo pověděno skrze proroka Isaiáše slovy: Aj, služebník můj, kterého jsem vyvolil, miláček můj, v němž zalíbila si duše má. Dám ducha svého na něj, a bude zvěstovati soud národům. Nebude se hádati ani křičeti, aniž uslyší kdo na ulicích hlas jeho. Třtiny nalomené nedolomí a knotu doutnajícího neuhasí, až přivede soud k vítězství a ve jménu jeho budou doufati národové.“

Konečně jak jednal Kristus Pán se svým nejbližším okolím? Někdy se totiž stává, že je člověk laskavý k osobám cizím, k vlastnímu okolí však je lhostejný, necitelný, ano i bezohledný a tvrdý. Ne tak Kristus Pán. Jak se choval ke svým apoštolům? S největší a přímo nevyčerpateľnou laskavostí, trpělivostí a tichostí. Od prvního setkání s budoucími apoštoly až do posledních okamžiků, kdy se s nimi rozloučil, při poslední večeři. Miloval je věru do konce a na výsost. S toužebností žádal si jísti s nimi beránka velikonočního, dříve než by trpěl. Umýval jim nohy. Varoval Jidáše. Ale co nejúžasnějšího: Vzav chléb, učinil díky a rozlámav jej, dal jim řka: „Toto jest tělo mé, které se za vás vydává, to čiňte na mou památku.“ Taktéž vzal i kalich po jídle a řekl: „Tento kalich jest má úmluva v mé krvi, která se za vás vylévá.“ Toť věru vrchol Kristovy lásky i tichosti. Vůči všem, ale zvláště vůči jeho apoštolům. A po zmrtvýchvstání, jaké bylo setkání s Máří Magdalenou? „Ženo, proč pláčeš? Koho hledáš?“ „Maria!“ A jaké bylo setkání s apoštoly? „Pokoj vám.“ Jak

dobrotivě jednal s učedníky, jdoucími do Emaus, jak mírně a trpělivě jednal s nevěřícím apoštolem Tomášem, co lásky vložil do oslovení svým apoštolům při jednom ze svých posledních zjevení: „Dítky, máte-liž něco k jídlu?“ „Dítky“. Tak věru dovede hovořiti a jednati jen srdce mateřské nebo dobré srdce otcovské nebo — Srdce Kristovo.

Takový je tedy Kristus Pán, takové je jeho Srdce: tichost, pokora, láska, dobrotu, mírnost — to jsou jeho charakteristické vlastnosti. Snad by se mohlo někomu zdát toto učení Kristovo o tichosti a laskavosti příliš sladké, příliš ženské, příliš abstraktní. Odvolávám se na to, co jsem zde již řekl hned na počátku výkladu druhého blahoslavenství: Obojího je třeba: spravedlnosti i lásky, přísnosti i mírnosti, dobře ovládaného hněvu i tichosti. Běda světu pro jednostrannost. Odstraňte ze světa, z rodin, z lidských srdcí lásku, dobrotu, tichost a mírnost a člověk se promění v šelmu nebo stroj, lidské srdce v kámen, rodinný a společenský život v peklo a na naši zeměkouli přikvačí nová doba ledová.

Proto važme si učení Kristova, které zjednává rovnováhu v lidských srdcích i rodinách i veškeré lidské společnosti! Važme si každého slova Kristova! Ale zvláště si važme Kristova božského příkladu! Děkujme mu za všecku jeho lásku, kterou nám projevuje v nejsvětější Svátosti, a učme se od něho blahoslavené tichosti, kterými podle jeho příkladu budeme získávati a ovládati srdce všech pro cíle nejsvětější. Amen.

Bílá neděle 16. dubna 1944.

Snad by se někomu mohlo zdát podivným, že se již po tolikáté vracíme při svých adoračních úvahách k témuž předmětu, k blahoslavenství tichosti. K tomu odpovídám vysvětlením, že se tak děje zcela zá-
měrně. Jde nám totiž o to, abychom si určitou pravdu, v našem případě blahoslavenství tichosti, co nejdo-
konaleji ujasnili a do svých pamětí i srdcí vštípili. To je však možno jen častějším opakováním a uva-
žováním s nových a nových hledisek. Osobně tím sleduji jakýsi soustavný kurs duchov-
ního života, zasvěcování do nejhlu-
ších pravd náboženských se všemi dů-
sledky, mezi nimiž hlavním zůstává opravdové
následování Krista uskutečňováním jeho svatého
učení a napodobování jeho zářného příkladu.

„Kdo mne následuje, nebude choditi ve tmách. (Jan 8, 12.), dí Pán. Toť jsou slova Kristova, kterými nás napomíná, abychom následovali jeho života a mravů, chceme-li býti opravdu osvětleni a slepoty srdce zproštěni. (Ef. 4, 18.) I budiž nejvyšším zaměst-
náním naším rozjímati o životě Ježíše Krista.“ Kdož by neznal, drazí bratři a sestry v Kristu, tohoto slav-

ného začátku zlaté knihy o Následování Krista od blahoslaveného Tomáše Kempenského? Toho Bohem osvíceného autora chceme uposlechnout a znovu a znovu o životě a učení Kristově rozjímat a jeho života a mravů následovat. Chceme však rozjímat i o životě Kristových následovníků, světců a světic.

Posledně i předposledně jsme ve svých adoračních rozjímáních pozorovali tichost Krista Pána při různých příležitostech a v různých jejích formách. Dnes si všimneme některých svatých následovníků Kristovy tichosti a připomeneme si ještě jednou hlavní užítky blahoslavené tichosti a praktický návod k jejímu provádění.

Třebaže u každého světce nebo světice nalézáme i tichost v souboru ostatních ctností, které jsou nutným předpokladem i ovocem dokonalosti, přece jenom nevynikají u každého z nich tytéž ctnosti stejným způsobem. Tichostí vynikal, jak již zde bylo jednou řečeno, zvláště svatý František Saleský. „Nikdy nebylo zříti tak tichého, vlídného, dobrotivého, laskavého a milého srdce, jako bylo srdce jeho“, svědčí o něm jeho duchovní dcera sv. Františka de Chantal. Když ho sv. Vincenc Paulánský po prvé spatřil, měl dojem, že v jeho veselé tváři, v jeho mluvě a v celém jeho jednání vidí živý obraz tichosti Pána našeho Ježíše Krista. Pouhou svou přítomností ovládal srdce všech, kteří s ním obcovali a rozmlouvali. Nikdo prý mu nemohl nic odepřít, neboť právě svou neobyčejnou tichostí a vlídností si každého získal. „Svou tichostí získal Kristu více srdcí nežli svou učeností“ — prohlásil o něm již zmíněný jeho vrstevník sv. Vincenc Paulánský. „Jsem jist, že kacíře o pravdě přesvědčím, ale chci-li je Kristu získati, musím je poslati panu Saleskému“, je výrok kardinála du Perrona. Toť svatý František Saleský.

O svatém Otci našem Norbertu, jehož tělo chová tento náš chrám Páně jako největší svůj poklad — samozřejmě mimo samotnu nejsvětější Eucharistii — zpíváme v jednom responsoriu: „Erat enim vir Dei Norbertus aspectu hilaris, vultu serenus, sermone facundissimus...“ „Byl totiž muž Boží Norbert veselého pohledu, rozjasněné tváře, nejnvyš milé řeči, příjemného chování, laskavého jednání.“ Těmito svými vlastnostmi, které všechny jsou obsaženy v tichosti, se stal „angelus pacis“, andělem míru. Právě dokonalost jeho tichosti mu propůjčovala podmanivý způsob uklidňování srdcí a smiřování rozvaděných protivníků.

Známá je příhoda, při které projevil sv. Klement Hofbauer r. 1800 heroickou ctnost tichosti. Sbíral totiž v jednom polském městě příspěvky pro sirotky. Zašel také do jednoho hostince a prosil tam právě přítomné hráče v karty o almužnu. Místo ní na něho jeden z hráčů naplil. Sv. Klement si klidně slinu setřel a řekl: „Pane, to bylo pro mne. Ale nyní mi dejte ještě něco pro mé sirotky!“ Tímto hrdinstvím zvítězil. Získal nejen almužnu pro sirotky, o které se staral, nýbrž i duši onoho hráče, který u něho zakrátko vykonal životní zpověď.

Dovolte mi, draží v Kristu, při této příležitosti jednu poznámku: Někdy se stává, ano velmi často se to stává, že při pokušeních proti tichosti zvítězíme jen na polovic. Neoplácíme sice zlé zlým, zůstáváme vnějšně klidnými, ale uvnitř v nás všecko vře. Jen stěží přemáháme své vzrušení a svou nevoli, svůj hněv. Nevadí, i to je dobré a záslužné, třeba ne zcela dokonalé. Je to rozhodně lepší než v hněv vybuchnouti, a jest pak věcí rozumu a vůle i zkušenosti, jakým způsobem se co nejdříve zcela uklidnití. — Jindy se člověk po urážce, které se mu od někoho

dostalo, postaví do pózy trpitele a mučedníka, jaksi se do sebe schoulí, zesmutní, zatrpkne, chová se více méně passivně. Ani to není hřích. Ale je to opět nedokonalost. A často nedokonalost dosti značná a dobré věci škodlivá. Nikoliv passivně se chovat, nýbrž i tuto svou vlastní passivitu, tento pocit svého zranění musíme přemáhat a k radostné aktivitě dobra se odhodlat. V jednání sv. Klementa Hofbauera máme toho nejkrásnější příklad. Neuzavřel se do sebe. Neodešel zraněn, ani v póze mravní povýšenosti, nýbrž odhodlal se k aktivitě dobra: upřímným odpuštěním, vytrvalostí v dobrém svém jednání, úsměvem, nepřemožitelnou tichostí a nevyčerpateľnou laskavostí. A v tom právě jest dokonalost. A v tom právě jest dokonalé následování tichého a pokorného Krista.

O svatém Ignáci z Loyoly se vypráví, že šel jednou v době žní se svými soudruhy kolem ženců, kteří se mu posmívali a zahrnuli ho nadávkami. Světec zůstal státi a díval se na ně docela vesele a laskavě tak dlouho, až ho přestali tupiti. Nežli pak šel dále, požehnal jim. Plni úžasu dívali se oni ženci za odcházejícím a říkali si: „To je opravdu světec.“ Požehnal jim. V tom je opět ona aktivita dobra. Jako Kristus se za své mučitele modlil, tak činili i světci a světice. Modlili se a žehnali. „Maledicimur et benedicimus . . .“ „Jsouce tupeni žehnáme, jsouce pronásledováni snášíme to, jsouce pomlouváni modlíme se,“ prohlašuje svatý Pavel jménem všech. (1. Kor. 4, 12.) Modliti se a žehnati, dobro přát i činiti — toť opravdu po křesťansku milovati. Tichostí se projevuje opravdová láska.

Je známo, a již jsem to také zde připomněl, že svatý Don Bosco založil na tichosti dokonale pochopené celý svůj výchovný systém. Radostnou tichostí přiváděl duše k Bohu. A jaký nádherný příklad tichosti nám

zanechal svatý František Serafinský, svatá Terezie od Ježíška, náš svatý Jan Nepomucký! A tak bychom mohli pokračovat a rozmnožovat příklady následovníků tichosti Kristovy takřka do nekonečna. Myslím však, že to, co bylo uvedeno, zcela dostačí k našemu poučení i povzbuzení.

V této souvislosti však bych vám rád odpověděl na jednu dosti častou pochybnost: jak je třeba se chovat při útocích proti náboženství, při urážení víry, Boha, Církve, Panny Marie, kněží atd. Víte sami dobře, že se téměř každý věřící člověk ocitá občas v situaci, kdy se má rozhodnout k mluvení nebo mlčení o věcech víry, kdy má na vybranou buď zasáhnout do debaty, hájit věc Boží, nebo mlčet, hovoru se neúčastnit, útokům nečelit, pravdy nehájit. Stává se to v kanceláři, ve sboru kolegů a kolegyně, v dílnách, ve vlaku i v hostinci či kdekoliv jinde. Jak hrozně se žije v takovém ovzduší citlivé náboženské duši, musí-li v něm trávit den co den, sama proti všem, opuštěná, vystavená všem možným útokům, ironickým poznámkám i posměškům. Nezažili jste nikdy nic podobného? Nemusíte snad něco takového prožívat právě v současné době?

K vysvětlení této věci uvedu jen několik zásad hlavně se zřetelem k ctnosti tichosti: Především nikdy nám nesmí být lhostejno, jak kdo o Bohu, svaté víře, Církvi, svatých atd. smýšlí nebo mluví. Kdyby nám to bylo lhostejné, bylo by to špatným znamením. Bylo by to znamením naší náboženské ochablosti nebo vlažnosti. Za druhé: Zda se máme pouštět do debaty na obranu víry, nelze říci pro všechny případy jednoznačně. V některých případech ano, v ji-

ných nikoliv. Záleží to na objektivních okolnostech mimo nás i na subjektivních okolnostech v nás samých. Jsme-li sami dost silní a vidíme-li alespoň trochu dobré vůle na druhé straně, nebojme se promluvit. Jinak je lépe mlčet a za ubohé protivníky se pomodlit. Nikdy však nesmíme budít zdání, že souhlasíme. Stačí sebemenší slušná poznámka nebo napomenutí. Za třetí: Výsledek náboženských debat je velmi problematický. Kdo se nechce dát přesvědčit, kdo nemá dobrou vůli, nebude přesvědčen nikdy. Debata s některými duševně a mravně ubohými útočníky bývá jen ztrátou času, plýtváním drahocenné energie nebo dokonce házením perel před vepře, jak čteme v evangeliu. Z debat se obvykle účastníci rozcházejí jen utvrzenější ve svém původním přesvědčení. Za čtvrté: V každém případě, ať již mluvíme nebo mlčíme, zachovejme si ctnost tichosti, to jest suverenitu klidu. Rozčilení, vášnivost, prudkost nebo dokonce hrubost jsou známkami slabosti. Protivníka nesmíme urážet, chceme-li ho získat pro pravdu Boží. Čím je ubožejší, tím více ho musíme milovat, laskavě se k němu chovat, dobro mu prokazovat. Za páté: Rovněž je třeba v každém případě za ty, kteří mají to neštěstí, že mluví proti Bohu, víře a věcem i osobám svatým, se modlit, jako to činil Kristus Pán a jeho následovníci, světcí a světice. Modlitba i bez debaty má vždycky výsledek. Debata na obranu víry bez modlitby bývá často naprosto bez užitku, zvláště když se život obránce víry neshoduje s jeho slovy. Ovšem, vhodné slovo v pravý čas a za příznivých okolností ostatních dovede někdy přímo zázraky dokázat. Proto je třeba se ve věcech víry neustále vzdělávat, své náboženské vědomosti stále roz-

širovat a prohlubovat. Konečně: Nesmíme brát námitky proti víře vždycky příliš tragicky. Lidé, kteří je pronášejí, nemyslí to velmi často tak zle, jak se na první poslech zdá. Hůře mluví než smýšlejí. Řeší si kdovíjaké svoje vnitřní problémy a bolesti, vnitřní nespokojenost, rozervanost a podobné, ovšem nesprávným a hříšným způsobem tak činí, ulevují si silnou mluvou tam, kde jim nehrozí žádné hmotné nebezpečí. Nejsou stateční, jsou jen vášniví. Snad i zaslepení a nešťastní. Útoky proti víře jsou jim jen jakýmsi duševním ventilem, kterým se snaží, obyčejně zcela podvědomě, uvolnit své vnitřní napětí, vyrovnat svou vnitřní disharmonii. Jak statečnější, mravně silnější, ale také šťastnější jsou duše věřící, podle víry žijící a za všech okolností svou víru vyznávající. Nuže, chceme-li získat odpůrce víry, zůstaňme trpěliví, laskaví, tiší a pokorní. Nepohrdejme protivníky, nýbrž milujme je a pomáhejme jim modlitbou i skutkem. Získáme-li srdce, rozum se podřídí dodatečně zcela ochotně.

„Blahoslavení tiší, neboť oni zemí vládnouti budou.“ Drazí moji, viděli jsme, jak toto blahoslavenství je hluboké i praktické zároveň. Jak se jeho uskutečňování dotýká srdcí lidských i samotného Srdce Božího. Jak nutná je tichost v životě rodinném, ve výchově, v apoštolátě, v životě čistě praktickém, společenském a dokonce i hospodářském. Jak potřebuje právě náš národ, který vždycky inklinoval k nekázní, nesvornosti, odporu proti autoritě, závidosti, jak potřebujeme my všichni této ctnosti, to jest této síly: síly k ukázněnosti, k sebeovládání, ke klidu, k mlčenlivosti, diskretnosti, vzájemné shovívavosti, upřímné, blíženské, bratrské lásce.

„Blahoslavení tiší, neboť oni zemí vládnouti bu-

dou.“ Zemí vládnouti budou. To jest odměna tichosti, ovládnání srdcí. Tiší budou míti v držení srdce všech: srdce vlastní, podrobením vášní, které jsou tyrany duše. Kristus Pán výslovně pravil k tichým a pokorným: „in patientia vestra possidebitis animas vestras“ — v trpělivosti své budete míti v držení a moci duše své; srdce bližního, od něhož nemohou být nemilováni, neboť dle knihy Kazatel: „kdo v mírnosti dílo své koná, nad všechnu lidskou slávu bude milován“ a konečně i Srdce Boží, neboť Bohu je rozkoší obcovati s dušemi tichými a pokornými. Z těchto všech důvodů se rozhodněme pevně, že se budeme upřímně a vytrvale snažiti o získání této tak vznešené a Srdci Božímu milé ctnosti tichosti. Proto uposlechněme návod, který nám v této věci podává svatý František Saleský: Vyhybejme se zbytečné a nemírné zlosti a v srdci se obírejme myšlenkami, které ji zmirňují; následujme apoštolů, kteří se v bouři utíkali ke Kristu Pánu, jenž dovede naše nitro opět uklidnit; po celou dobu, v níž je srdce v neklidu, nic nepodnikejme, co by zlostné myšlenky probouzelo a mstivé plány uskutečňovalo. Dobré je pomodliti se alespoň Zdrávas Maria; konejme skutky tichosti, pokory a lásky právě té osobě, která nás k zlosti ponouká; buďme přesvědčeni, že všechno, cokoliv se děje, z vůle nebo dopuštění Božího se děje, a konečně pamatujme na přítomnost Boží.

Mějme vždycky pevnou důvěru v dobrotu a všemohoucnost Boží. On je a zůstane s námi. A jistě pomůže. Amen.

Neděle 21. května 1944.

BLAHOŠLAVENÍ LKAJÍCÍ

[The text in this section is extremely faint and illegible due to the quality of the scan. It appears to be a collection of verses or a prayer text.]

PROCESSES OF THE BLOOD

The blood is a fluid medium which carries the oxygen and nutrients to the cells of the body and carries away the waste products. It is composed of a liquid part called plasma and a solid part called corpuscles. The corpuscles are of three kinds: red, white, and platelets. The red corpuscles are the most numerous and are responsible for the color of the blood. They contain a substance called hemoglobin which has the power of combining with oxygen. The white corpuscles are much smaller than the red and are responsible for the body's defense against infection. There are several different kinds of white corpuscles. The platelets are very small and are responsible for the clotting of the blood. The blood is constantly circulating through the body and is renewed every few months. The processes of the blood are essential for the health and survival of the body.

The blood is a complex fluid that performs many vital functions in the body. It transports oxygen and nutrients to the cells and carries away carbon dioxide and waste products. The blood is also involved in the body's immune response and in the regulation of body temperature.

The blood is composed of plasma and corpuscles. Plasma is the liquid part of the blood and contains water, electrolytes, and various proteins. The corpuscles are the solid part of the blood and include red blood cells, white blood cells, and platelets.

The red blood cells are the most numerous of the corpuscles and are responsible for the transport of oxygen. They contain a protein called hemoglobin that binds with oxygen. The white blood cells are involved in the body's immune response and are responsible for fighting off infections. Platelets are small, disc-shaped cells that are involved in the clotting of the blood.

The blood is constantly circulating through the body and is renewed every few months. The processes of the blood are essential for the health and survival of the body.

110

ZÁRMUTEK SVATÝ A SPRAVEDLIVÝ

Třetí blahoslavenství Kristovo zní: „Blahoslavení lkající, neboť oni potěšeni budou.“ Připouštím, že by se bylo toto blahoslavenství lépe hodilo pro dubu postní nebo bezprostředně povelikonoční, kdy je bolest i radost liturgicky nejplněji zdůrazněna. Ale i v měsíci červnu, zasvěceném Božskému Srdci Páně, nalezneme krásnou vnitřní spojitost mezi tímto předmětem naší úcty a naučením Kristovým: „Blahoslavení lkající, neboť oni potěšeni budou.“ Ostatně jedno je jisté: útěchy potřebujeme v každé době. A blahoslavenství třetí je blahoslavenstvím útěchy.

Blahoslavenstvím útěchy? Snad lkání a bolesti? Přece „blahoslavení lkající“. Ovšem i lkání a bolesti, ale především a v podstatě vlastně útěchy. „Neboť oni potěšeni budou“, připojil Kristus Pán. A to je to hlavní. Potěšení, útěcha, radost je cílem, ke kterému vede Kristus Pán své učedníky, jest odměnou, kterou přislubuje všem svým následovníkům trpícím, zarmouceným, lkajícím. Budete-li mít, drazí moji, tu trpělivost, že budete pozorně sledovat blahoslavenství, které jsem vám

právě uvedl, nejenom že užasnete nad krásou a hloubkou tohoto slova Kristova, nýbrž naleznete klíč k získání největšího pokladu zde na světě i po smrti: pravé radosti. „Neboť oni potěšeni budou.“ Kéž Kristus Pán eucharistický požehná našemu dobrému úmyslu a dá nám okusiti alespoň předchuf pravé a čisté radosti, radosti vpravdě křesťanské.

„Blahoslavení lkající.“ První otázka, která se každému při vyslechnutí tohoto slova Kristova v mysli vynoří jest: Na koho že se vztahuje toto blahoslavenství? Kdo jsou ti „lkající“, o kterých Kristus Pán prohlašuje, že budou potěšeni? Co vlastně znamená slovo a pojem „lkáti“ v mluvě Kristově? Proč jsou blahoslaveni právě „lkající“?

Drazí moji, myslím, že není ani jediného z nás, kdo by nevěděl ze své vlastní zkušenosti, tedy spíše prakticky než theoreticky, co znamená lkáti a lkající. Myslím, že není, nebylo a nikdy ani nebude na celém světě jediného dospělého člověka, jenž by neznal, a to ze své vlastní zkušenosti, co znamená lkáti. Kdo nebyl nebo nebude nikdy zarmoucen? Kdo nikdy ve svém životě neplakal? Zármutek a pláč jsou nerozluční průvodci lidského života. Zármutek a pláč jako by patřily k lidské přirozenosti. Ano, patří skutečně k lidské přirozenosti, porušené hříchem dědičným a jeho následky.

„Vezměte lidské srdce,“ praví kdosi, „nezáleží v kterém věku to srdce jest a v kterých okolnostech, a jemně je stiskněte. Co z něho vytlačíte? Slzy.“ Jsme-li příliš šťastni, začínáme mít strach, co na nás čeká, jaká bolest, jaký zármutek na nás opět přijde. Naslouchejte vzdálené hudbě za večera. Dotýká se jemně vašeho sluchu a vaší duše a naladuje vás — k melancholii. Jakýsi smutek prý leží na dně všech lidských duší i celého lidského života. Svět — slzavé údolí. Řada lidí, která se kdysi smála

tomuto názoru, přesvědčila se svým časem o jeho pravdivosti víc než dostatečně. — Podle jedné východní pověsti prý se slza, když padne do moře, promění v perlu. Ach, kdyby všechny slzy padaly do moře, bylo by moře samá perla — poznamenává k tomu Eugen de Guerin. Každý ví, co to je lkání. Každý ví z vlastní zkušenosti, co je to pláč, i když jej nedovede učeně definovati. Je to projev bolesti a zármutku. Přesněji řečeno, je to jeden z projevů bolesti a zármutku. Ovšem, pláč může být i projevem radosti, radostného dojetí, nadšení; někdy také průvodním projevem zlosti, alespoň u některých povah a v některém věku. Tyto poslední druhy pláče však nemáme na mysli, mluvíme-li o lkání v třetím blahoslavenství. Zde tedy mluvíme o lkání jakožto projevu bolesti a zármutku.

„Blahoslavení lkající.“ Jdeme-li od účinku, od projevu, kterým je pláč i vnitřní lkání duše, k příčině a příčinám, musíme chápati takto slovo Kristovo: „Blahoslavení lkající“ rovná se „blahoslavení ti, kteří trpí, kteří jsou zarmouceni, křížem a bolestmi navštíveni.“ Tito budou potěšeni, budou se opět radovati.

Tak je to spravedlivé: utrpení musí být odplaceno radostí, zármutek musí být vyvážen útěchou. — A přece není všecko tak zcela jednoduché. Není každý zármutek, není každá bolest, není každý pláč a každé lkání blahoslaveným a odměny hodným. Jsou bolesti, slzy, zármutky a kříže blahoslavené, záslužné, svaté a jiné, o nichž možno říci, že jsou zlořečené, neužitečné, nesvaté a zasloužené.

„Blahoslavení lkající.“ Hledal jsem v vysvětlení těchto slov Kristových v několika autorech a musím konstatovati, že jsou

krásná a výstižná a navzájem se doplňují. Podstata ovšem zůstává stejná.

„Lkající nejsou ti, kteří se rmoutí nad ztrátou pozemských věcí, na příklad, že jim nebyl popřán jistý požitek . . . tento zármutek nic neprospívá, nýbrž ti, kteří se rmoutí nad ztrátou statků nepomíjejících, neboť Bůh je potěší, aby na svůj zármutek zapomněli, a dá jim po smrti věčnou radost.“ Tak píše Spirago ve svém Katechismu.

„Zármutek, který Kristus blahoslaví, jest ovšem zármutek svatý a spravedlivý. Ne tedy — sklíčenost, melancholie, úzkostlivost, skrupulantství, duševní neklid, pokleslost myslí, touha po světských radostech, tím méně smutek nad tím, že nemůžeme užívatí rozkoší světa. Nad čím máme lkát? Nad hříchy, nad bídou světa, znovu a znovu máme oplakávat své hříchy, ano, celý život má provázeti jakási tesknota po věčném štěstí. Kdo má takovýto zármutek, toho odměňuje Bůh čas od času zvláštní vnitřní útěchou, již svět nezná.“ Tolik P. Spáčil T. J. v jedné knize kněžských rozjímání.

Originelním se snaží býti, jako vždy, nám již známý spisovatel laik Papini: „Ti, kteří pláčí. Sklíčení, slzíci, kdo mají odpor k sobě a soucit s lidstvem, kdo nežijí z hrubé, zpité tuposti obecného života, oplakávají vlastní neštěstí a neštěstí bratří a nezdařené úsilí, slepotu, která zadržuje vítězství světla (neboť světlo nemůže přicházeti s nebe, neodráží-li se v očích lidí) a oplakávají vzdálenost dobra, o němž tolikrát snili, jež jim bylo tolikrát slibováno, a které je vždy vzdálenější vinou všech, ti, kteří pláčí pro urážky, jež se jim staly, místo aby zvětšovali nesnáze pomstou a pláčí pro zlo, kte-

rého se dopustili, a pro dobro, které mohli učinit a neučinili, ti, kteří nezoufají, že ztratili poklad viditelný, ale bolestně touží po pokladech neviditelných; ti, kteří pláčí, uspišují slzami obrácení a je spravedливо, aby jednoho dne byli potěšeni.“

U Bossueta nalézáme tyto myšlenky: „Ti, kteří pláčí, ať nad svými bédami, ať nad svými hříchy, budou potěšeni v budoucím životě. V evangeliu sv. Lukáše (16, 25) praví Abraham k boháči, trpícímu na věčnosti: ty jsi obdržel dobré na zemi, Lazar však zlé: proto on se nyní raduje — je nyní potěšen — kdežto ty se trápíš. Je šťasten, poněvadž snášel s trpělivostí svůj trapný stav, který ho nutil k pláči, neměl útěchy u lidí, boháč jím opovrhoval takže ho ani neuznával za hodna svého pohledu. Poněvadž to všechno snášel s trpělivostí, je potěšen, Bůh ho přijal na místo, kde již není bolesti ani trápení. U sv. Jana 16, 20 čteme slova Kristova: Svět se bude radovati, vy se budete rmoutiti. Ale váš zármutek se promění v radost. Toť příslib Spasitelův. Váš zármutek se promění v radost. — Zármutek a radost se střídají. Kdo se raduje, bude plakati, kdo pláče, bude se radovat. Mezi všemi, kteří pláčí, nikdo nebude tak potěšen jako ti, kteří pláčí nad svými hříchy. Hřích je jediné zlo, které léčíme pláčem. Plačme ustavičně nad hříchy — odpuštění je plodem zbožných slz. Tisíckrát šťastní, tisíckrát blahoslavení, kteří oplakávají své hříchy, neboť oni potěšeni budou.“

Všimněte si, draží moji, jak hluboce je možno chápati lidský pláč a jaká je jeho důležitost v životě přirozeném i nadpřirozeném. Pláč se nám objevuje nejenom jakožto výraz bolesti, nýbrž také jakožto lék. Pláčem si ulevujeme. Nejhorší jsou slzy, které nevypláče,

nebo které vyplakati nemůžeme. Bolest, s kterou se nemůžeme nikomu svěřit, o kterou se nemůžeme s nikým rozdělit, působí v duši jako jed. Sdělená žalost — poloviční žalost. Zajímavé by bylo uvést, co o pláči napsal ve svých nesmrtelných dílech filosofických i bohovědných sv. Tomáš Akvinský. Ale již dosti bylo dnes citátů a pro náš účel, který sledujeme, stačí to, co bylo již uvedeno.

Shrneme-li to, co bylo právě řečeno, v jednu hlavní myšlenku, shledáváme, že se nám bolestný pláč objevuje v nadpřirozeném řádu jakožto výkupná cena radosti. Pláč, který má Kristus Pán na mysli při svém blahoslavenství, znamená totiž kajícnost, znamená smír, znamená pokání. Jde o pokání za hříchy vlastní, ale též o pokání, o smír i za hříchy cizí. Za hříchy vlastní: dokud totiž lpí na duši nevyznaný, neodpuštěný hřích, nemůže se opravdu taková duše radovat. „Non est pax impiis, dicit Dominus.“ Nemají pokoje bezbožní, praví Hospodin. Tak stojí psáno u Isaiáše proroka v hlavě 48. verši 22. Je v tom nesmírně hluboká a důležitá pravda. Je v tom již také naznačeno, kde jediné lze nalézt pravý pokoj a pravou radost. U Boha, v Bohu samotném. Bůh je pramenem veškeré radosti. Čím dále od Boha, tím méně pravé radosti. Naprosté věčné odloučení od Boha znamená pláč a skřípění zubů, věčnou bolest, podstatu pekla. Pokáním, návratem k Bohu, očištnými kajícnými slzami se člověk vrací ke zdroji pravé a trvalé útěchy: „Blahoslavení lkající, neboť oni potěšeni budou.“

Leč pokání je možno dělat nejenom za hříchy vlastní, nýbrž i za hříchy cizí. „Jeden druhého břemena neste. I v tomto smyslu je možno chápati slova svatého apoštola Pavla v jeho listě ke Galatským. Ostatně stejně musíme snášet velmi mnoho

bolestí zcela nezaviněně, vlivem dědičnosti, vlivem nutnosti účastenství na tak zvané vině kolektivní a jinými způsoby, jenomže v těchto případech to nejsou skutky zcela dobrovolné, nejsou to skutky pokání ve vlastním smyslu, a nejsou to tudíž ani zásluhy v plném a dokonalém významu. Jen tehdy je zásluha plná, jen tehdy lze mluvit o pokání smírném za hříchy cizí, jestliže je to oběť zcela dobrovolná, opravdu z lásky k Bohu a bližnímu přinesená. A k tomuto druhu pokání, ke smíru za hříchy cizí, a to ve smyslu nejplnějším a nejvznešenějším, se rozhodl Kristus Pán. Přišel na tento svět, ne aby se zde radoval, nýbrž aby trpěl a tím přinášel za hříchy lidské smír. Co ho k tomu přimělo? Jeho Srdce, láska jeho Srdce. Drazí moji, jen ten, kdo miluje opravdu nezištně, dovede pochopit, že je možné se pro druhé zřici vlastního pohodlí, vlastních požitků, radosti, rozkoší. Kristus Pán je ten veliký Lkající. Lkající za nás, pro nás, místo nás. Lká, trpí, abychom my se radovali.

A tento Kristus lkající, pokání a smír za jiné přinášející, má nejenom své ctitele, nýbrž i následovníky, duše veliké a svaté, opravdu osvícené a hrdinské, které se rozhodly přinášet Bohu smír za jiné. „Blahoslavení lkající, neboť oni potěšení budou.“ Blahoslavení jsou tedy také ti, kteří se rozhodli po vzoru Kristově k životu odříkavému, k životu kajícímu. Aby se mohli jiní radovat, oni trpí. Trpí ovšem jen dočasně, neboť i oni budou jednou potěšení, budou odměněni odměnou božsky nesmírnou. Ach, jak potřebuje svět, jak potřebuje každý národ, i národ náš takovýchto duší osvícených a silných, milujících a lkajících, duší opravdu z víry, křesťanské víry,

křesťanské naděje i pravé, obětavé, velkodušné a hrdinské křesťanské lásky žijících.

Toť, drazí moji, první naše setkání s třetím blahoslavenstvím Kristovým. Kéž bychom mohli do něho tak hluboko vniknouti, abychom poznali celou jeho hloubku a nesmírný jeho dosah! Je to hloubka lidské bolesti, která je příčinou lkání, hloubka lidské viny i hloubka lidské lásky. A dosah, nesmírný dosah lidské radosti, která je výměnou a odměnou pláče Bohem chtěného a blahoslaveného. Dejme se získati slovem i příkladem Krista, smírce našeho, a rozhodněme se k životu pravého pokání a hrdinného smíru! Amen.

Neděle 18. června 1944.

NEBOŤ ONI POTĚŠENI BUDOU

Máme již určitý pojem o třetím blahoslavenství Kristově, o blahoslavenství pláče a kajícího. „Blahoslavení lkající, neboť oni potěšeni budou.“ Jestliže jsme se při posledním našem rozjímání o tomto blahoslavenství zabývali spíše první jeho částí a uvedli jsme si několik jeho výkladů, věnujme dnes všechnu svou pozornost jeho části druhé: „neboť oni potěšeni budou.“ Budeme tedy uvažovati o útěše, kterou Kristus Pán přislubuje lkajícím. Nejdříve však o útěše, o radosti vůbec. Jaký vztah má křesťanství k radosti?

Známé je vypravování Skutků apoštolských o sv. Pavlu, jak přišel do Athén a kázal tam v Areopagu u oltáře, zasvěceného „Neznámému bohu“, a vykládal užaslým Atheňanům o Bohu pravém, skutečném, živém, v němž žijeme, hýbáme se a jsme a kterého oni neznají. Totéž by mohl učinit týž apoštol i kdes v kterémkoliv městě a v kterémkoliv kraji a národě — i městě a kraji a národě, jež se nazývají křesťanskými. Nemáme jasného a správného pojmu o Bohu, o Kristu, o křesťanství, o Církvi. Všeobecně vzato je tomu tak a netřeba

ani uváděti dokladů. Na nás však jest, alespoň na nás, ctitelích a adorátorech eucharistických, kteří se snažíme žítí po křesťansku co nejdůsledněji, abychom nezůstávali na povrchu náboženského poznání, nýbrž snažili se proniknouti modlitbou i studiem do náboženských pravd co nejhluběji.

Nuže, co je vlastně Bůh? Bůh je Dobro, Dobro nejvyšší. Dobro však nesnese izolovanost, osamocení, passivitu, nečinnost. „Bonum est diffusivum sui.“ Dobro má tu vlastnost, že se chce sdělovat, rozšiřovat, takřka rozlít co nejdále. Dobro je jako světlo nebo teplo — je expansivní. Tuto vlastnost má Bůh, Dobro nejvyšší v nejvyšší míře. Bůh se chce rovněž sdílet, chce rozdávat ze svých dokonalostí. A Bůh to též skutečně činí. Rozdává nejrůznější dary svým tvorům, které vlastně k tomu cíli učinil. Cokoliv dobrého a ovšem i krásného nalézáme v přírodě i v člověku samém, pochází od Boha. Bůh je pramenem všeho dobra i vši krásy. A Bůh je pramenem i vši opravdové radosti, zdrojem a původcem veškerého pravého potěšení.

A Kristus Pán? Kristus Pán je Bůh vtělený. Proto také všechno, co platí o Bohu samém, platí též o Kristu. Také Kristus Pán, jeho Božské Srdce je pro nás, křesťany, zdrojem všeliké útěchy. I Kristus eucharistický. A Kristovo učení je učením radosti. Co vlastně znamená „evangelium?“ Evangelium znamená „radostná zvěst.“ Jak špatně bychom znali Krista, kdybychom se na něho dívali jako na rušitele radosti. A bylo by to osudným nepochopením křesťanství, kdybychom je považovali za náboženství smutku. Právě naopak. Křesťanství je náboženstvím radosti, i když v něm Kristus Pán pronáší své „Blahoslavení lkající“, i když se v jeho světle díváme na tento svět jakožto

na údolí slzavé a vyhnanství s nadějí na věčnou a pravou vlast a blaženost.

Kristus Pán - dárce a hlasatel radosti. Jak jest světu představen? Anděl Páně praví pastýřům betlémským: „Nebojte se, neboť aj, zvěstuji vám radost velikou, která bude všemu lidu. Narodil se vám dnes Spasitel, to jest Kristus Pán.“ (Luk. 2, 10-11.) Zvěstuji vám radost velikou. Tedy žádný smutek, žádný strach: nebojte se, radujte se!

Jaké potěšení působil asi Kristus Pán těm dvěma svatým bytostem, které měly to štěstí, že mohly žít po třicet let v jeho nejbližší blízkosti, směly se o něho starati, vychovávat ho, a od něho býti vychovávány. Marie, Matka Ježíšova, a svatý Josef, jeho pěstoun.

Kolik radosti a útěchy způsobil tentýž Kristus, když započal svůj veřejný život a během tří let, kdy chodil po své vlasti a dobře činil. Vzpomeňte na jeho zázraky! Vzpomeňte hned na ten jeho první zázrak, proměnění vody ve víno v Káně galilejské! Jakou radost způsobil tímto zázrakem oněm chudým novomanželům! A kolik uzdravil nemocných! Co setřel slz! Jak šťastným se cítil Jairus, když mu byla vrácena jeho dceruška opět živá a zdravá! Jak něžně a útěšně pronesl Kristus Pán k chudé a opuštěné vdově, kráčející u městečka Naimu v pohřebním průvodu za mrtvolou svého jediného syna: „Neplač!“ Pak vzkřísil onoho mládence a odevzdal ho rozradostněné mateři jeho.

Co řekl Mistr svým apoštolům při poslední večeři? Byla to slova pravdy, lásky a útěchy: „Nermutiž se srdce vaše. V domě Otce mého je příbytků mnoho; jdu, abych vám připravil místo.“ Nermutiž se srdce vaše. Co je v tom něžnosti a sugestivní útěchy. A po zmrtvých-

vstání uslyší Maří Magdalena sladká slova: „Ženo, proč pláčeš?“ — Proč se připojil Kristus Pán k učedníkům, jdoucím do Emaus? Poněvadž byli smutni a On je chtěl potěšiti. A jaký dojem v nich zanechala jeho přítomnost, třeba jen přechodná, a jeho slova, jimiž jim vykládal Písma? „Zdali nehořelo v nás srdce naše, když mluvil k nám na cestě a vykládal nám Písma?“ Co znamenají slova Kristova: „Budu prositi Otce a jiného Utěšitele dá vám, aby s vámi zůstával na věky, Duchu pravdy.“ (Jan, 14, 16-17.) Toť Kristus Učitel a Rozdávatel radosti a nejvydatnější a nejtrvalejší útěchy. A je to právě naše horské kázání a jeho blahoslavenství, které se stává toho dokladem nejvýmluvnějším, neboť obsahuje nejenom „neboť oni potěšeni budou“, nýbrž vyvrcholuje zakončením a slavnostní výzvou: „Radujte se a veselte se, neboť odplata vaše hojná jest v nebesích.“

K čemu tedy zve, vybízí a vede Kristus Pán své učedníky? K radosti — ovšem k radosti pravé, čisté, svaté, trvalé, ano i k radosti věčné. „Neboť oni potěšeni budou.“

To pochopili apoštolové, to pochopili světci a světice i všichni opravdově zbožní křesťané všech věků. „Radujte se v Pánu, opět pravím, radujte se.“ Toť výzva sv. Pavla ke křesťanům Filippenským i křesťanům všem (Filip. 4, 4). Podobně k Thesalonickým: „Vždycky se radujte, bez ustání se modlete!“ (1. Thes., 5, 16.) Jindy charakterisuje apoštol křesťany „tamquam tristes, semper autem gaudentes“, jako smutné a přece vždycky se radující.

Ano, křesťanství je skutečně náboženstvím radosti. Proč? Protože v sobě obsahuje všechny podmínky pravé a největší radosti. Víra, kterou vyzná-

v á m e, n á m d á v á j i s t o t u p r a v d y, z b a v u j e n á s b l u d ů, o m y l ů, t á p á n í, n e j i s t o t y. V í m e, ž e e x i s t u j e B ů h, b y t o s t n e s m í r n ě d o b r á, d o k o n a l á, s p r a v e d l i v á a m o u d r á, n á š O t e c n e b e s k ý, k t e r ý n á s m i l u j e, k n ě m ů ž s e m ů ž e m e k d y k o l i v s e v š í d ů v ě r n o s t í o b r a c e t v e s v ý c h p o t ř e b á c h. P r o s t e a b u d e v á m d á n o, h l e d e j t e a n a l e z n e t e. „J e s t l i ž e v y, j s o u c e z l í, u m í t e d o b r é d a r y d á v a t i d í t k á m, č í m s p í š e O t e c v á š, j e n ŝ j e s t v n e b e s í c h d á d o b r é v ě c i t ě m, k t e r í h o p r o s í.“ (M a t. 7, 7-11.) P o d o b n ě i n á š e n a d ě j e, d ů v ě r a v B o ž í m o u d r o u a d o b r o t i v o u P r o z ř e t e l n o s t n á m p o s k y t u j e n e s m í r n o u s í l u a ú t ě c h u v e v š e c h ž i v o t n í c h o k o l n o s t e c h, d o k o n c e i v o k a m ž i k u n e j s m u t n ě j š í m, v o k a m ž i k u s m r t i i v z á r m u t k u n a d z t r á t o u b y t o s t í n e j d r a ž š í c h. S v a t é s v á t o s t i, z v l á š t ě s v á t o s t p o k á n í a n e j s v ě t ě j š í E u c h a r i s t i e i s v á t o s t n e m o c n ý c h s t á v a j í s e p r o k ř e š t a n y, k t e r í j e p ř i j í m a j í, z d r o j i o p r a v d o v ě h o u k l i d n ě n í, š t ě s t í a p o t ě š e n í. N i k d y n e t ř e b a z o u f a t — d o k o n c e n e t ř e b a s e a n i n e m í r n ě r m o u t i t n a d v l a s t n í m i h ř í c h y, n e b o ŝ t ě m, k t e ř í B o h a m i l u j í, v š e c h n o n a d o b r é s e o b r a c í, p r a v í P í s m o s v a t é, i j e j i c h h ř í c h y, j a k p ř i p o j u j e s v. A u g u s t i n. Z á k l a d n í n á l a d a k ř e š t a n o v a j e r a d o s t n ý k l i d, p o k o r n é, v d ě č n é a j á s a v é „M a g n i f i c a t“, v e l e b í d u š e m á H o s p o d í n a a z p l e s a l d u c h m ů j v B o h u, S p a s i t e l i m ě m.

Tuto radostnou náladu si skutečně dovedli apoštolové a jejich následovníci zachovati dokonce i při utrpení a pronásledování. „I šli z velerady s radostí nad tím, že byli hodni učiněni utrpěti pohanu pro jméno Ježíšovo“ čteme ve Skutcích apoštolských. (5, 41.)

A tak bychom mohli pokračovati dále a nové a nové doklady snášeti k potvrzení skutečnosti celkem tak jasné a přece tolik zapomínané, ne-li zcela

neznámé, že křesťanství je náboženstvím nikoliv smutku, nýbrž radosti a pravé útěchy. V jakém novém a zářném světle se nám objevuje slovo Kristovo: „Blahoslavení lkající, neboť oni potěšeni budou.“

Neboť oni potěšeni budou. Křesťanství náboženstvím radosti. A přece by se mohlo někomu zdát, že toto tvrzení s něčím nesouhlasí, že není zcela přesné a pravdivé. Vždyť přece křesťanství je náboženstvím kříže, tedy utrpení, bolesti, sebezapírání a oběti. Jak tedy může být náboženstvím radosti? A kolik radostí si musí křesťan odpírat! Co všecko musí vytrpět! Koho Bůh miluje, toho prý křížem navštěvuje. Křížem, nikoliv radostí, útěchou, štěstím.

Na tyto námítky je nutno zcela poctivě odpovědět — nejsou tak zcela bezvýznamné. Jsou dokonce velmi rozšířené a jsou uváděny jakožto důvody proti křesťanské víře, proti křesťanskému životu, proti křesťanské zbožnosti. K tomu odpovídám takto: Je třeba dobře rozlišovat radost a zábavu, radost pravou, čistou a radost hříšnou, radost přirozenou a nadpřirozenou, radost pomíjející, časnou a radost nehynoucí, věčnou.

Především tedy rozlišení radosti a zábavy. Radost je něčím osobním, vnitřním a je sama cílem, kdežto zábava je pouze něčím vnějším a je pouze prostředkem k získání radosti. Nepožívá nutně nejvíce radosti ten, kdo si opatřuje nejvíce zábav. Přílišná honba za zábavami je naopak jen příznakem nedostatku radosti. Zábavami člověk se vlastně jen snaží zahánět svůj smutek, který ho provází a pronásleduje.

Radost a zábava. Radost je něčím stálým, nadčasovým, kdežto zábavy podléhají módě a řídí se kulturní, majetkovou

a mravní úrovni lidí. Jak nákladné bývají často lidské zábavy a výsledek jejich tak nepoměrně skrovný. Zbytečně komplikujeme život. Radost, a to velikou a čistou, si můžeme opatřit docela jednoduše a takřka zadarmo, neboť je docela blízko nás, jako vzduch, který nás obklopuje — a my se za ní pachtíme kamsi do neznáma a hledáme ji v nákladných rozptýleních. Je třeba jen doceňovat všechny klady života i lidí. Je třeba jen poznat Boha a jeho dobrotu. Či myslíte snad, že měl člověk včerejška méně radosti než člověk dneška, i když byl ten dřívější člověk zbaven technických vymožeností moderní doby?

Křesťan a zábava. Křesťan má všechno právo popřát si zábavy přiměřené a zdravé, zdravého rozptýlení a odpočinku, ušlechtilého požitku jakéhokoliv druhu. Co však mu dovoleno není, co si musí odříkat, jsou takové zábavy, které jsou blízkou příležitostí ke hříchu, které ohrožují zdraví, které jsou k jeho či jiných škodě, ať škodě hmotné nebo mravní. Nic zajisté rozumnějšího, nic logičtějšího.

Řekli jsme si dále, že je třeba činiti rozdíl mezi radostí přirozenou a nadpřirozenou, časnou a věčnou. Toto rozlišení je velmi důležité. Člověk, který nežije životem víry, zná pouze útěchy, a radosti přirozené a časné. Křesťan, žijící v milosti posvěcující, a zvláště křesťan, žijící hlubším náboženským životem, zná a zakouší občas i radost a útěchu v Pánu. Tato nejčistší a nejsilnější útěcha je výsledkem působení Ducha Svatého v duších lidských — ne nadarmo se Duch Svatý nazývá Utěшитelem. Tuto radost v Pánu zakouší — alespoň občas — zvláště duše, žijící životem eucharistickým, to jest životem

důvěrného spojení s Kristem Pánem svátostným. Tuto útěchu zakouší duše občas v modlitbě a rozjímání, zvláště při exerciciích. Také duše kající po řádné upřímné svaté zpovědi bývá někdy zalita nevýslovně sladkou útěchou, štěstím znovuospravedlněného dítko Božího. A jakého štěstí, klidu, jaké radosti okouší čisté svědomí duše křesťansky obětavé, Boha nade všecko a bližního jako sebe samu milující!

Drazí moji, nechceme a ani nesmíme podceňovati radosti a útěchy přirozené, ať nižší nebo vyšší, ušlechtilé, duševní. Jsou darem Božím. Přece však musíme dáti a dávat přednost útěchám nejvyšším, nadpřirozeným. Jsou chvíle a okolnosti v životě lidském, kdy všechna přirozená lidská útěcha selhává, a nemá-li člověk útěchy nadpřirozené, kterou poskytuje víra a milost Boží, upadá takový člověk v zoufalství.

A přece, drazí bratři a sestry v Kristu, ani nadpřirozené útěchy a radosti nejsou největší, nejsou-li věčné. Největší a dokonalá radost je pouze taková, která není smíšena s nějakou bolestí, která není zkalena pocitem možnosti její ztráty. Radost zcela a po každé stránce dokonalá, zcela člověka nasycující a ukojující je skutečně pouze radost věčná. A právě tuto radost dokonalou a proto věčnou nám Bůh ve své lásce a dobrotě nabízí a připravuje. „Blahoslavení lkající, neboť oni potěšeni budou“ — budou potěšeni útěchou věčnou. A pro tuto nesmírnou radost, kterou ani oko nevidělo, ani ucho neslyšelo a která se vymyká lidské představivosti, pro tuto nesmírnou radost věru stojí za to zřít se některých radostí

méněcenných, časných, přirozených a zvláště hříšných, ano pro tuto radost věčnou stojí za to i cokoliv nepříjemného a bolestného podstupovat zde na světě. Neboť „utrpení tohoto času nejsou ničím ve srovnání s budoucí slávou, která se zjeví na nás“, staneme-li se jí hodnými a vytrváme v dobrém.

Toť náš cíl poslední: sláva a radost věčná. Podle cíle se hodnotí dílo, snaha, život, životní názor. Křesťanství, jehož cílem je dosažení ušlechtilých, čistých radostí zde na zemi a věčné blaženosti, věčného štěstí, věčné radosti je zajisté náboženstvím nikoliv smutku, nýbrž radosti. Kéž tohoto cíle všichni šťastně dosáhneme! Amen.

Neděle 16. července 1944.

Také dnes budeme uvažovati o radosti a útěše jakožto příslibu božského našeho Mistra v třetím jeho blahoslavenství. Rozvádíme stále slova Kristova „neboť oni potěšeni budou.“

Snažil jsem se vám minule dokázati a doložiti, že Kristus Pán je učitelem i dárce pravé radosti, jeho Srdce že je vpravdě zdrojem všeliké útěchy, křesťanství pak že je náboženstvím nikoliv smutku, nýbrž radosti. Slovo Kristovo „blahoslavení lkající“ má přímo paradoxní, opakem prvního dojmu překvapující význam: ti, kteří lkají — a lkají, poněvadž trpí — jsou vlastně šťastni; jsou však šťastni, blahoslaveni, nikoliv pro své utrpení a lkání samo, nýbrž pro útěchu a radost, která bude jejich odměnou a která jim všechno jejich utrpení, v duchu pokání, smíru a lásky snášené, vynahradí.

Radost je cílem všeho lidského snažení a konání, radost má vystřídati všechno lidské strádání a utrpení. Ano, radost, a to dokonalá a proto věčná radost jest dle vůle Boží cílem veške-

rého lidského života. Blahoslavení lkající, neboť oni potěšeni budou do jisté míry již zde na zemi, nejdokonaleji však a nejplněji jednou na věčnosti. Nuže, pokračujme i dnes ve své úvaze, jejíž předmět je tak vděčný a žádoucí, a odpovězte si na otázku: které jsou zdroje radosti, které jsou její druhy, které jsou prostředky k jejímu získání a překážky k jejímu dosažení a udržení.

Zdroje radosti: Radost, potěšení, rozkoš má tolik zdrojů, kolik schopností se v té které bytosti nalézá a kolik dober je s to tyto schopnosti ukojit. Mluvíme-li o člověku, pak rozdělujeme jeho potěšení na dva druhy: nižší, to jest tělesná a smyslová, a vyšší, totiž duchovní a rozumová. Všechno, co konvenuje jednotlivým schopnostem v člověku, je mu příjemným a působí mu radost. Již také z této skutečnosti je patrné, že radost pochází od Boha, který takovýmto způsobem člověka utvořil. Tedy Bůh sám způsobil, že člověku některé věci působí potěšení, a On sám mu tyto příjemné věci poskytuje.

Začněme lidským tělem. Lidské tělo má dva hlavní zdroje požitků, potěšení, rozkoší: jeden se týká udržování života jedincova — to jsou požitky nasycování a nasycenosti, pohybu i odpočinku, druhý se týká udržování lidského rodu — a to jsou požitky sexuální. Všechny tyto požitky a radosti jsou samy o sobě dobré, neboť pocházejí od Pána Boha — ty si člověk nevymyslí, ty patří k jeho přirozenosti a s náklonností k nim se člověk narodil. Jsou ovšem nižšího druhu, neboť jsou společny též živočichům nerozumným. Také požitky smyslové, to znamená požitky zraku, sluchu, hmatu atd., třebaže u člověka mohou vstupovati již do řádu vyššího, duševního, jakožto požitky

estetické, zůstávají přesto požitky nižšího rázu. K těmto se druzí, ale nad ně nesmírně vynikají radosti ve vlastním slova smyslu, radosti čistě duševní. Duševní radostí jest poznávání pravdy, jakékoliv, i přirozené pravdy, vědecké, filosofické bádání, objevy a vynálezy. Duševní radostí je milování a konání dobra, sebeobětování pro dobro celku.

A nyní teprve nastupuje zvláštní druh radostí náboženských. Náboženské hloubání, to jest přemýšlení o první příčině veškerenstva, o Bohu, o jeho vlastnostech, jak se projevují ve vesmíru — v jeho celku i v nejmenší jeho částěčce, v mikrokosmu, toto přirozené poznání prapříčiny všeho i pořadatele a udržovatele všeho, co jest, přinášelo člověku jakožto bytosti inteligentní v každé době minulosti nejušlechtilejší radost, radost z poznávání nejvyšší pravdy. Neboť Bůh je nejvyšší Pravda, je Pravda sama.

Teprve nad tyto stále ještě přirozené požitky a radosti je postavena radost nadpřirozená, radost v Pánu, nadpřirozené poznávání a milování Boha, nejenom jakožto Tvůrce, nýbrž i jakožto Otce a Vykupitele i Ducha Svatého, Utěšitele a Posvětitel. Zde vstupujeme do světa milosti Boží, do světa nesmírného a plného krásy, třeba neviditelného. Největší myslitelná radost člověka je radost nadpřirozená, radost v Bohu a z Boha. Zde na zemi je pouze nedokonalá, na věčnosti pak je naprosto dokonalá, veškeru touhu člověka po radosti ukojující, ano i převyšující. Ani na srdce lidské nevstoupilo, co připravil Bůh těm, kteří ho milují. Milovali ho, trpěli pro něho, obětovali se kvůli němu, a proto vešli v radost Pána svého.

Drazí v Kristu, již z tohoto povšechného přehledu vidíme, že radost prýští z mnoha pra-

menů a že jsou různé její druhy a stupně. Všechny jsou od Boha — aspoň ve své podstatě. — A Bůh je ochoten dát člověku radosti co nejvíce. Tím, že dal člověku určité schopnosti a inklinaci, tíhnutí, náklonnost k určitému dobru nebo k určitým dobrům, — dal a dává mu také možnost tyto schopnosti uplatňovat a ukojovat.

A přece není všechno tak jednoduché, jak by se zdálo a jak bychom si přáli. Užívání radostí tělesných a smyslových je vázáno určitými zákony, které, jsou-li porušeny, obracejí se v pravý opak a dovedou se mstít. Hříšné rozkoše se obracejí v bolest a zármutek. Nemůžeme také užívatí všech radostí najednou. Radosti a rozkoše tělesné jsou do jisté míry protichůdné radostem vyšším, rozumovým a duchovním. Abychom získali radosti vyšší a trvalejší, musíme se často vzdávat radostí nižších, tělesných, smyslových, zvláště ovšem jejich zneužívání, to jest radostí a rozkoší hříšných. A ještě jedna poznámka, jedno upozornění: dokud jsme zde na světě, máme my lidé velkou nevýhodu v tom, že radosti vyšší, i když jsou samy o sobě dokonalejší, vznešenější a člověka nejvíce obšťastňující a nasycující, jsou ve skutečnosti méně citelné. Citelnější a proto jaksi silnější jsou radosti nižší, smyslové a smyslné. Proto po nich sahá člověk s takovou chtivostí, a někdy i nerozumnou zaslepeností.

Přesto přese všechno však zůstává pravdou a božsky neměnným zákonem, že Bůh je ochoten dát a dávat nám radosti co nejvíce, ano, že je ochoten dáti

nám i radost věčnou. Na nás pak jest, abychom tuto dobrotivou Boží vůli chápali a uskutečňovali.

Z toho, co bylo dosud řečeno o radosti, plynou tyto praktické závěry a aplikace. Jsou to vlastně životní hesla, celé životní programy, dobré životní rady.

1. Především učme se radosti. Radost je nejenom dar, radost je také umění. Umění je třeba si osvojovati častým cvikem. Zvyk se přemáhá zvykem. Negativní, passivní, melancholický sklon povahy je možno a je třeba vyrovnávat aktivitou, neustálým opakováním, cvikem radosti, kladného nazírání na osoby i události.

2. Mějme upřímnou radost ze života, ze svého zdraví, dokud jej máme. — Děkujme často, ano, co nejčastěji Bohu za dar zdraví a udržujme si je všemi rozumnými prostředky. Je to vůle Boží. Páté přikázání sice zní negativně: „Nezabiješ“, ale jeho znění kladné, které je i v záporném obsaženo, zní: budeš chrániti svůj život vlastní, i život svých bližních, a budeš pečovati o zdraví své vlastní a pomáhati i bližnímu k témuž cíli. Tím spíše budeš pečovati o svou i svého bližního duši. Zachovávejme si veselou mysl, která je půl zdraví.

3. Navštíví-li nás však přese všechnu naši péči a opatrnost nemoc, nezapomínejme, že je ještě mnoho důvodů, pro které se můžeme radovati a býti vděční. Vzpomeňme na Monseigneura de Segura. Když oslepl na jedno oko, děkoval Pánu Bohu, že mu tak dlouho dával zrak dobrý a nyní mu ještě ponechává zrak alespoň zčásti. A když oslepl úplně, děkoval Bohu, že ho na dosti dlouhou dobu obšťastňoval tolika svými dary, i zrakem a že nyní vlastně nebude již moci hřešiti zrakem a že využije své slepoty opět jiným způsobem k větší slávě Boží. Stal se nejvyhledávanějším zpo-

vědníkem a duchovním rádcem mladých lidí širokého okruhu své působnosti.

4. Ne kaz me radost jiným. Nezarmucujme své bližní, není-li to opravdu nutné a spasitelné, nýbrž naopak, rozdávajme radosti co nejvíce. Co chceš, aby jiní dělali tobě, ty dělej jim. Sdělená radost, dvojí radost. Buďme apoštoly radosti. Vychovávejme sebe i jiné k smýšlení kladnému, jasnému, zdravému, tvořivému, nikoliv k melancholii, nespokojenosti, reptání, nevděčnosti. Vychovávejme sebe i ty, na něž máme vliv, k umění radovati se i z mála. Jak nerozumně si počínají na př. ti rodiče, zamožní i méně zamožní, kteří svým dětem kupují a dávají všechno, nač si pomyslí a nepomyslí. Tím docilují pravého opaku svých úmyslů. Chtějí děti udělat šťastnými, a zatím je vychovávají k nespokojenosti a sobectví. Takové zhýčkané děti se nedovedou radovati z mála, nedovedou se opravdu radovat i z velikých darů, jsou čím dál tím náročnější a rozmrzelejší.

5. Mějme radost z práce. Práce je činnost a činnost je život. Ochromení činnosti je nemoc, naprostá nečinnost je smrt. V této radě je nesmírná moudrost. Je nesmírným štěstím člověka, pracuje-li rád. Naopak zahálka plodí jen smutek a rozmrzelost. Hry a zábavy dlužno využívat střídavě a rozumně za účelem vzpružení sil pro skutečnou práci tvůrčí a užitečnou. Nedělejme hru a zábavu samoučelem.

6. Učme se poznávat radost z modlitby. „Rmoutí-li se někdo z vás, nechť se modlí“, napomíná sv. Jakub (5, 13.) Lkající, kteří se dovedou modlit, budou potěšeni. Vůbec poznávejme hloubku radosti nejduchovnější a nejhlubší, radosti ze styku s Bohem v modlitbě, zvláště v modlitbě rozjímavé.

7. Zachovávejme si čisté svědomí, neboť nic nedovede člověku tak zkazit vnitřní klid, spokojenost, štěstí, radost, jako hřích. Hřích vůbec

je nejkrutějším lupičem pravé radosti. Setrvání v hříchu smrtelném až do smrti, zatvrzelá nekajícnost až do konce života olupuje člověka o radost věčnou. Poznáváme také a okoušejme vydatně svátost radosti, to znamená svátost pokání. Ve svaté zpovědi se nám vrací milost Boží posvěcující a nesmírně darů dalších. Naučme se opravdu radosti z odpuštění hříchů, případně rozmnožení milosti posvěcující neztracené. Někdo stále myslí i po dobré svaté zpovědi jen na sebe a své minulé hříchy, a nikoliv na Boha a jeho dobrotu a milosrdenství. Spadli jsme do jámy, ale dobře to dopadlo. Jsme vytaženi, zachráněni. Nač se tedy trápit vzpomínkami na své minulé neštěstí. Životní svatá zpověď, jednou dobře vykonaná, se proto již neopakuje. Proto nerozdírat staré rány. Upřímně se z odpuštění radovat.

8. Radujme se i z přírody, těšme se upřímně i z těch darů, které nám Bůh dává zadarmo, ze vzduchu, ze slunce. Dívejme se otevřenýma očima na Boží přírodu. Uvědoměle. Dívejme se na krásu přírody očima víry a nalezneme v ní Boha nejenom moudrého a mocného, nýbrž i dobrého.

9. Radujme se i z dobra cizího. Závist je lupičem radosti. Bojujme proti závisti a sobectví. Pěstujme přejícnost, lásku, solidaritu a budeme se radovat s radujícími, budeme účastni i radostí cizích.

10. Přimkněme se co nejdůvěrněji ke Kristu Pánu, který je nazýván radostí andělů. Buďme ve styku co nejdůvěrnějším též s nejsvětější Eucharistií a okusíme, jak sladký je Pán. Podobně i úcta k Panně Marii, která je příčinou naší radosti, stane se nám zdrojem velikých a čistých radostí.

11. Konečně učme se nalézati i radost v oběti, i v utrpení. I k těmto vrcholům nás vybízí a vede Kristus Pán svým blahoslaven-

stvím: „Blahoslavení lkající, neboť oni potěšeni budou.“

Toť návod k umění radovati se. Opa-
kuji, náboženství křesťanské není náboženstvím smut-
ku, nýbrž radosti. Je ovšem třeba toto náboženství
znát a prožívat. Je třeba pronikat jeho ducha a dát
se jím pronikat. Je třeba co nejhloběji proniknout
a prožívat Kristovo blahoslavenství třetí, které místo
uzavíráme. Kéž se i na nás uskuteční požehnání to-
hoto Kristova příslibu: „Blahoslavení lkající, neboť
oni potěšeni budou.“ Kéž nevyzní nadarmo napome-
nutí Písma Svatého Starého Zákona: „Nebuďte
smutní, neboť radost Páně je naší
silou.“ (Esdr. 8, 10) A slova svatého Pavla v Zá-
koně Novém: „Radujte se v Pánu, opět pravím ra-
dujte se“ (Fil. 4, 4.) A slova Krista Pána samotného
na konci jeho života: „Toto mluvil jsem vám, aby
radost má byla ve vás, a aby radost vaše se na-
plnila.“ (Jan 15, 11.) Amen.

Neděle 20. srpna 1944.

BLAHOSLAVENÍ,
KTERÍ LAČNĚJÍ A ŽÍZNÍ
PO SPRAVEDLNOSTI

BLAHOSLAVENSTVÍ SPRAVEDLNOSTI

Blahoslavenství čtvrté, k jehož rozjímání přistupujeme, jest blahoslavenstvím spravedlnosti: „Blahoslavení, kteří lačnějí a žízní po spravedlnosti, neboť oni nasyceni budou.“ Abychom pochopili smysl těchto božských slov, musíme si dobře ujasnit, co znamená v této souvislosti Kristovo slovo „spravedlnost“, co znamená „lačněti a žízniti“ a co znamená — opět právě v této souvislosti — „nasyceni budou“ a kde a čím se toto nasycení stane.

Tedy především „spravedlnost“. Spravedlnost může býti chápána dvojím způsobem: buď užším, jakožto ctnost, jež dává nebo ponechává každému což jeho jest, nebo ve smyslu širším a všeobecnějším, jakožto mravní dokonalost. Užší význam spravedlnosti se vztahuje takřka výhradně na člověka, to jest na vzájemné vztahy mezi lidmi, na šetření práv bližního; širší význam spravedlnosti se vztahuje především na poměr člověka k Bohu. Dávati především Bohu, což Božího jest.

Hned při tomto rozlišení je nám jasno, že Kristovo slovo „spravedlnost“ má tento-krát význam širší, ano, co nejširší. Je to tentýž význam, ve kterém Kristus Pán řekl: „Hledejte nejprve království Božího a spravedlnosti jeho.“ Tentýž význam, ve kterém je v evangeliu označen sv. Josef jakožto muž spravedlivý, to jest dokonalý, ctnostný. „Spravedlnost, jak jí rozumí Ježíš“ píše nám již známý P a p i n i — „není spravedlností lidí, zachovávání zákonů lidských, shoda se zákoníky, úcta k zvyklostem a úmluvám, ustáleným mezi lidmi. Spravedlivý v mluvě žalmistů a proroků je člověk, který žije podle vůle Boží, to jest podle nejvyššího pravzoru všeliké dokonalosti. Ne podle zákona, psaného zákoníky, upraveného úzkostlivou přesností farizeů, nýbrž podle jediného a prostého zákona, jež Ježíš omezuje na přikázání jediné: Miluj všechny lidi, blízké i vzdálené, spoluobčany i cizince, přátele i nepřátele.“

Slavný B o s s u e t při meditaci tohoto místa sv. Evangelia poznamenal: „Spravedlnost vládne v nebi — ona má vládnouti i v Církví, která je často nazývána královstvím nebeským. Spravedlnost vládne tehdy, když je dáváno Bohu, co mu patří: neboť tehdy je dáváno také tvorům všechno, co jim patří a to z lásky k Bohu, který jest v nich spatřován.“

Spravedlnost, o které Kristus mluví, musí být tedy chápána ve smyslu nejširším, nejplnějším, nejvznešenějším.

„Lačněti a žízni po spravedlnosti.“ Přijímat resignovaně, passivně, lhostejně, vlažně spravedlivá rozhodnutí jakožto nevyhnutelnou nutnost nestačí, aby kdo byl šťastným, blahoslaveným ve smyslu Kristově. Je třeba míti hlad a žízeň po spravedlnosti, to znamená: je třeba míti velikou, upřímnou, horoucí tou-

hu po spravedlnosti. Čím větší, tím lepší. Jen ti budou mít srdce uspokojené, jen ti se budou cítit šťastnými a budou takovými ve skutečnosti, kdož budou po spravedlnosti toužiti s takovou dychtivostí, s jakou se ukojuje palčivost žízně v nesnesitelném vedru osvěžujícím nápojem nebo s jakou požívá hladový člověk posilující pokrm, vracející mu radost ze života a chuť k další práci.

Lačněti a žízniti po spravedlnosti — jaký vznešený jest to program! Toť program v pravdě křesťanský, program Kristův! Jak je uskutečňován? Čím je touha po spravedlnosti nasycována?

V kapitole čtvrté evangelia sv. Jana se vypráví, kterak se Ježíš při své cestě z Judska do Galileje zastavil v Samaří u studnice Jakubovy. Ponevadž byl unaven cestou, posadil se u studnice. Bylo kolem poledne. Apoštolové šli zatím do města Sychar nakoupiti pokrmů. Tu přichází ke studnici žena jedna Samaritánka pro vodu a Ježíš se s ní dává do řeči. Má žízeň a prosí ženu, aby mu dala píti. A přece nepije vodu ze studnice Jakubovy. Má sice žízeň, ale jest to žízeň po duších, po spáse, po záchraně duší, duší lidských, nesmrtelných, duší hříšných. Rozhovor se ženou Samaritánkou se stává náboženským poučením, osvícením a nakonec zpovědí. Jeho zakončením pak jest rozhřešení, ospravedlnění, nesmírné štěstí a nadšení ženy, která poznala, s jakým to prorokem se setkala u studnice Jakubovy a která odchází od něho jakožto nejhorlivější apoštolka, šiřitelka jeho království. Tu nechala žena konev svou a odešla do města a řekla oněm lidem: Pojdte a vizte člověka, který mi pověděl všechno, co jsem učinila, není-li on Kristus.

Hle ona, která neznala jiné žízně nežli žízně tělesné a žízně svých smyslů

a tělesných vášní a neznala jiné vody k pití, nežli vody ze studnice Jakubovy, vody materiální, a dychtila nanejvýše po opojení smyslnosti a tělesnosti, najednou je zachváčena žízní apoštolskou, chce získat co nejvíce svých bližních pro Krista a chce jim dát okusit té vody jiné, duchovní, vody milosti, která se stává pramenem vody, tryskající do života věčného. — Její úsilí se setkává se zdarem: její spoluobčané vyšli z města k Ježíšovi a mnoho z nich uvěřilo v Krista, ne již pro její slova, nýbrž proto, že se sami přesvědčili.

Ale, drazí moji, to není ještě všechno, co zaznamenal evangelista Jan o scéně při studnici Jakubově. Dříve nežli se přiblížili Samaritáni, vedeni ženou-konvertitkou, k Ježíšovi, vrátili se k němu jeho učedníci z města s nakoupenými pokrmy a prosili ho řkouce: „Mistře, pojez!“ Ježíš měl jistě hlad — vždyť bylo poledne, byl po cestě — ale jak na toto vybidnutí reaguje? „Ale on řekl jim“ — stojí doslovně napsáno v evangeliu — „Já mám pokrm k jídlu, o němž vy nevíte.“ Pravili tedy učedníci vespolek: „Zdali kdo přinesl mu jísti?“ Ježíš řekl jim: „Můj pokrm jest činiti vůli toho, jenž mne poslal, a dokonati dílo jeho.“ Drazí moji, opět slova, nad kterými musí duše přímo zájásat. Kristus Pán hladoví, ale zapomíná na svůj hlad tělesný pro hlad spasitelské své duše: hlad jiného druhu musí být ukojen, hlad, který je možno ukójiti jen konáním vůle Boží a dokonáním díla Božího. Vůle Boží se stává pokrmem duše. „Můj pokrm je činiti vůli Boží.“

Kdo činí vůli Boží a kdo ji činí důsledně, je spravedlivý a dokonalý, je svatý. Svatost, dokonalost, spravedlnost záleží právě v plnění vůle Boží, kdežto přestupování vůle

Boží, vědomé a dobrovolné, tvoří podstatu hříchu a hříšnosti.

„Blahoslavení, kteří lačněji a žízní po spravedlnosti.“ Drazí moji, Kristus Pán, který tato slova pronesl ve svém horském kázání, byl zajisté kazatelem dokonalým, neboť byl nejprve sám činitelem svých vlastních slov. Svým příkladem nám ukazoval zcela prakticky a názorně, co znamená lačnosti a žízniti po spravedlnosti. Od samého začátku svého života pozemského až do toho okamžiku, kdy pronesl na kříži své „Dokonáno jest“, byl stravován horečnou touhou po spravedlnosti. Přišel, aby plnil a naplnil vůli Otce svého. Všemmu se podrobil, co vyžadoval jeho synovský a spasitelský úkol: neděsil se ani panenského lůna Mariina, ani jeslí, ani vyhnanství egyptského, ani práce, ani poddanosti nazaretské. A ve svých dvanácti letech na výčitku své usouzené Matky: „Synu, proč jsi nám tak učinil?“ odpovídá slavnostním vyznáním své touhy po spravedlnosti: „Zdali jste nevěděli, že já musím býti v tom, co jest Otce mého?“

A veřejné působení Kristovo, co jest to jiného nežli hlad a žízeň po spravedlnosti? Když vyhání prodavače a penězoměnce z chrámu, když tepe převrácenost fariseů a zákoníků, když chodí po svaté zemi, káže, modlí se a postí, přijímá hříšníky a jí s nimi, uzdravuje nemocné a křísí mrtvé, co jest to jiného nežli neuhasitelná žízeň po spravedlnosti?! Spravedlnosti ovšem nikoliv farisejské a povrchní, spravedlnosti pouze před lidmi, nýbrž spravedlnosti skutečné a pravé, spravedlnosti pokorné a prosté, spravedlnosti před Bohem, to jest dokonalosti a svatosti. „Buďte dokonalí, jako Otec váš nebeský dokonalý jest.“ „Dávejte co je císařovo, císaři

a co je Božího, Bohu.“ „Slyšeli jste, že bylo řečeno starým... já však pravím vám.“ A tak dále. Z jaké hloubky bytosti Kristovy vyšlo ono slovo: „Blahoslavení, kteří lačnější a žízní po spravedlnosti, neboť jejich je království nebeské!“

„Kterí lačnější a žízní po spravedlnosti.“ V této souvislosti nesmíme zapomenout ještě na jinou — jinak velmi známou scénu — ze života Kristova. Bylo to tehdy, když se Kristus Pán, ještě před započatím svého veřejného působení byl po čtyřicet dní na poušti postil a pak zlačněl. Pocítil prudký hlad. Přichází pokušení. Přichází pokušitel. „Jsi-li Syn Boží, učiň, ať kamení toto chlebové jsou.“ Kterak na to reaguje lačnější Kristus? Ignoruje a potlačuje v té chvíli hlad tělesný, odmítá pokrm tělesný a dává přednost pokrmu duševnímu: „Ne samým chlebem živ je člověk, ale každým slovem, které vychází z úst Božích.“ Ejhle, pokrm hladovějící duše: slovo Boží. Blahoslavení, kteří lačnější a žízní — po slově Božím.

A bylo to opět na poušti. Na jiném místě a mnohem později. Kristus sytí duše svých posluchačů slovem Božím. Leč dokud žije člověk ve svém lidském těle, platí o něm pozměněná slova Kristova, jimiž odmítal pokušení ďábelské: ne samým slovem živ jest člověk, byť by to bylo i slovo Boží. Dostavuje se hlad tělesný. Kristus Pán činí zázrak a nasycuje veliký zástup svých posluchačů rozmnoženými chleby a rybami. Dav je nadšen. Chce ho učinit králem. Ježíš se však uchyluje před zástupem sám jediný, aby se modlil. On potřebuje jinou, nebo řekněme, ještě jinou posilu než je posila pokrmu tělesného. Této posily, tohoto pokrmu se mu dostává v modlitbě. Modlitba, rozmluva s Bohem, rozjímání po-

krmem duše. Blahoslavení, kteří lačnějí a žízní po spravedlnosti, po Bohu v modlitbě, neboť oni nasyceni budou.

A co se stalo druhého dne po tomto zázraku? Zástupové, kteří hledali Ježíše v Kafarnaum, ho konečně našli za mořem a řekli jemu: „Mistře, kdy jsi sem přišel?“ Ježíš jim odpověděl: „Vpravdě, vpravdě, pravím vám: Hledáte mne ne proto, že jste viděli divy, nýbrž že jste jedli z chlebů a nasýtli se. Pracujte nikoliv o pokrm pomíjející, nýbrž o pokrm, který zůstává k životu věčnému...“ A nakonec prohlašuje jasně: „Já jsem chléb života; kdo přichází ke mně, nebude lačněti a kdo věří ve mne, nebude žízniti nikdy.“ Hle, Kristus Pán se prohlašuje sám za pokrm a nápoj. A tento pokrm a nápoj, současně udržující i posilující v lidských duších jejich nadpřirozený život, jest — nejsvětější Eucharistie. Blahoslavení, kteří lačnějí a žízní po Kristu, Spravedlnosti vtělené, vtělené i do způsob eucharistických. A naopak, nešťastní jsou ti, kteří nemají hladu a žízně po tomto duchovním pokrmu a nápoji, nešťastní, kteří necítí touhy po Bohu, po Kristu, po spravedlnosti, po mravní dokonalosti, po Eucharistii, po svatém přijímání. Jsou nemocní, nebo dokonce již mrtví, neboť jejich duše nelačnějí a nežízní.

Drazí moji, božský hlasatel čtvrtého blahoslavenství jest nejenom hlasatelem spravedlnosti, nýbrž i jejím činitelem a dokonce i jejím ztělesněním, jest nejenom velebitelem hladu a žízně, to jest horečné touhy po spravedlnosti, nýbrž i samotným pokrmem a nápojem, který jediný dovede tuto touhu, tento hlad a tuto žízeň utiшит — neboť oni nasyceni budou. Na nás pak jest, abychom správně pochopili tento čtvrtý článek spasitel-

ského programu Kristova a snažili se vším úsilím svých duší o spravedlnost v tom smyslu, v jakém byla Kristem míněna a hlásána: spravedlnost v nejširším a nejvznešenějším smyslu, spravedlnost k Bohu především, k Boží pravdě, k Božímu zákonu, to jest k vůli Boží, ale ovšem i spravedlnost k lidem, až do nejskrytějších myšlenek a hnutí lidských srdcí. Takováto snaha o spravedlnost je vlastně šíření království Božího na zemi, plnění vůle Boží co nejdokonalejší, mravní dokonalost, ano svatost. Tato touha po spravedlnosti je také obsažena v prvních prosbách modlitby Páně: Otče náš, jenž jsi na nebesích, posvěť se jméno Tvé, přijď Království Tvé, buď vůle Tvá jako v nebi tak i na zemi. Bude-li tato spravedlnost uplatněna co nejdokonaleji, totiž tato spravedlnost vůči Bohu, budeme-li hledati skutečně nejprve království Božího a spravedlnosti jeho, to ostatní bude nám přidáno a splní se i další prosba Otčenáše: chléb náš vezdejší dejž nám dnes, a splní se i prosby ostatní: odpusť nám naše viny, jako i my odpouštíme našim vinníkům a neuvoď nás v pokušení, ale zbav nás od zlého. Amen.

Neděle 17. září 1944.

Veliký úkol vzal na sebe Kristus Pán: učít lidi spravedlnosti, to jest spravedlnosti pravé, spravedlnosti ve smyslu nejširším a nejvznešenějším, to jest mravní dokonalosti, svatosti. Kristovo čtvrté blahoslavenství, o kterém jsme před měsícem rozjímali — „blahoslavení, kteří lačněji a žízní po spravedlnosti, neboť oni nasyceni budou“ jest vlastně jinými slovy vyjádřená výzva Kristova: „Dokonalí buďte, jako Otec váš nebeský dokonalý jest.“

Úkol Krista jakožto učitele spravedlnosti, to jest dokonalosti, to jest svatosti, je opravdu veliký a nesnadný. Je nadlidský. Je vpravdě božský. Ale Kristus Pán se ho ujal a plnil jej se vši svou spasitelskou horlivostí, láskou a mocí, a to od prvního okamžiku svého božsko-lidského bytí až do toho okamžiku, kdy na kříži povzdechl své: „Žízním“, kdy pak zvolav hlasem velikým „Dokonáno jest“ a „Otče, v ruce tvé poroučím ducha svého“, naklonil hlavu a vypustil duši svou. Jaký byl v této světodějné chvíli úsudek nezaujatého svědka Kristova dokonání

o tomto odsouzení? „Setník pak“, píše doslovně evangelista sv. Lukáš, „uzřev, co se stalo, velebil Boha, řka: „Jistě člověk tento byl spravedlivý.“ Jistě člověk tento byl spravedlivý. Ano, byl nejvyšší spravedlivý, byl svatý. Byl spravedlnost a svatost vtělená. Spravedlivý byl, spravedlnost plnil a spravedlnosti učil. Blahoslavení, kteří lačněji a žízněji po spravedlnosti, neboť oni nasyceni budou.

Zůstaneme, drazí moji, i dnes u rozjímání Kristovy spravedlnosti a Kristova učení o spravedlnosti právě, to jest o mravní dokonalosti.

Kristova spravedlnost. Řekli jsme si a stále to bude třeba připomínat, že Kristova spravedlnost je totéž, co mravní dokonalost, to jest svatost. A tu jsme u předmětu, před kterým se naše ubohé lidské oči zavírají v oslnění. Kristova spravedlnost. Kristus, slunce spravedlnosti. A my jsme tak ubozí a slabí a hříšní. Není divu, že se řada lidí, i křesťanů samých, tohoto předmětu přímo bojí. Dokonalost? Svatost? To snad není pro nás. To je pro lidi výjimečné, pro kněze, řeholníky a řeholnice. A pak, čeho se dnešní člověk zvláště bojí, a to vším právem, je karikatura svatosti, je svatoušství, farizejství, pokrytectví, přepjatost a jakákoliv výstřednost. Ano, toho všeho je třeba se bát a varovat, ale nesmíme se bát svatosti právě, spravedlnosti skutečné, mravní dokonalosti jednomu každému z nás přiměřené a vpravdě křesťanské. Naopak, toho všeho si musíme upřímně vážít, neboť všem lidem bez rozdílu platí slova Kristova: Dokonalí buďte, jako Otec váš nebeský dokonalý jest. Všem bez rozdílu jsou adresována slova nám již tak dobře známá: Blahoslavení, kteří lačněji a žízněji po spravedlnosti. Všem bez rozdílu platí výzva Kristova: Učte se ode mne, následujte mne!

Kristus Pán zůstává pro nás a pro všechny věky sluncem spravedlnosti, ideálem, vzorem svatosti a dokonalosti pravé a nejvyšší. Ne nadarmo řekl anděl Páně při zvěstování Panně Marii: „Duch Svátý sestoupí v tebe a moc Nejvyššího zastíní tě; proto také to svaté, co se z tebe narodí, slouti bude Syn Boží.“ (Luk. 1, 35.) To svaté, co se z tebe narodí. Svaté dítě. Syn Boží.

Ne nadarmo zvolal člověk, který měl ducha nečistého, donucen přítomností Kristovou tehdy v Kafarnaum: „Vím, kdo jsi, Světec Boží.“

Pilátova manželka posílá v nejkritičtějším okamžiku soudu nad Kristem svému choti vzkaz: „Nic neměj s tímto spravedlivým.“ (Mat. 27, 19.) S tímto Spravedlivým. Takový byl instinkt ženy pohanské, snad pověřivé, ale nezaujaté. Její tehdejší instinkt a sen ji neklamal.

Pilát sám, jenž se upřímně sice, ale přece tak slabosky snažil Krista osvobodit, „vida, že nic neprospívá, nýbrž bouře větší se stává“, co učinil a co prohlásil? Vzal vodu a umyl si ruce před lidem řka: „Nevinen jsem já krví spravedlivého tohoto, vy vizte!“

A byl to sám Jidáš, který přece svého Mistra zradil, ale když pak viděl, že je odsouzen, jat lítostí, navracel třicet stříbrných velekněžím a starším řka: „Zhřešil jsem, zradiv krev spravedlivou.“ (Mat. 27, 3-4.) Krev spravedlivá rovná se krev spravedlivého.

Setníka u kříže, na němž Kristus Pán právě dokonal, jsme již slyšeli: „Jistě člověk tento byl spravedlivý.“ (Luk. 24, 27.)

Konečně poslyšte též svědectví Petrovo ve Skutcích apoštolských: (3, 14.) „Bůh otců našich oslavil Syna svého Ježíše, kterého vy jste vydali a zapřeli,“ vyčítá sv. Petr svým posluchačům, kterého vy jste

vydali a zapřeli před Pilátem, když on usoudil, aby byl propuštěn. „Vy však jste zapřeli Svatého a Spravedlivého.“ A tak dále.

Ano, Kristus Pán byl opravdu svatý a spravedlivý, mravně naprosto dokonalý, ideál svatosti, svatost, spravedlnost, dokonalost vtělená.

My však se, drazí bratři a sestry v Kristu, nespojíme konstatováním Kristovy spravedlnosti. My se budeme ptát dále: v čem vlastně tato Kristova spravedlnost spočívá. Tím přecházíme k otázce rázu všeobecného a zásadního: v čem vlastně spočívá spravedlnost, mravní dokonalost vůbec? A v čem vůbec spočívá mravnost?

Morálka, mravnost. Opět ve dvojím významu mluvíme o mravnosti: ve významu všeobecnějším a ve významu užším. Morálka, mravnost ve významu širším a všeobecnějším jest veškeré smýšlení a jednání člověka vzhledem k dobru a zlu. V užším a, řekl bych, až příliš zúženém smyslu se morálkou rozumí smýšlení a jednání člověka téměř výhradně vzhledem k sexu, v oblasti sexuální, mravnostní. My máme dnes na mysli širší význam mravnosti, význam všeobecný. Tedy veškeré smýšlení a jednání člověka vzhledem k dobru a zlu. A tu se ptám: co vlastně činí lidské jednání mravným, to jest dobrým, to jest mravně dobrým, a co je činí mravně zlým? A jsme u samého kořene mravnosti. Neboť jsme u problému dobra a zla.

Známý náš duchovní spisovatel P. Schikora napsal jakožto středoškolský profesor ve své brožurce „Mravnost bez Boha“ tuto vzpomínku: „Před osmi léty jsem začal psát tuto brožurku. Udělal jsem si jako obyčejně obálku a napsal titul: „Mravnost bez Boha?“ otazník. Do

této obálky jsem pak ukládal vše, co jsem při četbě našel zajímavého v této otázce.

Jednou jsem přinesl obálku do gymnasia a nechal jsem ji ve sborovně ležeti. Jeden z profesorů ji uviděl, přečetl si nápis a řekl: „Dobře, že jste zde udělal otazník. Já aspoň myslím, že člověk může docela mravně žít, i když nevěří v Boha.“

Ostatní profesori se zájmem naslouchali. Bylo viděti, že otázka „mravnost a víra“ je náramně zajímavá. Pokračovali jsme tedy v rozhovoru. Řekl jsem: „To je právě otázka, zdali může člověk mravně žít bez Boha. Vezměte jenom základ mravnosti: Co je dobré a co je zlé? Já jako věřící vím, co je dobré a zlé; co odpovídá dokonalosti Boží, to je dobré a co se přiči Bohu, to je zlé. Ale není-li Boha, co je potom dobré a co je zlé?“

Jeden z nejmladších profesorů řekl ihned: „Dobré je to, co mi prospívá a zlé, co mi škodí.“

Avšak ostatní profesori se na něho obořili: „To je nesmysl, to nemůže býti, to by zločinci, vrahové a lupiči byli dobrými lidmi, neboť činili, co jim prospívalo a odstraňovali, co jim škodilo.“

„Pak odpovězte vy! Co je dobré a co je zlé?“ vyzval jsem přítomné.

Po dlouhé chvíli jeden z vážných kolegů promluvil: „Dobré je to, co prospívá pokroku lidstva a zlé, co tento pokrok brzdí.“

„Ale teď mi povězte, co je pokrok lidstva“, řekl jsem na to já. „Já jako věřící vím, co je pokrok. Pokrok je to, co přivádí lidstvo blíže k Bohu, vrcholu všeliké dokonalosti. Avšak není-li Boha, nemůžeme mluvit o pokroku, neboť, když chci kráčet kupředu, musím mít cíl, ke kterému směřuji. Představte si lodičku na širém moři. Kompasů nemá. Nebě je zatážené. Řekněte jí, aby jela kupředu. Vždyť neví, kterým směrem má plouti. Lidstvo jest jako ona

lodička. Není-li Boha, neví, kterým směrem má kráčet.“

Nastalo mlčení. I tázal jsem se dále: „Když tedy nevíte, co je dobré a co je zlé, tak mi povězte, proč mám to dobré činiti a zlého se varovati?“

Na štěstí zazvonilo k vyučování a rozešli jsme se do tříd.“

Drazí přátelé, kdekdo uznává nutnost mravnosti a doporučuje ji. Ale jaká nejasnost, jaký chaos panuje v názorech na mravnost, pokud nejsou ovlivněny a usměrněny naukou křesťanskou! Buď je mravnost něčím objektivním, platným a závazným pro všechny věky a lidi, anebo jest něčím subjektivním, kolísavým, proměnlivým a tím vlastně všeobecně neplatným a nezávazným.

My se držíme nauky Kristovy a jsme šťastni, že ji máme, neboť nás nenechává na pochybách. Kristus Pán nás učí mravnosti pravé a pro všechny lidi a věky závazné. Kristus Pán nás učí mravní dokonalosti, dokonalé spravedlnosti. Které je základní pravidlo této spravedlnosti, dokonalosti, křesťanské mravnosti? Pravidlo jednoduché a velmi známé: „Čiň dobré a varuj se zlého.“ Co je dobré? Dobré je to, co se srovnává s vůlí Boží; zlé pak je to, co se jí protiví. Dobro takto vyjádřené je dobro objektivní. My ovšem jsme nakloněni, nedržíme-li se těchto objektivních pravidel, hodnotiti věci i činy spíše se stanoviska subjektivního a zaměňujeme dobré za příjemné. — Leč to bychom příliš odbočili od svého úkolu, kdybychom měli do všech podrobností tento předmět vysvětlit. Museli bychom uvést, že vlastně existuje trojí druh dobra: bonum honestum, utile, delectabile — dobro vznešené, užitečné a potěšující. Dále: dobro společné a soukromé. Dobro

přirozené a nadpřirozené. Museli bychom zdůrazniti, že je nutno dávatí přednost dobru společnému před soukromým, kdy a v jaké formě, nadpřirozenému před přirozeným, vznešenému před užitečným, a tak dále.

Jedno však vám chci, drazí moji, znovu a znovu připomínat a zdůrazňovat: Kristus Pán je učitelem spravedlnosti pravé a dokonalé, je učitelem mravní dokonalosti, to jest svatosti. Jsou totiž různé stupně spravedlnosti a náboženského života vůbec. Kristus Pán rozhodně nezastává stanovisko náboženského minimalismu, to znamená, že stačí spokojovat se v náboženském životě nejnižším jeho stupněm, takřka náboženským živořením. Kristus Pán není toho názoru, jakoby stačilo k nábožensko-mravnímu životu varovat se jenom těch nejhrubších zločinů, hodnocených nadto ještě co nejmírněji vinníkem samým. Kristus Pán neříká: „Blahoslavení, kteří nikoho nezabili a neokradli“, nýbrž „Blahoslavení, kteří lačnější a žízní po spravedlnosti“, to jest po spravedlnosti co nejvyšší. Hlásá spravedlnost větší než byla spravedlnost samolibých zákoníků a farizeů: „Neboť pravím vám: nebude-li hojnější spravedlnost vaše nežli zákoníků a farizeů, nevejdete do království nebeského“ (Mat. 5, 20). „Slyšeli jste, že bylo řečeno starým... Já však pravím vám“ — však je to právě v souvislosti s jeho blahoslavenstvími, když slyšíme z úst Kristových tato vážná slova, jimiž doplňuje a zdokonaluje zákon starý. Kristus věru nepřišel zákona zrušit, nýbrž naplnit.

Kristus Pán se staví skutečně a přímo vášnivě proti náboženskému a mravnímu minimalismu a tím více proti vší náboženské lhostejnosti a povrchnosti, proti každému a tím spíše náboženskému pokrytectví.

Vždyť právě proto byl na smrt odsouzen a ukřižován, že se odvážil veřejně zavrhovat výklady dosavadních učitelů Zákona, kteří se spokojovali povrchem, pouhým zdáním spravedlnosti, spravedlností pouze před lidmi, spravedlností, řekl bych, pouze negativní a passivní: to a to jsem nedělal, toho a toho jsem se varoval. Kristus Pán, a tudíž křesťanský mravní názor, hlásá — jak jsem to již zde tolikráte opakoval a zdůrazňoval — nikoliv passivitu, nýbrž aktivitu, a to aktivitu co největší, aktivitu dobra, aktivitu lásky. „Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého, z celé duše své, ze vší mysli a ze vší síly své, a bližního svého jako sebe samého“ — to věru není minimismus, to není novodobé farisejské: „Nikoho jsem nezabil, nikoho jsem neokradl, z čeho bych se zpovídal? Jsem spravedlivý a mravný.“ „Já však pravím vám, že každý, kdo se hněvá na bratra svého, propadne soudu.“ (Mat. 5, 22.) „Já však pravím vám, že každý, kdo hledí na ženu, aby jí požádal, již zcizoložil s ní v srdci svém.“ (Mat. 5, 28.) „Já však pravím vám, abyste nepřisahali vůbec... budiž však vaše řeč: „ano, ano,“ „ne, ne,“ co nad to jest, ze zlého jest.“ (Mat. 5, 34, 37.) Tak mluví Kristus. Kristus Pán ukazuje a vede skutečně k ideálu, k vrcholu vší spravedlnosti, k dokonalosti, ke svatosti. „Dokonalí buďte!“ „Svatí buďte!“

Nuže, to je náš úkol a cíl: Spravedlnost ve smyslu Kristova čtvrtého blahoslavenství, to jest mravní dokonalost, ano, svatost. K tomuto cíli vedou určité prostředky. Uvedu jen některé z nich, alespoň nejhlavnější: Křesťanská výchova a sebevý-

chova. Důsledné sebezapírání, neboť člověk je nakloněn spíše ke zlému nežli k dobrému — přestupování zákona Božího je nám snazší nežli jeho plnění — je tedy třeba síly vůle k sebezpřemáhání. Modlitba, hlavně rozjímavá, která se i v duších zvláště k ní neškolených, ale opravdu zbožných, někdy i bezděky rozvíjí ve chvílích požehnaných, mimořádných, svátečních i všedních a každodenních, při různých událostech života, nebo při čtení a naslouchání slova Božího, zvláště při exerciciích. Svědomité plnění povinností stavovských, horlivá a dobrým úmyslem posvěcená práce i nutný odpočinek, zvláště však utrpení, snášené s odevzdaností do vůle Boží, s vírou, pokorou a důvěrou. Zpytování svědomí, zpověď a dostiučinění. Nejvíce však mše svatá se svatým přijímáním, život eucharistický, úcta mariánská a horlivost apoštolská.

Drazí bratři a sestry v Kristu! Víím, že to všechno, co jsem vám dnes připomněl, vy dobře znáte a že podle toho se povětšinou snažíte také žít. Jen povzbuzení a posílení potřebujeme všichni, milosti Boží pomáhající a vytrvalosti. Kéž nám to všechno udělí ten, jenž mocný jest a dobrotivý zároveň a jeho Jméno je svaté! Amen.

Neděle 15. října 1944.

PODSTATA SVATOSTI

Blahoslavenství spravedlnosti je blahoslavenstvím spravedlnosti dokonalé, tedy spravedlnosti nejenom vůči lidem, nýbrž i — a dokonce především — i vůči Bohu, to jest mravní dokonalosti, to jest přímo svatosti. To je hlavní myšlenka, která se znovu a znovu vrací při výkladu čtvrtého Kristova blahoslavenství. Jde tedy o spravedlnost i vůči Bohu. Jestliže nás totiž spravedlnost, všeobecně chápaná, zavazuje dávat i nebo ponechávat každému, což jeho jest — *sum cuique* — zavazuje nás spravedlnost dokonalá a nadpřirozená dávat i Bohu samotnému, což jeho jest. Dávejte, co jest císařovo, císaři — a my můžeme to říci i v této formě: Dávejte, co je bližního, bližnímu — ale též, co jest Božího, Bohu. Není tudíž dokonale spravedlivý ten, kdo je spravedlivý jen vůči člověku, nebo dokonce jen v očích lidských, není však spravedlivý též vůči Bohu a v očích Boha vševědoucího.

Řekli jsme si několikrát — a já to úmyslně znovu zdůrazňuji — že celý život Kristův a veškerá jeho učitelská a mravně-výchov-

ná činnost směřovala k šíření právě této spravedlnosti dokonalé a důsledné proti spravedlnosti povrchní a farizejské a je shrnuta v jeho božsky odvážné výzvě: „Buďte dokonalí, jako Otec váš nebeský dokonalý jest,“ to znamená: snažte se být opravdu spravedliví a svatí. A to je také smysl slov Kristových: „Blahoslavení, kteří lačnější a žízňají po spravedlnosti, neboť oni nasyceni budou.“

Ano, drazí moji, Kristus Pán volá a vybízí své učedníky a vyznavače ke spravedlnosti, k mravní dokonalosti, ke svatosti. Všechny k ní volá. I nás. I nás všechny.

Tu se však dotýkáme předmětu, který není vždyc-ky správně chápán, předmětu, ve kterém mají i mnozí křesťané plno předsudků a nejasností a proto se mu raději vyhýbají. Řekne-li se „svatost“, „světec“, „svěťice“, vyvstane v naší mysli představa dosti neurčitá, představa a pojem nějaké bytosti vzdálené, nedostupné, nadzemské, ověncené svatozáří, oděné v krásné sváteční roucho, ozdobené palmou, křížem, nebo nějakým jiným náboženským symbolem, nástrojem práce nebo mučednictví, klečící na modlitbách, případně též obklopené andělíčky a vznášející se na oblacích. Ano, tak si obyčejně světce a svěťice představujeme, neboť tak je obyčejně vidáváme a od malička jsme vidávali zobrazované. Je to zcela přirozené a jinak ani nemůže být. Nějak se musí svatí zobrazovat a od nesvatých rozlišovat i na samotných obrazech a sochách. Symbolismus v církevním umění je zcela na místě a má svou nepřetržitou tradici hned od prvních dob křesťanských.

My však nesmíme zůstat na povrchu obrazů a symbolů, na povrchu představ a pojmů, na povrchu pravd a skutečností. Světci a svěťice byli pře-

de vším lidé a nikoliv andělé, byli to lidé jako my a žili na této naší zemi, jako žijeme my, na této zemi skutečné a hmotné, krásné i bídné, vznešené i plné prachu a bláta. Po této zemi skutečné a hmotné tedy kráčeli naši světci a světice a nevznášeli se v oblacích. Modlili se, pravda, mnoho a dobře se modlili a to nejenom ve chvílích svátečních a v šatech svátečních a na místech svátečních, to jest posvátných, nýbrž oni se modlili i ve chvílích, v šatech a na místech nejvšednějších. Ale oni se nejenom modlili, oni též pracovali: pilně, horlivě a zbožně pracovali. Pracovali zbožně, neboť dovedli svou práci posvěcovat a v modlitbu proměňovat. Svatost se nesrovnává s leností. Leniví svatí neexistují. Svatí se modlili, pracovali a také trpěli. Mnoho trpěli, hrdinsky a svatě trpěli. Ale byli to stále lidé skuteční, jako jsme my a nikoliv bezduché figury bez masa a bez kostí, bez nervů a bez krve. A nebyli to jenom kněží, řeholníci a řeholnice, nevinné dívky a panny, mučedníci a mučednice, nýbrž byli a jsou to příslušníci všech stavů a všech věků, všech možných životních podmínek a povolání — i povolání všedních a nejvšednějších.

A právě na tyto poslední bych rád dnes zvláště upozornil: na světce a světice všedního života. Víím totiž, že se upřímně a zbožně, ale ve světě žijící duše právě o tento poslední druh světců a světic nejvíce zajímají a ptají se sami sebe, nebo také svých duchovních přátel a rádců, „co se požaduje od normálního člověka, aby dosáhl svatosti a nebyl“, jak to jedna z nich vyjádřila, „sám sobě i jiným k smíchu.“ Jinými slovy: co je podstatou svatosti? Ještě jinak: co je při svatosti, to jest mravní dokonalosti, podstatné, nutné, a co je vedlejší, nepodstatné, případkové.

Drazí moji, bratři a sestry v Kristu, je velikým

omylem domnívati se, že k podstatě svatosti patří snad vnější zázraky a mimořádné zjevy, jako vidění, extase, stigmata, prorocství, zázračná uzdravování a podobné. Takovéto mimořádné zjevy sice někdy svatost provázejí, ale nejsou věcí hlavní ani podstatnou. Vždyť byly na příklad i osoby stigmatované, které se prokázaly jako nesvaté. Anebo byly snad z počátku zbožné a takřka svaté, ale časem byly úctou, která jim byla projevována, svedeny k pýše a samolibosti a skončily zcela nesvatě. Naproti tomu některé osoby zůstaly vnějšně zcela nenápadné a přece dosáhly veliké mravní dokonalosti a neobyčejné svatosti. K podstatě svatosti opravdu nepatří vnější zázraky a mimořádnosti, nýbrž něco zcela jiného: k podstatě svatosti patří milost posvěcující, co nejpřesnější plnění vůle Boží a setrvání v dobrém až do konce, neboli smrt v milosti posvěcující.

Podstatu svatosti tvoří tedy milost posvěcující. Co jest milost posvěcující? Milost posvěcující jest vlastně také zázrak, ale zázrak nikoliv vnější a nápadný, nýbrž vnitřní, odehrávající se v lidské duši, zcela skrytý a neviditelný. Milost posvěcující je jakýsi vnitřní a nadpřirozený dar. Dar, který pochází od Boha. Dar, který propůjčuje lidské duši nový, nadpřirozený život. Je to dar, ve kterém vstupuje Bůh sám do naší duše a přebývá v ní. Bůh v lidské duši. Bůh v nás. Bůh nejvyšší svatý a spravedlivý. A tento Bůh nejvyšší svatý a spravedlivý, přebývajícím v lidské duši, nemůže jinak, nežli tuto duši činiti svatou a spravedlivou. On ji posvěcuje a ospravedlňuje. Toť tedy milost posvěcující. Mohlo by se jí též říkat milost ospravedlňující. Tato milost, lidskou duši posvěcující a ospra-

vedlnující, je podstatou svatosti, spravedlnosti, dokonalosti. To musíme mít stále na paměti, mluvíme-li o spravedlnosti a svatosti v přesném smyslu křesťanském.

Ještě jednu důležitou skutečnost si musíme připomenouti, mluvíme-li o svatosti a její podstatě: Milost posvěcující má různé stupně. Není u každého ve stejné míře, není jí každý stejně účasten. Dítko, právě pokřtěné, je svaté, poněvadž je zbaveno hříchu dědičného, a je milostí posvěcující posvěceno a ospravedlněno. Hříšník po dobré a platné zpovědi nebo v případě nemožnosti zpovědi po vzbuzení dokonalé lítosti, je rovněž ospravedlněn a jeho duše je v té chvíli v milosti posvěcující, tedy s Bohem spojená, tedy svatá. A přece cítíme, že tyto stupně svatosti nejsou nejvyšší, jsou jen jakoby počáteční a že je veliký rozdíl mezi touto svatostí a svatostí na příklad Panny Marie nebo těch světců a světic, kteří a které se nejvíce přiblížili této Královně všech svatých, Rodičce Boží a Svatosti vtělené, Ježíši Kristu samotnému.

Jsou tedy různé stupně mravní dokonalosti, spravedlnosti, svatosti a jsou také různé druhy svatých a světic Božích. My pak obyčejně přičítáme svatost jenom jejím nejvyšším stupňům a v nejužším smyslu jenom těm osobám, které byly za svaté od Církve prohlášeny čili kanonisovány. K oficiální kanonisaci, podobně jako k beatifikaci, k prohlášení některého služebníka Božího za blahoslaveného, vyžadují se prokázané zázraky a důkladné vyšetření celého života takového kandidáta svato-

řečení nebo blahořečení a doklady o jeho ctnostech heroických, případně prokázaná úcta od nepaměti. Toť tedy svatost ve stupni eminentním, nejvyšším a nejnápadnějším.

My ovšem si netroufáme pomýšlet na takovýto mimořádný stupeň dokonalosti, neboť jsme si vědomi své veliké hříšnosti a slabosti, svého ubohého minulého života, tolika svých nevěrností vůči Pánu Bohu, své lenosti a zaslepenosti ve věcech spásy. Máme málo víry a důvěry. Překrásně to vyjádřila kterási duše: „Toužím ve skrytu srdce po svatosti. Ale k svatosti je bezpochyby třeba odhodlání, statečnosti a nebojácnosti, kterých já nemám, naprosté důvěry v bezpečnost Božích rozhodnutí, v níž já kolísám, srdce jarého, spokojeného a vždy veselého a moje se klepe jako korálek v prázdné peněženke. A je třeba důsledného plnění všech povinností, a mne tyto povinnosti někdy unavují a někdy naplňují hrůzou, že je pořádně nevyplním. A je třeba, aby tato milost z člověka všestranně vyzařovala — ze mne ale nevyzařuje nic, nikoho neohřeji, nikoho neváším svým světlem — tak jakápak svatost?“

A přece, drazí moji, jsme všichni voláni k svatosti. I takovéto duše malověrné. Nikomu neřekl vtělený Bůh, že nesmí toužiti po svatosti, snažiti se o její dosažení a že jí nedosáhne. Naopak! Všichni volá k tomuto ideálu — i když napřed ví, že se mu nepřiblíží všichni stejně. „Blahoslavení, kteří lačněji a žízni po spravedlnosti, neboť oni nasyceni budou.“ „Dokonalí buďte, jako Otec váš nebeský dokonalý jest!“ Všichni bez výjimky. Ovšem, nesmíme chtít všechno najednou a příliš lacino, takřka zadarmo a bez námahy a bez obětí; nesmíme předpokládat, že je možno dosáhnouti

svatosti takřka přes noc. Všechno má svůj čas. I milost Boží v duši lidské má své zákony růstu, s kterými nutno počítat.

Při uskutečňování snahy o svatost a dokonalost musíme si jedno ujasnit: dosažení svatosti je dílo Boží a současně i lidské, jest to výsledek součinnosti Boha a člověka. Bůh posvěcuje, ospravedlňuje, zdokonaluje a člověk je posvěcován, ospravedlňován, zdokonalován. Leč při tomto posvětném vlivu Božím nezůstává člověk passivní, nečinný, nýbrž naopak jest při tom a musí býti při tom co nejaktivnější. Bůh totiž při svém působení na tvory respektuje povahu, přirozenost a vlastnosti těchto svých tvorů. Jde-li pak o člověka, respektuje samozřejmě i jeho lidskou přirozenost, jeho rozum, jeho svobodnou vůli i všechny jeho lidské vlastnosti, které mu byl sám dal.

Posvětný vliv Boží na duše je podobný jako vliv slunečního světla a tepla spolu s osvěžující a živnou vláhou na přírodu. Na všechny stromy a květiny a organismy svítí totéž slunce a padá tentýž déšť. A přece u každého stromu a každé květiny či jiného organismu se tento vliv projevuje jinak. Způsobuje rozvití a dopomáhá k uplatnění právě těch vlastností, které každá jednotlivá přirozenost v sobě chová. Jaká je tu rozmanitost! Jaká je v tom všem krása a účelnost! Bůh, drazí moji, nemiluje šablonu, jednotvárnost. Bůh miluje a tvoří krásu. Krása pak jest *varietas ordinis*, rozmanitost řádu, rozmanitost, uvedená v řád.

A jako je tomu v přírodě, tak podobně je tomu i ve světě nadpřirozena, v řádu milosti. Tatáž milost Boží, jako to slunce a déšť v přírodě, působí na lidské duše a v lidských duších a ovlivňuje je svým nadpřiroze-

ným vlivem. Ale u každé duše se tento vliv Boží milosti projevuje zcela zvláštním, individuálním, osobitým způsobem. Milost Boží dopomáhá u každého člověka k plnému rozvinutí a uplatnění všech jeho sil a dobrých vlastností a tvoří tak jeho individuální dokonalost. Každý světec jest a musí býti svůj. Žádná šablonovitost, žádná jednotvárnost — ani ve světě nadpřirozena.

Bylo by tedy, drazí bratři a sestry v Kristu, velikým neporozuměním domnívati se, že snaha o mravní dokonalost, to jest svatost, jest snad jakousi výsadou na příklad jen řeholníků a řeholnic, kněží a lidí výjimečných, a že se nehodí do všedního, laického života. Řeholní stav je ovšem jakousi školou dokonalosti, ale dokonalosti speciálně řeholní. Nemohou přece být všichni lidé kněžími, řeholníky a řeholnicemi — většina lidí žije a bude žítí vždycky ve stavu laickém, bude mítí různá užitečná povolání v účelné dělbě práce v tom velikém organismu lidstva, většina lidí bude vždycky žítí životem rodinným, stane se manželi a manželkami, otcí a matkami, a právě v těchto, řekl bych, všedních, protože nejvšeobecnějších formách životních Bůh moudrý, dobrý a mocný měl, má a chce mítí největší počet světců a světic zcela skrytých a nenápadných. Kolik příležitostí k sebezposvěcení, k velikým a nesčetným takřka zásluhám a obětem poskytuje právě život všední a povolání laické, stav manželský, otcovství a mateřství! O tom by mohla podat svědectví snad většina z vás. Jisto však také je, že stav kněžský a hlavně řeholní velmi usnadňuje snahu o dokonalost a poskytuje k ní nejvhodnější prostředí a podmínky.

Drazí moji, Kristus Pán promlouvá ke každému z nás i k nám vespolek: „dokonalí buďte!“, „Blahoslavení, kteří lačnější a žízní po spravedlnosti, neboť oni nasyceni budou.“ Vezměme si k srdci jeho slova. Usilujme se vší energií svých bytostí o svatost, nám přiměřenou, lačněme a žízněme po vrcholu křesťanské spravedlnosti, zůstaňme v neustálém styku s Bohem svátostným, se zdrojem vší svatosti, se Sanctissimem, svěřme se vedení Božímu, ať přímému, ať lidmi zprostředkovanému, modleme se, pracujme, přemáháme se a trpíme, zkrátka žijme opravdu z víry a pak bude jistě naše touha po spravedlnosti nasycena a naše dobrá vůle, obětavost a vytrvalost odměněna božsky štědře zde na zemi i jednou na věčnosti. Amen.

Neděle 19. listopadu 1944.

BLAHOSLAVENÍ MILOSRDNÍ

[The text in this section is extremely faint and illegible due to the quality of the scan. It appears to be a collection of prayers or a liturgical text.]

MILOSRDENSTVÍ PRAVÉ

Blahoslavenství spravedlnosti dávalo nám příležitost k zpytování svědomí. Měli jsme a máme opravdu hlad a žízeň po spravedlnosti, to jest horoucí touhu po spravedlnosti, a to po spravedlnosti pravé, dokonalé, po spravedlnosti nejen vůči lidem, nýbrž i vůči Bohu samotnému, po své křesťanské a stavovské dokonalosti, po svatosti? Anebo jsme se spokojovali jen spravedlností prostřední, podprostřední, nedůslednou, takřka farizejskou sebespokojeností, nebo dokonce jen povrchní občanskou čestností, nehledíce na přání a příkaz našeho božského Učitele a Vychovatele Ježíše Krista: „Dokonalí buďte, jako Otec váš nebeský dokonalý jest?“ „Blahoslavení, kteří lačněji a žízňají po spravedlnosti?!“

Dnes přejdeme k blahoslavenství dalšímu, pátému, které zní: „Blahoslavení milosrdní, neboť oni milosrdenství dojdou. „Blahoslavení milosrdní.“ Drazí moji, je osm blahoslavenství. Kdybyste se mne ptali, které z nich je nejkrásnější, uvedli byste mne do rozpaků. Je věru těžko některému z nich dátí přednost přede všemi ostatními. A přece musím vám

vyznat, že blahoslavenství, které jedná o milosrdenství, je mně osobně nejmilejší.

Milosrdenství se obyčejně staví vedle spravedlnosti. Tentokrát mluvím o spravedlnosti ve smyslu běžném, jakožto ctnosti, která naklání člověka, aby dával každému, což jeho jest, vlastnosti, která naklání i Boha samotného, aby dobré odměňoval a zlé soudil a trestal. Co je lepší: spravedlnost nebo milosrdenství? Někdy toužíme spíše po spravedlnosti, když totiž cítíme a jsme přesvědčeni, že se nám děje křivda, jindy po milosrdenství. A přece obojího je třeba. Drazí bratři a sestry! Velikou pravdu vyslovuji: obojího je třeba, spravedlnosti i milosrdenství. Obé je navzájem co nejúžeji spojeno a ve své nejvyšší formě se spravedlnost s milosrdenstvím takřka ztotožňují. Milosrdenství je doplněním, vyvrcholením spravedlnosti. Bůh sám je nejvyšš spravedlivý i nejvyšš milosrdný. Přece však, uvažujeme-li o své bídě, ubohosti, hříšnosti, si přejeme spíše Božího milosrdenství nežli Boží přísné spravedlnosti. Uvažujeme-li o Kristu Pánu, jehož příchod mezi nás si připomínáme o svátcích vánočních, shledáváme, že to bylo především milosrdenství, které ho pohnulo mezi námi přebývati, působiti a na konec za nás trpěti a zemříti. Neboť proto přišel Syn Boží na tento svět, aby nás vykoupil, a tím nám současně i svoje nekonečné milosrdenství projevil, svou pravdu a lásku nám zjevil, pravdě, lásce a milosrdenství nás naučil.

Milosrdenství. Především chceme mít opět jasný pojem o předmětu svých několika příštích rozjímání. Či snad je to zbytečné? Což není nám slovo a pojem „milosrdenství“ dosti jasným? Což není nám obsah i dosah slov Kris-

toových o milosrdenství dosti známým? I kdyby tomu tak bylo, nevádí. Jen znovu a znovu prohlížejme se všech stran a líbejme tento drahokam Kristova horského kázání i kázání jiných: „milosrdenství“, „blahoslavení milosrdní“, „milosrdní buďte!“ Ale ještě více: přijměte vděčně tento nesmírný poklad ze štědré ruky Kristovy a nepřisvojte si jej jen pro sebe! Rozdávajte toto své duchovní bohatství co nejštedřeji jiným! Čím více budeme milosrdenství prokazovat, čím více z tohoto bohatství svých srdcí rozdáme, tím bohatšími se stane.

„Blahoslavení milosrdní.“ Drazí v Kristu! Je třeba přesně rozlišovat mezi milosrdenstvím a soucitem. Soucit je sice obsažen v milosrdenství, ale není samotným milosrdenstvím. Je něčím nižším a omezenějším. Milosrdenství je ctnost, tedy určitá mravní síla, činnorodá síla a schopnost lidské duše — neboť mluvíme nyní o milosrdenství u člověka — kdežto soucit je pouhý cit. Soucit je pouze jakási resonance, ozvěna citové, tedy nižší stránky člověka při poznávání cizího neštěstí, cizího zla. Soucit je závislý na poznávací schopnosti člověka na jeho založení a také na jeho nervech. Je vlastně spíše bytostem jemnějším, slabším, citově založeným a trpícím. Také bytostem, u nichž citová stránka je zvláště vyvinuta a vystupuje do popředí, ženám.

Dítě je nemocno. Má horečku. Má být operováno. Zdaliž jeho matka necítí s ním jeho bolest? Soucítění. Soucit. Ale dovede soucítiti i s bolestmi jiných, třebaže ne tak intensivně.

Kristus Pán kráčí cestou křížovou. Ženy jerusalemské ho vidí, krásného, nevinného, na smrt odsouzeného, pod křížem klesajícího. Pláčí. Hle, soucit.

Milosrdenství je však něco víc než

pouhý soucit. Milosrdenství spočívá nikoli v citu, nýbrž ve vůli a tím ovšem i v rozumu. Ale především ve vůli. Ve vůli řízené rozumem. A jde-li o milosrdenství v plném, t. j. křesťanském smyslu: ve vůli, řízené rozumem a živou vírou. Toť vztah milosrdenství a soucitu. A nyní vztah mezi milosrdenstvím a láskou.

Milosrdenství také není totéž, co láska, třebaže s láskou je v nejužším spojení. Láska je víc než milosrdenství. Láska je matka, která má mnoho dětí. Milosrdenství je jedním z nich. Milosrdenství je projevem lásky. Oboje sídlí v srdci. Srdcem pak se rozumí především vůle, k níž se připojuje cit. Také fyzické srdce má určitý vztah k těmto duševním afektům, neboť jest spolu s nervovou soustavou jejich orgánem, jak dokazuje zkušenost a všeobecný souhlas lidí všech věků. Také jméno samo „milosrdenství“ v řeči naší i v řečech jiných naznačuje tento vztah.

Co jest tedy milosrdenství v přesném, náboženském, křesťanském smyslu? Jest to ctnost, to jest duševní schopnost, a činorodá síla vůle, řízené rozumem a vírou, která má soucit s cizím zlem a projevuje se snahou dle možnosti bližnímu pomoci, nebo alespoň jeho neštěstí mu ulehčiti. Bez této činorodé vůle, bez snahy dle možnosti bližnímu pomoci, nebo alespoň mu v jeho neštěstí ulehčiti zůstalo by milosrdenství pouhým jalovým citem, nejvyšším soucitem a přestalo by vlastně milosrdenstvím být. Jako víra bez skutků je mrtva, tak i milosrdenství bez snahy o skutky milosrdné je pouze přirozeným citem a nikoliv skutečnou ctností. Nuže, mi-

losrdenství skutečné a dokonalé, v plném jeho obsahu i dosahu chápané a uplatňované, doporučuje a blahoslaví Kristus.

Milosrdenství je charakteristickým rysem Kristovy povahy, Kristova Srdce. A tato ctnost je charakteristickým rysem i každé ušlechtilé povahy vůbec. Čím ušlechtilější povaha, tím více činorodé lásky, tím více činorodého milosrdenství. „Nejkrásnější účinek lásky“, píše Bossuet ve svých Meditacích na Evangelium „jest býti dotčen neštěstím druhých.“ A naopak, zůstat necitelným vůči neštěstí druhých prozrazuje povahy neušlechtilé, nízké, sobecké, zlé.

Drazí moji, člověk je tvor podivuhodný, záhadný, neproniknutelný. Co všecko se v něm skrývá, jím hýbe a jej ovládá, působí na jeho jednání, na jeho život, na jeho osudy! Dvě veliké síly působí na naše rozhodování a jednání: prospěch vlastní a prospěch celku. Nevím, zda se mi podaří vysvětliti to dosti jasně.

Stará filosofická zásada zní: „omne agens agit propter finem“ — to znamená: cokoliv jedná, jedná za určitým cílem, pro určitý cíl, kvůli určitému cíli, účelu. Cíl, účel je pohnutkou lidského jednání. Tímto cílem pak je buď „bonum proprium“ — dobro vlastní, soukromé, osobní, nebo „bonum commune“, dobro celku. Při tom je důležité, že dobro osobní, osobní prospěch není vždycky v souladu s prospěchem celku. Velmi často žádá prospěch celku obět od jednotlivce, tedy újmu na prospěchu osobním.

Ještě jinak to vyjádřím: člověk má v sobě dvě lásky: lásku k sobě a lásku k jiným, zvláště pak k celku. Tyto dvě lásky jsou pohnutkami lidského jednání. Buď hledá člověk

dobro svoje vlastní, nebo dobro jiných, případně dobro celku. Obě tyto lásky vložil Bůh-Tvůrce člověka do jeho srdce. Která je větší?

Sama o sobě je větší láska k celku, neboť větším dobrem je dobro celku nežli dobro jednotlivcovo. — Odtud si vysvětlíme odvahu, hrdinství, nadšení a radostné uspokojení jednotlivců při hájení zájmů společných, obdivuhodné sebeobětování pro dobro celku. Ano, v člověku dříme tajemná síla, sympatie, láska, která ho pudí i k největším obětem za druhé, za rodinu, za vlast, za národ, za lidstvo. Na druhé straně cítíme nesmírnou sílu sebelásky, hledání výhradně vlastního, soukromého prospěchu na úkor jiných, na úkor celku. Tato sebeláska, která sama o sobě až do jisté míry není ničím zlým, naopak, je něčím zcela dobrým, nutným, přirozeným a Bohem chtěným, dovede v člověku narůst do nezdravých rozměrů. Dovede člověka zcela ovládnout, zatvrdit a zaslepit, že nemá pro nikoho jiného smysl než pro sebe. Tak člověk porušuje Bohem stanovený řád a propadá sebelásce přehnané, upřílišené, nezřízené a proto hříšné. Tuto přehnanou, nezřízenou, hříšnou sebelásku nazýváme sobectvím, egoismem. Dovede zaslepit, strhnouti, zavést člověka tak daleko a tak hluboko, že se stává jeden druhému vlkem: homo homini lupus.

Egoismus, nezřízená sebeláska. I když snad nevystupuje vždycky a všude ve stejné míře a stejné formě, řekněme v nejhrubší a nejkrutější formě, přece jenom se skrývá a číhá a projevuje se takřka všude: člověk myslí především na sebe, někdo dokonce jen a jen na sebe a druhé si naprosto neuvědomuje, na druhé nemyslí, o druhé se nestará, pro

druhé nepracuje, neobětuje se a netrpí. — Jedna americká telefonní ústředna podala před časem veřejnosti zajímavou statistiku. Zjistila, které slovo se v pěti stech odposlouchaných rozhovorech vyskytlo nejčastěji. Které to bylo slovo? Nebylo to slovo. Bylo to slůvko. Bylo to slůvko „já“. Bylo ho užito v pěti stech rozhovorech 3.990krát. „Já“ — ego — egoismus — sobectví.

Drazí křesťané, všechno naše mravní úsilí musí směřovat k tomu, odstranit sobectví, nezřízenou samolásku, vykázat této naší samolásce patřičné meze, učinit ze samolásky nezřízené samolásku zřízenou, která je ctností a vypěstovat v sobě co největší lásku k bližnímu, a ovšem především k dobru nejvyššímu, kterým jest Bůh. Porušený mravní řád musí být opět obnoven: Dobro nejvyšší — Bůh, patří na první místo a dobro soukromé na místo poslední. A jde-li o dobro soukromé, opět se musí uplatnit řád, to jest Bohem chtěná nadřaděnost a podřaděnost různých dober: Nejprve musí být hledáno věčné dobro člověka, jeho dobro duchovní, dobro duše a pak jemu podřazené dobro těla. Běda, převrací-li se tento Bohem stanovený řád. Porušení tohoto řádu je hříchem se všemi jeho osudnými následky. Mluvil jsem o tom všem již při jiné příležitosti, ale opakuji tyto pravdy i v souvislosti dnešní, neboť jsou pro nás nesmírně důležité.

Drazí moji, Kristus Pán přišel na tento svět, aby obnovil původní Bohem stanovený řád, a celá jeho snaha a námaha a celá jeho vykupitelská oběť měla jen ten jediný cíl: vrátit lidstvu jako celku a vrátit i člověku jednotlivci

pravou radost, blaženost a pokoj. Tato radost, toto pravé štěstí a tento pravý pokoj jsou však podmíněny uspořádáním hodnot podle vůle, rozumu a moudrosti Boží, jakož i oněch tří známých lásek: lásky k Bohu, sobě a bližnímu.

„Blahoslavení milosrdní, neboť oni milosrdenství dojdou.“ V těchto slovech, drazí moji, je celý Kristus. Kristus milosrdný, soucitný, láskyplný, dobrý. Jak by se změnil svět, kdyby byl Kristus Pán prohlásil: Blahoslavení tvrdí, nemilosrdní, sobečtí, bezcitní. Jaký příslib by asi následoval takovémuto evangeliu, jaký závěr? Jaký důsledek? Dovedeme si vůbec představití Krista bez jeho lásky a milosrdenství? Bez jeho „Cožkoli jste učinili jednomu z bratří mých nejmenších, mně jste učinili.“ Bez jeho: „Odpouštějí se tobě hříchové tvoji.“ „Jdi, a nehřeš více!“ „Vstaň a choď!“ Bez jeho: „Líto jest mi zástupu.“ Bez jeho: „Pojďte, požehnaní Otce mého, vládněte královstvím, připraveným vám od ustanovení světa; neboť lačněl jsem a dali jste mi jísti, žíznil jsem a dali jste mi píti; hostem jsem byl a přijali jste mne; nah jsem byl a přioděli jste mne, nemocen jsem byl a navštívili jste mne, v žaláři jsem byl a přišli jste ke mně.“ Tak smýšlí, mluví i jedná Kristus milosrdný, soucitný, láskyplný, dobrý.

Kterýsi spisovatel napsal tuto duchaplnou větu: „Člověk se kloní před talentem, to jest před nadáním, kleká pouze před dobrotou.“ Ano, klekáme před Kristem milosrdným, ukrytým v nejsvětější Eucharistii a děkujeme mu za jeho dobrotu, lásku a milosrdenství. Amen.

Neděle 17. prosince 1944.

PŘEDMĚT A ÚKOLY MILOSRDENSTVÍ

Milosrdenství, o němž jsme uvažovali ve svém předvánočním rozjímání, je křesťanská ctnost, která se projevuje soucitem s bídou a neštěstím bližního, jakož i snahou dle možnosti mu pomoci nebo alespoň mu ulehčiti. Milosrdenství se nesmí zaměňovati se soucitem ani s láskou, je víc než soucit, ale méně než láska. Soucit je jakási přirozená ozvěna, resonance ušlechtilého lidského srdce, tedy spíše citové stránky člověka, kdežto milosrdenství je kvalita především duševní a duchovní. Láska pak je matkou milosrdenství, jako je matkou též mnoha jiných ctností.

Milosrdenství je ctností lidí nejušlechtilějších a jest dokonce vlastností samého Boha. V nejvýraznější a nejdokonalejší formě nalézáme milosrdenství na této zemi u Bohočlověka Ježíše Krista. Toto všechno jsme si připomněli před vánocemi. Zamysleme se dnes ještě jednou a ještě hlouběji nad křesťanským milosrdenstvím a to nad jeho předmětem, významem a jeho úkoly.

Co že je předmětem milosrdenství? Nač se křesťanské milosrdenství vztahuje?

Již to bylo řečeno: na zlo, na bídu a neštěstí bližního. Zlo, bída, neštěstí. Drazí moji, před naším duchovním zrakem se otvírá propastně hluboká záhada lidské bolesti, lidské bídy a lidské zloby. Proč přichází na člověka nemoc a smrt? Proč trpí lidské tělo hladem a zimou? Proč nemohou všichni lidé bydlet v příbytcích slušných a zdravých? Proč jedni mají nadbytek a jiní nedostatek? Proč jedni jsou stále nespokojeni, i když mají sebe více, a nejraději by svého bližního o všechno oloupili, kdežto jiní za stejných životních podmínek se cítí zcela šťastnými? Proč jsou někteří nadaní a jiní duševně méněcenní? Někteří dobří a jiní zlí? Jedni ctnostní a jiní hříšní? Proč se lidé mýlí a klamou? A někteří klamou i druhé? A proč vůbec nepoznáváme pravdu jasně, bezpečně a jednoznačně? A je věru těžko říci, která bída je větší, zda ta duševní nebo ta tělesná, zda ta mravní a duchovní nebo ta vnější a hmotná. A která je příčinou a která je následkem? A kde začít léčení? A zda je naděje na vyléčení a odstranění vši té lidské bídy, všeho toho lidského neštěstí, které je v určitých dobách znásobeno takřka do nesnesitelnosti. To jsou otázky, které mohou býti řešeny vážně a věcně, nebo také nevážně a nevěcně, otázky, které se mohou v určitých chvílích nervové, duchovní a mravní oslabenosti přeměnit ve strašná pokušení k rouhání, k zoufalství i ke krutosti.

Není mým úkolem, drazí bratři a sestry v Kristu, odpověděti dnes na všechny tyto otázky — ostatně uvažovali jsme o nich částečně již při blahoslavenství prvním — ale úmyslně jsem je všechny uvedl proto, abych ukázal, že si je uvědomujeme, že s nimi počítáme a že se jich nebojíme. Dnes vám však chci uvést na mysl jednu nepopulární, bolestnou a přece jistou pravdu a skutečnost: Takřka co svět světem

stojí a člověk na něm, existovaly všechny uvedené a ještě mnohé a mnohé jiné druhy lidské bídy. A patrně dokud člověk na této zemi bude žít, bude s ním existovat i lidská bída, ať tělesná, ať duševní a mravní. Proč? Protože bude existovat smrt. Protože tu bude existovat nemoc. Protože tu bude nevědomost, s jakou člověk přichází na svět. Protože vždycky patrně bude existovat sobectví a smyslnost, ke kterým je člověk nakloněn a disponován již od svého narození. Zkrátka, protože člověk zůstane vždycky jen člověkem a při nejlepších snahách sociálních a výchovných zůstane mezi lidmi — jako v celé přírodě — nerovnost. Nerovnost lidských vlastností a darů. Nerovnost lidských údělů a životních osudů. Proto co svět světem bude státi a člověk na něm, bude třeba a bude také existovat — milosrdenství. Milosrdenství vedle spravedlnosti, milosrdenství jakožto doplnění, rozvinutí, ano, v jistém smyslu vyvrcholení spravedlnosti.

„Člověk jeden šel z Jerusalema do Jericha a upadl mezi lotry, kteří ho nejen oloupili, nýbrž i zranili a odešli, polomrtva ho nechavše.“ Tak začíná známé podobenství Kristovo o milosrdném Samaritánu. „I přihodilo se, že kněz jeden — rozumí se tu kněz židovský — šel tou cestou a uzřev jej pominul.“ Podobně i levita. Nikde nebyl zákon a předpis, že když uvidí zraněného člověka u cesty, mají si ho všimnout a jím se zabývat. To se jich netýká. Ostatně možná, že je ten člověk tam vedle cesty opilý, možná že je mrtvý, a styk s ním by znamenal poskvrnění. Zkrátka, spravedlnost zde mlčela, nepamatovala, nepředpisovala, nestačila. „Samaritán však jeden, konaje cestu, přišel k němu a spatřiv ho pohnul se milosrdenstvím . . .“ Hle, jak nutně je

milosrdenství, jak doplňuje spravedlnost, jež na všechno nestačí. Co milosrdný Samaritán dále učinil, a s jakou láskou a obětavostí to učinil, je nám všem dobře známé z evangelia. (Luk. 10, 30 a násl.)

Milosrdenství si tedy všímá lidské bídy a lidského utrpení. „První věcí, kterou člověk má dělat při setkání s cizím utrpením,“ napsal kterýsi francouzský autor, „jest snažit se je poznat a pochopit. Zlořečení ať jsou ti, kteří se uzavírají a izolují v úzkém kruhu svého poklidného štěstí, stavíce kolem svého egoismu hradby co nejvyšší, aby žádný obraz cizí bolesti nemohl být spatřen a nepohoršil tak jejich zraků.“ (P. Poulin, *A la suite du Maitre*). Tedy především je třeba poznání: neuzavírat se tedy před utrpením bližního, uvědomovat si nejenom sebe, nýbrž také druhé, všímát si utrpení druhých, soucítit s nimi. Ale to není ještě ani zdaleka všechno. To je pouhý začátek. To hlavní musí být důsledkem poznání a ovšem i víry i lásky i síly i obětavosti — hlavní věcí je snaha o pomoc a příspěvní, hlavní věci jsou milosrdné nikoliv myšlenky a city, nýbrž skutky.

Rozeznáváme, jak je vám snad ještě známo z katechismu, dvojí druh milosrdných skutků: jeden se týká těla a druhý se týká duše. Milosrdné skutky, které mají předmětem lidské tělo a jeho potřeby, jsou hlavně tyto: lačné krmiti, žíznivé napájeti, nahé odřívati, pocestné do domu přijímati, vězně vysvobozovati, nemocné navštěvovati a mrtvé pochovávat. — Milosrdné skutky, jejichž předmětem je lidská duše, jsou opět dle známého výpočtu katechismového: neumělé učití, pochybujícím raditi,

hříšníky kárati, křivdu trpělivě snášeti, ubližujícím odpouštěti, zarmoucené těšiti, za živé a za mrtvé se modliti.

Drazí moji, jak prostý a střízlivý je tento výpočet milosrdných skutků! A přece co hrdinství, krásy, vznešenosti, a zásluhy se v něm skrývá! Vpravdě „blahoslavení milosrdní“. Leč je třeba výkladu. Mohl bych začít skutky tak zvaného milosrdenství tělesného, ale neučiním tak. Jsou důležité, jsou nutné, jsou svaté. Ale ještě důležitější, ještě nutnější a ještě světější jsou skutky milosrdenství duchovního, tedy milosrdenství, které si všímá potřeb, bídy a utrpení lidských duší. Proto těmito začneme.

Co nám říkají ta dvě prostinká slova katechismová: *neumělé učiti*? Cituji opět jen katechismus (Spiragův), když na to odpovídám: „Neumělé — to znamená nevědomé, neuvědomělé, nepoučené — lidi můžeme poučovati buď ve věcech náboženských nebo i jiných užitečných věcech, buď ústně nebo dobrými spisy. Skutek milosrdenství konali všichni svatí apoštolové, hlasatelé víry u rozličných národů, misionáři v zemích pohanských, kazatelé, zpovědníci, křesťanští spisovatelé a také všichni učitelé. „Toť dílo ze všech nejbožštější: s Bohem spolupracovati na spáse duší lidských.“ (Sv. Dionysius). Kdo vyučuje jiné v náboženství a v křesťanské ctnosti, dojde v nebi vyššího stupně blaženosti a cti. „Kdo mnohé vyučují ve spravedlnosti, budou jako hvězdy zářiti vždy a věčně“, stojí psáno u Daniele proroka (12, 3.) Jaké se tu otvírá pole milosrdné činnosti, pro duše opravdu osvícené! Neumělé, nevědomé učiti. Náboženská nevědomost je veliká. Není to vždycky zatvrzelost, která odcizuje duše Bohu. Je to též nevědomost a neuvědomělost. Kolikpak toho slyší dítě v dnešní rodině o náboženství, o věcech

víry? A co dává škola? Je třeba milosrdenství k dnešní mládeži, k dětem. Neumělé učit. Proto velikou zásluhu mají křesťanští rodičové a vychovatelé, když dítky jim svěřené poučují, dávají jim základy vědomostí nejen pro život duševní, nýbrž i pro život duchovní, náboženský a mravní. Podobně i práce ve škole. Dítě pak opouští školu. Kolik si nese v duši nesprávných představ, předsudků, omylů a mezer ve vědomostech o věcech náboženských. V jiných věcech se poučuje mladý člověk dále a život sám ho tříbí — ve věcech víry však zůstávají v přemnohých duších mužů i žen dospělých, zvláště těch, které nehledají dalšího poučení a neúčastní se kázání a služeb Božích, jak často zůstávají u takovýchto lidí do pozdního stáří o věcech víry představy zkomolené, dětské, naivní, nesprávné. Je třeba poučení slovem i písmem, obrazem i jiným druhem umění.

A jaký nesmírný vliv vykonává u mladého i staršího člověka prostředí, literatura, divadlo, film. Všude je třeba zasahovat, ochotně, bez zvaní a děkování, jen z apoštolského milosrdenství šířit poučení a poznání pravdy náboženské. Neumělé učit.

A tak můžeme postupovat dále. Pochybujícím raditi, rozumí se dobře, správně, moudře raditi. Dobrá rada nad zlato. Komu není rady, tomu není pomoci, známá přísloví. Ano, je třeba dobře raditi. A také vhodným způsobem, taktně, bez vnucování, psychologicky účinně, sympaticky.

Milosrdným skutkem je také kárání hříšníků. Při tom ovšem je třeba zcela zvláštní opatrnosti, moudrosti a lásky. Pravidlem jest, že máme své bližní kárati jen tehdy, můžeme-li to činiti bez vlastní škody a můžeme se nadíti dobrého výsledku. Opět velmi mnoho, takřka všechno záleží na způsobu kárání, aby totiž hříšník nebyl ještě více zatvrzen. Hřích

nesmíme napravovat hříchem. Při této příležitosti si opět připomeňme, že naše česká povaha je náchylna k planému a nelaskavému mravokárství. To je spíše projev pýchy a zbabělosti. Ke kárání záslužnému je třeba veliké pokory, statečnosti i lásky. Pokory. „Kdo z vás je bez viny, hoď první po ní kámen!“ řekl Kristus Pán fariseům. Proto při kárání musíme hledět také na vlastní ubohost a hříšnost. A je třeba statečnosti, aby se člověk obracel vždy na pravou adresu a šel přímo na hříšníka a nemluvil o něm jiným a nekáral ho v jeho nepřítomnosti. A je třeba lásky i opatrnosti i určitého nadání a umění, aby operace pokárání byla provedena co nejzdařileji a přece co možno bez velké bolesti. Někdy stačí k pokárání pouhé mlčení, zadržetí očekávaného úsměvu nebo pouhý smutný pohled. Někdy ovšem je nutno kárati přímo a tvrdě. Co dobrých, milosrdných skutků může vykonat milosrdná duše i ve svém povolání nejvšednějším.

Křivdy trpělivě snášeti. Buďme ujištěni, že tímto způsobem ničeho nepozbudeme, naše nevina se jednou ukáže a naše trpělivost bude odměněna. To však neznamená, že máme jakékoliv bezpráví snášeti takřka tupě a resignovaně. Máme právo na sebeobranu i v tomto smyslu. Ale trpělivost je v určitých případech zbraní nejlepší a nejjistějším vítězstvím.

Ubližujícím odpouštěti. Odpusť nám naše viny, jako i my odpouštíme našim vinníkům.

O dobrodiní útěchy — zarmoucené těšiti — není ani třeba se šířiti. Útěcha je tím účinnější, čím je upřímnější. Zármutek prý je nemoc mysli a proto ten, kdo dovede nejlépe potěšit, jest současně také nejlepším dobrodincem a lékařem. Připomínám význam radosti, o níž jsme zde již rozjímali, životního a křesťanského optimismu, to jest klidného a klad-

ného postoje k lidem, věcem i událostem, důvěry v Prozřetelnost a hlavně hluboké křesťanské víry, která nám ukazuje na skutečnosti, jež mají hodnotu pravou, nehynoucí, věčnou a věčně oblažující.

Konečně modlitba. Modlitba jakožto skutek milosrdný není namnoze doceněna. Máme se modliti za živé i za mrtvé. Modlitbou šíříme a vysíláme — obrazně řečeno — jakési vlnění dobra kolem sebe i do vesmíru nadpřirozena. Žádná energie prý se ve vesmíru neztrácí. Ani energie modlitby. Dokonce tím méně energie modlitby. Bůh sice nepotřebuje našich přímlov, našich modliteb, ale on nepotřebuje ani našich prací. A přece zařadil i naše práce i naše modlitby do příčinného řetězu dění v řádu přírody i v řádu milosti. Ano, je třeba modlitby. A modlitba je velkým dobrodiním i pro ty, za které ji vysíláme, i pro ty a skorem ještě více pro ty, kteří ji k Bohu vysílají.

Tolik o duchovních skutcích milosrdenství. A co říci o tělesných? Je jich k nesečení. Tisíce a tisíce ústavů křesťanské charity je ilustruje, miliony duší, které se konání tělesného milosrdenství věnovaly, jsou jejich dokladem, miliony milionů trpících, kteří dobrodiní křesťanského milosrdenství přijali, jsou jeho slávou a nebe samo odměnou.

Nakonec však se ptám sám sebe: což nestačí dát člověku, co mu patří podle spravedlnosti, nač má jako člověk právo? Nestačí. Člověk chce víc než věc, víc než hmotu. Člověk chce také srdce, chce duši. Donner et se donner — dávat a dávat sebe. Přidávat k daru svou duši, která se zračí i ve způsobu jeho podání, v laskavém, dobrotivém, milosrdném oku, úsměvu i slovu.

Snad budeme mít, draží moji, příležitost pozorovati Krista Pána a jeho světce při konání skutků

milosrdenství. Najdeme si příležitost ještě jednou si všimnout Kristova milosrdenství k hříšníkům a učít se od něho správnému postoji k mravnímu zlu. Dnes poděkujeme Kristu svátostnému za povzbuzení, jehož se nám dostalo a ještě snad dostane v těchto adoračních chvílích a prosme ho, aby nám dal srdce soucitné a šlechetné a vložil do něho milost a sílu k obětavému milosrdenství. Amen.

Neděle 21. ledna 1945.

CHARITA

Milosrdenství si všímá lidské bídy, lidského utrpení i ostatního zla mezi lidmi, a to nikoliv pouze theoreticky, nýbrž spíše prakticky: snaží se trpícího bližního pochopit, pomoci mu, nebo mu alespoň ulehčit.

Jest pak dvojí druh lidské bídy: bída hmotná a tělesná na jedné straně a bída duchovní a mravní na straně druhé. A podle toho, kterým z těchto dvou druhů se milosrdenství převážně zabývá, rozlišujeme i dvojí druh milosrdných skutků: skutky milosrdenství tělesného a skutky milosrdenství duchovního. My jsme při poslední adorační úvaze probrali skutky milosrdenství duchovního, kterými jsou: neumělé učiti, pochybujícím raditi, hříšníky kárati, křivdy trpělivě snášeti, ubližujícím odpoušteti, zarmoucené těšiti a za živé i za mrtvé se modliti.

Zbývají nám skutky milosrdenství tělesného. V dojmu nedávného náletu na Prahu i ostatních událostí tak hrozných objevují se nám tyto milosrdné skutky ve světle zcela novém a stávají se naléhavějšími než kdy jindy. Tělesných skutků milosrdenství je nesmírně mnoho. Katechismus je

opět seřaduje do sedmi skupin: lačné krmiti, žíznivé napájeti, nahé odívati, pocestné do domu přijímati, vězně vysvobozovati, nemocné navštěvovati, mrtvé pochovávat.

Drazí moji! Jsou lidé, kterým tento katechismový výpočet milosrdných skutků mnoho neříká. Snad se také pohoršují nad jeho prostinkým zevnějškem. Jsou však také duše nábožensky vnímavější a duchovně osvícené, kterým uvedená slova znějí jako nejkrásnější melodram, neboť jsou podložena a podbarvena hudbou slov jiných, božských, božsky úchvatných, slov Kristových: „Pojďte, požehnaní Otce mého, a vládněte královstvím, připraveným vám od ustanovení světa, neboť lačněl jsem a dali jste mi jísti, žíznil jsem a dali jste mi píti, hostem jsem byl a přijali jste mne, nah jsem byl a přioděli jste mne... Pane, kde jsme tě viděli lačného a žíznivého a jako hosta a nemocného a v žaláři... Vpravdě pravím vám: Pokud jste to učinili jednomu z bratří mých nejmenších, mně jste to učinili.“ (Mat. 25, 34 n.)

Nuže, skutky milosrdenství tělesného, tedy milosrdenství, jehož předmětem je lidské tělo, jeho potřeby a nedostatky, obtíže a bolesti. Zahleďme se hodně pozorně právě na tyto milosrdné skutky!

Kdežto hlavními příčinami bídy duše jsou: nevědomost, hřích, slabost vůle, pocit křivdy, zármutek, závist a sobectví, příčinami bídy tělesné jsou všechny ty věci, které se rušivě dotýkají: tělesného zdraví, tělesné síly, svobody, tedy volnosti pohybu a jednání, nasycenosti, přiměřeného tepla, oděvu a obydlí i života samého. Člověk chce být především živ a zdrav — je rád na světě — život je nám něčím konvenientním, drahým

a vytouženým. Máme vrozený pud po sebezáchově, t. j. záchově, udržení přirozeného, tělesného života. Toto udržování tělesného života se děje hlavně pokrmem a nápojem, vzduchem a odpočinkem, přiměřeným teplem, světlem a pohybem. To všechno jsou podmínky lidského života tělesného.

Tyto podmínky života však nejsou všechny stejně dosažitelné. Vzduch, odpočinek, pohyb a sluneční světlo jsou dosažitelné nejsnáze, takřka bez námahy a zadarmo. Hůře je tomu se světlem umělým, teplem, oděvem a obydlím, jakož i nápojem, zvláště v určitých dobách, krajinách a okolnostech. Nejhůře pak je tomu s pokrmem. Co času a námahy a prostředků vyžaduje opatřování těchto nezbytností života. Co hlav se napřemýšlelo, aby, pokud možno, všem lidem usnadnilo a zpřístupnilo opatření těchto životních podmínek, zvláště ovšem pokrmu, oděvu a obydlí! Co válek a revolucí ve velkém i v malém vzniklo nedostatkem nebo nepřiměřeným rozdělením těchto životních potřeb! A co různých sociálních, hospodářských, politických a národohospodářských systémů a směrů, které všechny se točí kolem tohoto ústředního problému: jak všechny lidi nasytit i ostatní jejich životní potřeby ukojit. A jde tu nejenom o lidi dospělé, v plné životní síle, nýbrž i o děti, o mládež dospívající i lidi staré a neduživé, nejrůznějším způsobem slabé a nemocné, tedy o lidi, kteří ještě nemohou nebo již nemohou sami pracovat nebo vůbec si nemohou pro nějakou trvalou vadu nebo chorobu pokrm a nápoj, oděv a obydlí opatřovat. Požehnané hlavy, požehnaná srdce a požehnané ruce, které se o toto všechno staraly a starají! Podaří se jim někdy všechny lidi a všechny životní potřeby dokonale uspokojit? Opakuji, co již jednou jsem zde

řekl: nepodaří. „Chudé budete míti vždycky s sebou“, pravil Kristus Pán. Proč? Ze dvou příčin: Poněvadž jednak jde o věci hmotné, omezeného kvanta, omezeně dělitelné a nestejně jakosti, jednak o nestejně subjektivní hodnocení těchto věcí, o nestejně tělesné i duševní dispozice lidí samých. Uspokojení, spokojenost člověka závisí nejenom na hmotném vnějšku, na pocitu tělesného nasycení, zdraví a síly atd., nýbrž i na nitru člověka, na duši, která nepřestává toužit po nových a nových statcích a požitcích a dokonce i po hodnotách vyšších, nežli jsou hodnoty pozemské, dobra tělesná a hmotná.

Opakuji, člověk zde na světě zůstane vždycky jen člověkem, vší možné bídě, nevědomosti, hříchům, nešťastným náhodám, nemocem a smrti podrobeným a nestane se Bohem, to jest bytostí na nikom a ničem nezávislou, bytostí naprosto dokonalou a šťastnou. A přece člověk touží celou svou bytostí po štěstí a pokoji úplném. A hle, Bůh mu chce toto úplné štěstí dát — ovšem na věčnosti. Zde na světě není naprosto dokonalé štěstí možné z důvodů, jež byly právě uvedeny.

Proč, drazí moji, chci-li hovořiti o tělesných skutcích milosrdenství, uvádím to všechno, co jsem právě uvedl? Poněvadž křesťanské milosrdenství a křesťanská milosrdná láska, charita, ani při svých skutcích t. zv. tělesných nezapomíná na duši, ano, dokonce při nich na lidskou duši myslí především. Tím právě se liší charita od humanity. Humanita odezírá od duše a jejího věčného určení a zastavuje se pouze u těla. Charita dává tělu totéž co humanita, ale nadto mu dává ještě mnohem víc: přidává mu lásku k nesmrtelné duši a péči o tuto

nesmrtelnou duši. Anima charitatis est charitas animae — je heslem křesťanské charity. To znamená: duše lásky (charity) je láska (charitas) duše, a rozumí se i láska k duši. Křesťanské milosrdné skutky, ulehčující tělesnou bídu a bolest, nejsou sobě samy posledním cílem, nejsou samoúčelné, nýbrž jsou tendenční: jejich bližším cílem je ovšem prospěch těla, ale jejich cílem dalším je prospěch duše. Jejich cílem posledním a nejvyšším pak jest Bůh. To musíme mít stále na mysli, mluvíme-li o milosrdných skutcích v plném smyslu křesťanských a tedy i nadpřirozeně záslužných.

Lačné krmítí. Na prvním místě se tedy uvádí nasycování lačných, hladových. I Kristus uvádí tento milosrdný skutek na prvním místě. „Lačněl jsem a dali jste mi jísti.“ Zajímavé. Kristus si tedy všímá i tělesných potřeb člověka, třebaže jeho království není z tohoto světa. Dává ovšem přednost duši. Varuje před přílišnou nebo dokonce výlučnou péčí o hmotné životní potřeby — „Nepečujte úzkostlivě (t. j. s úzkostlivým nervosním neklidem), co byste jedli, co byste pili a čím byste se odívali“ — „Ne samým chlebem (rozumí se: pokrmem materiálním) živ jest člověk“ — ale přece nevyklučuje při tom ani potřeby tělesné, počítá s nimi a stará se o ně. Vždyť jeho t. zv. skrytý život byl naplněn též prací tělesnou, kterou si spolu se sv. Josefem a svou Matičkou opatřoval denní chléb. A když se pak ve svých třiceti letech věnoval výhradně svému apoštolátu, svému duchovnímu poslání, hlásání království Božího, péči o spásu duší, tedy práci jiného druhu než dosud konal, nezapomínal při tom ani na lidské tělo.

Vždyť on byl též člověkem, jenž znal

a zakusil, co je hlad — po svém čtyřicetiden-
ním postu zlačněl, jak o něm vypravuje Písmo Svaté,
a při tomto pocitu krutého hladu byl pokoušen od
ďábla, aby proměnil kamení pouště v chléb a nasýtil
se; znal a zakusil, co je žízeň — „Žízním“ je jedno
z posledních jeho slov; zná i únavu, vyčerpanost
fysickou — vzpomínáme si na líčení
z evangelia, kterak spal na lodičce i za bouře na
jezeře Genezaretském; zná z vlastní zkušenosti, jak
chutná chudoba a život bez stálého vlastního
přístřeší — „lišky mají svá doupata a ptáci mají svá
hnízda, ale Syn člověka nemá, kde by hlavy sklonil“;
a že zná i lidskou bolest, fysickou bolest, o tom
jsme víc než dobře přesvědčeni: vždyť v jeho jem-
ném, citlivém těle byla bolest při jeho utrpení a před
jeho smrtí jakoby soustředěna a nesčíslněkrát zná-
sobena — ano, drazí moji, Kristus zakusil v šechny
potřeby i potíže lidského těla na svém
vlastním lidském těle naprosto dokonale — a proto
je chápal také u druhého.

A nejenom znal a chápal, nýbrž také
účinně pomáhal. Lačné krmíti. „Lítost mám
nad zástupem, neboť již tři dny trvají se mnou a ne-
mají, co by jedli, a rozpustiti je lačné nechci, aby
nezemdleli na cestě.“ To jsou slova Kristova, která
předcházela zázraku nasycení čtyř tisíc mužů kromě
žen a dětí. Jindy jich nasýtil zázračně pět tisíc.
A čeho se týkaly ostatní zázraky Kristovy? Lidského
těla — alespoň většina z nich, pokud je evangelisté
zaznamenávají. Ať již jde o uzdravování nemocných,
ať dokonce o vzkříšení několika mrtvých.

Vrátit člověku zdraví a dokonce i život je skutkem
nesmírně velikým, jest nesmírným dobrodiním, a je-li
takovýto skutek od nás vykonán ve spojení s Bohem,
v milosti Boží a kvůli Bohu, z lásky k Bohu a křes-
tanské lásky k bližnímu, jest to skutek i pro celou

věčnost záslužný. Příkladem Kristovým povzbuzeny věnovaly se nejušlechtilejší křesťanské duše všech dob i tělesným skutkům milosrdenství — i když to byly skutky nikoliv zázračné, nýbrž zcela skromné a nenápadné. Co chudých a hladových bylo dobročinností křesťanskou nasyceno a opatřeno! Dokladů netřeba ani uvádět. A přece alespoň jeden: Co jen takový sv. Antonín během svého pokorného a diskretního působení v tolika křesťanských chrámech obdaroval chudých, potěšil opuštěných a nemocných?

Lačné krmiti. Nejde tu však jen o příležitostné obdarování chudých a nasycování hladových — jde též a především o soustavnou péči o chudé a potřebné. Velkým dobrodincem chudých pak je nejenom ten, kdo je podporuje a obdarovává zcela bez jejich zásluhy a přičinění, nýbrž i ten, kdo jim dává zaměstnání a umožňuje jim, aby si vlastní prací, čestně a spravedlivě svůj denní chléb vydělávali.

Žíznivé napájeti. Kristus Pán výslovně praví: „Nikdo, jenž by vám dal pítí číši vody studené ve jménu mém“ — všimněte si, prosím, dobře této podmínky: ve jménu mém, z lásky ke Kristu, k Bohu — „neztratí odměny své.“ Naléhavost tohoto dobrého skutku je ovšem patrna spíše v krajinách jiných, kde je nedostatek vody. Také na př. při nemoci a zranění podaný lék patří k tomuto druhu milosrdných skutků. Vzpomeňte, jakým způsobem se ujal milosrdný Samaritán člověka, jenž upadl mezi lotry...

Na h é o d í v a t i. Je třeba opět smysl slov Kristových i katechismových chápati v plném rozsahu a nikoliv pouze ve smyslu nejomezenějším. Jaký význam má šat pro člověka? Praktický, hygienický, estetický, morální. Chrání lidské tělo, udržuje přiměřenou teplotu těla, zabraňuje nemocem, lidské

tělo zdobí, ale také zakrývá a spiritualisuje, stírá s lidského těla jeho živočišnost. Rozum i víra jsou proti extrémům a doporučují plnění všech úkolů oděvu. Kristus Pán měl slušnou suknicí, nesešívanou, na které patrně pracovala i jeho matka a která byla s něho svlečena na Kalvarii, aby připadla jednomu z vojáků, Krista hlídajících. „Rozdělili sobě roucha má a o oděv můj metali los.“ Bohatší mají příležitost pomáhat chudším i v tomto ohledu. Církev svatá si věru nemusí vyčítati ve své minulosti, že by neměla dost pochopení a obětavosti.

Pocestné do domu přijímati. Doporučení pohostinství opět v nejširším smyslu. Kristus Pán sám přijímal pohostinství v domě svého přítele Lazara a jeho dvou sester Marie a Marty. Rovněž přijal pozvání oněch dvou učedníků, jdoucích do Emauz. V této souvislosti praví překrásně Bossuet: „Je větším štěstím dávatí nežli přijímati. Blahoslavení, kteří dávají a raději dávají, nežli přijímají. Blahoslavení, kteří ke své hostině zvou nikoliv bohaté, kteří mohou oplatit, nýbrž chudé a slepé, poněvadž oni nemají, čím by oplatili — oplatí se jim při vzkříšení spravedlivých (Luk. 14, 12.). Blahoslavení, kteří dávají bez naděje na nějakou pozemskou odplatu, na vděčnost, neboť obdrží milosrdenství nekonečné od Boha.“ Do tohoto druhu milosrdných skutků patří otázka bytová. Sem patří též otázka periferií velkoměst, sociální domy, útulky atd.

Nevinné vězně vysvobozovati. I tento milosrdný skutek měl v dobách minulých svou velkou důležitost a vedl k založení řádu nesvětější Trojice na vykupování otroků hlavně ze zajetí tureckého. Spolek Děťství Ježíšova zachraňoval pohozené děti v Číně a jiný pečoval o černošské otroky v Africe.

Návštěva nemocných a jejich ošetřo-

v á n í jakožto milosrdný skutek by si zasloužily samostatného a obšírného pojednání. „Nemocen jsem byl a navštívili jste mne.“ Tisíce a miliony šlechetných, účinnou křesťanskou láskou naplněných duší se věnovaly službě Boží v nemocných. Jak záslužná je tato služba, zvláště když jde nejen o nemocné vděčné a sympatické, nýbrž též o nemocné nevďěčné a nesympatické, případně nevyléčitelné. A nejde pouze o nemocné cizí, nýbrž i nemocné vlastní, na příklad o vlastní nemocné a staré rodiče, příbuzné a podobně.

Konečně: M r t v é p o c h o v á v a t i. Mrtvý si již nemůže poručit a je zcela závislý na milosti a nemilosti živých. Slušný křesťanský pohřeb a péče o hroby zemřelých patří rovněž k milosrdným skutkům. Připomeňme si při této příležitosti pohřeb Kristův a vše, co mu bezprostředně předcházelo, a na osoby, jež se ho zúčastnily.

Drazí v Kristu! Popeleční středou nám nastala vážná doba postní, doba rozjímání o lásce Kristově k nám a jejích důkazech, doba pokání. Letošní Popeleční středa byla pro nás zde v Praze věru krutým mementem: Pomni, člověče, co jsi vlastně podle těla, že jsi prach a v prach se obrátíš. Pomni však zároveň, co jsi podle duše: Jsi k obrazu a podobenství Božímu stvořen, neboť máš rozum a svobodnou vůli, duchovost i věčné určení. Doba svatopostní tě vybízí ku pokání. Nejlepším pokáním pak je k o n á n í d o b r ý c h, m i l o s r d n ý c h s k u t k ů. Věnujme se jim co nejhorlivěji! Přijměme a přijímejme svátost pokání a nejsvětější Eucharistii! Neodmítejte božského eucharistického Hosta od přibytků svých duší, ať nás může jednou potěšiti prohlášením: Hostem jsem byl a přijali jste mne. Amen.

Neděle 18. února 1945.

„Blahoslavení milosrdní, neboť oni milosrdenství dojdou.“ Toto blahoslavenství Kristovo nám dalo příležitost probrati v posledních dvou úvahách skutky milosrdenství duchovního i tělesného, jak nám je vypočítává katechismus. Snažíme se čím dále tím více rozšiřovati a prohlubovati své poznání o tomto předmětu, ale současně se snažíme čím dále tím účinněji se povzbuzovati a posilovati k životu podle poznané pravdy, tedy k horlivému konání skutků milosrdných.

Co není poznáno, není chtěno, není milováno, a nemůže být proto ani konáno. Milosrdenství, které je vedle lásky nejdůležitějším příkazem a odkazem Kristova evangelia, musíme tedy především dobře znát, abychom je mohli a chtěli též horlivě konat. Proto budeme uvažovat ještě jednou o milosrdenství a sice opět pod jiným zorným úhlem. Bude to úvaha v pravém slova smyslu postní, poněvadž ke kajícínosti a ku pokání povzbuzující.

Pozemský život Kristův se chýlí ke konci. Kristus Pán vykonal svou poslední cestu, cestu nejpamátnější a nejpožehnanější, cestu křížovou. Známa cesta. Vede z Jerusalema na Kalvarský vrch. Na tomto vrchu podoby lebčí, na Golgotě, na tomto vrchu potupném, poněvadž popravami největších zločinců a lotrů, vrahů a buřičů a rouhačů kompromitovaném, jest Kristus ukřižován. Kolem něho směsice lidí: katané, vojáci, zvědavci, zákoníci i farizeové, Kristovi odpůrci i jeho přátelé. Ano, také jeho přátelé. Víme, kdo tvořili tu hrstku nejvěrnějších a nejstatečnějších. A víme také, kdo byl středem těchto svatých bytostí: Mater dolorosa.

Ale Kristus není ukřižován sám. Je ukřižován ve společnosti dvou odsouzenců jiných. Jeden z nich visí po pravé straně jeho kříže, druhý po jeho levici. Kristus visí uprostřed. Hle, Kristus je ukřižován a dokonává svůj život mezi dvěma lotry. Mezi dvěma lotry. Bylo to náhodou? Drazí moji, v životě Kristově nebylo nic náhodného — jako konečně není ani v životě kteréhokoliv člověka, leda, díváme-li se na věci a události jen se stanoviska nejnižšího, lidského a pozemského. Prozřetelnost Boží se vztahuje i na nejmenší podrobnosti lidského života i na všechny tak zvané náhody. Nebylo náhodou, že Kristus byl ukřižován mezi dvěma lotry, mezi dvěma hříšníky. „Cum sceleratis reputatus est.“ „Se zločinci počten byl“ praví o něm prorok. (Is. 53, 12.) Bůh to připustil, Bůh to chtěl, Kristus Pán s tím souhlasil, Kristus Pán si to přál. Též kvůli nám. Též kvůli našemu povzbuzení a poučení. Kristus Pán chtěl nám ještě v těch posledních okamžicích svého života zopakovat a do našich pamětí i srdcí co nejnázorněji vštípit, jak se chová

On k hříšníkům, jaký je jeho vztah k mravnímu zlu, ke hříchu, a tudíž jak se máme chovat k hříšníkům vůbec i ke svým vlastním vinníkům také my, jeho vyznavači a učedníci.

Tři odsouzenci tedy visí na kalvarském popravišti. Jeden z nich je naprosto nevinný, jen z omylu a lidské zloby a dopuštění Božího a přivolení svého vlastního byl odsouzen a ukřižován: Kristus Ježíš. Měl být vlastně vyznamenán, odměněn, všeobecně uctěn a milován pro dobré skutky, pro své šíření pravdy a lásky, pro svou spravedlnost a horlivost a čest království Božího. Zatím však je nepochopen, určitou a to nejvlivnější skupinou lidu nenáviděn a proto utracen.

Druzí dva odsouzenci jsou vinni. Spravedlnost lidská jednala podle svých zákonů. Za provinění trest. Za menší provinění menší trest, za provinění větší též větší trest. Za provinění největší trest smrti. A zde je lidská spravedlnost u konce, nanejvýš, že může ještě odstupňovat způsob poprav. Kdyby nebylo dalšího života, kdyby neexistoval život posmrtný, skončila by se lidskou smrtí spravedlnost vůbec. I když se zmýlila. I když pochybila.

Leč mimo tak zvanou spravedlnost lidskou existuje — a to je naší nesmírnou a současně absolutně jistou, poněvadž na Kristově pravdě se zakládající útěchou — existuje ještě spravedlnost Božská, věčná, vševědoucí a všemohoucí, naprosto dokonalá. Ale nejenom spravedlnost. Existuje také — a to je pro nás útěchou ještě větší, a stejně bezpečnou — existuje i Boží nesmírné milosrdenství. A právě na

té potupné i slavné hoře Kalvarské, a právě v těch chvílích, kdy na ní stojí tři kříže a na jednom z nich, na tom prostředním, je ukřižován Kristus, Syn Boží, zjevují se nám obě tyto Boží vlastnosti, spravedlnost i milosrdenství, způsobem zvlášť názorným, úžasným i úchvatným. Evangelista Lukáš nám zaznamenal podrobně rozmluvu mezi ukřižovanými. Takto píše doslovně: „Jeden pak z těch zločinců, kteří s ním viseli, rouhal se mu řka: „Jsi-li ty Kristus, pomoz sobě i nám.“ Ale druhý promluviv, káral ho řka: „Ani ty se Boha nebojíš, ježto v témže odsouzení jsi? A my zajisté spravedlivě trpíme, neboť dostáváme to, co náleží na skutky naše, ale tento neučinil nic zlého.“ I řekl k Ježíšovi: „Pane, rozpo-meň se na mne, když přijdeš do království svého.“ A Ježíš řekl jemu: „Vpravdě, pravím tobě: Dnes budeš se mnou v ráji.““

Drazí přátelé! Žádný hřích nezůstane bez trestu. Dříve nebo později, na zemi nebo na věčnosti, nebo na zemi i na věčnosti je hřích trestán. Tak žádá spravedlnost. Kdyby hříchy nebyly trestány, byly by vlastně odměňovány — nebylo by spravedlnosti. Ale jakmile hříšník zde na světě projeví jen trochu dobré vůle, jakmile svých hříchů opravdu lituje a je ochoten za ně dostiučinit a Pána Boha za odpuštění poprosí, Bůh se smilovává a odpouští vinu a při tom tresty největší, tresty věčné. „Ještě dnes budeš se mnou v ráji.“ Ejhle, rozhřešení! Ejhle, Boží milosrdenství! A vedle ní spravedlnost. „My zajisté spravedlivě trpíme, neboť dostáváme to, co náleží na naše skutky, ale tento neučinil nic zlého.“ Jak nádherná jsou tato slova kajícího hříšníka! Pokorná a spravedlivá. Jak

pokorné je to vyznání hříchů! Jak velkodušné uznání spravedlnosti! Jak ochotné přijetí spravedlivého, ano i krutého dostiučinění! Ano, my jsme zhřešili, trestu zasloužili, a proto je spravedlivé, že trpíme. Ale co Ježíš? Ten přece nic zlého neučinil, a hle, on trpí také. Také on je trestán, a jak krutě je trestán! Kde je zde spravedlnost nebo dokonce milosrdenství?

A přece i zde je spravedlnost. Je zde spravedlnost i milosrdenství. Také Kristus totiž trpěl za hříchy, třebaže nikoliv za hříchy své vlastní, nýbrž za hříchy cizí, za hříchy jiných lidí i za hříchy naše. On se nabídl, že bude trpět za jiné, aby oni byli ušetřeni, aby jim bylo odpuštěno. A v tom právě se jeví vrchol Boží spravedlnosti i Božího milosrdenství, božsky geniální vyřešení našeho dostiučinění a smíření s Bohem, uskutečnění naší spásy a záchrany. Bůh neslevuje nic ze své spravedlivé přísnosti. Každý hřích trestá. Ale současně chce a dovede být i nejmýš milosrdný. Je ochoten odpouštět. A odpouští nám hříšníkům, vinníkům a dlužníkům, poněvadž Někdo za nás dluh spravedlnosti zaplatil, Někdo za nás dostiučinil, Někdo za nás trpěl. Ten Někdo šlechetný a nevinný byl Ježíš Kristus. Kristus trpěl za naše hříchy, za nás, v našem zastoupení. Na Kristu potrestal Bůh spravedlivě lidský hřích.

A nyní, moji drazí, velikou pravdu vyslovím a přál bych si míti v této chvíli výmluvnost a přesvědčivost světců: Chceme, aby byl k nám Bůh milosrdný? Pak nezbyvá, než vejít ve styk s Kristem, spojit se s ním, takřka se s ním ztotožnit a dát se jím zastoupit a jeho utrpením a zásluhami za své hříchy zaplatit a dostiučinit. „Pane, rozpomeň se na mne, až přijdeš do království svého,“

prosil kající lotr Krista spoluukřižovaného. A došel odpuštění a spasení, poněvadž Kristus nevinný a milosrdný mu je zasloužil a udělil: „Ještě dnes budeš se mnou v ráji.“ A tentýž Kristus, který tehdy visel na kříži a byl tak milosrdný, dlí nyní ve svém království, ve svém ráji, s tímtež srdcem, které měl na kříži a rozpomíná se milosrdně na všechny, to jest, odpouští všem, kteří ho za odpuštění prosí alespoň s takovým smýšlením, s jakým ho prosil kající lotr na kříži.

Ale musí se prosit. „Bůh, který tě stvořil bez tebe, nespasí tě bez tebe,“ praví sv. Augustin. Kdo neprosí, kdo o milosrdenství nestojí a nežádá, kdo nechce žádné pokání a dostiučinění vykonat, ten milosrdenství nedosáhne. Chápete nyní, drazí v Kristu, důležitost a nutnost pokání? Vyznání hříchů i dostiučinění? Chápete nutnost spojení s Kristem vírou, důvěrou i láskou? Chápete význam svátosti pokání, svaté zpovědi? Nejsvětější Eucharistie, svatého přijímání, oběti mše svaté, tohoto nekrvavého zpřítomnění výkupné Oběti kalvarské? Ani lotr na pravici nedostal odpuštění zadarmo. Litoval, trpěl, pokořil se, prosil, věřil v Krista, důvěřoval v něho, vyznal své hříchy dokonce veřejně. Chcete milosrdenství bez Krista? Bez pokání? Bez vyznání hříchů? Bez zpovědi? Pak je nechcete opravdově.

„My zajisté spravedlivě trpíme,“ uznal kající lotr na pravici Krista ukřižovaného a došel spásy. A v téže chvíli jeho soudruh, ukřižovaný po Kristově levici, se Kristovi rouhá a ve svém zaslepení ho posměšně vyzývá, aby ukázal svou moc tím, že by sám sestoupil s kříže a pomohl sobě i jim, oběma spoluukřižovaným. Tento lotr na levici neuznal spravedlnost svého trestu, neřekl

„my zajisté spravedlivě trpíme,“ naopak, patrně se v duchu bouřil proti lidem i proti Bohu v přesvědčení, že trpí nespravedlivě. Nevěřil. Nedoufal. Neprosil. Nemiloval. Nelitoval. Pyšně, cynicky se rouhal.

Drazí moji, co lidé se podobá tomuto odsouzenci, když jest jim trpěti. „Bůh není spravedlivý. Není spravedlnosti. Není Boha. Jak by se mohl Bůh dívat na takové utrpení.“ A tak dále. To jsou projevy jejich pobouřeného nitra. Toť jejich rouhání. — Snad i my sami jsme někdy pokoušeni k podobnému smýšlení. Braňme se mu celou silou svých duší. „My zajisté spravedlivě trpíme, neboť dostáváme to, co náleží za naše skutky.“ Tak smýšlejme a mluvme s kajícím lotrem! Uznávejme svou hříšnost, prosme za milost a odpuštění, čiňme pokání! A kdybychom snad skutečně byli zcela bez hříchu — kdo však to může o sobě říci? — jestliže sami za své hříchy vlastní trestu nezasluhujeme, pak se připodobněme Kristu Pánu a zjednávejme svým utrpením milosrdenství jiným. Podávejme Bohu smír za jiné. Neboť všichni jsme údové jednoho těla, jednoho organismu lidských bytostí, spojených tajemnou solidaritou osudů dobrých i zlých, zásluh i vin.

Blahoslavení milosrdní! Kristus Pán, který kdysi tato slova vyslovil, skutečňoval je po celý svůj život až do posledního svého dechu. Osvědčoval milosrdenství ke všem trpícím, kteří se k němu o pomoc obrátili nebo byli k němu dopraveni, případně za které někdo prosil. Ale osvědčoval milosrdenství i k hříšníkům, i k největším hříšníkům, kterým se jiní vyhýbali — vzpomeňte na celníky, Zachea, Máří Magdalenu, ženu v cizoložství dopadenou a tak dále. Byl nazýván od svých protivníků, farizeů „přítelem

hříšníků.“ Dal se ukřížovati ve společnosti hříšníků. A právě tento druh milosrdenství, milosrdenství k hříšníkům, je pro nás nejdůležitější. Podle nejsvětějšího příkladu Kristova máme sice hřích nenáviděti, ale hříšníky milovati, s hříšníky míti soucit, hříšníkům pomáhati, hříšníky ku pokání a polepšení, k smíření s Bohem a ke spáse přiváděti.

„Blahoslavení milosrdní, neboť oni milosrdenství dojdou.“ Hle, jaký příslib milosrdenství, ale současně i jaká podmínka, chceme-li milosrdenství dojíti. Buďme milosrdní, abychom milosrdenství došli! Odpouštějme, aby i nám bylo odpuštěno! „Jakou měrou měříte, takovou vám bude měřeno.“ Blahoslavení, šťastní budou milosrdní. Běda však nemilosrdným. „Judicium sine misericordia illi, qui non fecit misericordiam“ — „soud bez milosrdenství tomu, kdo neučinil milosrdenství“ — stojí psáno v Písmě svatém. (Jak. 2, 13.)

Drazí bratři a sestry v Kristu! Využijme zbytku této doby postní i této doby válečné ku pokání a polepšení života. Jednejme po vzoru ukřížovaného hříšníka po Kristově pravici: snášejme svá utrpení, kterým tak jako tak se nemůžeme vyhnouti, obtíže svého stavu a povolání, obtíže rodinného života i života osamělého, obtíže nynější doby válečné, snášejme je s pokorou, důvěrou, odevzdaností do vůle Boží, prokazujme se milosrdnými při každé příležitosti a prosme Krista ukřížovaného i svátostného, aby nás vzal na milost a prokázal nám všem své milosrdenství. „Pane, rozpomeň se na nás, smiluj se nad námi, odpust nám, zachovej nás ve všech strastech a nebezpečích a přiveď nás jednou do svého království. Amen.

Neděle 18. března 1945.

BLAHOŠLAVENÍ ČISTÉHO SRDCE

THE HISTORY OF THE
CITY OF BOSTON

FROM THE FIRST SETTLEMENT
TO THE PRESENT TIME

BY
JOHN B. BOWEN

VOLUME I
FROM THE FIRST SETTLEMENT
TO 1780

STARŠÍ SESTRA PRAVDY

Již dosti bylo řečeno o milosrdenství i spravedlnosti. Dnes přistupujeme k úvaze o dalším, to jest šestém blahoslavenství Kristově, které zní: „Blahoslavení čistého srdce, neboť oni Boha viděti budou.“ Jako obyčejně, tak i tentokráte si nejprve ujasníme smysl, důležitost a časovost tohoto nového tematu.

Kristovo učení se nám nesmí jevit jakožto nějaký museální předmět: bezkrevný a neživotný, do současných dob se nehodící. Nikoliv. Kristovo evangelium je stále živé a stále časové a stejně hodnotné dnes, jako bylo včera a před tisíci lety a bude zítra i po letech bez počtu.

Člověk ve své podstatě se nemění. Módy se mění, názory se mění, časy se mění, ale — opakuji — člověk ve své podstatě se nemění: přichází na svět stále týmž způsobem a přináší s sebou stále tytéž své sobecké zájmy, ale též své ušlechtilé a ideální sklony, touhy a plány, jež pak během svého života rozvíjí, zdokonaluje, uplatňuje, nebo také oklešťuje, ztrácí i znetvořuje.

Touha po poznání je jedním z nejmoc-

nějších a nejušlechtilejších sklonů a takřka pudů člověka. Touha po poznání, po vědění. Touha po pravdě. Touha po poznání pravdy co nejdokonalejší a nejhlubší. Touha po poznání nejenom věcí a skutečností vnějších, nýbrž i jejich podstaty a příčin nejnvtřnějších a nejvyšších.

Člověk chce vědět, mnoho vědět, co nejvíce vědět. Všimněte si dítěte, zvláště v jeho určitém věku. „Co je to“ a „nač je to“ a „proč je to“ — záplava otázek, zvědavost až únavná a nepříjemná doléhá a dotírá na trpělivé a méně trpělivé matky, otce, sourozence, vychovatele. (A jak dovede někdy uvést do rozpaků takováto dětská zvědavost, to dětské „proč“ tak logické, tak někdy krutě logické.) Člověk touží po poznání a to od první chvíle, kdy se v něm probudil rozum. — Ostatně dítě jest jen malý, nedospělý člověk, dospělý člověk pak je pouze dospělé, velké dítě.

Ano, člověk chce vědět co nejvíce, chce znát i podstatu i příčiny věcí. Chce znát i příčinu nejvyšší: Boha. Kdo se zastavuje ve svém pátrání u příčin nižších, nebo dokonce nejnižších, není — abych tak řekl — celým člověkem. Být celým člověkem znamená rozvinout především své duševní schopnosti, uplatnit především rozum i vůli. Být celým člověkem znamená snažil se též o nejvyšší poznání nejvyššího předmětu, o poznání Boha. Kterak je však možno nejlépe Boha poznat? „Blahoslavení čistého srdce, neboť oni Boha viděti budou.“ Hle, Kristus Pán nám podává návod a udává podmětku k poznání Boha, příčiny nejvyšší a poslední, skutečnosti první a nejskutečnější. „Neboť oni Boha viděti budou.“ Viděti, to jest poznávati, dobře, co nejlépe a nejdokonaleji poznávati.

„Blahoslavení čistého srdce.“

Drazí moji, co chtěl říci Kristus Pán těmito slovy? Co znamená, na koho se vztahuje označení „čistého srdce“?

Na první pohled nebo poslech by se zdálo, že se toto označení má chápat pouze ve smyslu nejužším a vztahuje se pouze na čistotu, neposkvrněnost od hříchů proti šestému přikázání Božímu. To však není pochopení úplné a výklad přesný a správný. — Slovo „čistého srdce“ označuje čisté srdce vůbec, to jest čistou duši v plném a nejširším smyslu, tedy duši mravně čistou, neposkvrněnou, bezhříšnou, spravedlivou, svatou. Ovšem zahrnuje toto slovo Kristovo i cudnost, tedy čistotu, jakožto zvláštní a Bohu zvlášť milou ctnost.

V poznámkách k evangeliu sv. Matouše uvádí profesor Sýkora tento výklad: „Blahoslavení čistého srdce jsou ti, kteří jsou čisti od hříchů a všeho toho, co se Bohu nelíbí. Blahoslavení jsou proto, poněvadž Boha viděti, t. j. dokonale poznávají a ho požívají budou po smrti a v nebi, ale jistou měrou již zde na zemi, pokud totiž v tomto životě Boha v jeho díle a prozřetelnosti jasněji poznávají a ve spojení s ním šťastny se cítí.“

Jiný autor (De Ponte Medit. I. 90.) praví: „Dokonalá čistota srdce není nic jiného než dokonalá láska, která vychází ze srdce čistého a svědomí dobrého a víry nepředstírané. (I. Tim. 1, 5.) Tato ctnost vylučuje veškerou poskvrnu srdce, vyžaduje čisté svědomí, naplněné čistou a dětinnou bází a spolu i prostotou a milou neviností, která nezná líčenost, přetvářku a klamání.“

V katechismu Spiragově čteme tento výklad: „Blahoslavení jsou oni, jejichž srdce nelpí na věcech pozemských, neboť oni Boha lépe poznají nyní a po smrti budou patřiti na Boha tváří v tvář.“

Kdo je vysokomyslný, lakomý, nestřídmý a pod., nemá srdce čistého. Srdce čisté mají ti, kteří si nejsou vědomi žádného hříchu — praví sv. Jan Chryostom.“

Konečně moderní laik Papini: „Čistého srdce jsou ti, kdo nemají jiné touhy než zdokonalení, jiné radosti než vítězství nad zlem, jež na nás čihá se všech stran. Kdo má srdce přeplněné pošetilými touhami, pozemskými ctižádostmi a všemi choutkami, které zmítají červy, svíjejícími se na zemi, nikdy nepohlédne Bohu v tvář, nikdy neutone v jeho blažené vznešenosti.“

Drazí moji, úmyslně jsem vám uvedl několik výkladů toho kratinkého Kristova výroku: „Blahoslavení čistého srdce,“ abych vám ukázal co nejnázorněji, jak je třeba i možno chápat slova Kristova a pátrat po jejich pravém smyslu. Co tedy doporučuje Kristus Pán: Čistotu, nevinost srdce. Čistotu, nevinnost ve smyslu nejširším, tedy čistotu ode všech hříchů, ale též čistotu ve smyslu nejužším, tedy také čistotu od hříchů proti šestému přikázání.

A nyní si všimněme ještě důkladněji, jaká že je odměna čistoty srdce: Neboť oni Boha viděti budou.

Drazí moji, je určitý vztah, ano velmi úzký vztah mezi čistotou srdce a viděním Boha, t. j. jasným poznáváním Boha. Ano, je určitý a to velmi úzký vztah mezi mravní čistotou a vírou a náboženským životem vůbec. Jaký vztah? Mravní čistota disponuje k víře a k hlubokému poznání Boha — naproti tomu mravní poskvrněnost, hřích a zvláště hříchy

proti čistotě jsou velikou překážkou víry a poznání Boha.

Velmi prostě to vysvětluje sv. Tomáš Akvinský: Čistota oka disponuje k jasnému vidění — proto se těm, kteří jsou čistého srdce, přislubuje vidění Boha.

Vzpomínáme na sv. Jana, Miláčka Páně. Proč právě on tak hluboko vnikl do srdce a učení svého božského Mistra? Pro svou čistotu srdce, pro své neporušené panictví.

Proč všichni světci tak hluboko chápali náboženské pravdy? Právě proto, poněvadž byli světci: čistí a spravedliví, milostí Boží posvěcení. — Naproti tomu „člověk smyslný nechápe, co jest Ducha Božího,“ praví Apoštol národů sv. Pavel (1. Kor. 2, 14.) „Moudrost nevniká do zlomyslné duše a nebydlí v těle, které otročí hříhům a nepravostem,“ stojí psáno v knize Moudrosti. (1, 4.)

Ano, jest zvláštní souvislost mezi mravní čistotou a vírou — i nevěrou. Chateaubriand, jeden z nejslavnějších francouzských spisovatelů minulého století, hostil kdysi ve svém saloně řadu umělců a učenců. Většina z nich byla nevěřící. A přece, jak se i v takové společnosti občas stává, přišla řeč na víru. Bylo konstatováno, že je dnes už nemožností, aby vzdělaný člověk byl věřícím. Nato povstal Chateaubriand a řekl: „Pánové, ruku na srdce. Nebyli byste věřícími, kdybyste dovedli žítí čistě?“ — „Věřu, bratři a sestry,“ volá kterýsi kazatel (Dr. Tóth), „ne hlava, ale srdce usmrcuje naši víru. Nevěřící člověk má vadu v srdci, nikoli v hlavě.“

Člověk hříšný nechce věřit, poněvadž by se musel polepšiti — a to právě nechce. Římský místodržitel

Felix se zajímal o kázání sv. Pavla a víru Kristovu. Zpočátku pozorně naslouchal. „Ale když on, (Pavel, jak sdělují Skutky apoštolské) vypravoval o spravedlivosti a zdržlivosti a budoucím soudu, Felix byv pojat strachem, pravil: „Pro dnešek jdi, v čas příhodný tě povolám.“ Ovšem že ho již nepovolal.

„Čistota je starší sestra pravdy,“ praví Lacordaire (II. conf. N. D.). „Buďte čisti alespoň jeden rok a já budu moci převzítí za vás odpovědnost před Bohem.“

Taková je tedy souvislost mezi čistotou duše a vírou — i nevěrou. Blahoslavení čistého srdce, neboť oni Boha viděti budou. Viděti, co nejdokonaleji poznávati, milovati, v něho věřiti i doufati.

A nyní, draží v Kristu, vyvoďme praktické důsledky! Buďme nejen posluchači, nýbrž i činiteli slova! K čemu nás vybízí a zavazuje to slovo Kristovo „Blahoslavení čistého srdce?“ Vybízí a zavazuje nás k poctivé snaze o získání a udržení mravní čistoty ve smyslu právě vyloženém.

Nežijme s duší poskvrněnou. Nežijme ve stavu těžkého hříchu. Víme dobře, jakým způsobem své svědomí očistit a očišťovat znova a znova: Zpytování svědomí. Poctivé, pokorné, před Bohem je podmínkou první a základní. Sebekontrola, sebevýchova. Poznej sebe sama... Líto st. Skutečná, upřímná, opět před Bohem. Není třeba lítosti citové, není třeba slz, které jsou velmi často jen výlevem nervové přecitlivělosti, ale hřích nás musí mrzet kvůli Bohu, nesmí nám být lhostejno, že jsme zhřešili, že jsme svou duší poskvrnili a Boha urazili pyšným odmítnutím jeho vůle — nebo též slabošským přestoupením jeho příkazů či zákazů. Opravdové předsevzetí. Cvičení vůle. Chci se opravdu polepšit a za své hříchy dostiučinit. Polepším se, zvláště v tom a tom.

Předsevzetí konkrétní a praktické, žádné všeobecniny a mlhoviny. Z p o v ě ě d. Vyznání hříchů. Jestliže Kristus Pán řekl: „Přijměte Ducha Svatého; kterým odpustíte hříchy, odpouštějí se jim a kterým je zadržíte, zadrženy jsou,“ neřekl to zajisté bezdůvodně, lehkomyšlně, beze smyslu. — Ovšem je možno se také zpovídati přímo Bohu samému a to co nejčastěji. Bez kněze. V samotě. Též Kristu Pánu eucharistickému přímo. Ano. Ale jsem přesvědčen, že kdo tímto způsobem se Bohu vyznává, vyzpovídá se také knězi, neboť touží po tomto vyznání hříchů, jakožto psychologické úlevě, ale zvláště poněvadž si uvědomuje, že je to vůle Boží a že bude mít zásluhu pokory a víry, že si odpyká mnoho trestů časných za své hříchy... Konečně dosti učinění, trest a náhoda. Spravedlnost toho vyžaduje a my toho potřebujeme. To je tedy nejdůležitější očištný proces našich poskvrněných, ale milostí Boží již osvěcených a posilněných duší. Jen netrpme dlouho poskvřny na svých duších. Žijme čistě, to jest v milosti posvěcující. Žijme čistě i pokud se týče šestého přikázání Božího. Netřeba a ani nemožno ho dnes rozváděti.

Snaha o čistotu srdce nám ukládá také míti při všem, udržovati a často obnovovati dobrý, čistý úmysl. Žijme nejenom pro tento svět, nýbrž také a vlastně především pro Boha a pro věčnost. Obětujme Bohu občas své práce a svá utrpení, své radosti i bolesti, starosti i plány, celý svůj život i svou smrt, ano i svůj život posmrtný, svou věčnost. Pamatujme, že nic nesvatého, nečistého, neočištěného nemůže vejíti do království nebeského. Použijme tohoto svého pozemského života pro dokonalé očištění svých duší ode všech hříchů i trestů za ně, ať pro nás stačí očištec života pozem-

ského a nemusíme procházet příliš dlouhým a bolestným očištěním posmrtným.

Uctívejme, adorujme a přijímejme vroucně nejsvětější Eucharistii, účastněme se pravidelně oběti mše svaté. Styk s nejsvětější Eucharistií jest jedním z nejmocnějších prostředků k udržení čistoty duše. Vždyť přijímání této svátosti je vyhraženo duším čistým, nadpřirozeně živým, milostí Boží posvěceným.

Uctívejme také a za přímluvu prosme Pannu Marii, milostiplnou, neposkrvněnou. I jiné svaté vzory mějme před očima a s důvěrou se k nim o pomoc utíkejme!

Konečně hodně se za čistotu svých duší modleme! V kajícím žalmu 50. je tato modlitba vyjádřena krátce a hluboce slovy, inspirovanými Duchem Svatým: „Cor mundum crea in me, Deus,“ srdce čisté stvoř ve mně, ó Bože. Čistota srdce je dílo Boží, dar Boží, ale ovšem je i dílo naše, výsledek našeho přičinění. Tutéž prosbu můžeme přednésti v této adorační chvíli Kristu eucharistickému slovy, jež jsem našel v kterémsi knize rozjímání:

Ó, drahý Pane, ze všech darů tvých
jen o jeden dnes prosím tebe všele:
Rač srdce čisté stvořit v prsou mých,
jež tobě jedinému žije celé.

Amen.

Neděle 15. dubna 1945.

ČISTOTA PRAVDY V REVOLUČNÍ DOBĚ

Do řetězu našich adoračních úvah o blahoslavenstvích Kristových zasáhly nedávné vnější události tím způsobem, že bylo před měsícem nutno pozměniti thema a dokonce přeložiti i místo adoračního kázání, jež bylo konáno ve velehrámě sv. Víta v rámci holdu a díkůvzdání Pražanů Panně Marii a našim sv. patronům za dosažení míru a svobody.

Od té doby uplynul měsíc. Máme tedy již určitý odstup. Odstup jednoho měsíce. Mnohé se za ten poslední měsíc stalo a změnilo, mnohé se vyjasnilo a uklidnilo, mnohé ještě zůstává nevyjasněné a neuklidněné.

Uvažuji, co by bylo lepší: zda navázati ihned na předminulé rozjímání o blahoslavenství čistoty srdce nebo raději ještě reagovati na současné události a myšlenkové proudění a vlnobití, kterým je zmítán a někdy i vnitřně mučen kdekdo z nás.

Cítím zcela jasně, že přece jenom není možno ignorovati všechno to vnější dění a vření kolem nás, když přece tak hluboce zasáhlo a zasahuje i do našeho nitra, když od něho závisí štěstí

nebo neštěstí nejenom jednotlivců, nýbrž snad i celého národa pro dalekou budoucnost a když konečně přece máme tu dlouho čekanou svobodu a to nejenom svobodu myšlení — tu nám ostatně nikdo nikdy nemohl a nemůže vzít — nýbrž i svobodu slova a ostatních projevů svobodného a kulturního člověka.

Co tedy učiníme? Spojíme vznešené pravdy, Kristem hlášané, s událostmi současnými a vynasnažíme se nalézt v nich správnou duchovní a křesťanskou orientaci.

„Blahoslavení čistého srdce, neboť oni Boha viděti budou,“ tak zní slovo Kristovo, pronesené na jedné hoře v zemi palestinské téměř před dvěma tisíci lety. A toto slovo Kristovo, tak podivuhodné, hluboké a krásné, vypuštěné z Kristových úst a Kristovy duše na hoře blahoslavenství, se rozzářilo ne jako oslnivá, ale rychle pomíjívá raketa na několik okamžiků, nýbrž jako nebeská hvězda klidná a stálá pro všechny věky. „Slova má nepominou.“ „Pravda Páně trvá na věky.“ Při pohledu na hvězdné nebe si uvědomujeme velikost, stálost, řád a krásu přírody — při rozjímání slov Kristových si uvědomujeme věčně neměnnou pravdivost a nevystihlou moudrost Kristova božského učení. — A v tom je, draží moji, největší naše útěcha i síla.

Jsme křesťané, jsme katolíci, jsme lidé přemýšlejší, snad i pochybující, nedověrní. Jsme děti současné doby. Doby revoluční. Doby hledání nových a lepších forem života. Jsme lidé toužící po pravdě, právu a spravedlnosti. Kde nalezneme jistotu pravdy, záruku práva a spravedlnosti? U lidí? U lidu? V rozbouřených a rozvášněných náladách a dobách? V názorové módě? Draží přátelé,

nikde jinde než u Krista, vtělené Moudrosti, Spravedlnosti a Lásky. V Kristově Srdci. V Kristově duši.

Jsme svědky hromadného odsouzení fašismu a německého národního socialismu. Lidstvo ve své převážné části se spojilo a postavilo do boje proti těm, kteří byli hlavními nositeli a představiteli těchto bludných nauk. Tak se projevilo lidstvo jakožto organismus silný a ve své podstatě zdravý. Co v něm bylo nezdravého, jedovatého, nebezpečného, to svou zdravou reakcí, to jest vypětím největší obranné a ozdravné energie šťastně přemohlo. Stalo se to zbraněmi, bohužel, hlavně hmotnými a strašnými. Stalo se to strašnou druhou světovou válkou.

Fašismus a německý národní socialismus byly směry bludné. Blud rovná se omyl. Ne, že by tyto nauky byly naprosto nepravdivé: jako při každém učení, tak i zde bylo leccos správného a pravdivého, neboť jinak by je lidský rozum naprosto odmítl, neboť lidský rozum nemůže přijímat zřejmou nepravdu — ale v tom právě bylo největší nebezpečí těchto bludných nauk, že byly částečně pravdivé, pravděpodobné, zcela dobře — zvláště některým vrstvám a národům — přijatelné a dokonce příjemné. A kvůli těm pravdivým a dobrým stránkám, kvůli tomu zdání pravdivosti, kvůli té sugestivní formě jistoty, s jakou byly podávány, kvůli výhodám, které určitým skupinám poskytovaly, ale také v důsledku method, kterými byly šířeny, staly se v těchto vrstvách a národech tak všeobecnými. Byl to mor, byla to horečka, bylo to šilenství, kterému podlehla část lidstva.

Leč budme spravedliví. Nebylo to lidstvo celé — to jsme si již objasnili — a nebyly to ani ty nám známé národy celé. Všichni přece neztratili

rozum, všichni přece nebyli zachvázeni horečkou, tímto jedem, morem a šílenstvím. — Dokladem toho byly ty smutně proslulé věznice a koncentrační tábory a nelidské metody, kterých bylo používáno nejprve pro příslušníky vlastních národů fašismem a německým národním socialismem zachvácených. Těžko říci, jaké procento, jaký číselný poměr byl mezi těmi duchovně zdravými a těmi nešťastníky, kteří se domnívali být zdravými, moudrými, ano přímo neomylnými a zatím byli stíženi nejhorší chorobou mysli i srdce: pýchou, zaslepenou pošetilostí a nelidskou krutostí.

Ze začátku jich nebylo mnoho, těch svědků a škůdců vlastních národů, jen několik, tedy mizivé procento, později však jich bylo mnoho, velmi mnoho. Ale, opakuji, přece to nebyl celý národ. Dokonce to nebyla jistě ani většina. Ona menšina však měla v ruce moc, a to příšernou, měla v ruce zbraně duchovní, propagandu, tisk, film, radio, cenzuru a hlavně zbraně hmotné, zostřené a rafinované nejmodernějším technickým pokrokem. A tak ona menšina bez rozumu, odpovědnosti a ohledů znásilnila nejprve vlastní národ a pak celou řadu národů jiných — jen s tím rozdílem, že ten vlastní národ se ukázal povolnějším a používal po určitý čas všech výhod nadvlády, kdežto ti ostatní byli nuceni zakoušet všechny trpkosti poroby.

Teror a násilí, propaganda a lež, podvod a zase násilí — to byly prostředky k dosažení problematického dočasného vítězství. Leč Boží mlýny, Boží mlýny melou někdy dosti rychle. Ale vždy melou naprosto jistě. A kdo se směje naposled, ten se směje nejlépe. To je opravdu dobré, co dobře skončí, nikoliv, co dobře pouze začíná. — A což

teprve co dobře ani nezačíná, co začíná hříchem a kletbou!

Fašismus a německý národní socialismus i se svým rasismem a moderním pohanstvím byly nedávno směry nové, moderní, lákavé. Kdo se na př. v německém národě nepřiznal k tomuto novému vyznání politickému a do jisté míry i náboženskému — neboť šlo přímo o kult, náboženství krve a železa — byl považován za méněcenného, zpátečnického, národně nespolehlivého atd.

Proč to všechno uvádím a tolik rozvádím? Abych na tomto názorném příkladu dokázal: 1. že ne všechno nové, moderní, lákavé je také dobré, 2. že ne všechno, co ovládlo veřejné mínění je také pravdivé, 3. že z vítězství je se možno radovat jen tehdy, je-li toto vítězství konečné a definitivní, 4. že nakonec vždycky zvítězí přece jenom pravda a skutečné právo, 5. že nejsou největšími dobrodinci národa vždycky ti, kdož se samozvaně za takové prohlašují a osobujíce si neomylnost potlačují násilnými prostředky svobodné projevy jiných, a že tedy za 6. musíme být velmi opatrní při přijímání nových nauk, které se vydávají za moderní a tedy za lepší, než byly dřívější.

Ještě mnoho důsledků bychom mohli vyvoditi z předešlého rozboru. Ale vraťme se k původní myšlence: „Blahoslavení čistého srdce, neboť oni Boha viděti budou.“ K poznání Boha, pravdy nejvyšší, ale též k poznání pravdy jakékoliv, je třeba správné duševní dispozice, je třeba v určitém smyslu čistého, klidného a pokorného srdce — kdežto srdce nečisté, všemi možnými vášněmi zmítané, je neschopno pravdu — a nyní jde především o pravdu

náboženskou a mravní — poznat, ale ji hlavně uznat a v praxi uskutečňovat. Tuto disposici klidu a čistoty srdce je nutno si zachovati i v době revoluční, i v době naší. „Pravda Páně zůstává na věky“ — věčně táž, věčně krásná, věčně nová, věčně platná.

Dovolte mi však, drazí moji, abych vás v této souvislosti upozornil na některé zjevy, které mne jakožto Čecha a křesťana, ale hlavně jakožto českého katolického kněze v současné době bolí a znepokojují. Dostalo se mi zprávy, jakoby měla počít nová agitace proti katolické církvi. Ne se strany politické — o té zde nemluvím zásadně nikdy — nýbrž odjinud. Sv. Václav se snižuje a za jakéhosi slabocha prohlašuje, kdežto jedině Hus a těch několik dalších známých postav z našich dějin se uznává a vyzdvihuje a za jediné národní velikány a vzory prohlašuje.

Dále mne znepokojují některé zjevy, které prozrazují a zdůrazňují naše negativní stránky povahové a mohou vésti jen k národní rozháranosti a nesvornosti. Dále některé neomluvitelné přehmaty proti spravedlnosti, rozumnosti a lidskosti, napodobování špatných příkladů cizích, opakování starých chyb a jiné věci.

K prvnímu si připomínáme jen docela krátce toto: nebýt svatého Václava, nebylo by ani Husa, ani Komenského, ani těch ostatních. Náš národ by byl postižen osudem Slovanů polabských. Co se Mistra Jana Husa týče, zaslouhoval by si poctivého studia, při kterém by se jasně ukázalo, v čem jsou jeho přednosti i jeho slabiny. Ovšem, Hus je chápán spíše symbolicky než historicky —

málokdo z jeho ctitelů přečetl jeho spisy, kázání a zná jeho historickou podobu. — To, čeho je Hus symbolem, je pro nás všechny svatým. Trpět a dokonce zemřít za pravdu je samo o sobě největším a nejčestnějším mučednictvím — trpět a zemřít za pravdu Boží, za kterou se snad domníval Hus umírat, je hrdinstvím největším a mučednictvím nejčestnějším. Za tuto pravdu Boží, za pravdu Kristovu, stále stejnou, nezávislou na proměnách módy, na přízni či nepřízni davu, lidí učených i mocných, umíralo tisíce a tisíce mučedníků křesťanských, kteří byli Církvi za svaté prohlášeni. Hus má jistě též mnoho kladných stránek, které všichni poctiví a spravedliví lidé uznávají a oceňují, má určitý význam i pro náš národ, ale zda by mohl býti prohlášen za svatého, jako byla časem prohlášena za svatou národní francouzská světice Jeanne d'Arc, je jiná otázka. V každém případě však není dobře rozdmýchávat národní nesvornost kvůli Mistru Janu Husovi, kterého kdysi sami Češi udali koncilu kostnickému, jenž se tehdy právě bludně stavěl nad papeže. Leč odsouzení se stalo a bylo potvrzeno. A to rozhoduje. Tolik k prvnímu bodu. Ostatně právě naše doba ukázala, že katolický kněz i v době současné dovede být největším vlastencem a dovede být i mučedníkem za své národní i náboženské přesvědčení. Bilance koncentračních táborů je jistě toho důkazem nejvýmluvnějším.

Na neblahý sklon naší povahy k nersvornosti jsem upozornil před měsícem u sv. Víta, jako jsem to učinil vícekráté též během války s tohoto místa. Též na příčiny naší nersvornosti i na prostředky k docílení jednoty, síly a svornosti. Jsme národem nevelikým a proto musíme být náro-

dem svorným. Musíme se navzájem milovat, navzájem si rozumět, pomáhat a prospívat a nikoli navzájem se štvát, sobě škodit, mezi sebou vést slovní i neslovní válku, bez potřeby a opravdového důvodu, jen ze msty se udávat, o čest a dobré jméno, o zdraví i svobodu se navzájem olupovat. Musíme být národem čestným, silným, charakterním, svorným a proto i důsledně křesťanským.

Přehmaty proti lidskosti a spravedlnosti. Nebyl bych poctivý, kdybych mlčel. Někdo musí mít sílu říci národu pravdu. Vždyť jde jen o dobro národa, jde o naši šťastnou národní budoucnost.

To, co se u nás nedávno dalo a někde snad ještě děje, není spravedlnost, nýbrž namnoze jsou to hříchy proti spravedlnosti a lidskosti. Nezastávám se, prosím, vinníků. Vinníci ať jsou spravedlivě, ano, spravedlivě potrestáni. (Také určité operace pro společné dobro nutno učiniti. Připouštím a souhlasím.) Ale zastávám se nevinných. Zastávám se spravedlnosti. Jen, probůh, nezačínáme svůj nový svobodný život nespravedlnostmi a hříchy do nebe o pomstu volajícími! Vždyť každá nespravedlnost se časem vymstí a potrestá. Čím kdo hřešil, tím také je trestán. Co budeme sít, to budeme i žít. Existuje dějinná spravedlnost. Nemesis. Hřeší-li jednotlivec, je trestán jako jednotlivec dříve nebo později buď zde na světě, nebo na věčnosti, nebo i zde i na věčnosti. Zhřeší-li však národ jako celek ve svých představitelích a v určitém počtu svých členů, bude nutně trestán i jako celek. Pak trpí vinní s nevinnými. Pak trpí i další generace za hříchy otců a dědů. Jsme totiž jedno tělo, jeden národní organismus. A ten trest bývá hrozný. Vidíme to nyní na národě sousedním.

Nuže, nedělejme tytéž hříchy a chyby, jaké dělal on. Nesestupujme na ten nízký stupeň kultury ducha a srdce, na jaký sestoupil on ve svých pobloudilých představitelích! — Chybami prý se člověk učí. Ano, jenomže se nemusí učit vždycky chybami vlastními — to je opravdu příliš drahé učení. Učme se též z chyb cizích, učme se zkušenostmi cizích! Dejme si poradit lidmi moudrými a ctnostnými, dejme na varovný hlas lidí prozíravých a zkušených! A nekamenujme své proroky!

Drazí moji, je nutno skončit. Máme adorační chvíli před sebou. Využijme těchto svatých chvil před Kristem svátostným a modleme se hodně za svůj národ a vyprošujme mu pravý pokoj, pravé štěstí, pravou svobodu, pravou slávu. Hledejme v něm ty vzory, které nás všechny spojují a sjednotme se v Kristově pravdě a lásce, v Kristově Srdci! A snažme se získati si a udržeti čistotu srdcí vlastních, čistotu víry i mravů, abychom mohli co nejdokonaleji poznávati pravdu Boží již zde na zemi a jednou mohli patřiti na Boha-Pravdu samu tváří v tvář po celou věčnost. Amen.

Upozornění na slavnosti palladiové: Jak je vám snad již známo z předběžných oznámení, budou se konati v Praze příští neděli počínajíc velké slavnosti palladiové. Milostný obraz Panny Marie Staroboleslavské, uctíváný jakožto Palladium země České, bude přivezen ze Staré Boleslavě do Prahy a bude umístěn v několika kostelích pražských, takže se umožní všem Pražanům vykonati si pout k Panně Marii Staroboleslavské alespoň v Praze samotné. Úmysl těchto oslav je díkůvzdání za dosavadní ochranu další pro naši osvobozenou vlast. Bude to

v první řadě slavnost náboženská, ale současně i vlastenecká. Vyvrcholí v sobotu večer na Staroměstském náměstí a v neděli ve velechrámu svatého Víta. Jistě se těchto pobožností dle možnosti všichni zúčastníme.

Neděle 17. června 1945.

KULTURA NEJVYŠŠÍ

Myslím, že budete trochu překvapeni obsahem dnešního adoračního kázání. Ale nemohu jinak mluvit, než jak hodlám k vám dnes promluvit, neboť mne k tomu nutí jasné, radostné i úzkostné poznání důsledků slova Kristova: „Blahoslavení čistého srdce, neboť oni Boha viděti budou.“ Chci opět pokračovat v cyklu rozjímání, která jsem nazval: „Blahoslavenství Kristova zrcadlem naší doby.“ Mohla by se také nazývat: „Naše doba ve světle blahoslavenství Kristových.“

Nejprve několik myšlenek, jimiž navážeme na úvahy, jež jsme si o tomto předmětu vykonali jednak v měsíci dubnu, jednak v červnu. Zjistili jsme, že označení „blahoslavení čistého srdce“ se vztahuje na ty duše, které nelpí na věcech pozemských, mají co nejdokonalejší lásku k Bohu, jsou čisté od hříchů a všeho toho, co se Bohu nelíbí. Nevztahuje se tudíž toto blahoslavenství jen na duše čisté pouze od hříchů proti šestému přikázání, nýbrž čisté od hříchů všech, ovšem samozřejmě též a tím spíše od hříchů proti cudnosti. Takovéto čisté duše Boha viděti budou, to jest budou ho poznávati již

v tomto životě lépe než duše nečisté, neboť právě čistota srdce jest nejlepší dispozicí k poznávání nejvyšší Pravdy již zde na zemi a jest i podmínkou nevyhnutelnou k poznávání dokonalému čili vidění Boha na věčnosti ve věčné blaženosti. Uvedli jsme si pak celou řadu prostředků k očišťování svých duší a snažili jsme se doceniti též význam nejsvětější Eucharistie v tomto svatém úsilí.

Znovu a znovu vám to, drazí moji, budu opakovati: k poznávání nejhlubších pravd, tedy především pravd Boha, se týkajících, je třeba správné duševní dispozice, usebrání, uklidnění nitra. „Non in commotione Dominus,“ Hospodin není v neklidu, v rozbouřeném, rozvášněném nitru.

Řada lidí, kteří se vrátili z věznic a koncentračních táborů, vypravuje, jak na ně působila samota. Celý jejich život a celý svět se jim jevil v docela jiném světle, než když byli v něm. Mnozí z nich našli ztracenou víru. Čím to? Přemýšleli. Měli čas na přemýšlení, které se u nich proměnilo vlastně v rozjímání a v modlitbu. Poznávali nové a nové pravdy, které jim dříve unikaly, a našli i svého zapomenutého a nepochopeného Boha. Toť výsledek usebrání, výsledek příznivé duševní dispozice.

Proč při exerciciích poznáváme tak jasně pravdy, které nám jindy unikají, a proč na nás tyto pravdy působí tak mocně a slastně, zatím co jindy nás nechávají snad docela chladnými a lhostejnými? Ideální duševní dispozice, usebranost, samota, uklidnění nitra, očištění duše. Blahoslavení čistého srdce, neboť oni Boha viděti budou.

Svatý Tomáš Akvinský (v první části druhého dílu

své Summy theologické) výslovně uvádí toto blahoslavenství Kristovo v souvislost s životem kontemplativním vůbec. Nejvyšší zaměstnání člověka jest život kontemplativní, pro který disponuje život aktivní, aktivní ve smyslu křesťanském. Životem křesťansky aktivním se totiž dociluje čistoty srdce, která pak umožňuje kontemplaci pravdy. Nejdokonalejší kontemplace nejdokonalejší pravdy je patření na Boha tváří v tvář, což je podstata věčné blaženosti.

V právě uplynulém týdnu, v pondělí, jsme slavili svátek svaté Terezie Veliké, duše, která dosáhla nejvyššího stupně života mystického. Čím? Blahoslavení čistého srdce, neboť oni Boha viděti budou. Toto blahoslavenství platí tedy pro duše kontemplativní, hluboké a svaté. Ale ono platí i ve smyslu širším.

Drazí moji, lidstvo celé i každý národ v něm potřebuje určitého počtu duší rozjímavých, kontemplativních, opravdových intelektuálů a opravdových vzdělanců. Čím jich bude víc, tím lépe. Duši klidných, usebraných, čistých duší, které mají dispoice — a dovedou je ještě co nejvíce zdokonalit — k poznávání pravdy jakékoliv, ale především pravdy nejvyšší, Boha. Běda národům a běda lidstvu, jsou-li odstraňovány tyto duše čisté, přemýšlivé, kontemplativní, moudré.

Pro každý pracovní obor je třeba odborníků — člověk se totiž nemůže věnovat všemu, nestačí na všechno, jeho nadání bývá jednostranné a síly omezené — proto se obyčejně na některý obor specializuje. Opravdoví specialisté, odborníci jsou požehnáním pro lidskou společnost. Jestliže máme specialisty, odborníky v lékařství, v zemědělství, v průmyslu, v řemeslech atd., ano i ve vědě a umění, je věru

třeba, abychom měli odborníky i v pravé filosofii i — v pravém náboženství. Ano, drazí moji, je třeba též odborníků ve věcech víry a mravů, práva lidského i božského.

Ještě za okupace dostala se mi do rukou jedna kniha zakázaná. Zakázaná nikoliv Církví, i když není po každé stránce pravověrná. Je to známá kniha francouzského spisovatele Bendy „La trahison des clercs“, Zrada vzdělanců. Kdysi měla veliký úspěch také u nás, v českém překladu, a při jakési anketě dostala první cenu. Obsahuje řadu skvělých postřehů, které nepozbyly zajímavosti a aktuálnosti ani v době současné, kdy se tolik debatuje o místě vzdělanců v lidské a v našem případě české společnosti současné. Vzdělanci — tak se totiž překládá slovo „clercs“, neboť je věru těžko nalézt překlad přesnější — musí si dle Bendy zachovat svůj duchovní prestiž a opravdu vést a nikoliv podřít se davu a dáti se vést davovou názorovou módou. Bohužel, došlo v posledních dobách do značné míry ke zradě vzdělanců, kleriků v nejširším smyslu, učenců, umělců i příslušníků duchovního stavu samého tím, že tito klerikové, kteří měli zůstat duchovními odborníky a vládci, si přestali důvěřovat a sběhli od svého nejvyššího oboru a přepustili své místo duchovním neodborníkům. Kdosi aplikoval nedávno toto označení „zrada vzdělanců“ na současné opouštění méně výnosných zaměstnání intelektuálních a příklon inteligence k zaměstnáním t. zv. praktickým a výnosnějším. Zde se ovšem dotýkáme otázky jiné, totiž odporu člověka k práci vůbec a práci tělesné zvláště, a pokusů opravdu poctivých, jak přivést člověka od lenosti k práci, i k práci namáhavější a zdánlivě méně význačné.

K tomu poznamenávám, že jsou to pokusy záslužné a jistě budou mít určitý úspěch, ale řešení této otázky bez pomoci nadpřirozené víry a mravnosti je řešení polovičaté. Než ať je tomu jakkoliv, jedno nám musí býti jasné: jak v oborech praktických, tak i v oborech duchovních je třeba opravdových odborníků, pilných a zdatných dělníků hmoty i ducha. Též duševně se musí pracovat a poctivě a těžce pracovat. Duševní práce není jen hraní a zábava, libůstka a sport. Bez této poctivé a také těžké práce duševní by nebylo pokroku. Lidstvo by se neudrželo ani na stejné duchovní výši, které dosáhlo úsilím generací minulých. Duchovně by pokleslo. Nepokleslo snad duchovně v posledních dobách? Je válka vůbec a je válka tak krutá, krvavá, rafinovaná, strašná, jako byla válka nedávná, snad příznakem pro duchovní kulturu příznivým? Jsou nedávné násilí, krutosti, krádeže, loupeže, vraždy a podvody snad příznakem vysoké duchovní úrovně? Zrada vzdělanců. Vzdělanci, odborníci duchovní kultury zklamali, ztratili otěže, přenechali vedení neodborníkům a zběhli od svého poslání. Či snad nezradili, nezběhli, zůstali věrni, ale byli nepochopeni, opuštěni, odstraněni? Nadarmo volali, upozorňovali, předpovídali nebo prorokovali? Nikdo je nechtěl poslouchat, poněvadž se neřídili zálibou davu? Nebyl snad odstraněn duch a neovládla a neovládá všechno hmota?

Drazí přátelé, jedna myšlenka mne blaží a musí blažit i vás všechny, kteří se cítíte křesťany a katolíky. Církev Kristova nezradila. Věrna zůstala svému poslání za všech časů — i za časů nedávných — věrna zůstává i dnes a věrna vytrvá po všech dnech až do skonání světa. Snažila se vždycky a snaží se neustále zachovati si svou du-

chovní linii a výši a vychovávat duchovní odborníky v oboru, který je jí vlastní, v oboru náboženském a filosofickém. Je často nechápána, ale ona hájí pravdu, právo a spravedlnost i za cenu nepopulárnosti. Teprve svým časem se jí dostává satisfakce. A mezi církevními institucemi to byly zvláště naše katolické kláštery, které sloužily a slouží k udržování a šíření pravé duchovní kultury, byly středisky věd a umění, ohnisky pravé, nejhlubší a nejvyšší filosofie, ale především pravého, a nejhlubšího náboženství. „Blahoslavení čistého srdce, neboť oni Boha viděti budou“ — právě klášterní instituce se vším svým zařízením, svým komunním životem, svými sliby chudoby, čistoty a poslušnosti, svým denním rozjímáním, ustavičným stykem s nejsvětější Eucharistií směřovaly k umožnění nejčistší kultury ducha, neboť tím vším docilovaly usebrání, správné dispozice ducha k přemýšlení, poznávání Boha a jeho zákonů, zákonů Božích i lidských, přírodních i společenských. Církev katolická plnila své duchovní poslání též u nás, v našem národě, poctivě a čestně. Je to velký náš historik Palacký, který, ač nekatolík, napsal tato nádherná apologetická slova: „Jen hrubý nedouk mohl by nevědět, že veškeren pokrok vzdělanosti a osvěty po mnoha staletích visel jako jinde, tak i u nás jedině na církevních ústavech a cokoliv zjevilo se dělníků na poli jak naučné literatury, tak i krasoumny, odchováno bylo původně ve školách duchovenstvem řízených a vedených, a že z lůna Církvě zrodila se i sama universita pražská, kterou přece jen převrácenci z pouhého zpátečnictví viniti by mohli.“ (Palacký, Několik slov.)

Mohlo by se namítnouti, že Církev se svými školami a kláštery svůj úkol již splnila, a že nyní má ustoupiti a

svého kulturního působení se zřící, nebo je aspoň omeziti. Drazí moji: Nikdy! De facto sice již v mnohém ohledu Církev své působení, totiž svou všestrannost omezila, v mnohém ohledu a oboru bylo její působení omezeno, ne-li zcela zamezeno. V něčem to nevadí: co mohou zastávat a vykonávat laici, nemusí zastávat a vykonávat duchovní. Tito ať se specialisují na pole čistě náboženské a nejduchovnější. Tak by tomu mohlo být. Ale skutečnost je jiná. Ve skutečnosti, v praxi musí Církev zasáhnout často i do oborů více méně neduchovních, neboť i v nich jde velmi často o zájmy nejduchovnější a nejsvětější, o pravdu, dobro, právo, spravedlnost, víru i mravnost. A pak ještě jedno důležité zjištění: kdežto Církev přenechala a přenechává ze své dřívější všestrannosti řadu oborů laikům, resp. odborníkům a specialistům z řad laických, laikové a neodborníci zasahují do oborů, pro které se ona specialisovala, a rozhodují dle svého diletantismu, ne-li přímo zaujetí, i ve věcech víry, mravů, svědomí, mravní a náboženské výchovy, práva přirozeného i pozitivního. — Tímto způsobem pak dochází ke konfliktům a omezování, ne-li přímo zamezování duchovního vlivu Církve a tím i snížení duchovní a nábožensko-mravní úrovně mezi naším lidem. Nedivme se pak výsledkům a důsledkům!

Nikoliv odstraňovat duchovní vliv Církve, uplatňovaný slovem živým i psaným, prostředky moderními i staršími, nýbrž naopak ještě více uplatňovat, šířit a prohlubovat je třeba tento vliv Církve katolické a jejích institucí. Náš národ potřebuje duší nikoliv povrchních, nýbrž opravdu hlubokých, duší pravdu

poctivě hledajících, jasně poznávajících i nebojácně šířících. Myslím, že ani není třeba šířeji to rozváděti.

„Blahoslavení čistého srdce, neboť oni Boha viděti budou.“ Šťastny jsou duše, které Boha upřímně hledají, co nejdokonaleji poznávají, okoušejí, vidí. Jsou to duše nejenom v klášteřích, nýbrž i ve světě v jakémkoliv povolání žijící, ale soustavně a přímo odborně svůj vnitřní život pěstující. Mariánské družiny a třetí řády jsou takovými školami hlubšího duchovního života, kázání a pozorná četba náboženských knih a časopisů, přijímání svatých svátostí, zvláště svátosti pokání a Svátosti ze všech nejsvětější, jsou k tomu prostředky. „Neboť oni Boha viděti budou.“ Kéž také my všichni patříme k těm šťastným duším, které Boha nejenom „viděti budou“ jednou na věčnosti, nýbrž již zde na světě vidí očima víry a očima těla i víry ho vidí — poznávají — ve velebné Svátosti. Kéž, patříce na nejsvětější Eucharistii, vidíme a adorujeme v ní opravdu skrytého Boha! Adoro te devote, latens Deitas — klaním se ti v úctě, Božství vznešené, jež zde skrytě sídlíš v pravdě ztajené...

Drazí v Kristu shromáždění! Blíží se 28. říjen, památka našeho národního osvobození z r. 1918. My, jakožto věřící katolíci, budeme nejenom oslavovati tento památný den, nýbrž budeme se též v tento památný den za blaho naší vlasti modlití. Kéž nám dá Bůh milost, abychom měli dobré a moudré vládce a zákonodárce. „Když slepý vede slepého, oba padnou do jámy“ — zní známé přísloví. Tohoto neštěstí kéž nás Bůh uchrání! Kéž se nikdo z nich ani z nás nedá obelstít pouhým zdáním pravdy a odvrátit od spravedlnosti a lásky! Udržujme proto svou duši

čistou a tak disponovanou, aby stále patřila na Boha
zde na světě živou vírou a jednou na věčnosti tváří
v tvář! Amen.

Neděle 21. října 1945.

BLAHOSLAVENÍ POKOJNÍ

[The text in this section is extremely faint and illegible due to the quality of the scan. It appears to be a collection of prayers or benedictions.]

MÍR, NIKOLIV VÁLKA

Dnes budeme uvažovati o sedmém Kristově blahoslavenství, které zní: „Blahoslavení pokojní, neboť oni synové Boží slouti budou.“ Kdybychom byli toto blahoslavenství chtěli vykládati a rozváděti takto veřejně na kazatelně za nedávné války a okupace, byla by to nebezpečná věc, neboť by to bylo mohlo býti vykládáno jako podrývání státní autority, jako defaitismus, poraženectví, duševní sabotáž a nevím co ještě. A přece bychom byli musili toto blahoslavenství Kristovo probrati stejně poctivě a nezkršeně, jako můžeme a musíme probrati dnes, v době, bohudík, již šťastnější, v době míru nebo, řekněme, jsme-li příliš skeptičtí, alespoň v době současného příměří.

Blahoslavení pokojní! Kristus Pán blahoslaví, chválí, vyzdvihuje lidi pokojné. Blahoslavení pokojní! Proč neřekl raději: „Blahoslavení bojovní?“ Vždyť svět má tak rád bojovníky, válečníky, hrdiny, raději než lidi pokojné a tím jakoby pasivní a slabé! Leč tu se již opět dotýkáme celého komplexu otázek, často neujasněných a vnitřně nedořešených, mezi

nimiž hlavní jest otázka války a míru. Příčiny války, oprávněnost či nutnost války, to znamená: Kdy je dovoleno nebo dokonce nutno bojovat a kdy je nutno ustoupit a zachovat mír? Jaké jsou podmínky pravého trvalého míru? Výchozí k bojovnosti a mírumilovnosti atd.

Nejprve uvažte, drazí bratři a sestry, jaký je přesný smysl slov Kristových: „Blahoslavení pokojní.“

„Pokojní jsou ti“ — praví kterýsi duchovní spisovatel — „kteří jsou vždy nakloněni k míru a pokoji, ti, kteří milují pokoj a po něm touží. Latinské slovo „pacifici“ znamená ještě více: znamená totiž doslovně „činitelé pokoje,“ tedy ti, kteří se přičiňují všude ve svém okolí, pokud jejich vliv sahá, pokoj a svornost zachovati a podporovati. Pozorujme dobře: není ctností pokoje, kterou Kristus Pán blahoslaví, když někdo celý svůj život prožívá v nerušeném klidu a není ničím vyrušován a znepokojován. Také nesmíme zaměňovati slovo „pokojný“ se slovem „pokojemilovný“, neboť pokoj miluje zajisté většina lidí, téměř všichni chtějí žít s druhými v pokoji — ovšem tak, aby ti druzí jim ve všem ustupovali. Ctnost pokoje se začíná projevovati teprve v tom okamžiku, kdy je pokoj ohrožen, kdy začíná již prchat, kdy je třeba, aby byl vykupován, a to vykupován nějakými oběťmi s naší strany. Čím více pak je ochoten člověk za pokoj a mír zaplatiti, to jest obětovati, tím větší a záslušnější jest ctnost pokojnosti.“ (Alfred Hoppe, Kristus — můj život, II., str. 202.)

K čemu tedy vybízí Kristus Pán tímto blahoslavenstvím? K přinášení obětí pro zachování pokoje. Blahoslavení pokojní, neboť oni synové Boží slouží budou. Hle, odměna!

Nejvyšší čest, jaké může člověk dosáhnouti: neboť oni synové Boží slouti budou. Bůh je Bohem pokoje a ti, kdož pokoj zachovávají a veškerým svým vlivem a úsilím šíří, mají v sobě určitý božský rys a charakter. Kristus Pán je rovněž nazýván Knížetem pokoje, Králem pokoje — princeps pacis. Ale on je i dárce pokoje, jako jest jeho nejplnějším vlastníkem: „Pokoj svůj zůstavuji vám, pokoj svůj dávám vám, ne jako svět dává, já vám dávám.“

V Papiniho komentáři k blahoslavenstvím Kristovým, jak jej pokaždé pro jeho bystrost a hluboké postřehy cituji, čteme tato slova: „Blahoslavení pokojní, neboť oni synové Boží budou. Pokojní nejsou tiší druhého blahoslavenství. Oni (tiší totiž) neoplácejí zla zlem. Pokojní jsou ti, kteří přinášejí dobro tam, kde je zlo, kteří uzavírají mír, kde zuří války. Když Ježíš řekl, že přišel, aby přinesl válku a ne mír (neboť i to řekl ten tichý a pokorný a mírumilovný a pokojný Kristus!), myslil válku se zlem, se satanem, se světem, který je věčným svárem, slovem, myslil válku s válkou. Pokojní jsou právě ti, kteří vedou válku proti válce, jsou smířovateli, budovateli svornosti.“ — A nyní zajímavé vysvětlení: „Původem každé války je láska k sobě, láska, která se stává láskou k bohatství, pýchou majetku, závistí k tomu, kdo má více, nenávisť k prostým — a Nový Zákon přichází učiti nenávisť k sobě, opovrhování dobry, která lze měřiti, lásce ke všem tvorům, i k těm, kteří nás nenávidí.“ Tolik Papini ve svém díle „Život Kristův“ (str. 96).

Blahoslavení pokojní! Mohl bych citovati z Písma Svatého místa takřka nesčetná, v nichž hovoří Duch Svatý toutéž řečí: pokoj, mír. „Pokoj vám,“ „pokoj s vámi“ byl vůbec starozákonní pozdrav, kterého použil i Kristus Pán po svém zmrtevýchvstání, když

se zjevil svým apoštolům, aby je utvrdil ve víře a předal jim plnomocí odpouštění lidských hříchů. „Pokoj vám,“ „Blahoslavení pokojní,“ volá do celého světa Kristus Pán — a hle! svět odpovídá: „Chceme válku.“ A válčí se. Válčí se stále. Válčí se v malém a válčí se ve velkém. Jsou války, spory, i mezi příslušníky vlastních rodin, jsou spory a boje mezi národy a státy. Moderní doba pak přinesla i moderní vynález: válku moderní, válku světovou a válku totální. Naše generace (střední a starší) je postižena osudem dvou světových válek. Na poslední, nedávnou, letos před několika měsíci ukončenou válku jistě nezapomeneme nikdy. Po první světové válce byli někteří lidé tak bláhoví, že se domnívali, jakoby již nikdy v dějinách lidstva nedošlo k nějaké nové válce. Utvořila se Společnost národů, která si slibovala zabezpečit věčný mír. Lidstvo prý se zcivilisovalo. Temný středověk pominul. Je doba všelidského pokroku. Humanita zvítězila na věky. A zatím: Netrvá to ani čtvrt století a nadchází válka nová, mnohem hroznější první. A nespĺňuje se ani předpoklad, že to bude válka krátká. Zavedena válka totální: fronta i zázemí splývají, bojují, trpí, vítězí i podléhají současně. Máme za sebou šest strašných válečných let. Než, raději na to nevzpomínejme, vždyť přece máme mír. Věříte však, drazí přátelé, že tentokráte to bude mír trvalý? Věříte, že již nedojde v budoucnosti k žádné válce? Myslím, že tentokráte není nikdo z nás tak naivní, aby v to věřil. Cítíme, že nepřestalo napětí. Cítíme všichni instinktivně, že náš mír je pouze mírem dočasným a relativním. Ostatně, válka pokračuje na poli hospodářském, kulturním, národnostním. Války budou jistě opět — zvláště když lidstvo se neobrací k Bohu a jeho zákonu, ke

Kristu a jeho lásce a ke spravedlnosti. Nač také všechny ty starosti a tajnosti a konference, jejichž předmětem je atomová puma? Či je to jen z nějakého sportovního zájmu? Nač všechna ta vojska a všechny zbraně, jichž se po posledních zkušenostech nechce zbavit žádný stát? Divná, melancholická, takřka chmurná perspektiva budoucnosti.

Bylo vytýkáno, zvláště za první světové války a po ní Církvi, že prý žehnala zbraním a proto že snad je dokonce i příčinou válek, že si přála války. Nemůže být většího nesmyslu a větší nespravedlnosti nad tuto domněnku a tuto pomluvu. Byl to kdysi povrchní názor nemyslicích a nenávisťně ovlivněných lidí za Rakouska a bezprostředně po jeho zániku. Sám jsem jej kdysi slyšel ve vlaku, tehdy ještě jako středoškolský student. Nikoliv o válku, nýbrž o mír, o mír pravý a trvalý a všeobecný usiluje Kristova Církev. Ale lidé si nedají říci... Tuto zkušenost Církve má za svého dvou tisíciletého trvání a proto je tak střízlivá.

Stačí jeden jediný národ, jeden jediný stát, který vystoupí ze společnosti mírumilovných národů, ozbrojí se a začne druhé terorizovat, vydírat a nakonec napadne svého slabšího souseda a je po míru. Válčí se znova. Jeden útočí a druhý se brání. Je tedy dvojí druh válek: válka útočná a válka obranná. Má napadený národ nebo stát právo na obranu? Řeknete-li, že ne, řeknete-li, že každá válka je nedovolená, pak popíráte dovolu obrany — ve velkém i v malém, tedy i sebeobranu, když jste napadeni nespravedlivě útočníkem, nebo když je napadeno bezbranné a nevinné vaše dítě či dítě číkoliv. Kdybyste popírali dovolu sebeobranu v malém

i ve velkém, došli byste k passivismu tolstojovskému, který jest nepochopením pravého křesťanství.

Podle dobře promyšleného a pochopeného učení Kristova, jak je hlásá Církev katolická, je dovolena obrana, tedy i válka obranná. Proto kdo se brání, nehřeší, naopak, koná skutek mravně dovolený, dobrý a záslužný. Podobně též, kdo brání spravedlnost a právo druhých. Proto Kristus Pán nezavrhoval ani stav vojenský, a Písmo Svaté chválí vojáky dobré a statečné, varuje však je před nespravedlností, násilnostmi, krádežemi a nemírnou krutostí. Slova setníka z Kafarnaum: „Pane, nejsem hoden, abys vešel pod střechu mou“, jsou dokonce zasazena jako nejkrásnější drahokam do liturgie mše svaté.

Proto snad můžeme i s tohoto místa říci, že také náš obranný boj byl mravně dovolený — jen krutosti a nelidskosti a nespravedlnosti se musíme varovat, abychom na sebe neuvalili kletbu dějin, osudu, jak se to po světsku říká, to jest po křesťansku vyjádřeno: spravedlivý trest Boží.

Nuže, válka obranná je dovolená, je spravedlivá. Církev dobře činí, když přeje vítězství spravedlnosti. A jestliže se jí kdysi vytýkalo žehnání zbraní, vycházelo to jen z neporozumění celé této nesmírně vážné a jemné skutečnosti. Nejde ostatně ani tak o zbraně jako takové — jsou konečně jen hmotným nástrojem — ale jde především o válku samu a její vnitřní smysl. Buď jde o válku spravedlivou nebo nespravedlivou, obrannou nebo útočnou. Když se na Evropu valila turecká vojska a s nimi všechno to orientální barbarství, násilnictví a mohamedánství, bojovala vojska křesťanská proti nim — to byl boj obranný, tedy spravedlivý. Také křižácké výpravy byly bojem obranným,

neboť byly namířeny proti tureckým uchvatitelům Svaté země a řady zemí křesťanských. Středověké rytířství bylo jedním z řádů, Církvi uznaných a propagovaných. Vojínům, kteří své životy nasazují, aby bránili vlast a národ, svobodu a náboženství, Církev žehná a přeje jim vítězství — proto může žehnati i jejich zbraním, jakožto symbolům i nástrojům jejich hrdinství, oběti a největší lásky. Prostudoval jsem kdysi poněkud podrobněji tento předmět a našel jsem v římském pontifikálu i formulář pro svěcení zbraní: bylo to vlastně svěcení zbraní rytířských. Nejvíce záleží na tom, co je vloženo do formule svěcení, jaký smysl a cíl se tomuto svěcení dává; a do formule svěcení zbraní rytířských je vložena prosba, aby Bůh žehnal těm, kteří nosí tyto zbraně a používají jich k obraně slabých, vdov a sirotků, k obraně víry, k zjednání spravedlnosti a pokoje.

A co říci v této souvislosti o revoluci vůbec a revoluci naší? I revoluce může být redukována na válku obrannou, jestliže jejím cílem je obrana proti nespravedlnosti, zbavení svobody a podobně. Proto ctíme nejen jakožto lidé a vlastenci, nýbrž i jakožto křesťané ty hrdiny, kteří nasazují své životy za svobodu národa i pravé víry. V těchto dnech vzpomínáme popravených našich studentů v listopadu 1939 a všeho, co s tím souviselo. Den 17. listopad se stal zoufalým výkřikem, ale též nejsilnějším signálem, který se rozlehl do celého světa, signálem, který vyburcoval svědomí národů a upozornil nejvýmluvněji na bezprávi, které se páchalo na bezbranných, kteří se však přece brání s houževnatostí přímo šílenou, neboť brání svou čest, svobodu a právo nejsvětější. Nastala válka, která

nás osvobodila. Bez této války obranné byli bychom jako národ patrně zanikli. Bránit se je povinností. Existuje i boj svatý a pro věčnost záslužný.

A přece je válka zlem, velikým, nesmírným zlem. Jen nepřímo může k dobru přispěti — pokud je totiž prostředkem k zjednání spravedlnosti a míru, kdežto mír je dobrem sám v sobě. Blahoslavení pokojní, neboť oni synové Boží slouti budou. Mír je naším cílem a programem, to jest programem křesťanským, to jest programem Kristovým, ano, mír, nikoliv válka. A opakuji, stojí za to pro tento program a cíl jakoukoliv obět přinést.

Ano, jakoukoliv obět. Leč k oběti je třeba síly. Kde se nám jí dostane? Tys, ó Bože, síla má! Také pro boje čistě duchovní a vnitřní platí tatáž pravidla. Buď připraven, ozbrojen, bojuj, buď silný! Tys, ó Bože svátostný, má síla! Ježíši, sílo mučedníků, čistoto panen, koruno všech svatých, králi slávy, kníže pokoje, smiluj se nad námi! Amen.

Neděle 18. listopadu 1945.

Doba adventní se svými roráty se krátí a již za devět dní budeme zpívati „Narodil se Kristus Pán“ a budeme slyšeti evangelium všech evangelií: „Aj, zvěstuji vám radost velikou, která bude všemu lidu. Narodil se vám dnes Spasitel“ — a v tomtéž evangeliu chvalozpěv andělů: „Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj lidem dobré vůle.“

„A na zemi pokoj lidem dobré vůle.“ Drazí moji, o blahoslavenství pokoje jsme uvažovali při posledním adoračním kázání. Ale mám dojem, že jsem mluvil spíše o válce a nepokoji. Ale bylo to nutné a bylo to časové. Tím hlouběji můžeme pochopiti mír, čím jasněji známe jeho opak. A pak, prožíváme dozvuky jedné z nejstrašnějších válek lidstva. Současné zimní strádání a různá omezení a poválečný myšlenkový kvas prožívá více nebo méně citelně každý z nás. V Norimberku zasedá soud nad válečnými zločinci a zjišťuje se vina na válce, to jest na válce útočné. Problém převýchovy německého národa od jeho nešťastného militarismu — k čemu? a jak? — tajemství atomové pumy atd. — to všechno dobře odůvodňuje moje slova a naši společ-

nou úvahu nejenom o pokoji Kristově v nejužším smyslu, nýbrž též o jeho opaku, o válce ve smyslu co nejširším.

Řekli jsme si, že ctnost pokoje, kterou Kristus vebí a doporučuje, teprve tehdy začíná, když pokoj jest ohrožen a musí se vykupovati nějakou osobní obětí. Samotné Kristovo sedmé blahoslavenství nejzajímavěji komentuje spisovatel Papini, kterého jsem též posledně citoval — alespoň zčásti — a který zdůrazňuje, že je nutno rozlišovat mezi blahoslavenstvím tichosti a blahoslavenstvím pokoje. „Pokojní“, praví, „nejsou tiší druhého blahoslavenství. Oni (totiž tiší) neoplácejí zlého zlem. Pokojní jsou ti, kteří přinášejí dobro tam, kde je zlo, kteří uzavírají mír, kde zuří války.“ Hluboké je vysvětlení příčin každé války: „Pů v o dem každé války je láska k sobě, láska, která se stává láskou k bohatství, pýchou majetku, závistí k tomu, kdo má více, nenávisť k prostým — a Nový Zákon přichází učiti nenávisť k sobě, opovrhování dobry, která lze měřiti, lásce ke všem tvorům, i k těm, kteří nás nenávidí. Pokojní učí této lásce, a kteří ji mají, vytrhávají kořen každé války.“ A pak dodává: „Až každý člověk bude milovati bratry víc nežli sebe (já bych byl skromnější a řekl bych jen „jako sebe sama“), nebude již válek ani velkých ani malých, ani domácích ani mezi říšemi, ani slovy ani rukou, mezi člověkem a člověkem, mezi kastou a kastou, mezi národem a národem. Pokojní uklidní zemi a spravedlivě budou nazýváni pravými syny božími, a vejdou mezi prvními v království Boží.“ Tak zakončuje Papini svůj komentář k blahoslavenství pokoje. (Papini, „Život Kristův“, str. 96.)

„Nebude již válek“, tvrdí Papini a vypočítává jednotlivé druhy válek:

1. Ani velikých ani malých — velké byly jistě nedávné války světové, veliká byla válka třicetiletá, sedmiletá atd.;
2. ani domácích, ani mezi říšemi — domácí jsou války občanské — tyto bývají vlastně nejkrutější, vzpomeňme na Španělsko — také náš národ si je prodělal kdysi a naše vlast byla jejich svědkem;
3. ani slovy ani rukou — slovy vyslovenými ústně i slovy napsanými a natištěnými — rukou rovná se zbraněmi materiálními — stále se zdokonalujícími, aby lépe a účinněji zabíjely — hrozné pomýšlení — atomová puma patří mezi zbraně pro budoucnost nejobávanější;
4. mezi člověkem a člověkem, třeba sousedem, třeba i členem vlastní rodiny, vlastního příbuzenstva nebo spolupracovníků, spoludělníků atd.:
5. mezi kastou a kastou — tedy na př. mezi t. zv. kapitalistou a proletářem, dělníkem a inteligentem, rolníkem, živnostníkem; konečně
6. mezi národem a národem. Nebude již válek, tvrdí Papini, ovšem splnili se jedna podmínka, totiž až každý člověk bude milovati bližního víc než sebe nebo alespoň jako sebe samého, to jest, až zavládne na světě opravdová láska. Uskuteční se někdy tento ideál? Bude někdy opravdu vytržen kořen každé války? Opakuji znovu, co jsem si dovolil vysloviti již posledně, že totiž velmi pochybuji o možnosti dosažení tohoto ideálu zde na zemi. Proč? Poněvadž člověk je stížen neblahými následky dědičného provinění, takže je stále nakloněn spíše ke zlému nežli k dobrému, spíše k sobectví nežli

k lásce nezištné a obětavé, spíše k nedokonalosti nežli k dokonalosti, spíše k pýše nežli k pokoře. A k porušení míru stačí jeden člověk, jeden národ, jeden stát.

A přece je nutno, draží v Kristu, veškerou energií, jakou člověk má, a nejenom člověk jednotlivec, nýbrž i společnost sama pomocí všech činitelů i prostředků výchovných, propagačních, kulturních i politických, tím vším je nutno usilovat o to, aby byl zachován mír a uplatnilo se blahoslavenství pokoje. Vždyť každá válka je nesmírným zlem a válka útočná největším zločinem, zvláště v moderní době, kdy její účinnost je technickým pokrokem tak znásobena. Co hodnot se zničí během války! Často jsem si pomyslíl a také to vyslovil: Kdyby se všechny ty náklady a všechny ty námahy, které se věnovaly na válku a pro válečné účely, byly věnovaly na budování a zlepšení podmínek lidského života, musil by být ze světa ráj. A to máme na mysli jen hodnoty materiální. Což teprve pomyslíme-li na hodnoty duchovní. Jaké strašné následky má každá válka v oblasti morální! Však jsme toho všeho smutnými svědky.

Leč, draží moji, dosti již o válkách a válce, o militarismu a násilnictví. „Blahoslavení pokojní, neboť oni synové Boží slouti budou,“ vybízí, ujišťuje a přislubuje Kristus Pán. Dejme stranou všechny theorie a vezměme si toto slovo Kristovo opravdu k srdci zcela konkrétně a prakticky. Co pak nám, to jest jednomu každému z nás, vám i mně samému, doporučuje a přikazuje ten náš Božský Učitel, Vychovatel a Vladař tímto blahoslavenstvím? Praví: Buď pokojný, to znamená, buď nositelem, obhájcem i apo-

štolem pokoje, t. j. pravého pokoje, mého pokoje, toho, který jsem přinesl na tento svět a svým učedníkům odkázal ve chvíli nejdůvěrnější a nejpatrnější, při rozloučení, večer před svou smrtí slovy: „Pokoje zůstavuji vám, pokoj svůj dávám vám.“ Ano, drazí bratři a sestry v Kristu, to nám radí, doporučuje a přikazuje Kristus Pán. Nuže, poslechněme ho a buďme opravdu nositeli, obhájci a apoštoly pravého pokoje!

a) Především nositeli. Nemo dat, quod non habet — nikdo nemůže dát, čeho nemá. Nejdřív musíme být sami naplněni duševním a duchovním pokojem, pokojem Kristovým, a pak teprve jej můžeme sdělovat jiným, šířit kolem sebe, vkládat do veškerého svého jednání a působení. V čem pak spočívá tento pokoj? V jedné věci — i v mnoha věcech. V jedné věci: v dosažení Boha. A v mnohých věcech: ve splnění a stálém plnění mnohých a všech podmínek tohoto dosažení Boha a jeho přebývání v našem nitru.

Drazí moji, jen přítomnost Boží může vnést do našich duší pokoj — Bůh je totiž pokojem zdrojem i dárce — Bůh je Bohem pokoje, stojí psáno výslovně v Písmě svatém — a tento Bůh vstupuje do lidské duše tehdy a přebývá v ní, když je čistá, bezhříšná — Bůh a hříšci jsou neslučitelní, nemohou být v lidské duši zároveň — jde samozřejmě o hříšce těžké, smrtelné. Proto všim praví prorok Isaiáš: „Non est pax impiis, dicit Dominus, nemají pokoje bezbožní, praví Hospodin.“ Bezbožní rovná se hříšní. Proto první podmínkou k dosažení vnitřního, duševního pokoje je čistota srdce, očištění, čistota duše. A je to vlastně samozřejmé — sestupujeme tím však ještě hlouběji do propasti lidského nitra i života v milosti Boží — člověk nemůže být vnitřně klidný, uspokojený, pokojný, dokud je v něm jakýsi nesoulad

a nepořádek. A tento nesoulad a nepořádek, tato disharmonie a nespokojenost je způsobována tím, že naše vůle se nepodřizuje dokonale vůli Boží. Jen tehdy, když je naše vůle v souladu s vůlí Boží, panuje v nás harmonie, klid a mír, radost a štěstí, pravý pokoj. „Blahoslavení pokojní, neboť oni synové Boží slouží budou.“ Ano, ten, a jenom ten, kdo má v duši mír, má v ní současně Boha, jest jeho milovaným dítětem, synem. „Neboť oni synové Boží slouží budou.“

Buďme tedy především sami nositeli pravého vnitřního pokoje a pak:

b) buďme jeho obhájci a šířiteli, apoštoly.

Tu se již ocitáme u případů zcela praktických a konkrétních každodenního života. Nežijeme sami. Nejsme poustevníky. Žijeme mezi lidmi a s lidmi. Člověk je tvor společenský — praví Aristoteles. Nuže, zachovávejme mír, pokud na nás jest a pokud je to možno, se všemi bližními. „Kdopak je můj bližní?“ mohli bychom se tázati s farizejem v evangeliu. Jsou to především členové vlastní rodiny nebo komunity, ve které žijeme. Bývají rodiny, kde to všecko žije v nejkrásnější shodě, kde vládne pokoj, duch Kristův, štěstí, spokojenost — a bývají jiné, které se podobají peklu. Kdo to způsobuje? Buď jeden z manželů nebo nejčastěji manželé oba. Na obou stranách bývá obyčejně vina. Sobectví a neústupnost, pýcha a bezohlednost, neupřímnost a hněvivost jsou nejčastějšími příčinami rodinných nesouladů, bojů, svárů, rozluk i rozvodů, manželských katastrof. A pak ovšem i jiné hříchy a jiné vášně.

Dalším prostředím, ve kterém člověk žije, je prostředí jeho zaměstnání. S kolika lidmi se tu setkává. Kolik nejrůznějších povah a náhledů

a názorů. Kolik tu příležitostí k osvědčování mírumilovnosti. Vedle povah klidných, pokojných, jasných a kladných, pravých andělů pokoje setkáváme se na každém kroku při svém povolání, v prostředí, kde jest nám působiti, s povahami obtížnými, útočnými, provokujícími, rušiteli pokoje, lidmi takřka chorobně nesnášenlivými, hašteřivými, bezohlednými. Buďme i s takovými povahami a právě s nimi a právě v takovémto obtížném prostředí nejstatečnějšími obhájci, udržovateli a šířiteli pokoje! Především se nesmíme dopouštět nespravedlností, které provokují k nespokojenosti a sporům a rozčilením našich bližních. Sami nezačínejme zbytečné hádky, ve věcech indifferenčních raději ustupme, raději mlčme a nepřilévajme oleje do ohně svými slovy — moudřejší ustoupí, praví přísloví — vzpomeňme na Abrahama, kterak dal Lotovi na vybranou: půjdeš-li ty napravo, já půjdu nalevo, a zvolíš-li si stranu levou, já půjdu v tu stranu, která bude volná. Snažte se vhodným způsobem urovnat slovní půtky a rozvaděné a zneprátelené své bližní opět smířit; tak jednával svatý Norbert a právem ho proto zveme andělem míru. Ano, ale spoň mlčme! Je k tomu třeba značné mravní síly, ale stojí za to ji vyvinout a uplatnit a přináší to nesmírné požehnání.

Dovolte mi však, drazí v Kristu, připomenouti při této příležitosti opět nutnost a povinnost zachovávání pokoje nejenom v duších jednotlivců, v rodinách, pracovních prostředích, v sousedství, ve spolcích atd., nýbrž i v celém národě a státě. Již jsem s tohoto místa několikrát upozornil na tu naši národní potřebu, nutnost i potíže: nutnost národní svornosti. Máme totiž ve své národní povaze neblahý sklon k nesvornosti. Jsme individualisté a tvrdohlavci. Snadno se rozdělujeme a navzájem se hašteříme.

Drazí moji, domácí války i války slovní a písemné spory jsou také války. Kolik škod způsobuje v našem národním životě ta naše příslovečná nesvornost a hašteřivost, naše nejednotnost. Proto největším dobrodincem národa je ten, kdo vychovává národ ke svornosti, vzájemné úctě a lásce. Zvláště nyní v osvobozené vlasti bychom neměli opakovati své chyby a omyly z minulosti a neměli bychom připustit opět vzájemné rozešťování a boje. Naopak, všichni bychom měli zůstat spojeni, jako jsme byli za společného nebezpečí a utrpení, za okupace a nedávné války.

Někdo by mohl namítnouti, že přece není možno všechno si nechávat líbit, stále a ve všem ustupovat, každé bezpráví a dokonce i každou nepravdu, lež i omyl připouštět. To je pravda. Nelze skutečně ve všem ustupovat a ponechávat bludu, lži a bezpráví volné pole. Je povinností bránit pravdu, právo a spravedlnost. Skutečně někdy ani nesmíme přisvědčovat lidem ke všemu, co mluví, a se vším souhlasit a na všechno mlčet, neboť bychom se tím dopouštěli trestuhodné slabosti a zbabělosti. Jde v podstatě o boj obranný, na který má každý právo a který jest někdy i povinností. Ovšem, tento boj se musí dít prostředky dovolenými a mravnými, nikoliv prostředky násilnými a nemorálními, lží, nactiutrhaním, pomluvou atd. Sem patří také novinářská polemika. I tato je bojem, při němž nutno užívat prostředků čestných a nikoliv špinavých a nečestných.

Drazí moji, neměli bychom před adorační pobožností, kdybychom neučinili alespoň kratičkou zmínku o nejsvětější Eucharistii, tentokrát jakožto jednom z prostředků dosažení a za-

chování pokoje. Je to prostředek nedoceněný a přece vlastně nejdůležitější. Vždyť v Kristu se můžeme a máme všichni sjednotiti, v jeho pravdě a lásce zůstávati spojeni nejúžeji. Při mši svaté a při stolu Páně se věru můžeme všichni sjednotiti; vždyť „communio“ — přijímání — je vlastně sjednocení. Vzpomínáme, jak napomíná Kristus Pán ke smiřlivosti před sv. přijímáním a vlastně i před každou mší svatou: Jdeš-li k oltáři, abys na něm Bohu obětoval — přinášíš-li dar svůj na oltář a vzpomeneš si, že bratr tvůj má něco proti tobě, zanechej daru svého u oltáře a vrať se a nejprve smiř se s bratrem svým a pak teprve přijď a obětuj dar svůj. „Slunce pak nezapadej nad hněvem vaším!“ Nuže, i tohoto mocného prostředku pokoje a svornosti využijeme jakožto věřící křesťané co nejhorlivěji a nejvydatněji. A k tomu umrtvenosti jazyka, diskretnosti. Nediskretností, prozrazením svěřeného tajemství, podezříváním a vyslovením takového podezřívání nejvíce škod se způsobuje a pokoje ruší. To budiž naším předsevzetím nyní před svátky vánočními a Novým rokem: vynasnažme se připojiti se k lidem dobré vůle, kteří budou požívatí pokoje Kristova! Amen.

Neděle 16. prosince 1945.

POKORA PODMÍNKOU POKOJE

Také dnešní naše adorační rozjímání bude platit blahoslavenství pokoje. Je doba povánoční. Odmysleme si ten zcela zvláštní a spíše vnější a světský ráz vánočních svátků léta Páně 1945, jak zůstanou v našich vzpomínkách — ačli v nich dlouho zůstanou — a setrvejme při jejich náplni výhradně náboženské a křesťanské! Středem vánočních svátků jest Kristus Pán, přicházející na tento svět v podobě prostinkého, chudého dítěte. Jakožto křesťané se každoročně zamýšlíme nad touto skutečností a dáváme výraz své více nebo méně hluboké radosti a vděčnosti nad příchodem našeho Pána a Spasitele v podobě tak pokorné a líbezného.

Hle, dítě, nemluvně, položené do kolébky jeslí. Kde? V betlemské jeskyni. V ovčím chlévě. Společnost matky a pěstouna. Návštěva pastýřů. Adorace, platící bytosti vnějšně tak nepatrné.

A přece tato bytůstka, toto betlemské děťátko, jest od prvního okamžiku svého přebývání mezi námi největší bytostí lidských dějin, to jest ten, který přijít měl, který byl očekáváním národů, jejich Cestou, Prav-

dou i Životem. Toť náš Mistr a Pán, Učitel a Král, Vykupitel a budoucí Soudce.

V duchu víry připojme se i my, dnes zde shromáždění před Kristem eucharistickým, ke všem těm adorátorům Krista dítěte, od prvních, kterými byli jeho přesvatá Matka Maria, svatý Josef, jeho pěstoun, pastýři z nejbližšího okolí i mágové ze vzdálených krajů východních, až k těm adorátorům současným, prostým i vzdělaným, povětšinou skrytým a světu zcela neznámým. Venite adoremus! Pojďte, klaňme se jemu! Klaňme se mu a rozjímejme o něm a jeho svatém příkladu a jeho svatém zákonu. O pokladech milosti a pravdy, které nám přinesl a nabízí, o pokladu pokoje, který je ze všech nejcennější. Pokoj svůj přináším vám, pokoj svůj dávám vám. Pojďte ke mně všichni a přijímejte všechny ty dary, které jsem vám přinesl a které jsou závdavkem života věčného a věčně blaženého. Učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem a naleznete pokoj duším svými. Blahoslavení pokojní, neboť oni synové Boží slouti budou.

Drazí moji, jestliže jsem v minulých svých kázáních slovy Papiniho vyzdvihoval spíše lásku jakožto universální lék proti všem válkám a nejdůležitější prostředek k dosažení pravého a trvalého míru, prozradím vám dnes ještě jeden lék a prostředek k tomuž účelu. Snad někoho z vás překvapí, někoho zklame, někoho dokonce pohorší. Neboť tímto lékem a prostředkem je — pokora. Stejným právem, jako označoval Papini nedostatek lásky, tedy sobectví za příčinu všech válek a nepokojů, můžeme označiti my za příčinu všech válek a nepokojů nedostatek pokory, pýchu. Vždyť pýcha je kořenem každého hříchu a jest i nejhlubším kořenem

sobectví. Ano, pýcha je vlastně nejhlubší příčinou také všech válek. Dokladem toho jest právě nedávná válka světová. Zdaliž to nebyla právě pýcha, která inspirovala filosofy a politiky a válečníky určitých národů či určitého národa k zaslepenému sebezpečování, pohrdání všemi ostatními, k ďáberské touze panovat nad všemi národy světa? Kde pak bylo vynalezeno slovo „Übermensch“ — nadčlověk? Že tato filosofie i praxe z ní vyplývající se nikdy nesejde s filosofií a praxí křesťanskou, je samozřejmé. Neboť filosofie a praxe křesťanská, to jest důsledně křesťanská, jest filosofií i praxí nejenom pravé víry, nýbrž i pravé pokory.

Drazí v Kristu, celá řada lidí, i křesťanů, i katolíků nechápe význam a podstatu křesťanské pokory, bojí se jí, má proti ní největší předsudky, má dokonce proti ní přímý odpor. Proč? protože tito lidé zaměňují pokoru pravou s pokorou falešnou. Falešná pokora je karikaturou pokory pravé a není divu, že budí odpor, podobně jako falešná zbožnost je karikaturou zbožnosti pravé a její největší škůdkyní. Z odporu proti zbožnosti falešné se mnohé přímé, ale nedůsledné povahy raději vůbec vyhýbají jakémukoliv projevu života nábožensky horlivějšího, jen aby se nepodobaly těm a těm neblahým představitelům nemožné a nepravé zbožnosti. Podobně je tomu i s pokorou. Ovšem, někdy k tomu přistupují a zasahují do dění našeho nitra, spolurozhodují, ne-li přímo diktují způsob našeho smýšlení a jednání ještě důvody jiné, zcela skryté, nejnvtřnější a nejtajemnější. Leč do těchto oblastí se dnes pouštět nemůžeme. Jedno však je jisté: pokora je nesmírná milost pro člověka, pýcha pak je jeho nesmírné neštěstí. Ano, pýcha je nejtragičtější kletbou jak člověka jednotlivce, tak i kteréhokoliv národa, i lid-

stva jako celku, kdežto pokora jest jeho požehnáním. Pýcha předchází pád. Pád, neštěstí, zkáza, ponížení, zavržení, jest jen trestem za pýchu. Kdo se povyšuje, bude ponížen, kdo se ponižuje, bude povýšen.

Co vlastně je pýcha a co je podstatou pokory? Na to odpovím v duchu svaté Terezie Veliké: pýcha je lež a pokora je pravda. Pýcha si připisuje něco, čeho nemá, je přesvědčena o něčem, co není pravda, kdežto pokora poznává sebe co nejpřesněji: nic si nepřidává, nic si neubírá. Chce se jeviti takovou, jakou je ve skutečnosti, nepřetvařuje se. Pýcha se domnívá, že je lepší, než je ve skutečnosti, nad druhé se vyvyšuje, druhými pohrdá, druhým závidí, znepokojuje se a je smutná z předností druhých, bojí se zastínění, odstraňuje konkurenci, snižuje druhé, pomlouvá, sama se chlubí a vyvyšuje. Pýcha je vlastně určitý druh šílenství, neboť se vmýšlí do neskutečností. Odtud všechen nepokoj v nitru člověka jednotlivce. Zde nutno hledati také původ všech nepokojů a sporů a válek i v lidské společnosti.

„Učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokojný srdcem, a naleznete pokoj duším svým.“ To jsou slova Kristova. Netvrdím to tedy já, nýbrž sám Kristus Pán, Učitel pravdy a pokory, Kníže pokoje. Podmínkou pokoje tedy jest pokora. A pokora jest pravda. „Co máš, abys toho nebyl dostal, a jestliže jsi to dostal, co se chlubíš, jako bys to nebyl dostal?“ (I. Kor. 4, 7.), praví svatý Pavel. A to je vlastně největší a nejhlubší pravda: cokoliv máme dobrého, to všechno jsme přijali. Od koho? Od přírody? Od lidí? Ano, od přírody, od lidí, ale hlavně od Boha. Přijali, sami sobě nedali. I když jsme dosáhli něčeho vlastním přičiněním a vlastním úsilím, ani tím se nemůžeme chlubit před Bohem, resp. i za to musíme být Bohu

vděční, neboť co bychom dokázali, kdybychom se byli narodili na př. s nějakou nevyléčitelnou nemocí a byli odkázáni na cizí pomoc po celý svůj život, anebo bychom byli již dávno zemřeli. A to nemluvím ani o naší hříšnosti, o našich dlužích vůči Bohu za jeho milosrdenství, které nám tolikrát prokázal a stále prokazuje.

Zkrátka, nejsme sami sobě stační, nejsme sami dokonalí. Jsme závislí na jiných lidech, na přírodě, na různých okolnostech a náhodách, ale to všechno jsou jen mezičlánky, konec konců jsme závislí na Bohu jakožto bytosti zcela nezávislé, naprosto dokonalé, nikoho a ničeho jiného nepostrádající a ke své dokonalosti nepotřebující, Prameni všeho dobra. A právě v tomto pravdivém poznání sebe sama, své závislosti na Bohu a jeho prostřednicích je podstata pokory. V tom smyslu je pokora pravdou.

Ale nestačí pouhé poznání rozumové, je nutno i uznání vůle. A to je vlastně nejdůležitější. A čím opravdovější, ochotnější, ano, radostnější je tento souhlas vůle a srdce, tím opravdovější a hlubší je i naše pokora. „Učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem“, praví Kristus Pán. Pokora srdce, vůle, celého člověka. Je těžká, pravda, ale máme ji usnadněnu poznáním a přesvědčením, že ten, na němž ve všem závisíme, Bůh, je nejenom náš Pán, nýbrž i, a to především, náš Otec. Na něm býti závislý a jemu za vše děkovati, jemu věrně sloužiti — to není vlastně nic nedůstojného, to jest vztah dítěte k Otci.

Jaké jsou důsledky, jaké je ovoce pravé křesťanské pokory, pokory rozumu i srdce? Křesťansky pokorný člověk je vyrovnaný, klidný, pokojný,

spokojený, šťastný. Nehrbí se před lidmi ani před věcmi tohoto světa, nýbrž sklání se jedině před Bohem. Ctí ovšem i lidi, sklání se před nimi, podřizuje se jejich vůli, ale činí tak jen proto, poněvadž v nich vidí vlastně Boha a jeho vůli, jeho autoritu, jeho právo, velikost a moc. V tom je právě základní rozdíl mezi otroctvím a nejčestnější službou. Člověk, který slouží člověku jen kvůli člověku, nebo dokonce jen ze strachu před lidskou mocí, vůlí nebo zvůli, jest otrokem — člověk, který slouží člověku kvůli Bohu, z úcty a lásky k Bohu, slouží vlastně Bohu samotnému. — A to jest největší čest. „Servire Deo regnare est“ — praví svatý Augustin — „sloužití Bohu znamená kralovati.“ To jest svoboda synů Božích.

Blahoslavení pokojní, neboť oni synové Boží slouží budou. — Hle, jaká souvislost mezi pokorou a pokojem, životem z víry, plněním vůle Boží do všech důsledků. Kristus Pán řekl tehdy, když mluvil o tichosti, pokoře a pokoji, doslovně toto a tak zní úplný jeho výrok: „Vezměte jho mé na sebe, a učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem, a naleznete pokoj duším svým, neboť jho mé je sladké a břímě mé je lehké.“ (Mat. 11, 29—30.) Nuže, to je podmínka pokoje Kristova: Vezměte jho mé na sebe, to jest zákon Kristův, ne z donucení, nýbrž ochotně, pokorně, dobrovolně, radostně, z lásky k Bohu — a naleznete pokoj duším svým. Tento pokoj nemohou míti bezbožní — „non est pax impiis, dicit Dominus, nemají pokoje bezbožní, praví Hospodin“, tak stojí psáno výslovně v Písmě Svatém, jak jsem to již několikrát citoval.

Leč, draží moji, tato pravda o pokoře jakožto pod-

mínce a prostředku k získání a udržení pokoje neplatí jen pro jednotlivce, nýbrž dá se aplikovati i na společnost jako celek, ať jde o společnost nejmenší, rodinu, ať o společnosti ostatní, obec, národ, stát, lidstvo. Jen při dobré, t. j. pokorné vůli všech členů společnosti, jen při pokorném podrobení vlastních soukromých zájmů celku, jen při zachování zákonů Božích a také lidských, pokud jsou spravedlivé, je možno udržeti mír. Každý národ má právo na existenci, každý národ má svůj prozřetelnostní úkol. Jestliže náš národ jako takový těžce zhřeší, poruší spravedlnost, zpronevěří se svému poslání, hledá svou velikost jinde, než ji naléztí může dle pravdy, ale zvláště jestliže se postaví zpupně proti pravdě Boží, autoritě Boží, a sebe postaví rouhavě dokonce na místo Boží, je jeho osud zpečetěn. Pýcha předchází pád, vina trest. A kolektivní vina národa má za nutný následek kolektivní trest. A pád jeho bude veliký. Leč, draží moji, nemysleme při těchto slovech jen na jiné! Mysleme též na sebe, a především na sebe! I nám by hrozil pád a trest a kruté pokání, ne-li přímo zánik, kdybychom se dopouštěli nespravedlností, hříchů do nebe o pomstu volajících, zaslepené a zaslepující pýchy a rouhání. Proto nechť každý z nás přispívá svým poctivým křesťanským životem k budování opravdového pokoje, t. j. pokoje Kristova v království Kristově.

Draží přátelé, dříve než se rozloučíme s dobou vánoční, pohlédněme znovu na Kristovy jesle a rozjímejme pozorně o pokoře vtěleného Boha. Jesle, toť první kazatelna Krista Učitele, za které nám Kristus Pán praví: „Učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem, a naleznete pokoj duším svým.“ Ale dnes i jindy znovu a znovu pohlížejte i na kaza-

telnu monstrance, ze které týž Kristus v podobě eucharistické k nám volá svým výmluvným mlčením stejná slova, která pronesl později výslovně a dal napsat do svého evangelia: „Blahoslavení pokojní, neboť oni synové Boží slouží budou: „Zachovávejme si pokoj svých duší a prosme upřímně o pokoru, nejdůležitější podmínku pokoje. Zachovávejme i pokoj pokud možno se všemi svými bližními, jak nás k tomu vybízí Duch Svatý ústy a perem apoštola národů, aby se na nás plnilo v tomto novém roce i celém životě slovo téhož apoštola sv. Pavla z listu ke Korintským v kapitole 13, které jest i mým novoročním vám všem: „Radujte se, buďte dokonalí, povzbuzujte se, jednostejně smýšlejte, pokoj mějte a Bůh pokoje a lásky bude s vámi.“ Amen.

Neděle 20. ledna 1946.

**BLAHOSLAVENÍ,
KTEŘÍ PROTIVENSTVÍ TRPÍ
PRO SPRAVEDLNOST**

PROTIVENSTVÍ PRO SPRAVEDLNOST

Poslední, to jest osmé blahoslavenství Kristovo, k jehož rozjímání dnes přistupujeme, zní: „Blahoslavení, kteří protivenství trpí pro spravedlnost, neboť jejich jest království nebeské.“

Na první poslech připadá a musí připadati toto slovo Kristovo člověku pouze přirozeně, nekřesťansky, světsky smýšlejícímu nelogické, ne-li přímo nesmyslné. Kristus Pán v něm říká pravý opak toho, co člověk instinktivně cítí jakožto logické a jasné. Logické je říci: Šťastný či blahoslavený je ten, kdo nemusí nic trpěti; ten, kdo pro svou spravedlnost je vážen a odměňován, koho mají všichni rádi a zahrnují ho důkazy své přízně, anebo ho alespoň nechávají na pokoji. To je bílé. Logické. Rozumné. Evidentní. — A hle, Kristus tvrdí pravý opak. Nazývá bílým to, co je černé. Blahoslavení, šťastní, kteří trpí, protivenství trpí pro spravedlnost.

Drazí moji, cítím v této chvíli jasněji než kdy jindy, jak obtížné je obhajovat toto tvrzení, jak je to těžké stavět se takřka proti proudu a proti

všem, proti všemu lidskému přesvědčení, proti vši lidské logice a zkušenosti.

Máte rádi svou vlast a svůj národ. Nikoho ničím neohrožujete, konáte své povinnosti, požíváte samozřejmých lidských práv, zkrátka žijete poctivým, spořádaným životem. A hle, přijde někdo krutý a bezohledný, prohlásí, že má právo na tvůj rodný kraj, na tvůj domov, na tvůj majetek, na tvé tělo i tvou duši, na všechny tvé síly a všechn tvůj čas, zmocní se tebe i tvých drahých, tvé vlasti i jejích pokladů a loupí a vraždí, utiskuje a zotročuje, rafinovaně i brutálně vyssává, ochuzuje a ničí. Trpíš nevýslovně. Mohu ti v takovéto chvíli a v takové situaci říci pro potěchu a uklidnění: Blahoslavený jsi, když trpíš tak nesmírně a tak zcela nevinně?

Jsi manželkou. Jsi matkou. Jsi křesťankou. Konáš své manželské i mateřské povinnosti jak dovedeš nejlépe. A přece tě stihá jedno neštěstí za druhým. V rodině nemoc za nemocí, úraz, nutná operace, nezdar, zklamání. Pozoruješ, že manžel se ti odcizuje, dospívající či dospělé dítě k tobě projevuje lhostejnost, nedůvěru, nevděk. Což, když tě snad tvůj manžel dokonce opustil, a ty si přece nic nemusíš vyčítat, bez tvé viny se tak stalo, zlá příležitost, lidská slabost, hříšnost, zloba. Nebo jsi snad vdovou. Sama zde ve světě, opuštěná jako kůl v plotě, bezmocná a utiskovaná. Mohou ti dodat síly a útěchy slova Kristova: Blahoslavení, kteří protiventství trpí? Mohu ti říci v takových chvílích: Jsi šťastna, že trpíš?

Máš majetek, poctivě nabytý majetek. Pracoval jsi, šetřil, uskrovněoval se ve svých požitcích, odpíral jsi si zábavy, i dovolené zábavy, studoval jsi, namáhal se ve dne v noci, jezdil a tvořil — ale přišla katastrofa, oheň, voda, finanční úpadek, loupež, válka, lidská zloba, podvod a násilí a ty jsi

obírán, olupován, ožebračován. Tytam jsou tvé úspory, ty tam jsou tvé plány a naděje, v ssutinách je tvůj dům, jsi bez prostředků, jsi žebrákem. Jsi blahoslavený, že trpíš?

Nejsi bohatý na statky pozemské a nestojíš ani o veliké bohatství hmotné. Ale jedno bohatství máš, o to stojíš a to žárlivě střežíš: máš svou čest a své dobré, neposkvrněné jméno. Tu se však najde člověk zlý, zništný a bezcharakterní a ten tě pomluví, pošpiní, bezdůvodně udá, a ty cítíš, jak se lidé stávají vůči tobě rezervovanější, chladnější, jak se ti odcizují, jak se ti začínají vyhýbati a tebe přehlížeti, za tebe se stydět. Tvoji bývalí přátelé. I ti, kterým jsi jen dobrodiní prokazoval a veliká dobrodiní jim prokázal. Kam se utéci? Kde se obhájit? Kde se práva dovolati? Kdo chápe takové utrpení? Jen ten, kdo je prožil nebo právě prožívá. — Smím ti v takovéto chvíli vnitřní opuštěnosti a takřka přímo zoufalství říci slovem Kristovým: Blahoslavení, kteří protivenství trpí pro spravedlnost?

Smím a nesmím. Nesmím, nemáš-li víru v Boha vševědoucího a spravedlivého, nemáš-li víru v Krista pravdomluvného, nemáš-li víru v život věčný. To bys nechápal a moje slova by ti nepomáhala. Ale smím a musím, jsi-li věřícím křesťanem, věřící křesťankou. Ano, blahoslavení, kteří protivenství trpí pro spravedlnost, neboť jejich jest království nebeské.

Draží bratři a sestry v Kristu! Není mým úmyslem — poněvadž to není úmyslem Kristovým — každé utrpení velebit a takřka kanonisovat. Není každé utrpení svaté a čestné a záslužné. Exi-

stují také různá utrpení, které si člověk jednotlivec, nebo národ jako celek sám připravil svými hříchy, zločiny, svou pýchou a nevěrou, utrpení, která nejsou ani ctí ani zásluhou a jsou jen spravedlivým a plně zaslouženým trestem. Kristovo blahoslavenství zní: Blahoslavení, kteří protivenství trpí pro spravedlnost. Tedy nejenom trpí nevinně, nýbrž za dobro, za pravdu, za právo, za víru, za ctnost, slovem: za spravedlnost. Za spravedlnost ve smyslu nejužším i za spravedlnost ve smyslu zbožného a svatého křesťanského života.

Latinsky zní toto blahoslavenství: *Beati qui persecutionem patiuntur propter justitiam, quoniam ipsorum est regnum coelorum* — doslovně přeloženo: blahoslavení, kteří pronásledování trpí, kteří jsou pronásledováni pro spravedlnost.

Francouzský duchovní spisovatel P. Poulin začíná úvahu o tomto Kristově blahoslavenství hlubokým postřehem: „Učení křesťanské je nejvyšší školou svobody, jaká kdy existovala na tomto světě.“ Toto je, drazí moji, jedna z těch nádherných skutečností, kterými se vyznačuje právě křesťanství ve své plnosti a hloubce. A přece je vyjádřena tak prostě, jako by to byla samozřejmost. „Učení křesťanské je nejvyšší školou svobody, jaká kdy existovala na tomto světě.“ O jakou svobodu však jde? „Ale tato svoboda,“ pokračuje Poulin, „nespočívá v rozlomení každého pouta, každého vnějšího okovu, ba ani v odstranění veškerého útlatku. — Princip této mravní nezávislosti spočívá ve svědomí. Pozdvihuje duši do takové výše nad všechny strach i všechnu touhu, nad všechny hrozby i sliby, že majíc na zřeteli jen Boha samotného, své povinnosti a svou důstojnost, nedává

se již rozrušovati ani zarážeti jakoukoliv překážkou, s kterou se setkává na své cestě.“

Myslím, že právě v této pravdě je klíč k nejhlubšímu pochopení Kristova tak odvážného a jinak nepochopitelného tvrzení: Blahoslavení, kteří protiventství trpí pro spravedlnost. Ano, křesťanství je nejvyšší školou lidské svobody. To znamená jinými slovy, že křesťanství vychovává lidi k nejvyšší možné svobodě, k pravé a dokonalé svobodě. Jakým způsobem? Tím, že vychovává k síle, k největší udatnosti, k heroismu, k hrdinství. Tou silou a tím hrdinstvím je ctnost. Myslím, že nikdo rozumný se neodváží tvrdit, že člověk zmítaný všemi možnými vášněmi je člověk silný. Jde totiž o sílu nikoliv brutální, živočišnou, nýbrž sílu mravní. Čím je kdo mravně silnější, protože ctnostnější, tím je nezávislejší, svobodnější. Nuže křesťan, který se rozhodl žítí opravdu v duchu Kristově, to jest ctnostně, spravedlivě, svatě, stálým a důsledným uplatňováním tohoto svého rozhodnutí dociluje nesmírné mravní síly, ano i určitého druhu nepřemožitelnosti.

Tato mravní síla pak se projevuje především při střetnutí se zlem a nepravdou, s omylem, proměnlivým a často svedeným veřejným míněním, při pokušeních a útocích na všecko to, co možno jedním slovem nazvati spravedlnost. Drazí moji, nechci a nemohu se zabývati v této chvíli hledáním a uváděním příčin těchto útoků proti spravedlnosti, tohoto neustálého zápasu mezi dobrem a zlem, pravdou a bludem, ctností a neřestí. Prostě to konstatuji. Ale konstatuji současně, a vy všichni mi to jistě potvrdíte, že to není maličkostí odolávat neochvějně na příklad jen davové mentalitě, názorové

módě, která sice bude za určitý čas opuštěna a jinou nahrazena, ale která dnes dominuje a tvoří svým sugestivním vlivem takřka názorový zákon, nebo spíše samovládu, tyranii. Kdo se této názorové módě nepodřizuje, kdo si dovolí smýšlet jinak, samostatně, a kdo si dovolí dokonce své odlišné mínění také navenek projevít, je považován, nebo i prohlašován za nemoderního, nepokrokového, zpátečnického, tedy méněcenného, nebo zase nebezpečného, revolucionářského, buřičského. Tak tomu bylo vždycky, tak tomu je dnes a tak tomu bude jistě vždycky i v budoucnosti. Nepodřít se davu — a zde nemám na mysli jen dav neinteligentní — nepodřít se davu a jeho názorovému diktátu, znamená neodpustitelnou provokaci. Toho dav nesnese. Dav vyžaduje ochotný souhlas — i když snad neupřímný a bezcenně slabošský. Běda těm, kteří nesouhlasí, běda těm, kteří nemlčí, kteří upozorňují, varují, kárají. Dav se na ně vrhá a začíná jejich pronásledování. Začíná jejich kamenování. Kamenování a křižování. Ale čím vyšší a silnější duch, tím nezávislejší, samostatnější, svobodnější. „Učení křesťanské je nejvyšší školou svobody, jaká kdy existovala na tomto světě.“ Svobody, mravní velikosti a síly. Toť jeden z paradoxů křesťanského učení: zdánlivě slabost — trpěti — a zatím síla, velikost, svoboda: Blahoslavení, kteří protivenství trpí pro spravedlnost.

A tu se před naším duchovním zrakem musí nutně vynořiti obraz největšího trpitele pro spravedlnost, obraz největší mravní síly a proto i naprosté nezávislosti na veřejném mínění současníků, úchvatný obraz Krista Vykupitele, Proroka,

hlasatele Pravdy. Co si vysloužil svým od-
vážným působením? Co si vysloužil svou spravedl-
ností? „Ukřižuj, ukřižuj ho!“ Znepokojuje, bouří lid.
Je nebezpečným revolucionářem. Brojí proti du-
chovní i světské autoritě. Zakazuje prý dávat daně
císaři. Činí se králem a Bohem.

A smýšlení Kristovo? „Jerusaleme, Jeru-
saleme, který zabíjíš proroky a kamenuješ ty, kteří
jsou posláni k tobě; kolikrát chtěl jsem shromáždit
dítky tvé jako shromažďuje slepice pod křídla ku-
řátka svá, ale ty jsi nechtěl...“ (Mat. 23, 37.) „Běda
vám, farizeové a zákoníci, pokrytci, kteří vzděláváte
hroby proroků a ozdobujete pomníky spravedlivých,
a říkáte „kdybychom byli žili za dnů otců našich,
nebyli bychom se stali účastníky jejich v krvi pro-
roků“ a tak svědčíte proti sobě samým, že jste syny
těch, kteří zabíjeli proroky. I vy naplníte míru otců
svých. Hadové, plémě zmijí, kterak utečete před
soudem pekelným? Proto já posílám k vám proroky
a moudré a učitele a z těch některé zabijete a ukři-
žujete a některé z nich budete bičovati ve svých
synagogách a pronásledovati z města do města...“
(Mat. 23, 29—34.)

A ještě na jiná slova Kristova si vzpo-
mínáme. Pronesl je při poslední večeři,
když se loučil se svými učedníky a za-
znamenal je sv. Jan (15, 18 a násl.): „Jest-
liže svět vás nenávidí, vězte, že mne
nenáviděl prve nežli vás. Kdybyste byli
ze světa, svět by miloval své vlastnictví. Poněvadž
však ze světa nejste, nýbrž já jsem vyvolil vás ze
světa, proto vás svět nenávidí. Pamatujte na to slovo,
které jsem řekl vám: „není služebník větší nežli pán
jeho.“ Jestliže mne pronásledovali, budou pronásle-
dovati i vás...“

Drazí přátelé, jen člověk mravně silný

zachová si samostatnost myšlení a čistotu pravdy, odolá sugesci názorové módy a davové mentality a postaví se případně i proti všem. Nebojí se nezávisle na diktátu módy myslet, nebojí se ani poznanou pravdu — a jde tu především o pravdu Boží — v pravý okamžik říci, i když tuší, že mu to vynese jen pohrdání, nebo dokonce i smrt. Nebojí se, neboť ho sílí jistota pravdy, kterou prožívá, i veliký příklad božského Mučedníka za Pravdu, Ježíše Krista i jeho slovo: „Blahoslavení, kteří protiventství trpí pro spravedlnost, neboť jejich jest království nebeské.“ Kéž patříme k těmto charakterům silným a opravdu svobodným. Kéž patříme k hrdinským vyznavačům Kristovým a jeho apoštolům, i když laickým.

„Vysílám vás, apoštolý totiž,“ — tato slova Papiniho, která se v jeho výkladu vztahují přímo na apoštolý Kristovy, můžeme aplikovati i na sebe — „vysílám vás, abyste založili to království, které je královstvím nebeským, královstvím té vyšší spravedlnosti, která je láskou, té otcovské dobroty, která se nazývá Bůh. Vysílám vás tedy, abyste bojovali proti základům nespravedlnosti, proti lokajům hmoty, proti nositelům Protivníkovým. Až je napadnete, budou se brániti; aby se ubránili, budou vám ubližovati. Budete mučení na těle, budete trýzněni v duši, připraveni o svobodu a možná o život. Ale přijmete-li útrapy radostně, abyste přinesli jiným tu spravedlnost, za kterou trpíte, budete pronásledováni nezvratným oprávněním, abyste vešli v království, které jste založili, pokud na vás bylo.“

Dejž Bůh, aby se na nás všechny vztahoval smysl Kristova osmého blahoslavenství: Buďte silní, vytr-

vejte v pravdě a dobru, spravedlnosti a lásce přes všechny překážky i přes všechno pronásledování a utrpení a dostane se vám odměnou království nebeského. Amen.

Neděle 17. února 1946.

ÚTĚCHA V PROTIVENSTVÍ

Do řady postních kázání, která se v tomto chrámu Páně nyní v postní době každou neděli odpoledne konají, zapadne docela dobře dnešní thema našeho rozjímání: Blahoslavení, kteří protivenství trpí pro spravedlnost, neboť jejich je království nebeské. Budeme totiž míti příležitost podívat se hodně pozorně na toho, který nejvíce trpěl pro spravedlnost a byl sám nejspravedlivější. Byl pronásledován od samotného svého vstupu na tuto zemi a bude pronásledován až do konce věku ve své Církvi. Blahoslavený Kristus! Blahoslavení jeho následovníci!

Nejdříve však si připomeňme hlavní myšlenky minulého kázání: chceme pochopit, koho měl Kristus Pán na mysli při slovech osmého blahoslavenství: Blahoslavení, kteří protivenství trpí pro spravedlnost, kteří jsou pronásledováni pro spravedlnost. Opět jeden paradox Kristův: místo co by měl velebiti a za blažené prohlašovati ty, kteří netrpí a trpět nemusí, ty, kteří za dobro jsou

odměňování vděkem a ctí i ostatními příjemnostmi života, blahoslaví Kristus Pán právě naopak ty, kteří trpí nevinně, ano za pravdu, za dobro, za spravedlnost.

Proč dochází k pronásledování spravedlivých pro spravedlnost? Příčin je více. My jsme však konstatovali pouze jednu, a tou je křesťanské učení samo. Křesťanské učení totiž vychovává lidi k nejdokonalější svobodě na tomto světě, poněvadž je vychovává k ctnosti a mravní síle. Lidé křesťansky důslední jsou opravdu svobodní. Zachovávají si svou svobodu a nezávislost především vůči proměnlivé názorové módě, čímž se dostávají do konfliktu s těmi, kteří ji představují a propagují. Nastává pronásledování, při němž se projevuje velikost a síla pronásledovaných. Největším Pronásledovaným byl sám Kristus Pán, který však podobné pronásledování, jaké snášel sám, předpověděl svým apoštolům a následovníkům.

Drazí v Kristu, třebaže se osmé blahoslavenství vztahuje především na apoštoly a jejich přímé nástupce a pomocníky, nejsou z něho vyloučeni ani apoštolové laičtí, ba ani prostí, ale věřící křesťané vůbec. Od koho však pochází a jak se projevuje pronásledování a protiventství? Pronásledování pochází od těla, světa a ďábla. Začíná v duši samé, zákeřně a zrádně. V naší duši a v našem těle. Náš duch a naše tělo se nechtějí podřídit řádu Božímu. Musíme zakoušet útoky pýchy, neposlušnosti, vzpoury proti Bohu, lenosti, vlašnosti, smyslnosti. Pokušení nejružnějšího druhu útočí na každého a pronásledují každého, kdo se rozhodl Bohu věrně a horlivě sloužit. S tím je nutno počítati. Tato pronásledování vnitřní, která se totiž odehrávají v nitru každého věřícího a podle víry

žijícího křesťana, mají svou ozvěnu i venku, mimo vlastní jeho nitro. Ne nadarmo praví apoštol Pavel (2. Tim. 3, 12.) „Všichni, kteří chtějí pobožně žítí v Kristu Ježíši, budou pronásledováni.“ Pronásledování a protivenství musí zakoušeti nejenom od lidí cizích a nepřátelských, nýbrž často i od lidí vlastních a nejbližších, dokonce i ve vlastní rodině, věřící, křesťanské, katolické rodině nebo komunitě. Tím spíše pak a tím častěji v sociálním prostředí nábožensky vlašném nebo přímo nepřátelském se soustřeďují útoky a protivenství nej-různějšího druhu proti těm, kteří se odhodlali k hlubšímu náboženskému životu, ke snaze po dokonalosti v duchu evangelia Kristova, k životu eucharistic-kému. Pronásledování bývá někdy skryté a skrý-vané, rafinované, jindy zcela otevřené a bezohledné. Co tu narážek, žertů, ironických poznámek i přímých urážek. Proč? Proč se to všechno děje? Proč že jsou spravedliví takto pronásledováni? Poněvadž jsou svému okolí živou výčitkou. Svým příkladem napo-mínají, zneklidňují, rozčilují uspávané a špatné svě-domí. Nábožensky důsledné jednání je pro lidi bez-božné přímo provokací. „Každý zajisté, kdo činí zlé, nenávidí světla a nejde ke světlu, aby nebyli usvěd-čeni skutkové jeho“, řekl Kristus Pán. (Jan 3, 20.) A znovu uveďme výrok jeho apoštola Pavla: „Vši-chni, kteří chtějí pobožně žítí v Kristu Ježíši, budou pronásledováni.“

Co nás v takových okolnostech může síliti? Víra. Víra ve slovo Kristovo: „Blahoslavení, kteří proti-venství trpí pro spravedlnost, neboť jejich jest krá-lovství nebeské.“ To blahé vědomí, že trpíme ne-vinně po příkladu našeho Pána a Spasitele. Kristus Pán trpěl víc. V z p o m í n e j m e j e n c o n e j č a s-

těži na příklad Kristův. Vzpomínejme, jak byl pronásledován již ve svém dětství, nedlouho po svém narození. Světský vládce se bojí o svůj trůn a hledá novorozeného krále židovského, aby ho odstranil vraždou. Nechápe, že neloupí říše pozemské ten král, jenž dává království nebeské. Kristus Pán musí se svou Matkou a svým pěstounem prchat do ciziny, do vyhnanství.

Připomeňme si občas a představme si co nejživěji, kterak byl Kristus Pán přijat svým národem, vlastně jeho představitelem, když vystoupil veřejně jako učitel pravdy a zákona Božího, jako šířitel království spravedlnosti, lásky a míru, svého evangelia radosti a spásy: byl podezříván, špehován, tupen a nejhoršímu příkoří vystaven. Jen si přečteme některé svaté evangelium někdy také pod tímto zorným úhlem. Bude to velmi zajímavé. Ke konci života Kristova vyvrcholuje zloba a zášť proti němu v jeho zatčení, uvěznění, nespravedlivém soudu a ukřižování se všemi známými okolnostmi smrti nejbolestnější a nejpotupnější. Tak umírá spravedlivý — pro spravedlnost. To byl dojem nezaujatého bezprostředního pohanského svědka smrti Kristovy.

Dovolte mi, draží v Kristu, v této souvislosti jednu časovou poznámku. Bude se týkat života národního a náboženského. Při zatčení Kristově hrál svou bídnou úlohu též nějaký zrádce z vlastních řad učedníků Kristových, z jeho nejbližšího okolí, z počtu jeho apoštolů: Jidáš Iškariotský. Byla to jedna z největších bolestí Mistrova Srdce. „Příteli, políbením zrazuješ Syna člověka?“ Pak tu byl Petr, rovněž apoštol, tolikrát vyznamenaný, svou láskou, věrností a statečností se holedbající. Zapomněl se v okamžicích nebezpečí a zkoušky

a nečestně zapřel svého milovaného Mistra. Ze strachu o svůj vlastní život, ze strachu před zatčením zapírá, lže, dokonce s přísahou: „Neznám toho člověka“. V současných dozvucích války, okupace a revoluce můžeme leccos pochopit dokonaleji a životněji než kdy jindy. Obdoba Jidášů i Petřů v národním našem životě. Obdoba nízké zrady a obdoba lidské slabosti jak se projevovaly během okupace mezi členy našeho národa. Také obdoba surového zacházení s Kristem v brutálních methodách hlídačů našich uvězněných.

Byli mezi námi Jidáši národní a Petrové národní: jedni zrazovali, jiní zapírali. Jak by se zachoval Kristus Pán k těmto dvěma druhům národních provinilců? Jak se choval k Petrovi, který se provinil slabostí, ale litoval? Jsou však, draží moji, zrádci i slaboši nejenom ve smyslu národním, nýbrž i ve smyslu náboženském. Někteří víru Kristovu zradili a zrazují, jiní ji ze slabosti zapírají. Jaký soud je čeká? Jistě soud spravedlivý, neboť soud Boží. Tolik mimochodem.

My si však musíme uvědomit ještě jednu velikou pravdu: To, co kdysi trpěl Kristus Pán ve svém těle skutečném, materiálním, totéž trpí dále ve svém těle mystickém, ve své Církvi i jednotlivých jejích členech. Kristus Pán zůstává i nadále znamením, jemuž jest odpíráno, úhelným kamenem, neustále zavrhováním od stavitelů. Kristus je pronásledován ve své Církvi. V Církvi pronásledované, katolické. Jak se tu splňuje slovo Božského Zakladatele: „Aj, já posílám vás jako ovce mezi vlky . . . Mějte se na pozoru před lidmi: neboť budou vás vydávati soudům a bičovati vás budou ve svých synagogách — i před vladaře budete voděni na svědectví jim a pohanům.“ (Mat. 10, 16—17.) „Jestliže svět vás

nenávidí, vězte, že mne nenáviděl prve nežli vás. Jestliže mne pronásledovali, budou pronásledovat i vás.“ (Jan 15, 18—20.) „Jestliže činí toto na dřevě zeleném, co bude se dít na suchém?“ (Luk. 23, 31.) Apoštolům Jakobovi a Janovi klade Kristus Pán při jejich ctižádostivých aspiracích otázku: Můžete pít kalich, který já budu pít?“ (Mat. 20, 23.)

Tak mluvil a předpovídal Kristus svým učedníkům a své Církvi. A jak úžasně přesně se to všechno splnilo! Co jsou vlastně všichni ti mučedníci a mučednice prvních století i století dalších? Každý z nich je krvavým dokladem pronásledování Církve. První křesťané museli žít — dnes bychom řekli — v ilegalitě. — Tak byli ohrožováni na životě a svobodě. A nakonec byli přece zatčeni a umučeni. Leč pronásledování Církve nepřestalo nikdy. Vzpomeňte jen na takového středověkého papeže sv. Řehoře — bylo to v době domnělé největší moci Církve — a vzpomeňte na jeho výrok před smrtí: „Miloval jsem spravedlnost a nenáviděl nepravost a proto umírám ve vyhnanství.“ Pronásledování Církve nepřestalo nikdy. Nepřestalo ani v době současné. A nepřestane patrně do skonání světa.

A přece to není konstatování beznadějně a melancholické. Stačí jen připomenout slova Kristova: „Aj, já s vámi jsem až do skonání světa.“ „Důvěřujte, já jsem přemohl svět!“ „Blahoslavení, kteří protiventství trpí pro spravedlnost, neboť jejich jest království nebeské.“ Vaše utrpení není marné. Přejde ocenění, přijde odměna: království nebeské. Překrásně komentuje toto poslední blahoslavenství Kristovo slavný Bossuet: „Všichni ti, kteří trpí, poněvadž konali dobro, poněvadž dávali dobrý příklad, poslouchali poctivě a svým příkladem zahanbovali ty, kteří nežijí dosti spořádaně — trpí protiventství pro spravedlnost.

Ti, kteří snášejí svůj kříž každodenně a pronásledují v sobě samých špatné žádosti — trpí protivenství pro spravedlnost. Zde je poslední a nejdokonalejší blahoslavenství: proto nejdokonalejší, poněvadž má v sobě nejživěji vtištěn charakter Syna Božího. Proto se u něho Kristus Pán zastavuje a končí. Ale jakoby neuspokojen jeho stručností, že totiž se nijak neliší od ostatních a snad by mezi ostatními nevyniklo, rozšiřuje jeho znění slovy: Blahoslavení jste, když pro mne vás budou tupiti a pronásledovati a mluvit všechno zlé proti vám lhouce; radujte se a veselte se, neboť odplata vaše hojná jest v nebesích. Tak zajisté pronásledovali proroky, kteří byli před vámi. (Mat. 5, 11.) A nejenom proroky, můžeme dodati, nýbrž i samotného Mesiáše, Syna Božího.

Poslední blahoslavenství se vrací k prvnímu, k příslibu království Božího. Chudoba duchem a pronásledování pro spravedlnost (to jest jeho trpělivé snášení), přitahují království nebeské do duší těch, kteří je plně prožívají.“ (Meditace na evangelia.)

Nuže, drazí moji, takový je smysl osmého blahoslavenství. A takové jsou naše perspektivy, jestliže jsme se rozhodli následovat Krista Pána a řídit se jeho učíním. Budeme pronásledováni. Budeme trpět protivenství. Ale nezoufejme, nenaříkejme si příliš, nerouhejme se! Víme, že to není nadarmo. A když již jsme se k tomu rozhodli, a začneme již trpět, snažme se snášeti toto utrpení, protivenství, pronásledování nejenom klidně, nýbrž i radostně. To je dokonalost. „Veselého dárce miluje Bůh“. praví Písmo Svaté. A Skutky apoštolské nám představují

apoštoly takto: když byli zmrskáni a přikázáno jim, aby již nikdy nemluvili na základě jména Kristova, a byli propuštěni, šli z velerady s radostí nad tím, že byli hodni učiněni trpěti pohanu pro jméno Ježíšovo. Ano, až k této dokonalosti se máme vychovat a pracovat: trpět s ochotou a radostně z lásky ke Kristu a k duším.

Je to takřka nad naše síly. Ale je to příkaz Kristův. Proto jej musíme hlásat beze změny, i když ještě ani zdaleka nedosahujeme vytčeného ideálu. Prosme o sílu, abychom viděli v těch, kteří nám protivenství způsobují, nástroje Boží. Dobrořečme jim a nezlořečme! Hodně se za své pronásledovatele a sužovatele modleme! „Milujte nepřátele své,“ praví Kristus Pán ještě ve svém horském kázání, „dobře čiňte těm, kteří vás nenávidí a modlete se za ty, kteří vás pronásledují a pomlouvají, abyste byli podobni svému Otci, jenž jest v nebesích. (Mat. 5, 45—46.) A my můžeme dodat: „abyste byli podobni i Kristu samému, jenž jest v Eucharistii.“ Ano, ztotožňujme se co nejvíce s Kristem nejtrpělivějším! Rozjímejme jeho život a následujme ho co nejdůsledněji! Pak se staneme účastni tak velikého zaslíbení, jaké bylo učiněno těm, kteří trpí pro spravedlnost, že totiž jejich bude a již jest království nebeské. Amen.

Neděle 17. března 1946.

ODMĚNY BOŽÍ

Drazí v Kristu!

Jsem šťasten, že mohu dnes, a právě dnes, na Hod Boží velikonoční, první Hod Boží velikonoční v osvobozené vlasti, dokončiti cyklus kázání o blahoslavenstvích Kristových.

Začal jsem jej před půltřetím rokem, na svátek Nanebevzetí Panny Marie dne 15. srpna v r. 1943. Mám na tehdejší úvodní kázání určitou osobní vzpomínku: za 14 dní po něm jsem byl totiž volán na gestapo do Bredovské ulice a tam vyšetřován, kdo že pořádá tyto adorační pobožnosti, v čem pozůstávají, jaký mají účel, kdo při nich káže, atd. a zda jsem nedal na ně napsat pozvání, jež bylo v Praze rozšiřováno a které nějaký horlivec gestapu odevzdal. Byl jsem upozorněn, že si vše gestapo samo ověří, bude osobně sledovati moje kázání — o čemž jsem byl již dříve přesvědčen — a dopustím-li se sebemenšího přestupku, bude náš řád rozpuštěn. Díky Bohu, nestalo se toto poslední, a já jsem mohl i v těch nejhorších dobách s tohoto místa mluvit a nejhlubšími křesťanskými pravdami vás, své věrné posluchače a horlivé

účastníky těchto našich eucharistických pobožností, posilovati.

Jako tehdy v úvodě, tak i dnes v závěru znovu připomínám, že v Kristových blahoslavenstvích je vlastně zhuštěně obsaženo celé učení Kristovo, celý zákon Kristův, celé náboženství křesťanské. A jako tehdy, tak i dnes vám znovu ukáži tu horu nevysokou, ale slavnou a nám tak drahou, Horu blahoslavenství, na níž kázal Kristus-Učitel. Tentokrát vám ji ukáži, nikoliv již abychom se s ní seznámili, nýbrž abychom se s ní rozloučili.

Hora, na níž Ježíš seděl v den kázání — tu budu opět jako tenkrát citovati Papiniho — byla nižší než ta, s níž mu satan ukazoval království země. Odtud bylo viděti jen nivy rozlehlé v milé záři večerního slunce, a po jedné straně zelenavě stříbrný ovál jezera a na druhé straně dlouhý hřeben Karmelu, kde Eliáš přemohl služebníky Baalovy. Ale s tohoto nepatrného vrchu, jež jen nadsazování skladatelů paměti nazvalo horou a jenž možná byl jen kopečkem, výstupkem sotva vyvýšeným nad okolí, s té hory, která ani nezasluhovala názvu hory, ukázal Ježíš království, které nemá ani hranic ani mezí, a vepsal v srdce lidská, ne na kamenné desky jako kdysi Jahve, píseň nového člověka, hymnus vítězství . . . Ejhle, Hora blahoslavenství, jeviště Kristova horského kázání.

Ježíš seděl mezi svými učedníky, obklopen sty očí, které hleděly v jeho oči, a kdosi se Ho patrně tázal, komu že se dostane toho království nebeského, o němž On tak často byl mluvil. I otevřev ústa svá, Ježíš řekl:

„Blahoslavení chudí duchem, neboť jejich jest království nebeské.

Blahoslavení tiší, neboť oni zemí vládnouti budou.

Blahoslavení lkající, neboť oni potěšeni budou.

Blahoslavení, kteří lačnější a žízni po spravedlnosti, neboť oni nasyceni budou.

Blahoslavení milosrdní, neboť oni milosrdenství dojdou.

Blahoslavení čistého srdce, neboť oni Boha viděti budou.

Blahoslavení pokojní, neboť oni synové Boží slouti budou.

Blahoslavení, kteří protivenství trpí pro spravedlnost, neboť jejich jest království nebeské.“

A dodatek, který platí především pro apoštoly samé a jejich nástupce a pomocníky i laické: „Blahoslavení jste, když pro mne budou vás tupiti a pronásledovati a mluvíti všechno zlé proti vám lhouce; radujte se a veselte se, neboť odplata vaše hojná jest v nebesích. Tak zajisté pronásledovali proroky, kteří byli před vámi.“ (Mat. 5, 11.)

„Blahoslavení... Blahoslavení... Blahoslavení...“
„Lidé, kteří stáli vzadu při kázání Kristově, až v posledních řadách a slyšeli jen toto slovo, které po devětkráte vzplanulo nad zástupy, mohli se domnívati, že toto kázání je kázáním o štěstí“, poznamenal Mauriac. Blahoslavení totiž rovná se blažení, šťastní.

A opravdu, blahoslavenství, která pronáší Kristus Pán před užaslým zástupem a nechápajícím světem, jsou návody k dosažení pravého štěstí, totiž království Božího zde na světě i na věčnosti. Blahoslavenství Kristova

jsou však také návodem, výzvou, signálem k nejpronikavější sociální i mravní reformě lidské společnosti, jsou odvážnou, přímo revolučně smělou proklamací nového řádu náboženského i společenského, řádu vpravdě křesťanského. Vezměte si na příklad hned ono blahoslavenství první: Blahoslavení chudí duchem, neboť jejich jest království nebeské. Vždyť v těchto slovech je obsažena úplná sociální revoluce. Revoluce nikoliv vnější a krvavá, nýbrž vnitřní, nekrvavá, duchovní a přece či právě proto nejpronikavější . . . Tak jsem, draží moji, zahajoval tehdy před půltřetím rokem své úvahy o blahoslavenstvích.

Pak jsme probírali jedno blahoslavenství za druhým: podrobně, poctivě a také dosti obšírně. Poznávali jsme při tom hloubku ducha Kristova a přesvědčovali se o pravdivosti a stálé časovosti jeho učení. Kristus Pán zůstává opravdu Světlem světa, Světlem k osvícení národů, všech národů i všech věků. I věku současného. Ano, i věku současného.

Dnes se tedy rozloučíme s místem nejslavnějšího Kristova kázání, kázání horského a vynasnažíme se odnésti si z něho ještě několik užitečných myšlenek a povzbuzení.

Především si vryjeme v paměť, že Kristus Pán nakreslil ve svých blahoslavenstvích charakteristické rysy svých pravých učedníků. Jsou to: 1. chudoba ducha čili duch chudoby, 2. tichost čili laskavá mírnost, 3. kajicnost a nelpění na světském životě, 4. spravedlnost, 5. milosrdenství, 6. čistota srdce, 7. láska pokoje a 8. utrpení pro spravedlnost. Kdo nemá těchto v pravdě křesťanských rysů, nemůže být nazýván křesťanem pravým a dokonalým. V horském kázání Kristově je tím obsažen celý program a ideál

křesťanského života, práce pro celý křesťanský pozemský život.

A věru, není to lehká práce: všechny ty Kristem doporučované a požadované vlastnosti a ctnosti jsou obtížné a vyžadují velkého osobního sebezapírání, námahy, ustavičného boje. Hřích, jak jsme si to zde již mnohokrát řekli, je vždycky snazší, nežli ctnost. Křesťanská ctnost vyžaduje velké síly a vytrvalosti.

A my se nyní ptáme: Stojí to za to podstupovat všechnu tu námahu, přinášet ustavičně všechny ty oběti, všechno to odříkání, sebezapírání? Či má to všechno být zadarmo, bez odměny, bez naděje na odměnu? Máme pěstovat ctnost jen pro ctnost samu? Zdánlivě to vypadá velmi krásně a ideálně, říci, že ano. A jsou někteří theoretikové, kteří to tvrdí docela vážně a zavrhuji každou odměnu. Leč, drazí moji, takovéto tvrzení, takováto vyžadovaná naprostá nezištnost je opravdu jen theorie, planá a nedomyšlená theorie. Člověk pro své rozhodování potřebuje nutně motivu, pohnutky, potřebuje vidět cíl, pro který se má rozhodovat a jednat. Člověk má také vrozený cit pro spravedlnost. A tento cit pro spravedlnost žádá za práci mzdu, za námahu odměnu. Zadarmo a nadarmo se namáhat, přemáhat, zadarmo a nadarmo dokonce trpět a se obětovat člověk dlouho nevydrží. Čím těžší pak námaha a utrpení, tím potřebujeme silnějšího motivu a bychom je podstoupili. Nuže, Bůh nejvyšší spravedlivý vychází vstříc této touze člověka po spravedlnosti — kterou ostatně on sám do jeho nit-

ra vložil — a vyplňuje ji co nejdokonalěji, ano, předstihuje ji nekonečně: za naše námahy, ať velké či celkem malé a vždycky jen dočasné i za naše oběti a utrpení vždycky jen dočasná přislubuje odměnu nejenom nejvyšší spravedlivou, nýbrž přímo nesmírnou, ano věčnou. Věčnou radost a slávu v království nebeském, a pokoj, útěchu a vnitřní štěstí již zde na zemi. Proto také připojuje Kristus Pán ke každému svému blahoslavenství určitou odměnu jakožto motiv nebo prostě jakožto přirozený důsledek. „Neboť jejich jest království nebeské, neboť oni zemí vládnouti budou, potěšeni budou, ukojena bude jejich touha po spravedlnosti, milosrdenství dojdou, Boha viděti budou, synové Boží slouti budou“ — a opět při posledním blahoslavenství: „Neboť jejich jest království nebeské.“ A to všechno shrnuje dodatek již citovaný: „Radujte se a veselte se, neboť odplata vaše hojná jest v nebesích.“ Ano, odplata Boží bude úplná a hojná v nebesích. Ale částečná již zde na zemi, pokud totiž vyváží čisté svědomí, vnitřní pokoj v duši a přátelský styk s Bohem všechny ty nepříjemnosti, námahy a bolesti, které jsou spojeny s křesťanskou ctností a křesťanským životem.

Ano, znovu to opakuji a zdůrazňuji: Ke křesťanskému, t. j. důsledně křesťanskému životu je třeba veliké síly a také nejmocnější pohnutky, aby se člověk k němu odhodlal a aby v něm až do konce také setrval. Tím spíše k životu apoštolskému. Tak vyznívá závěr

osmera blahoslavenství: „Blahoslavení jste, když vás pro mne“ — to jest pro Krista, pro dobro, pro víru, pro pravdu, pro spravedlnost — „budou tupiti a pronásledovati a všechno zlé budou proti vám mluviti lhouce. Radujte se a veselte se, neboť odplata vaše hojná jest v nebesích. Tak zajisté pronásledovali proroky, kteří byli před vámi.“ A Papini, kterého jsem tolikrát již citoval a jehož slova i nyní na ukončení uvedu, rozvádí toto proroctví Kristovo a tento příslib Kristův jedinečným způsobem, když praví: „Pronásledování je zvláště hmotné, v oboru fysickém, v oboru právním a politickém. Budou vám moci vzíti chléb a čisté světlo sluneční a božskou svobodu a budou vám chtítí roztržiti kosti. Ale pronásledování nepostačí. Buďte připraveni na potupu a pomluvu. Nespokojí se tím, že vás odsoudí; že chcete přeměnití lidi - zvířata ve světce: ti, kteří se válejí v páchnoucím kalu zvířecosti, nechtějí za nic vyjítí z něho. Nespokojí se tím, že vám rozdrásají tělo. Sáhnou také na duši: obžalují vás z každé hanebnosti, kamenovati vás budou hanou a posměchem a vepři řeknou, že jste špinaví, osli budou tvrditi, že jste nevědomí, krkavci vás obžalují, že jíte mršinu, berani vás vyženou, že páchnete, prostopášníci budou vytýkati pohoršení, způsobené vašim rozkošnictvím, a zloději vás udají z krádeže. Ale vy se veselte pořád více, neboť urážka zlých je posvěcením vaší dobroty a bláto, jímž vás poházejí nečistí, je zárukou vaší čistoty. To je, jak řekne svatý František, pravé veselí.“

Takový je tedy, draží moji, osud apoštolů, a učedníků Kristových. Musí býti připraveni na utrpení a pronásledování — čili jinými slovy — musí se smířiti s křížem. S křížem, který je nutným předpokladem, takřka podmínkou radosti a štěstí a slávy.

„Zdali to všechno nemusil Kristus trpěti a tak vejíti do slávy své?“, vysvětluje Kristus sám učedníkům emauzským záhadu kříže a utrpení.

Loučíme se se svými úvahami o blahoslavenstvích Kristových na Hod Boží velikonoční. Tento Hod Boží, slavný a vítězný, do kterého vyústil bolestný svatý týden se Zeleným čtvrtkem a Velkým pátkem, stává se současně i nejmítanějším a nejmýlnějším symbolem veškerého učení Kristova, jak je nejstručněji vyjádřeno v osmeru blahoslavenství: zakončením a odměnou křesťanského života pokory, pokání a odříkání jest radost a sláva, největší radost a největší sláva, protože věčná radost a věčná sláva. „Nebot jejich jest království nebeské, neboť oni Boha viděti budou.“ Toť smysl veškerého Kristova života a utrpení, toť smysl i života i utrpení křesťanského. A na konec, toť také smysl nejsvětější Eucharistie. Nebot co jest to nejsvětější Svátost, co jest to mše svatá? Památka utrpení Páně. Zpřítomnění vykupitelské smrti Páně. Budeme-li žíti ve spojení s nejsvětější Eucharistií, budeme-li se s Kristem sjednocovati ve svatém přijímání i ve svém každodenním životě v duchu Jeho osmera blahoslavenství, staneme se účastnými i všech jeho zaslíbení. Amen.

Hod Boží velikonoční 21. dubna 1946.

OBSAH

ÚVODEM	7
HORA BLAHOŠLAVENSTVÍ	9
BLAHOŠLAVENÍ CHUDÍ DUCHEM	15
Štěstí v Bohu	17
Chudoba a bohatství	24
Duch chudoby	33
Osvědčování a odměna	40
BLAHOŠLAVENÍ TIŠÍ	47
Fortiter et suaviter	49
Tichost a všední život	56
Kristus, vzor tichosti	63
Srdce plné dobroty a lásky	71
Příklady a rady světců	79
BLAHOŠLAVENÍ LKAJÍCÍ	87
Zármutek svatý a spravedlivý	89
Neboť oni potěšeni budou	97
Umění radovati se	106
BLAHOŠLAVENÍ, KTERÍ LAČNEJÍ A ŽÍZNÍ	
PO SPRAVEDLNOSTI	115
Blahoslavenství spravedlnosti	117
Mravní dokonalost	125
Podstata svatosti	134
BLAHOŠLAVENÍ MILOSRDNÍ	143
Milosrdenství pravé	145
Předmět a úkoly milosrdenství	153
Charita	162
Milosrdenství a spravedlnost	171
BLAHOŠLAVENÍ ČISTÉHO SRDCE	179
Starší sestra pravdy	181
Čistota pravdy v revoluční době	189
Kultura nejvyšší	199
BLAHOŠLAVENÍ POKOJNÍ	209
Mír, nikoliv válka	211
Apoštolát pokoje	219
Pokora podmínkou pokoje	228
BLAHOŠLAVENÍ, KTERÍ PROTIVENSTVÍ TRPÍ	
PRO SPRAVEDLNOST	237
Protivenství pro spravedlnost	239
Útěcha v protivenství	248
Odměny Boží	256